

ספר משיבת נפש המנקד

הספר הקדוש הזה מאמץ ומחזק כל הנפשות העצמות והחלושות
והנעדרות, ומודיע להם שגם במקום שהם יכולים לחזור ולשוב אליו
יתברר ואין שום יאוש בעולם כלל, כמבאר בהקדמת הספר לך נא
ראה שמה.

מלקט ומקבץ מספרי לקוטי מוהר"ן הקדושים מאדונינו מורנו
ורבנו הקדוש אור הגנוז והצפון הרב **רבי נחמן זכר צדיק וקדוש**
לברכה **מברסלב** נקד **הפעל שם טוב** זכר צדיק וקדוש
לברכה, ומספרי לקוטי הלכות הקדושים מתלמידו הקדוש הרב
הצדיק **רבי נתן זכר צדיק וקדוש לברכה**

הובא לדפוס על ידי
מכון **אב"ן שתיה** ביתר עלית
ערב ראש השנה תשס"ט

אב"ן שתיה

מהדורה חדשה של ספרי רבי נחמן מברסלב ותלמידיו
יוצאת לאור על ידי

מכון אב"ן שתיה

התוספות בהוצאה החדשה של ספר משיבת נפש

הספר עבר שתי הגהות מדוקדקות מול דפוסים ישנים ותוקנו טעויות ושיבושי מילים רבים וכן תוקנו טעויות ניקוד ופיסוק. מראי המקומות המובאים בסוף כל פסקה עברו הגהה מדוקדקת ותוקנו בהם טעויות רבות. בהוצאתנו נוספו כ-700 מראי מקומות חדשים בתוך הספר.

ישנם מקומות בהם בחרנו להביא את ציטוט לשון המקורות המלא על הדף, כאשר הדבר נחוץ ומועיל למעיין להעמיק את הבנתו בפשט הכתוב. במקומות בהם נדרש ביאור הוספנו באורים תמציתיים. לספר נוספו כותרות ותוכן עניינים המקלים על הבנת מבנה הספר והלימוד בו. הגנו מודים למשפיעי וחשובי אנ"ש שחזיקו את ידינו בהסכמותיהם להוצאת המהדורה החדשה של הספרים השונים:

הרה"ח רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

הרה"ח רבי שמואל מנשה קרמר שליט"א

הרה"ח רבי יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א

הרה"ח רבי שמעון טייכנר שליט"א

תודה וברכה לכל מי שטרח והשקיע את זמנו בעבודה הרבה שהושקעה בהוצאת מהדורה זו - צוות המכון: הרב עופר שלמה גיסין • הרב יוסף לוי • הרב בצלאל פרידמן • הרב אליעזר בורשטיין • הרב יהושע גוטליב • הרב אשר יארבלום • חברי קהילת 'שדה צופים' בראשות הרב עודד ניצני • לכל שאר העוסקים והמסייעים שלא נזכרו כאן • ברכת יישר כח להוצאת "תורת הנצח" והרב נתן בורשטיין מנהלה שאפשרו לנו להשתמש בעבודתנו בסדרי הדפוס של ספרי ברסלב פרי עמלם.

תודה לרב אליעזר חשין על סיועו ועצותיו במהלך שלבי העבודה השונים. כולם יבורכו מפי עליון. ויהי רצון שזכות רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב ותלמידיו תעמוד להם ולזרעם עד עולם - אמן.

מכון אב"ן שתיה

לעילוי נשמת

אברהם נחמן ניצני הי"ד

נעקדה"ש - כ"ח כסלו תשס"ב

*

ת"ד 30074 ביתר עילית

טלפון: 1599-5-10000

האתר: evenshtia.com

© כל הזכויות שמורות לעמותת אבן שתיה ע"ר - 580379600
אין להעתיק, לשכפל, להפיץ או לעשות שום שימוש אחר בספר זה
ללא אישור מפורש בכתב מהמוציא לאור.

אודות רבי נחמן מברסלב

מאת מכון אב"ן שתיה

לידתו וראשית הנהגתו

רבינו הקדוש, מורנו הרב רבי נחמן מברסלב זי"ע (מוהר"ן) נולד בעיר מז'יבוז' (אוקראינה), ביום שבת, ראש חודש ניסן, בשנת תקל"ב (1772). אביו היה רבי שמחה, בנו של רבי נחמן מהורודנקא, מתלמידיו החשובים של רבי ישראל בעל שם טוב (הבעש"ט), מייסד תנועת החסידות. אימו, פייגא, היתה בתה של אדל, בתו של הבעש"ט.

כנהוג בין היהודים במזרח אירופה באותן שנים, נשא רבינו את אשתו סאשיא (בת ר' אפרים מהוסאטין) בגיל שלוש עשרה, ביום בר המצוה שלו, בשנת תקמ"ה. ראשון תלמידיו, רבי שמעון, שהיה מבוגר ממנו, התקרב אליו ביום חתונתו. תיאור מהלך ילדותו ונעוריו והתעלותו בעבודת השם עד שזכה למדרגותיו הנעלות מובא בספרים 'שבחי הר"ן', 'שיחות הר"ן' ו'חיי מוהר"ן'. לאחר שהתגורר כמה שנים בהוסאטין עבר רבינו לעיר מדוויבקה, שם התקרבו אליו חסידים ותלמידים והוא היה לרבם ומורם.

נסיעתו לארץ ישראל

בח"י אייר (ל"ג בעומר) תקנ"ח (1798) יצא רבינו לנסיעתו לארץ ישראל, והגיע אליה בערב ראש השנה תקנ"ט לעיר חיפה, ושם התפלל בראש השנה. לאחר מכן ביקר בטבריה וצפת ובמירון, ומעכו הפליג בחזרה לביתו. בנסיעתו זו שהה במשך יותר משנה, עד לחזרתו מארץ ישראל אחרי חג השבועות תקנ"ט. רבינו סיפר גדולות ונצורות על מעלת ארץ ישראל ועל מה שהשיג שם. וכך כותב תלמידו רבי נתן: "ועוצם ההשגה שזכה בארץ ישראל, אילו כל הימים היו וכו' אין מספיק לבאר, אשר לא נשמע ולא נראה מי שיזכה ע"י כניסה לארץ ישראל להשגה מופלגת עצומה ועליונה כזו, עד שעלה למדרגה עליונה גבוה מאד. וחלילה לנו לדבר מזה, שלא לפגום ולמעט בכבודו, חס ושלום, כי אין לנו כלים ודיבורים לכנות בהם עוצם השגתו ומעלתו, כי רבינו ז"ל היה חידוש מופלג מאד, אשר לא היה חידוש כזה אפילו בדורות הקודמים" (חיי מוהר"ן ק"מ).

המחלוקת שהיתה עליו

בשנת תק"ס (1800) עבר לעיר זלאטיפולי. לקראת סיום ישיבתו שם, התעוררה עליו מחלוקת גדולה מצד הסבא משפאלי, אמנם רוב גדולי הדור מתלמידי המגיד ממזריטש (תלמיד הבעש"ט וממשיך דרכו) כמו הרבי מברדיטשוב ובעל התניא ורבים אחרים החזיקו ידם עם רבינו.

ישיבתו בברסלב

באלול שנת תקס"ב (1802) עבר רבינו לעיר ברסלב (הנקראת בפי הגויים בראצלב). בכניסתו לגור שם אמר "היום נטענו שם 'ברסלב' חסידים, ושם זה לא ישתקע לעולם, כי לעולם יהיו אנשי שלומנו נקראים על שם עיר ברסלב" (חיי מוהר"ן קט"ו). את שינוי השם ל'ברסלב' הסביר על פי דברי הנביא: "[ונתתי לכם לב חדש, ורוח חדשה אתן בקרבכם] והסירותי את לב האבן מבושרכם, ונתתי לכם לב בשר" (יחזקאל ל"ו כ"ו), ודרשו חז"ל: "אל תקרי 'לב בשר' אלא 'לב בסר', שיהיה לב כל אחד בוסר בחלקו של חברו [כלומר אינו מקנא בשל חברו]" (ילקוט שמעוני יחזקאל רמז שנ"א, ופירוש זית רענן שם), 'לב בסר' אותיות 'ברסלב' (חיי מוהר"ן של"ט).

התקרבות תלמידיו רבי נתן

סמוך לכניסתו לברסלב התקרבו לרבינו תלמידיו המובהק מורנו הרב רבי נתן (מוהרנ"ת), וחברו רבי נפתלי. שניהם היו לתלמידיו הגדולים המובהקים, ועליהם אמר שהם היחידים מתלמידיו שניתן לומר עליהם שידועים ומבינים קצת את ענינו ודרכיו.

רבי נתן נולד בט"ו בשבט תק"מ (1780), לאביו ר' נפתלי הירץ מהעיר נמירוב, והיה חתנו של אחד מגדולי הרבנים בדורו, רבי דוד צבי אוירבאך. בהיותו בן עשרים בערך התקרב לתורת החסידות, והיה מקורב לכמה אדמו"רים, ובעיקר היה לתלמיד חביב לרבי לוי יצחק מבארדיטשוב. לאחר שחברו רבי ליפא התקרב לרבינו, נסע רבי נתן לברסלב יחד עם חברו רבי נפתלי, ומאז דבקה נפשו ברבינו. עוד לפני שהגיע רבי נתן לברסלב, אמר רבינו לתלמידיו: שהוא משתוקק שיתקרב אליו איש למדן ובעל לשון נפלא, ודיבר גדולות על מעלת נשמתו (חיי מוהר"ן שס"ד, אבנייה ברזל ה'). לאחר שנתקרב רבי נתן והתחיל לכתוב את תורותיו וספריו של רבינו אמר עליו: "ברוך השם, שהזמין לי רך בשנים אחד, שאפילו דיבור אחד מדיבורי לא יהיה נאבד עוד" (חיי מוהר"ן שס"ה), ו"אם לא היה הוא, לא היה לכם אפילו עלה [דף] אחד מהספר [ליקוטי מוהר"ן]" (חיי מוהר"ן ש"ע). תלמידי רבינו הבינו ממנו שהוא סומך את רבי נתן כתלמידו המובהק, ועל פיו תהיה השארת והמשכת ענינו בעולם (פרפראות לחכמה ר' ט"ו).

מחלתו ויסוריו

לאחר שנפטרה אשתו הראשונה בקיץ תקס"ז, חלה רבינו בחולי השחפת. "ותיכף שעשה ההוסט [השיעול] הראשון, אמר תיכף שיסתלק [שייפטר מן העולם], והתחיל מיד לדבר מהסתלקותו וכו' ודיבר הרבה מהחולאת שלו שהוא מסוכן מאד, וציוה להתפלל עליו" (ימי מוהרנ"ת כ"ו).

לרבינו נולדו שני בנים ושש בנות. אשתו הראשונה, שני בניו ושתיים מבנותיו נפטרו בצעירותם עוד בחייו. כמו כן הטלטל בנסיעות רבות לצורך רפואתו ולעוד מטרות נשגבות שלא גילה אותן. על יסוריו, מחלתו וטלטוליו, והמחלוקת הגדולה שהיתה עליו, כתב רבינו ז"ל במכתב משנת תקס"ז: "כה דברי אהובכם הכותב בדמע, מגודל השמחה אשר בלבבי, שהקדוש ברוך הוא נתן לי כוח ברזל לשאת עול היסורים וטלטולים כאלו" (חיי מוהר"ן קס"ו).

הדפסת ספרו 'ליקוטי מוהר"ן'

בשנת תקס"ח (1808) ציוה רבינו להדפיס את התורות שאמר עד אז בספר 'ליקוטי מוהר"ן', ושלה לקבל הסכמות עליו מכמה מגדולי הדור וביניהם החוזה מלובלין והמגיד מקאזניץ. הוא הפליג בשבחיו של ספרו מאד ואמר שיציאתו בעולם היא אתחלתא דגאולה (חיי מוהר"ן שמ"ו). כשאמר לרבי נתן תורות ומאמרים מאז והלאה אמר לו: "זה יהיה לך על הספר השני" (מי מוהר"ת כ"ט), ואכן חלק שני ('תניינא', בארמית) מהספר נדפס ע"י רבי נתן בשנת תקע"א לאחר הסתלקות רבינו ז"ל. בספריו חוזרת ההמלצה והעצה לקבוע שיעורים יומיים בספרו בבקיות ועיון, והדרכה לדרך מיוחדת של 'הליכה עם התורות' המשלבת עיון עמוק בעבודת השם למעשה (חיי מוהר"ן שמ"ו, שמ"ט, שפ"ח, שפ"ט).

גילוי ה'תיקון הכללי'

בשנת תק"ע גילה רבינו לתלמידיו את ענין ה'תיקון הכללי', והוא אמירת עשרה מזמורי תהלים (ט"ז ל"ב מ"א מ"ב נ"ט ע"ז צ' ק"ה קל"ז ק"ט) למי שקרה לו מקרה לילה, ח"ו. הוא גילה שאמירת המזמורים היא תיקון לפגם זה, שהוא פגם הברית, שורש כל הפגמים שבנפש וזהו התיקון הכללי לכל העברות. כמו כן ייחד את תלמידיו [רבי נפתלי ורבי אהרן] לעדות "ואמר: שגם כי ימלאו ימיו, אזי אחר הסתלקותו מי שיבוא על קברו ויאמר שם אלו העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים, אפילו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאיו מאד מאד, חס ושלום, אזי אתאמין ואשתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולתקנו. ואני חזק מאד בכל הדברים שלי, אך בזה אני חזק ביותר, שאלו העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים מועילים מאד מאד" (שיחות הר"ן קמ"א, חיי מוהר"ן רכ"ה, ליקוטי מוהר"ן ר"ה, תניינא צ"ב). את ענין 'תיקון הכללי' ציוה על תלמידיו לגלות ולפרסם בעולם, לתועלת כלל נשמות ישראל.

המעבר לעיר אומן

קודם חג הפסח בשנת תק"ע (1810) אמר רבינו לחפש לו דירה בעיר אומן. בליל שבת קודש, ראש חודש אייר תק"ע היתה שריפה גדולה בעיר ברסלב, וביתו של רבינו נשרף בין שאר בתי העיר. למחרת בבוקר באו והודיעו לו שהדירה בעיר אומן מוכנה, ומיד יצא רבינו לדרכו, התעכב בדרך אצל חסידיו בכמה עיירות, ונכנס לגור באומן ביום רביעי ה' אייר תק"ע. לרבינו היתה "כוונה גדולה ונוראה מאד בזה שבא לאומן" (חיי מוהר"ן קצ"ב). הוא גילה שבא לגור ולהיפטר באומן כדי להקבר בבית החיים הישן שם, אשר בו טמונים אלפי יהודים שמתו על קידוש השם בגזירות שנת ת"ח. רבינו אמר: "לא אלפים נשמות כאן, כי אם רבבות, רבבות, רבבות וכו' מצפים על תיקונים שלי" (חיי מוהר"ן קצ"א).

הדרכתו ועצותיו

כידוע ומפורסם בעולם, יש בספרי רבינו ז"ל עידוד וחיזוק גדול לכל אדם, ועצות רבות ונפלאות בכל עניני החיים ועבודת השם, מלבד אזהרתו על דקדוק שמירת ההלכה, ועסק התורה התפילה והמצוות באמונה ובשמחה. אמנם על שתי הנהגות אמר שהם חיוב ותיקון סגולי לכל נשמה מישראל לדורות: לימוד הלכה בספר שולחן ערוך בכל יום, ושעה של תפילה אישית בכל יום שבה יפרש האדם את שיחתו לפני בוראו (שיחות הר"ן קפ"ה). עצה זו

נקראת 'התבודדות', ועליה אמר רבינו ז"ל שהיא "מעלה עליונה וגדולה מן הכל" (ליקוטי מוהר"ן תניינא כ"ה).

כמו כן הזהיר רבינו ז"ל את תלמידיו בחייו להתקבץ אליו בראש השנה ולהתפלל עימו ביחד, ואמר שהוא עושה בזה תיקונים גדולים שאף הוא אינו יכול לעשות בשום זמן אחר. תלמידי רבינו ז"ל הבינו ממנו שרצונו חזק מאד שימשיכו לקיים את הקיבוץ הזה גם לאחר הסתלקותו: עליה לצינו הקדוש בערב ראש השנה ואמירת 'תיקון הכללי', ותפילה ביחד בימי ראש השנה בבית כנסת בעיר אומן (חיי מוהר"ן ת"ג, ת"ו, פרפראות לחכמה על ליקוטי מוהר"ן תניינא ה' בסופו). שלוש עצות אלו (לימוד שולחן ערוך, התבודדות, הקיבוץ בראש השנה) הן שלוש ההנהגות העיקריות שעליהן בנו ענין חסידות ברסלב לדורות (ביאור הליקוטים ס"א אות ס"א, נתיב צדיק מכתב מ"א).

הסתלקותו מן העולם

ביום שלישי, י"ח תשרי תקע"א (1810), היום הרביעי של חג הסוכות, נסתלק רבינו ז"ל ונטמן בבית החיים הישן באומן. רבי נתן כתב תיאור ארוך ומרגש על הסתלקות רבינו ז"ל, ומסיים שם: "כי שם המקום המוכן לו מששת ימי בראשית, לעסוק שם בתיקון העולם לדורות, לכל מי שיבוא אליו לשם, ויאמר העשרה קפיטל [מזמורי] תהלים הידועים אצלנו, כאשר הבטיח בחיים חיותו, אשרי הזוכה לזה" (ימי מוהרנ"ת ס"ו).

"האש שלי תוקד עד ביאת המשיח"

לאחר הסתלקות רבינו נבנתה חסידות ברסלב ע"י רבי נתן. הוא לא הפך לאדמו"ר במקום רבינו, כי שמע ממנו שרצונו שהמשכת שיטתו תהיה "להשאיר תלמידים שיעשו תלמידים", וחזה ואמר שכך יהיה עד ביאת המשיח (חיי מוהר"ן מ"ו, שע"ג).

הוא סידר והדפיס את ספרי רבינו ז"ל ('ליקוטי מוהר"ן', 'סיפורי מעשיות' ו'ספר המידות'), כתב את שיחותיו ותולדותיו של רבינו (בספרים 'חיי מוהר"ן', 'שיחות הר"ן' ו'שבחי הר"ן'), וכתב ספרים המלקטים את עצות רבינו למעשה ('קיצור ליקוטי מוהר"ן', 'ליקוטי עצות').

רבי נתן בנה את בית המדרש באומן, והמשיך את הקיבוץ הקדוש בראש השנה, כפי שלמדו מרבינו ז"ל שרצונו שימשיכו בו גם לאחר הסתלקותו. כמו כן היה נוסע בין העיירות והכפרים באוקראינה ולימד את תורת רבינו, וקירב יהודים רבים לחסידות ברסלב. בשנת תקפ"ב (1822) נסע רבי נתן לארץ ישראל, וסיפור נסיעתו מופיע בספר תולדותיו שכתב.

מלבד ספרי רבינו, כתב רבי נתן את ספריו הנפלאים 'ליקוטי תפילות', ו'ליקוטי הלכות' (שמונה כרכים על סדר השולחן ערוך, ובהם ביאור והרחבה על פנימיות הלכות התורה על פי ספרי הקבלה וספרי רבינו ז"ל). רבי נתן כתב גם את תולדות חייו ('ימי מוהרנ"ת'), את ספר 'שמות הצדיקים', ומכתבים רבים לבנו ותלמידיו שנדפסו בספר 'עלים לתרופה'.

במשך שלש שנים (תקצ"ה-תקצ"ח) סבל רבי נתן ממחלוקת קשה וגדולה עליו ועל כלל חסידי ברסלב. ממכתביו וספריו שכתב באותה תקופה ניכרת התחזקותו המופלאה גם בזמנים קשים ביותר, ואמונתו בשיחתו של רבינו ז"ל שהבטיח שענינו יגמר כרצונו (חיי מוהר"ן רכ"ט).

ושאמר: "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח" [באידיש: "מיין פייעריל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען"] (חיי מוהר"ן מ"ו, רכ"ט, ש"ו. בספר שיחות וסיפורים אות ג' כתב שמשמעות המילה באידיש שאמר רבינו היא גם שלעיתים עלול להיות שיישאר מן האש רק ניצוצות קטנים. ראה עוד בספר שיח שרפי קודש ה' תנ"ב).

בערב שבת קודש, י' בטבת תר"ה (1845) נסתלק רבי נתן מן העולם, מוקף בבניו ותלמידיו. לפני פטירתו חזק את תלמידיו בצוואתו שיתאמצו "בממון, ברצון ובטרח" להדפיס את ספרי רבינו ולהפיצם בעולם, ואמר: "אפילו דף אחד מספרי רבינו ז"ל יהיה תיקון על הכל" (סוף ספר עלים לתרופה).

בזמנו התפרסמו ונפוצו ספרי רבינו ז"ל בכל העולם בשפות רבות, ועשרות אלפי יהודים נוסעים מידי שנה לציונו הקדוש באומן. על כך כתב תלמידו של רבי נתן, רבי נחמן מטשעהרין בשנת תרל"ו (1876) בספרו 'פרפאות לחכמה':

"ידוע שכל עסקו של רבינו ז"ל גם בחיים חיותו, היה העיקר להכניס מידת האמונה הקדושה בישראל, לגדלה ולהשלימה וכו' וביותר עוסק בזה גם עכשיו אחרי הסתלקותו ז"ל וכו' ומה מובן ממילא כי אדרבא דייקא עכשיו שאין אנו זוכין לראות את מורנו בעיני אדם ממש, וכן לשמוע מוסר מפיו הקדוש ולמעום מתיקות אמרי נועם שלו בפועל ממש בשעת הקיבוץ כמו שהיה בחיים חיותו ז"ל, ואף על פי כן מתקבצין אליו ונשענין על זכותו הקדושה, וכל אחד צועק מעומק לבבו בתמימות ובפשיטות גדול לזכות לשוב אל ה' ולהתקרב אליו יתברך באמת" (פרפאות לחכמה, ה' תניינא)

"ומי שמסתכל על זה בעין האמת ומתבונן בגדל כח וזכות הצדיק שזכה וזיכה את הרבים בחייו כל כך, עד שגם עכשיו זה שנים רבות אחר פטירתו ז"ל עומד ומשמש במרום ומזכה את הרבים כל כך בספריו הקדושים ובקברו הקדוש, וזה מה שנראה גם לעיני בשר הגשמיים, מלבד מה שעוסק ברוחניות בתיקון נפשות ישראל, להחזירם בתשובה ולקרנם להשם יתברך.

וביותר נראה זכות ההתפארות הזאת בראש השנה בזמן הקיבוץ הגדול ומי שיש לו עינים לראות הוא מתפלא מאד בכל שנה ושנה בעת זמן הקיבוץ כי מי פועל ועוסק זאת לקבץ בכל שנה ושנה קיבוץ גדול כזה ה' עליהם יחיו וכו' וגם בעזרת השם בכל שנה נתוספין נפשות חדשות אל כלל הקיבוץ ורואין בחוש ממש הפעולה הטובה שיש לכל אחד מאנשי הקיבוץ בכל השנה על ידי זה ברוחניות. וכמעט שהחיות וההתחזקות של כל אחד בעבודת ה' כל השנה כולה הוא על ידי החיות דקדושה וההארה הגדולה שמקבלין אז בזמן הקיבוץ וכשנתתקן ברוחניות ממילא מסתמא נתתקן גם בגשמיות גם כן כמבואר במקום אחר וכו'" (פרפאות לחכמה, מ' תניינא)

משיבת נפש - הקדמת המו"ל

"ואפילו מי שהוא חס ושלום במדרגה התחתונה לגמרי, חס ושלום, רחמנא ליצלן [הרחמן יצילנו], אפילו אם מונח בשאל תחתיות רחמנא ליצלן, אף על פי כן אל יתייאש עצמו, ויקיים 'מבטן שאל שועת' (יונה ב' ג'), ויחזיק עצמו במה שיוכל, כי גם הוא יכול לחזור ולשוב ולקבל חיות מהתורה על ידי הצדיק וכו'.

והעיקר לחזק עצמו בכל מה שאפשר, כי אין שום יאוש בעולם כלל. (ואמר אז בזה הלשון: 'קייין יאוש איז גאר ניט פאר האנדין' ומשך מאד אלו התיבות 'קייין יאוש' וכו', ואמרם בכח גדול ובעמקות נפלא ונורא מאד, כדי להורות ולרמז לכל אחד ואחד לדורות, שלא יתייאש בשום אופן בעולם, אפילו אם יעבור עליו מה. ואיך שהוא, אפילו אם נפל למקום שנפל, רחמנא ליצלן, מאחר שמחזק עצמו במה שהוא, עדיין יש לו תקוה לשוב ולחזור אליו יתברך" (ליקוטי מוהר"ן תנינא ע"ח)

"והכלל, אהובי אחי, חזק ואמץ מאד, ואחזו עצמך בכל הכוחות להשאיר קיים בעבודתך וכו'. ואם אתה רחוק מאד מאד ממנו יתברך, נדמה לך, שאתה פוגם בכל שעה ממש נגדו יתברך, עם כל זה כנגד זה תדע, שאיש כזה שהוא מגושם כל כך, כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה להשם יתברך היא גדולה ויקרה מאד מאד, ואפילו נקודה קטנה מאד, שהוא נעתק מגשמיותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים וכו', ועל זה ישמח מאד ויחזק עצמו בשמחה תמיד, כי עצבות מוזק מאד מאד" (ליקוטי מוהר"ן תנינא מ"ח)

תורת ההתחזקות של רבי נחמן מברסלב התפרסמה בכל העולם. נדמה כי אין יהודי המתחיל לעסוק בעבודת השם יתברך וחווה את הידידות הרוחניות, ואת המניעות והמכשולים לקיום רצונו להתקרב אליו יתברך, שלא שמע על אמרתו של רבי נחמן "אין שום יאוש בעולם", ושואב מתורתו ודבריו חיזוק ותקוה, כל אחד בדרכו.

רבי נתן הרחיב מאד בספריו בדיבורים נפלאים של עידוד וחיזוק, וספרו 'ליקוטי הלכות' מלא וגדוש במאמרים נפלאים וחשובים המסבירים ומבארים את תורת ההתחזקות בעבודת השם בפירוט רב. קטעים אלה מפוזרים בין אלפי הדפים בשמונת הכרכים של ספרו, ובשאר ספרי חסידות ברסלב.

אחד מחשובי חסידי ברסלב בדור הקודם, רבי משה יהושע בוזשיליאנסקי, המכונה ר' אלתר טפליקר, עשה תיקון גדול, וכתב את ספרו 'משיבת נפש', שהוא ליקוט מסודר של כל עניני ההתחזקות מכל ספרי רבי נחמן ורבי נתן.

מאז ההוצאה הראשונה בשנת תרס"ב (1902) ועד היום הפך ספר זה לאחד מן הספרים הנדפסים ביותר של חסידות ברסלב ורבים רבים מצאו בו לראשונה את השער וההדרכה לדרכו המיוחדת של רבי נחמן מברסלב. יחד עם ספרו הידוע השני 'השתפכות הנפש' על ענין התפילה, שני ספרים אלה הם הליקוט המעשי והתמציתי הטוב ביותר על שני היסודות הידועים והחשובים ביותר של תורת ברסלב.

אודות המחבר

המחבר, רבי משה יהושע, היה בנו של ר' אשר זעליג, תלמיד רבי נתן. הוא נולד בערך בשנת תר"כ (1860) והיה מהדמויות המרכזיות בין חסידי ברסלב בעיר טפליק הסמוכה לאומן. הוא היה חתנו של רבי נחמן מטולטשין, תלמידו המובהק של רבי נתן, וגיסו של רבי אברהם ב"ר נחמן, מגדולי חסידי ברסלב בדורות האחרונים. כמו כן היה יד ימינו של רבי נחמן מטשעהרין, שחיבר ספרים רבים מאד בתורת ברסלב, וסידר לדפוס את ספריו. הערותיו והשלמותיו נדפסו בתוך כמה ספרים של חסידות ברסלב (בשם 'אמר המעתיק').

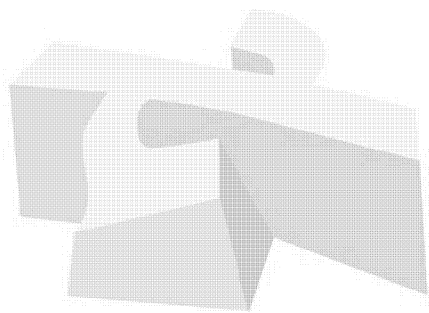
בידיו היו כתבי יד חשובים של תורת רבי נחמן מברסלב ושיחותיו (כמו מגילת סתרים על הגאולה, השמטות משיחות רבי נחמן ועוד), חלק מהם נשמרים עד היום אצל חסידי ברסלב. אפשר לומר שהוא היה הסופר, המעתיק והמסדר החשוב ביותר של תורת ברסלב בדור שאחרי רבי נתן ותלמידיו רבי נחמן (חזן) מטולטשין ורבי נחמן (גולדשטיין) מטשעהרין.

חלק גדול מיצירותיו והעיתקותיו נשארו בכתב יד ואבדו (ביניהם פירוש על הסידור, ליקוט על עניני אמונה, התעוררות ללימוד התורה ועוד). ספריו שנדפסו הם: פירוש על ליקוטי מוהר"ן (המכונה כיום 'מי הנחל'); ליקוטים מתורת ברסלב: 'השתפכות הנפש' על תפילה, 'משיבת נפש' על התחזקות, 'מילי דאבות' על מסכת אבות, 'אמונת עתיד' על שמירת הזמן, 'אור זורח' על הגדה של פסח. ספריו נדפסו בתחילת המאה בירושלים ובמקומות שונים בפולין, בדרך כלל בעילום שם המחבר המלקט, ע"י ידידו רבי ישראל הלפרין (המכונה ר' ישראל קרדונר), וע"י חסידי ברסלב אחרים.

בי"ב אדר ב' תרע"ט (1919) נרצח רבי משה יהושע הי"ד ע"י כנופיית רוצחים של פורעים שונאי ישראל אוקראינים בביתו, בעת שהיה רכון על ספר תורה.

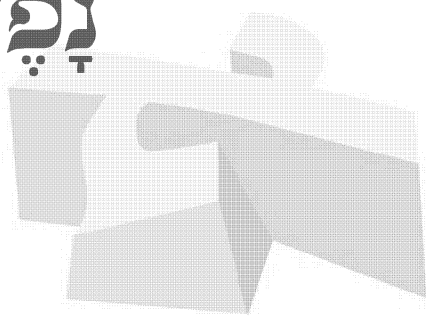
(תמונתו היא מן היחידות שיש לנו מחסידי ברסלב מאותו דור. בצילום המפורסם מתחילת המאה של ציון רבי נחמן באומן, כשהציון היה בנוי כבית קטן עם גג רעפים אדום, נראה רבי אלתר טפליקר יושב בפתח הציון יושב וספר בידו).

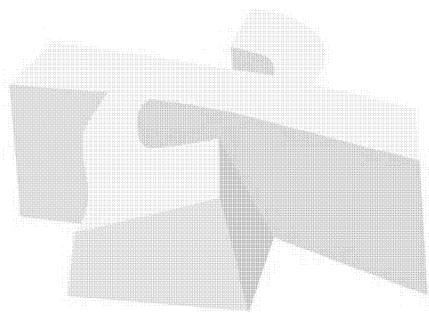

מְשִׁיבָה

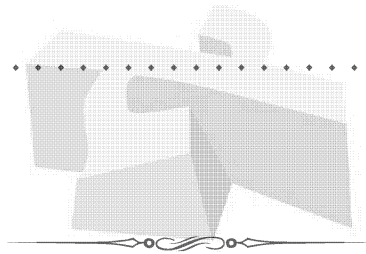
נָפֶשׁ

תוכן הענינים

1. הקדמה א
2. משיבת נפש ד
3. ציטוטים משיחות הר"ן יט
4. ציטוטים מליקוטי הלכות כא
5. חלק שני צא

הקדמה

אמר המעתיק: כבר ידוע ומפורסם מקצה העולם ועד קצהו גדל נפלאות קדשת אדונו מורנו ורבונו, אור האורות וכו' מורנו הרב רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה, בעל המחבר ספרי "לקוטי מוהר"ן" ו"ספורי מעשיות" ו"ספר המדות" ושאר ספרים קדושים ונוראים מאד אשר "בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם". והנה לבד מהנראה לכל מעין בספריו הקדושים עמקות עצותיו בעבודת השם, אשר אין דבר עצה קדושה שלא ימצא האדם בספריו הקדושים. "הפליא עצה הגדיל תושיה" ביותר, לחזק ולאמץ כל הנפשות החלושות והעייפות אפלו המנחות למטה בעשר כתרין דמסאבותא, שירדו בעונותיהם עד השאל תחתיות ומתחתיו, לכלם יעורר ויקיץ ויחיה לבל יתיאשו, חס ושלום, מן הרחמים "וכושר יקימון מליו וברפים פורעות יאמץ", כי השיג גדלותו וחסדו יתברך ורחמי המרבים עד אין חקר אפלו על הנפשות הפגומות מאד, והודיע להם הבחינה של "ואציעה שאל הנפ" כמו שמוכא ב"לקוטי מוהר"ן" סימן ר' וגם הבחינה של "הקיצו ורננו שוכני עפר" והשם אתם ועמם ואצלם בכל המקומות אשר ירדו לשם וגם משם יכולים לחזור ולשוב אליו יתברך כמו שמוכא ב"לקוטי מוהר"ן" חלק ב' סימן ז'. וצ"ע בקולו הקדוש: גיוואלד! זייט אייך ניט מיאש' ומשף מאד תבת גיוואלד להורות ולרמז לכל אחד לדורות, שלא יתיאש בשום אפן בעולם אפלו אם יעבר עליו מה.

ורמז לנו מדבריו הקדושים אשר כל ענינו שפא לזה העולם הוא רק בשביל לתקן כל הנפשות הנפולות שהם בחינת מקומות המטנפים". ופעם אחת אמר, "כמה וכו' היו מנחים ברפש וכו' ואני הוצאתים משם, וכן אמר עוד פעם אחת על עצמו, ואני ידי מלכלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי לטהרם

מקורות והערות

- א. תהלים פרק י"ט פסוק ד'. ב. ישעיהו פרק כ"ח פסוק כ"ט: הפליא עצה באיכות, הגדיל תושיה בכמות. ג. על פי איוב פרק ד' פסוק ד'. ד. בתהלים פרק קל"ט פסוק ח'. ה. ישעיהו פרק כ"ו פסוק י"ט. ו. אהה! אל תיאשו עצמכם. ז. ליקוטי הלכות ברכות השחר הלכה ה' סעיף ס"ב: "זה עיקר עבודת משה רבנו שעוסק תמיד להעלות משמד לרצון כנ"ל, כי משה נקרא על שם "כי מן המים משיתירו" שמרמז על שם העתיד, כמובא. הינו שמשוה מוריד את עצמו לתוך עמקו מימי מצרים, מים חדונים ומעלה משם הנפשות הנפולות שנפלו לתוך מי המכול ממש רחמנא לצלל". ח. עיין ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן י"ב. ט. מסכת ברכות דף ד', ליקוטי הלכות עירובי תחומין הלכה ד' אות ט"ז: "זה בחינת ואני די מלוכלכות בדם שפיר ושליא כדי לטהר אשה לבעלה, כאשר נשמע זאת מפי רבנו ז"ל שאמר זאת על עצמו, על שהיה עוסק תמיד להוציא בני אדם מירידה גדולה לתגביתם ולקרבתם לה' יתברך. נמצא שהצדיק הגדול ביותר בחינת דוד המלך עליו השלום, יש לו איזה ירידה לפעמים כדי לדרים ולהגביה ולטהר את ישראל לאבידם שבשמים, ואז בשעת ירידתו שיוור למקומות כאלו, הוא בבחינת

וכו'. וכן כל יסוריו שסבל בעולם הזה וגם כל התגברות ההעלמה שנעלם אורו הקדוש מהעולם, עד שיש רבים שלא זכו להנות מאורו הקדוש הוא רק בשביל זה, כמו שכתב במכתבו הנדפס בספר "חיי מוהר"ן" בזו הלשון: ידעתי גם ידעתי, שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משני הס"ם [הסמך מ"ם] הן על כל אלה עיניו לטש ושניו חרק עלי. בכן אהובי, אחי ורעי חזקו ואמצו וכו' ולא יהיה לריק יגיעי ושמרו תורת משה עבד ה', כאשר למדתי אתכם וכו' עין שם. והנה ביותר מעל כל תלמידיו הקדושים תמך ידו על תלמידו הקדוש הרב הצדיק רבי נתן, זכר צדיק לברכה, בעל המחבר ספרי "לקוטי הלכות" הקדושים וספרי "לקוטי תפלות", ונתן מהודו עליו וסמך את ידו עליו להכניס דעתו הקדושה בכל מיני דבורים המשיבים את הנפש בכל הנפלים והיורדים שיחזקו עצמם ולא יתאשו בשום אפן.

והנה עתה בעקבא דמשיחא^א בעת התפשטות החשף הנורא מאד כפול ומכפל תהו בהו וחשף וכו' ממש, אשר גם נביאינו הראשונים, וזכרונם לברכה, ראו כן תמהו איך יוכלו בני ישראל הקדושים להתחזק ביראת השם בתוך החשכות הזה. וברוך השם אשר הקדים רפואה למפתנו ושלח לנו מושיע ורב, נחל גיבוע מ'קור ח'כמה הוא אדוננו מורנו ורבונו הקדוש, זכר צדיק לברכה, אשר הוא ותלמידיו הקדושים הודיעו לנו רב רחמי וחסדיו עד אין חקר. אף דבריהם הקדושים בהתחזקותם העצומה מפזרים בדרושים הקדושים שבספרי "לקוטי מוהר"ן" ובספרי "לקוטי הלכות" ולא כל אחד ימצא בהם מבקשו בנקל. לזאת לקט וקבץ מורנו הרב הצדיק רבי נתן, זכר צדיק לברכה, הספר הקדוש "לקוטי עצות" באותיות וענינים ויוכל המעיין למצא שם גם דברי התחזקותו הגדול הנובעים מספרי הקדושים. ואחריו קם הרב הקדוש מטשערין, זכר צדיק לברכה, ולקט וקבץ הספר "לקוטי עצות" חדש באותיות וענינים כל העצות הקדושות המפזרים בספרי "לקוטי הלכות" הקדושים.

ויוכל המעיין למצא שם גם דברי ההתחזקות הנובעים מספרי "לקוטי הלכות" הקדושים. וראה ראינו אשר עתה בתקף החשכות בעקבא דמשיחא, שיש רבים מישראל שנכספים מאד לעבודת השם אף נדמה להם כי אפס

תקנתם חלילה. לזאת נתעוררנו לקבץ אל מקום אחד דברי ההתחזקות שנדפסו בספרי "לקוטי עצות" הקדושים מהדורא קמא ובתרא, ובספר הקדוש "לקוטי עצות" חדש להדפיסם בקנטרס הקטן הזה, למען יוכל כל איש להשיב נפשו השוקקה לדבר השם וידע, אשר עדין לא אבדה תקותו חלילה. וקראנו שם הקנטרס הזה "משיבת נפש" כי כלו הוא אמרות השם אמרות טהורות מזקקות שבעתים, להחיות ולהשיב כל הנשמות הנפולות בבחינת "שבעה משיבי טעם"^ל, עד שיהיה בבחינת "שבע יפל צדיק וקם"^ט, כמובן מזה במאמר "תקעו אמונה" לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ה'. וכן נזכה לקימם באמת, עד שנזכה לשוב בתשובה שלמה ולשוב לארצנו בביאת משיחנו במהרה בימינו אמן.

אב"ן שנתיה

משיבת נפש

ציטוטי מאמרים המובאים

בספרי ליקוטי מוהר"ן קמא ותנינא

א. מי שרוצה לשוב להשם יתברך, צריך להיות בקי בהלכה מאד, שלא יפיל ולא ירחק אותו שום דבר בעולם בין בעליה ובין בירידה. ובכל מה שיעבר עליו יחזק את עצמו (שקורין דער האלטין זיד) ויקים "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאל הנך", שגם בשאל תחתיות יכולין לקרב את עצמו להשם יתברך, כי גם שם הוא יתברך נמצא, בבחינת "ואציעה שאל הנך".

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ו')

עין "תשובה אות י" (וזו לשונו שם): "כשרוצה אדם לילך בדרך תשובה, צריך להיות בקי בהלכה וצריך להיות לו שני בקיאות, הינו בקי ברצוא בקי בשוב שזהו בחינת עיל ונפיק^א, בחינת: "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאל הנך". הינו מי שרוצה לשוב להשם יתברך, צריך לחגור מתניו שיתחזק עצמו בדרך השם תמיד בין בעליה בין בירידה, שהם בחינת "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאל הנך" הינו בין שיזכה לאיזה עליה לאיזה מדרגה גדולה או קטנה, אף על פי כן אל יעמד שם ולא יסתפק עצמו בזה וצריך שיהיה בקי בזה מאד, לידע ולהאמין שהוא צריך לילך יותר ויותר וכו' שזהו בחינת בקי ברצוא וכו'. וכן להפך, שאפלו אם יפל חס ושלוש, למקום שיפל, אפלו בשאל תחתיות חס ושלוש, גם שם אל יתאש את עצמו לעולם בשום אופן יהיה איך שיהיה, רק יחפש ויבקש את השם יתברך ויחזק עצמו בכל מקום שהוא ובכל מה שיוכל. כי גם בשאל תחתיות נמצא השם

מקורות והערות

ג. להחזיק את עצמו, כלומר שלא יתן לעצמו ליפול. ד. תהלים פרק קל"ט פסוק ח', ועין ליקוטי מוהר"ן סימן ו' אות ד'. ע. ליקוטי עצות ערך תשובה אות י'. פ. נבנם ויוצא.

יתברך, וגם משם יכולין לדבק את עצמו אליו יתברך. וזה בחינת: "ואציעה שאל הנך" בחינת בקי בשוב, כי אי אפשר לזכות לתשובה כי אם כשבקי שתי בקיאות אלו. ובאמת היא בקיאות גדול מאד שיזכה לידע, שצריכין ליגע עצמו ולטרח בעבודת השם תמיד ולצפות בכל עת להגיע למדרגה גבהה יותר. ואף על פי כן אל יפל משום דבר ואפלו אם יהיה איך שיהיה חס ושלום, אף על פי כן אל יפל בדעתו כלל ויקים ואציעה שאל הנך כנ"ל. וכשיש לו שתי בקיאות אלו אזי הוא הולך בדרך התשובה, ואז ימין השם פשוטה לקבל תשובתו וזוהי לכבוד השם ונעשה על ידי זה אדם לשבת על הכסא - אשרי לו.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ו')

ב. עקר גדלתו של הקדוש ברוך הוא שגם הרחוקים ממנו יתברך מאד מאד גם הם יתקרבו לעבודתו ויבזה נתיקר ונתעלה שמו יתברך למעלה ולמטה. על פן אין לאדם ליאש עצמו מלהתקרב לעבודת השם מחמת שנתרחק מאד מהשם יתברך על ידי חטאיו המרבים אף שהרבה לעשות רע חס ושלום. פי אדרבא, ממנו דיקא יתעלה וישתבח ויתגדל כבודו יתברך ביותר כנ"ל. אבל עקר התקרבות הרחוקים להשם יתברך הוא על ידי צדיקי הדור.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן י')

ג. החברים המקרבים לצדיקי אמת ואוהדים את עצמם בהם, ראוי שיחזקו זה את זה ויעזרו זה את זה. ועקר ההתחזקות הוא בגדל כח הצדיק האמת שהוא גדול כל כף, עד שיכול להעלות גם נפשו הפגומה ביותר ולא יצאה עדין מחל אל הקדש אפלו כחוט השערה, גם אותו יכול הצדיק להעלות ולחדשו לטובה בגדל כחו וזה עקר ההתחזקות של כל אחד. פי אפלו הגרוע שבגרועים יהיה מי שיהיה אפלו אם עכשו עובר עליו מה שעובר כל זמן שאוחז את עצמו בהצדיק האמת יש לו תקנה טובה ונפלאה לנצח. גם צריכין שכל אחד יחזק את חברו ויעזרו זה את זה ויחזקו זה את זה בעבודתו יתברך, ויזכיר כל אחד את חברו כל העצות טובות שיודעים ומבינים כל אחד כפי מה שקבלו מרבים.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן י"ג)³

ד. צריך לדעת, שהשם יתברך מתפאר אפלו עם הקל שבקלים שבישראל אפלו

פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו יש בו התפארות פרטי שהשם יתברך מתפאר עמו. על פן אסור לאדם ליאש עצמו מהשם יתברך אפלו אם קלקל ופגם הרבה מאד חס ושלום, כי עדין לא פסק חביבות השם יתברך ממנו כנ"ל ועל פן עדין יכול לשוב להשם יתברך. והעקר הוא על-ידי אנשי אמת שהם יכולים למצא גם הטוב וההתפארות שיש אפלו בהגורע שבגורעים ולהשיב הכל להשם יתברך.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן י"ז)

ה. כשצריך האדם לעלות מדרגא לדרגא צריך שיהיה לו ירידה קדם העליה, כי הירידה היא תכלית העליה. ומזה יכול כל אדם להבין כמה הוא צריך להתחזק בעבודת השם ול א יפל לעולם בדעתו מכל הנפילות והירידות שבעולם כי אם יתאמץ ויתחזק לבלי להסתפל על זה בשום אפן שבעולם אפלו אם יעבר עליו מה, יזכה לבסוף שיתהפכו כל הירידות לעליות גדולות, כי הירידה היא תכלית העליה. ויש בזה הרבה לדבר כי כל אחד שנפל למקום שנפל נדמה לו שעליו אינם נאמרים דברים האלה כי נדמה לו שעליו אינם נאמרים רק לגדולים במעלה העולים בכל פעם מדרגא לדרגא אבל באמת תדע ותאמין, כי כל דברים אלו נאמרים גם על הקטן שבקטנים והגורע שבגורעים, כי השם יתברך טוב לכל תמיד.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן כ"ב)

ו. כל אדם שבעולם אפלו מי שהוא במדרגה התחתונה מאד ואפלו אם הוא בתוף הארץ ממש עם כל זה כשרוצה לכנס בעבודת השם, בודאי צריך שילך ויעלה מדרגא לדרגא. ובכל פעם ופעם שיוצא מדרגא לדרגא כפי בחינתו, אזי מתגברים עליו מחדש הקלפות שהם התאוות והדמיונות והמחשבות והבלבולים והמניעות ומתפשטים כנגדו בכל פעם מאד ואינם מניחים אותו לכונו לשערי קדשה. ובזה טועים החסידים הכשרים הרבה, כשרואים שפתאם מתגברים עליו תאוות ובלבולים ומניעות ונדמה לו שנפל ממדרגתו מחמת שבזמן הקדם לא היו אלו התאוות והבלבולים מתגברים עליו כל כך והיו נחים קצת על פן הוא סובר שנפל חס ושלום. אבל באמת אין זה נפילה כלל רק שזה מחמת שצריך לעלות מדרגא לדרגא לפי בחינתו, ומחמת זה מתגברים עליו מחדש בהתגברות גדול יותר כל התאוות והבלבולים והמניעות והעקמימות שבלב וכו', וצריך בכל פעם ופעם להתחזק את עצמו הרבה ולבלי לפל מזה בדעתו כלל, עד שיתגבר עליהם וישבר אותם מחדש.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן כ"ה)

ז. והעצה לזה - לתן צדקה לעניים הגונים, כי עקר גדלת הבורא יתברך נתגלה על-ידי צדקה שנותנים לעני הגון שעל-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא מתגדל ומתפאר ועל-ידי-זה יזכה להכניע הקלפות שהם המניעות והבלבולים וכו' שמתגברים בכל דרגא ודרגא כנ"ל.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן כ"ה)

ח. עוד עצה לזה, שישמח את עצמו ויגיל וישיש בנקדתו הטובה במה שזכה להיות מזרע ישראל ולהתקרב לאנשי אמת המוליכין ומדריכין אותו בדרך האמת, אשר על-ידי-זה איך שיהיה יש לו תקנה טובה לנצח ועל ידי השמחה הזאת הוא משבר הקלפות שהם המניעות וכו' שבכל דרגא.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן כ"ה)

ט. כשמתחזק ומשבר המניעות וכו' וכל פעם עולה למדרגה השניה הגבהה יותר לפי בחינתו, בזה עושה טובה גם לחברו שהוא עומד באותה המדרגה שהוא נכנס בה עתה, כי חברו יוצא ממנה ועולה למדרגה יותר עליונה, כי אי אפשר לשני בני אדם שיעמדו במדרגה אחת וזה בחינת הרמה (שקורין הייבין), מה שאחד מרים ומגביה את חברו, הינו כנזכר לעיל.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן כ"ה)

י. כשרואה אדם שבאים על מחשבתו הרהורי זנות והוא משבר תאוותו ומסית דעתו מהם, זהו עקר תשובתו ותקונו על פגם הברית שפגם מקדם, כל אחד כפי ענינו כי זהו בחינת תשובת המשקל ממש. על כן אל יפל בדעתו כשרואה שמתגברין עליו הרהורים רעים ומגנים מאד, כי אדרבא, זה דיקא תקונו ותשובתו כי דיקא על-ידי-זה שבאים עליו אלו ההרהורים והוא מתגבר עליהם על- ידי-זה דיקא הוא עקר תקונו ותשובתו כנ"ל ובזה הוא מוציא ניצוצי הקדשה שנפלו על ידי פגם הברית וכו'.

י. צריך לדעת, שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מנה ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ואפלו מי שעוסק במשא ומתן בגוים לא יוכל להתנצל ולומר אי אפשר לעבד את השם יתברך מחמת עביות וגשמיות שנופל תמיד עליו מחמת העסק שעוסק תמיד עמהם, כי בכל הדברים גשמיים ובכל לשונות הגוים יכול למצא בהם אלקותו, כי בלא אלקותו אין להם שום חיות וקיום כלל רק כל מה שהמדרגה יותר תחתונה אצי אלקותו שם בצמצום גדול ומלבש במלבושים יותר.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ל"ג)

יא. גלל כן צריך שתדע, שאפלו אם אתה משקע במדור הקלפות ואתה במדרגה תחתונה מאד עד שנדמה לך שאי אפשר עוד להתקרב אליו יתברך, מחמת שנתרחקת מאד ממנו אף-על-פי-כן תדע, שאפלו במקומך גם כן שם תוכל למצא אלקותו ומשם אתה יכול לדבק את עצמך בו יתברך ולשוב אליו בתשובה שלמה, כי לא רחוקה היא ממך, אלא שבמקומך שם רבו הלבושים.

(ליקוטי מוהר"ן קנא סימן ל"ג)

יב. יש שעברו עברות כל כך עד שנפלו בבחינת הסתרה שבתוך הסתרה ומחמת זה נדמה להם, שאין להם עוד תקנה חס ושלום, כי עבר ושנה נעשה לו כהתפר זה בחינת הסתרה אחת, אבל כשעבר יותר חס ושלום, אזי השם יתברך נסתר ממנו בבחינת הסתרה שבתוך הסתרה, ואזי קשה מאד למצא אותו יתברך, אבל בבחינת עסק התורה יכולין לעורר גם אותו ולהודיעו מהשם יתברך, שיש לו תקנה גם כן עד שישוב אל האמת ויתקרב להשם יתברך, כי באמת בכל הצדיקי אמת יכולים להתקרב להשם יתברך תמיד בכל עת איך שהם בכל מקום שהם.

(ליקוטי מוהר"ן קנא סימן נ"ו)

יג. במקומות הנמוכים מאד ורחוקים מאד מהשם יתברך שם דיקא מלבש חיות גבוהה מאד בבחינת סתרי תורה, על כן מי שנפל מאד חס ושלום, צריך שידע זאת ששם במקומו דיקא יכול להתקרב להשם יתברך ביותר כי שם דיקא נעלם חיות גבוהה מאד וכשיזכה לשוב אל השם, יתגלה על ידו דיקא תורה, דהינו סתרי תורה.

(ליקוטי מוהר"ן קנא סימן נ"ז)

יד. אם מתעורר אדם לתשובה אזי כשרוצה לכנס בעבודת השם ולנסע להצדיק, מתגבר עליו בכל פעם יצר הרע יותר גדול, על כן צריך בכל פעם התגברות ביותר והתחזקות חדש נגד היצר הרע החדש שמתגבר עליו בכל פעם ומזה בא מה שלפעמים כשנתעורר האדם לנסע לאנשי אמת, יש לו תשוקה גדולה ואחר-כך כשמתחיל לנסע נחלש חשקו, ולפעמים כשפא להצדיק בעצמו

נופל מתשוקתו לגמרי - כל זה נמשך מבחינה הנזכר לעיל, כי תיכף כשנתעורר לנסע להצדיק האמת אזי המית יצרו הרע שהיה לו בתחלה ואחר-כך פשוטה לנסע, נהיה לו יצר הרע חדש חזק מבתחלה, כי כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו^ט. על פן מי שרוצה לקרב את עצמו להשם יתברך באמת צריך התחזקות חדש בכל פעם נגד היצר הרע החדש שמתחדש עליו בכל פעם.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ב^ה)

טו. כי יש כמה בחינות בהיצר הרע והרב העולם - היצר הרע שלהם הוא נמוך ומגשם מאד, רוח שטות ממש. ומי שיש לו דעת צח כל שהוא ומשער בלבבו קצת את גדלת הבורא יתברך, בודאי היצר הרע הזה הוא אצלו שטות גדול ושגוען ואפלו נסיון של תאות נאוף הוא אצלו שטות ואין צריך שום התגברות נגדו, רק שיש לו יצר הרע אחר גבוה מזה הרבה, אבל זה היצר הרע של רב העולם הוא שטות גדול באמת למי שהוא רק בעל שכל אמת לבד.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ב^ה)

טז. ויש שהיצר הרע שלהם הוא בחינת קלפה דקה וזה היצר הרע אין מגרין אלא באיש חיל גדול במעלה קצת, אבל עדין אין זה היצר הרע שליב הצדיקים אמתיים, כי היצר הרע שלהם הוא מלאך הקדוש ממש.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ב^ה)

יז. גם בענין ההתקרבות עצמו להשם יתברך יש יצר הרע גדול, הינו שלפעמים רבוי ההתלהבות חוץ מהמדה הוא מהיצר הרע, וזה בחינת: "פן יהרסו אל ה'", וצריכין לבקש רחמים להנצל גם מזה.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ב^ה)

יח. מי שיש עליו דינים חס ושלום, ויש לו איזה צרה רחמנא לצלן, צריך לראות להתגבר ולהתחזק אז ביותר להנצל מהיצר הרע, כי אז מתגבר עליו היצר הרע ביותר, כי עקר שרש היצר הרע הוא גבורות ודינים רחמנא לצלן.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ב^ה)

מקורות והערות

- ט. תלמוד בבלי סוכה דף נ"ב: "...כל הגדול מחבירו יצרו גדול היינו אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום שנאמר רע (היצר הרע) כל היום. ובאר שם רש"י: "רע כל היום" - כל היום רעו מתוספת". ר. פסקא ראשונה.
- א. פסקא שניה שם עם הרחבה ובאור. ב. לשון רבינו בסיון ע"ב - הקדושים בעלי חכמה דעת. ג. שמות י"ט פסוק כ"א.
- ד. בהערה השניה. ה. דיבור המתחיל "ועל כן מי וכו'".

יט. גם עצבות מזיק מאד ונותן כח להיצר הרע, על פן צריך להתגבר מאד לשמח את נפשו בכל דרכי העצות המבארים במקומם, כי עקר ההתחזקות הוא על ידי שמחה וחדוה, כמו שכתוב: כי "חדות ה' היא מעזכם".

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ב)

כ. ההתרחקות היא תחלת ההתקרבות, הינו כשאדם רוצה להתקרב להשם יתברך אזי על פי רב באים עליו דינים ויסורים ומגיעות רבות ועצומות ונדמה לו, כאלו מרחקים אותו, אבל כל זה לטובה בשביל התקרבות, וצריך להתחזק ולהתגבר ולהתאמץ ולעמד בנסיון הזה שלא יתרחק חס ושלום, על ידי היסורים והמגיעות וההתרחקות, ואל יטעה בעצמו לומר שמרחיקין אותו חס ושלום, רק ידע ויאמין, שכל מה שעובר עליו הכל לטובתו, כדי שיתגבר להתקרב יותר, כי ההתרחקות היא רק בשביל ההתקרבות.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ד)

כא. עצה להתחזקות הוא הדבור, דהינו שאפלו אם נפל למקום שנפל, אף-על-פי-כן יתחזק גם שם לדבר דבורי אמת, דהינו דבורי תורה ותפלה ויראת שמים ולשוח בינו לבין קונו ולשוח עם חברו ומכל שכן עם רבו, כי הדבור יש לו כח גדול להזכיר את האדם בהשם יתברך ולחזקו תמיד אפלו במקומות הרחוקים מהקדשה מאד, (ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ח), עין דבור אות י"ט וזו לשונו שם: גם הדבור הוא בחינת אם הבנים, הינו כמו שהאם הולכת תמיד עם בניה אפלו למקומות המטנפים, ואינה שוכחת אותם, כמו כן הדבור הולך עם האדם תמיד אפלו במקומות המטנפות, ומזכיר אותו תמיד את השם יתברך. הינו שאפלו אם האדם מנח חס ושלום, בשפל המדרגה מאד במקום שהוא חס ושלום, אף-על-פי-כן על ידי הדבור יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך לעולם, דהינו שאפלו אם הוא במקום שהוא חס ושלום גם שם לדבר על כל פנים דבורים קדושים של תורה ותפלה ושיחה בינו לבין קונו או לשוח עם רבו או חברו ביראת שמים, יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך לעולם, אפלו שם במקומות הרחוקים מאד מהשם יתברך שהם בחינת מקומות המטנפים, אפלו אם נפל למקום שנפל רחמנא

לצלן. כי הדבור אינו מניח אותו לשפך את השם יתברך. והבן הדבר היטב מגדל פה הדבור, והוא עצה נפלאה ונוראה למי שחפץ באמת לבל יאבד עולמו לגמרי חס ושלום.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ע"ד)

כב. צריך להיות תמיד בשמחה ולעבד את השם בשמחה. ואם לפעמים נופל ממדרגתו צריך לחזק את עצמו בימים הקודמים, שהיה מזריח לו איזה הארה קצת ויאחז את עצמו עתה בהתעוררות והזריחה שהיה לו מאז ומקדם.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן רכ"ב)

כג. מי שהוא מערב בין העכו"ם, דהינו שיש לו עסקים ומשא ומתן עמהם צריך לשמר את עצמו מאד מאד שלא יזיק לו חס ושלום, לקדשת יהדותו, כי בקל יוכל להתפס ברשתם חס ושלום, וצריך להתחזק מאד ולהזכיר את עצמו בכל פעם בקדשת יהדותו ולבקש מהשם יתברך הרבה שלא ילמוד ממעשיהם ודרכיהם.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן רמ"ד)

כד. עקר הגבורה הוא בלב, כי מי שלבו חזק אינו מתירא משום אדם ומשום דבר והוא יכול לעשות גבורות נוראות ולכבש מלחמות חזקות על-ידי חזק ואמץ לבו שאינו מתפחד ורץ לקשרי המלחמה החזקה, וכמו כן הוא ממש בעבודת השם והבן היטב.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן רמ"ט)

כה. כשנופל אדם ממדרגתו, ידע שמן השמים הוא, כי התרחקות היא תכלית^ט התקרבות, על כן נפל כדי שיתעורר יותר להתקרב להשם יתברך ועצתו, שיתחיל מחדש לכנס בעבודת השם כאלו לא התחיל עדין כלל מעולם, וזה כלל גדול בעבודת ה' שצריכין ממש בכל יום להתחיל מחדש.
(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן רס"א)

כו. כשמתחיל האדם להסתכל על עצמו ורואה שרחוק משוב והוא מלא עוונות, אזי יכול לפל על-ידי-זה ולא יוכל להתפלל כלל, על כן הוא מחיב לחפש ולבקש ולמצא בעצמו איזה טוב, כי איך אפשר שלא עשה מימיו איזה מצוה או דבר טוב ואף כשמתחיל להסתכל באותו טוב שעשה, הוא רואה שהטוב

בעצמו הוא מלא פצעים ואין בו מתם, כי הטוב מערב בפניות ובפסלות הרבה, אף-על-פי-כן אי אפשר שלא יהיה בהמעט טוב איזה נקדה טובה, וכן צריך לחפש ולבקש עד שימצא בעצמו עוד איזה דבר טוב ואף שגם זה הטוב מערב גם כן בפסלות הרבה, עם כל זה על כל פנים יש בו איזה נקדה טובה וכן יחפש ויבקש עוד, עד שימצא בעצמו עוד איזה נקדות טובות, ועל-ידי-זה שמוצא בעצמו איזה זכות וטוב על-ידי-זה יוצא באמת מכף חובה לכף זכות ויוכל לשוב בתשובה על-ידי-זה, ועל-ידי-זה יוכל להחיות את עצמו ולשמח את עצמו איך שהוא, ואז יוכל להתפלל ולזמר ולהודות לשם.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן רפ"ב)

כז. וצריך האדם לזהר מאד לילך על דרך זה, כי הוא כלל ויסוד גדול למי שירצה להתקרב להשם יתברך לבל יאבד עולמו לגמרי חס ושלום. כי העקר הוא להרחיק מעצמו עצבות ומרה שחרה בכל מה דאפשר, כי רב בני אדם שרחוקים מהשם יתברך עקר רחוקם הוא מחמת מרה שחרה ועצבות ומחמת שנופלים בדעתם על-ידי שרואים בעצמם עצם קלוקלם, שרוב מעשיהם מקלקלים כפי מה שיודע כל אחד בנפשו את נגעי לבבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים בדעתם ורבים מיאשים עצמם לגמרי רחמנא לצלן, ואינם מתפללים בכונה כלל ואינם עושים בעבודת השם אפילו מה שהיו יכולים לעשות עדין. על כן צריך האדם להשכיל מאד על דבר זה, כי הרבה נפשות שקעו על-ידי-זה, כי היאוש חס ושלום, קשה מן הכל. על כן צריך להתחזק מאד לילך עם הדרך הזה הנזכר לעיל לחפש בעצמו נקדות טובות בכל פעם, כדי להחיות את עצמו ולחזק את עצמו תמיד ועל-ידי-זה יוכל להתפלל בחשק ובחיות ובשמחה תמיד ולשוב אל השם באמת, כנזכר לעיל.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן רפ"ב)

כח. יש נשמות שנופלו וצריכים להחיותם ולהשיבם בכל מיני מטעמים המשיבין את הנפש, ועל-ידי התנוצצות המחין בחינת תפלין שזוכין על ידי שמשברין התגברות הרהורי נאוף (כמו שמוכא' בכרית אות נ"ז) על-ידי-זה נעשים דבורים פשרים להחיות ולהשיב את אלו הנשמות הנפולות. (ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ה')

כט. אסור לאדם ליאש את עצמו חס ושלום, ואפלו אם נפל למקום שנפל חס ושלום, ומנח בשאול תחתיות רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן אל יתיאש עצמו מהשם יתברך בשום אופן בעולם, כי גם משם יכולין להתקרב אליו יתברך, כי מלא כל הארץ כבודו. והצדיק האמת אינו נקרא בשם צדיק, כי אם פשיש לו זה הכח שיוכל להחיות ולהרים את אלו שנפלו מאד מאד, לחזקם ולאמצם לעוררם ולהקיצם ולגלות להם, כי עדין השם אתם ועמם ואצלם וקרוב להם, כי מלא כל הארץ כבודו. וכן להפך, צריך הצדיק להראות לאלו שהם במדרגה גדולה, שעדין אינם יודעים כלל בידיעתו יתברך, בחינת מה חמית מה פשפשתי וכו'.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ז')

ל. כשאדם נופל ממדרגתו ולפעמים נפילתו וירידתו גדולה מאד מאד רחמנא לצלן, כי יש שנופל למקומות מגנים מאד שנקראים בחינות מקומות המטנפים ונופל לספקות והרהורים רעים ומגנים וזרים מאד ולבלבולים רבים ולבו סחרחר, שהקלפה מעקמת ומספכת לבו בעקמימות ולבלבולים עצומים (עס פאר דרייט דאס הארץ). אף-על-פי שבימקומות אלו אי אפשר למצא השם יתברך, אף-על-פי-כן גם שם יש תקנה גדולה על-ידי שיחפש ויבקש משם את השם יתברך ויהיה שואל ומבקש איה מקום כבודו. וכל מה שהוא רואה את עצמו רחוק ביותר מכבודו יתברך, יצטער וישאל ויבקש יותר איה מקום כבודו. ועל-ידי-זה בעצמו שהוא מחפש ומבקש ומתגעגע אחר כבודו יתברך ומצטער וצועק ושואל ומבקש איה מקום כבודו, על-ידי-זה בעצמו הוא עולה בתכלית העליה, כי זוכה לעלות לבחינת אי"ה שהיא הקדשה העליונה מאד מאד. וזה עקר התשובה שיחפש תמיד ויבקש איה מקום כבודו כנ"ל, שעל-ידי-זה הירידה נתהפך לעליה גדולה וזהו בחינת ירידה תכלית העליה המובא בכל ספרי קדש ועין בפנים והבן שם היטב כי עמק הוא.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן י"ב)

לא. צריך להיות עקשן גדול בעבודת השם והבן הדבר היטב, כי על כל אדם שרוצה לכנס בעבודת השם ואפלו הקטן שבקטנים, בהכרח שיעבר עליו עליות וירידות בלי מספר וכמה מיני נפילות והשלכות. כי לפעמים יש

שִׁמְפִּילִין אֶחָד בְּכוֹנֶה מַעְבֹּדֶת הַשֵּׁם. וְעַל כָּל זֶה צָרִיכִין לְהַתְחַזְקוֹת גָּדוֹל בְּלִי שְׁעוֹר וְכַמְבָּאָר מִזֶּה קֶצֶת לְמַעְלָה. וְכַמָּה פְּעָמִים הוּא צָרִיךְ לְהַתְחַזֵּק וּלְהַתְאָחֵז עֲצָמוֹ רַק בְּדֶרֶךְ עֲקָשְׁנוֹת וּצְרִיכִין עֲקָשְׁנוֹת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּזֶה, וְזָכֹר דְּבָר זֶה הֵיטֵב כִּי תִצְטָרֵךְ לָזֶה מְאֹד.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח)

לב. וְדַע, שְׁכָל אֱלוֹ הַנְּפִילוֹת וְהִירִידוֹת וְהַבְּלוּלִים וְכו', צְרִיכִים בְּהִכָּרַח לַעֲבֹר בָּהֶם קֹדֶם שֶׁנִּכְנָסִין בְּשַׁעֲרֵי הַקֹּדֶשׁ, וְכָל הַצְּדִיקִים וְהִירָאִים הָאֱמִתִּיִּם עָבְרוּ בְּכָל זֶה.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח)

לג. וְאִם אַתָּה רְחוּק מְאֹד מִמָּנוּ יִתְבָּרֵךְ וְנִדְמָה לָךְ, שְׂאֵתָה פּוֹגֵם מִמֶּשׁ בְּכָל שְׁעָה נִגְדוֹ יִתְבָּרֵךְ, נִגְדֵּי זֶה תִּדְעַ שְׂאִישׁ בְּזֶה שֶׁהוּא מְגַשֵּׁם כָּל כָּף, כָּל תְּנוּעָה וְתְנוּעָה שֶׁהוּא מִנְתֵּק אֶת עֲצָמוֹ מִעַט מִעַט מִן גִּשְׁמִיּוֹתוֹ אֲפִלּוּ תְנוּעָה בְּעֵלְמָא, שֶׁהוּא מִמְּשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ מִגִּשְׁמִיּוֹתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ הִיא גְדוּלָּה וִיקָרָה מְאֹד מְאֹד אֲצִלוֹ יִתְבָּרֵךְ וְהוּא רֵץ בְּזֶה אֲלֵפִי אֲלֵפִים פְּרָסָאוֹת בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח)

לד. וְהַעֲקֹר לַחֲזֹק אֶת עֲצָמוֹ בְּשִׂמְחָה בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת כִּי עֲצָבוֹת מְזִיק מְאֹד עַל כֵּן צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כּוֹחַ לְהִרְחִיק וּלְגַרֵּשׁ אֶת הָעֲצָבוֹת וְהַמְּרָה שְׂחוּרָה, הֵן עַל-יְדֵי שִׂיחַפֵּשׁ וְיִמְצָא בְּעֲצָמוֹ עֲדִין נִקְדוּת טוֹבוֹת וְכו' הֵן עַל יְדֵי שְׁלֹא עֲשֵׂנִי גוֹי. וְעַל פִּי רַב אִי אֶפְשָׁר לְשַׂמַּח אֶת עֲצָמוֹ כִּי אִם עַל יְדֵי עֲנִינֵי צָחוֹק וְשִׂחוֹק וְכו', כִּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ כָּל זֶה בְּאוֹת שִׂמְחָה עֵין שֵׁם.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח)

לה. וְדַע, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר בְּזֶה הָעוֹלָם עַל גֶּשֶׁר צָר מְאֹד, וְהַפְּלֵל וְהַעֲקֹר, שְׁלֹא יִתְפַּחַד כָּלָל.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח)

לו. לְפִי גְדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְעֲצָם רוּמָמוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּתְנוּעָה קְלָה בְּעֵלְמָא וּבְהִסְתַּכְּלוֹת בְּעֵלְמָא שְׂאִינוּ כְּרָאוּי לְפִי כְבוֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ, הִיָּה רְאוּי לְבוֹא עַל הָאָדָם מֵה שְׂרָאוּי חֵס וְשְׁלוֹם. אֵךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְלֵא רַחֲמִים וְכָל הָעוֹלָם מְלֵא רַחֲמָנוּת וְהוּא יִתְבָּרֵךְ רוּצָה מְאֹד בְּהָעוֹלָם, עַל כֵּן אֶהוּבִי, אֲחִי, אַתָּה הַמְּעִיץ, נִפְשִׁי וּלְבָבִי, חֲזֹק וְאַמֵּץ מְאֹד וּבְטַח בְּשֵׁם כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָךְ, כִּי כָּל מֵה

שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ וְתַסְמִךְ עַל רַחֲמֵי הַמְּרַבִּים בְּלִי שְׁעוֹר, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ גָּדוֹל מְאֹד וְלִגְדָּלָתוֹ אֵין חֶקֶר, וַיֵּשׁ עֲנִיָּן שְׁנֵתֶּהֱפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וְזִדּוֹנוֹת נִתְּהַפְּכִין לְזָכוֹת רַק חֶזֶק וְאַמֶּץ.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ט)

לז. וְהִיא מַעֲלָה גְדוֹלָה כְּשֵׁי שֶׁעֲדִין יֵצֵר הָרַע לְאָדָם, כִּי אִזּוֹ יָכוֹל לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ עִם הַיֵּצֵר הָרַע דִּיקָא. דִּהְיִינוּ לְהַתְגַּבֵּר מִתּוֹךְ חֲמִימוֹת הַיֵּצֵר הָרַע, לְהַמְשִׁיךְ מִמֶּנּוּ לְתוֹךְ אֵיזָה עֲבוּדָה מַעֲבוּדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִם אֵין יֵצֵר הָרַע לְאָדָם - אֵין עֲבוּדָתוֹ נִחְשָׁבֶת כָּלָל. וּבִשְׂבִיל זֶה מֵנִיחַ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֶת הַיֵּצֵר הָרַע שִׁיתְּפֹשֵׁט כָּל כֹּף עַל הָאָדָם וּבִיּוֹתֵר עַל מִי שֶׁחָפֵץ בְּאַמֶּת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, אֶף-עַל-פִּי שֶׁעַל יְדֵי הַתְּפֹשְׁטוֹת וְהַתְּגָרוֹת כָּל כֹּף הוּא מְבִיא אֶת הָאָדָם לְמָה שֶׁמְבִיא לְכַמָּה עוֹנוֹת וּפְגָמִים גְּדוֹלִים. אֶף-עַל-פִּי-כֵן הַכֹּל פְּדָאי אֲצִלוֹ יִתְבָּרֵךְ בִּשְׂבִיל הַתְּנוּעָה טוֹבָה מִה שֶׁבִּתְקַף הַתְּגָבְרוֹתוֹ שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע מִתְגַּבֵּר עָלָיו הָאָדָם בְּאֵיזָה תְּנוּעָה וּבּוֹרַח מִמֶּנּוּ, שֶׁזֶה יָקָר אֲצִלוֹ יִתְבָּרֵךְ בִּיּוֹתֵר מֵאֲלוֹ עֲבַד אוֹתוֹ אֶלף שָׁנִים בְּלִי יֵצֵר הָרַע. כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת לֹא נִבְרְאוּ כִּי אִם בִּשְׂבִיל הָאָדָם שֶׁכָּל מַעֲלָתוֹ וְחֲשִׁיבוֹתוֹ הִיא מַחֲמַת שֵׁי שֶׁ לוֹ יֵצֵר הָרַע כְּזֶה וְהוּא מִתְחַזֵּק כְּנֶגְדּוֹ. עַל כֵּן כָּל מִה שֶׁהוּא מִתְּפַשֵּׁט בִּיּוֹתֵר וּיּוֹתֵר כְּמוֹ כֵּן הוּא יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרֵךְ יוֹתֵר כָּל תְּנוּעָה בְּעֶלְמָא, שֶׁהוּא מִתְחַזֵּק נֶגְדּוֹ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֶצְמוֹ עוֹזְרוֹ לָזֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "ה' לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בִּידּוֹ".

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ט)

לח. הַיֵּצֵר הָרַע נּוֹקֵשׁ בְּכָל פַּעַם וּמַעוֹרְרוֹ לְמָה שֶׁמַּעוֹרְרוֹ וְאֵף אִם אֵין אָדָם שׁוֹמֵעַ לוֹ וּפּוֹנֶה עֶרֶף מִמֶּנּוּ אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא נּוֹקֵשׁ בּוֹ עוֹד פַּעַם שְׁנִי וּשְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי וְיוֹתֵר. אֲבָל אִם הָאָדָם הוּא חֶזֶק בְּדַעְתּוֹ וְעַקְשָׁן נֶגֶד הַיֵּצֵר הָרַע וְאֵינוֹ פּוֹנֶה אֵלָיו כָּלָל, אִזִּי הַיֵּצֵר הָרַע מִסְתַּלֵּק וְהוֹלֵךְ לוֹ. וְכֵן בִּתְּפִלָּה בְּעֲנִין הַמַּחֲשָׁבוֹת הַבָּאִים לְבַלְבְּלוֹ הוּא מִמֶּשׁ כְּנִ"ל, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בָּאָה כְּמָה פַּעַמִּים פַּעַם אַחֵר פַּעַם לְבַלְבְּלוֹ, וְצָרִיךְ לִהְיוֹת חֶזֶק לְבָלִי לְהִסְתַּכֵּל עָלֶיהָ כָּלָל בְּשׁוּם אֶפֶן וְעֵין בְּמִקּוֹמוֹת אַחֵרִים מִזֶּה.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן נ"א)

לט. כְּשֶׁאָדָם נִכְנָס לְקִדְשָׁה גְּבֵהָה, כְּגוֹן כְּשֶׁמִּתְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאֱמֶת וְכִיּוֹצֵא לְפַעַמִּים אִזּוֹ דִּיקָא יָקָרָה לוֹ מִקְרָה בְּלִתי טְהוֹר חֵס וְשְׁלוֹם. וְאֵל יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ מִפְּנֵי זֶה

כי אדרבא לפעמים זה סימן שנתקרב אל הקדשה ולפעמים היא טובה גדולה.
(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן קי"ז)

מ. כבר מבאר שאין שום יאוש בעולם כלל, ובזה בעצמו שהוא רואה את עצמו רחוק מאד מהשם יתברך בתכלית הרחוק, בזה בעצמו ראוי לו להחיות את עצמו מאחר שעל כל פנים הוא יודע שהוא רחוק. כי היה אפשר שיהיה רחוק כל כך עד שלא ידע כלל שהוא רחוק, ומאחר שעל כל פנים הוא יודע גדל רחוקו אף על פי שהאמת הוא כן, אף-על-פי-כן זה בעצמו הוא חשוב אצל השם יתברך מה שהוא על כל פנים יודע רחוקו. ועל-ידי-זה בעצמו ראוי לו להחיות את עצמו ולחזק את עצמו בכל מה שיוכל.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ע"ח)

מא. אפלו האנשים הפשוטים (שקורין פראסטאקעס) ואפלו הרשעים ואפלו אמות העולם להבדיל, כלם מקבלים חיות מהתורה. ועל כן אפלו מי שהוא איש פשוט, כגון שאינו יכול ללמד או שהוא במקום שאינו יכול ללמד, אף-על-פי-כן גם אז הוא מקבל חיות מהתורה. על כן גם אז צריך להחזיק עצמו ביראת שמים בכל מה שיוכל אפלו בשעה שהוא בטל מן התורה ואפלו מי שאינו יכול ללמד, כי כלם מקבלים חיות מן התורה הנעלמת על ידי הצדיק הגדול, שמתנהג בפשיטות לפעמים ועין בפנים.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ע"ח)

מב. ואפלו מי שנפל חס ושלום, מאד מאד ומנח בשאול תחתיות חס ושלום, אף-על-פי-כן יש לו תקנה גדולה על-ידי הצדיק הגדול האמתי, כי על-ידו יכולין הכל לקבל חיות מהקדשה בכל מקום שהם, על כן באמת אין שום יאוש בעולם כלל (ק"י יאוש איז גאר ניט פאר האנדין). וא"ף שהוא אפלו אם נפל למקום שנפל רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן מאחר שמחזק את עצמו במה שהוא, עדין יש לו תקנה לשוב ולחזר אליו יתברך. והעקר הוא "מבטן שאול שועתי", כי גם צעקה משאול תחתיות אינה נאבדת לעולם, ויצעק ויצעק ולא יתיאש עצמו מן הצעקה לעולם, רק יצעק ויתחנן לפני ה' יתברך תמיד יהיה א"ף שיהיה עד ישיקף וירא ה' משמים^ב.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ע"ח)

מג. אפלו בשאול תחתיות יכולים להיות סמוכים אליו יתברך.

(ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ו"ז)

מד. אם אתה מאמין שיכולין לקלקל, תאמין שיכולין לתקן.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן קי"ב)

א. לפעמים יש אדם שפכר הוא אצל הפתח של הקדשה והוא חוזר לאחוריו, מחמת שמתגבר אז עליו הסטרא אחרא, והבעל דבר בהתגברות גדול מאד רחמנא לצלן, ואין מניחין אותו לכנס לתוך הפתח, ועל ידי זה הוא נופל בדעתו וחוזר לאחור לגמרי חס ושלום, כי כן דרך הבעל דבר והסטרא אחרא פשוטאין, שהאדם סמוך ממש לשערי הקדשה וכמעט שיכנס, אזי הם מתפשטים עליו בהתגברות גדול מאד רחמנא לצלן, על-פן צריכין אז התחזקות גדול נגדם לעמד על עמדו ולבלי להניח את מקומו ולבלי להשגיח על הנפילות והירידות והבלבולים שעוברין עליו, רק להתחזק מאד להתגבר עליהם ולעשות מה שיוכל בעבודת השם. וברבות הימים והשנים יכנס לבטח בעזרתו יתברך לתוך שערי הקדשה, כי השם יתברך מלא רחמים ורועה בעבודתנו מאד. ודע, שכל התנועות וההתקוות שהאדם נפק ונעתק בכל פעם איזה מעט מן גשמיותו לעבודתו יתברך כלם מתקבצים ומתחברים ונתקשרין ובאים לעזרתו בעת הצורך, דהיינו פשיש חס ושלום, איזה דחק ועת צרה חס ושלום. ודע, שיש אילן שגדלים עליו עלים שכל עליה צריך להיות גדל מאה שנים ומסתמא באלו המאה שנים בודאי עובר עליו מה שעובר, ואחר כך בסוף המאה שנים הוא יורה בקול גדול כמו קנה שרפה שקורין אורמטיע^פ, והנמשל מוכן ממילא.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח)

ב. צריך האדם לחזק עצמו בעבודת השם בכל מה שיוכל אף אם הוא כמו שהוא ויסמוך על רחמיו יתברך המרבים מאד בלי שעור, כי בודאי לא יעזב אותו אף אם עבר מה שעבר, העבר אין והעקר מפאן ולהבא לא יעשה עוד ויהיה שב ואל תעשה על כל פנים הן במעשה הן במחשבה, כי גם המחשבה של אנשים כאלו הוא גם כן עשיה, כי גם בעולם העשיה יש מחשבה וצריך

להיות "שב ואל תעשה" במעשה ובמחשבה, בנזכר לעיל, ומה שנעשה עמו ממילא אל יחוש ואל יסתכל על זה כלל. ודע, כי בהכרח שיעבר עליו כל זה הנזכר לעיל, כי זה עקר התשובה השלמה כשאדם עובר באלו המקומות והבחינות אלו ממש, שהיה בהם מקדם ועכשו הוא פונה ערך מהם וכופה יצרו לבלי לעשות עוד מה שעשה הן במעשה הן במחשבה, בנזכר לעיל, וזהו עקר התשובה שלמה.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ט)

ג. כבר מבאר לעיל מענין העליות והירידות אלפים ורכבות עד אין שעור, שצריכין לעבר על האדם קדם שזוכין לעבודת השם בשלמות, ושגם על גדולי הצדיקים עבר עליהם כל זה. והעקר להיות חזק בדעתו מאד שיאחז בעבודת השם לעולם, ולא יסתכל על שום דבר בעולם, ולא יניח עבודתו יתברך לעולם, ואפלו אם יעברו עליו חס ושלום, כל הירידות שבעולם אף-על-פי-כן יהיה מתחזק בעבודת השם בכל מה שיוכל. והעקר שלא ליאש עצמו חס ושלום, רק להתחיל בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל עדין כלל לכנס בעבודתו יתברך, רק עתה הוא מתחיל מחדש, וכן בכל פעם ופעם תמיד ולפעמים צריכין להתחיל מחדש כמה פעמים ביום אחד.

(ליקוטי מוהר"ן קנא סימן רס"א, ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח)

ד. כשרואה האדם שהוא מתפלל ומעתיר ומפציר הרבה זה זמן רב כל כך, שיזכה להתקרב לעבודתו יתברך ואף-על-פי-כן אין מסתכלין עליו כלל ואין שומעין לו, רק אדרבה, נדמה לו שמרחיקין אותו מעבודתו יתברך בכל מיני הרחקות וכאלו אין רוצין בו כלל וכלל, ועל-ידי-זה הוא נופל בדעתו ומרפה עצמו מעבודת השם חס ושלום, אזי צריך להתביש בעצמו על זה מאד, על שהרהר אחר מדותיו יתברך, כי באמת בודאי השם יתברך חנון ורחום וכו' ובודאי רוצה לקרבו וכו', על כן צריך לחזור ולהתחזק בדעתו להתחיל בכל פעם מחדש כנ"ל.

(ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח)

שיחותיו הקדושות הבתובות בספר שיחות הר"ן

ה. כל אחד לפי ערכו כל מה שרוצה יותר לכנס בעבודת השם, מתגבר עליו הבעל דבר ומתגבר בו ביותר, בדרך שני אנשים הנלחמים זה בזה, כשאחד רואה שחברו מתגבר נגדו אזי הוא מתחזק בכל כחו ומתגבר ביותר כנגדו. ומזה בא מה שלפעמים מתגבר הבעל דבר ביותר בהאדם וזה מחמת שהרע רואה, שהתחיל איזה טוב להתעורר באדם אזי הוא מתגבר ביותר כנגדו. ועל כן צריך האדם להיות משפיל על דבר זה ובתחבולות יעשה מלחמה להתגבר על הרע בהתגברות גדול בכל פעם.

(שיחות הרן סימן י')

ו. לפעמים נדמה לאדם שרחוק הוא, שיזכה לחיי עולם הבא לפי גדל התרחקותו מה' יתברך. אף-על-פי-כן יהיה חזק ואמין בדעתו, למשוך ולהשתוק ולהתגעגע תמיד אליו יתברך ולעשות בשמחה מה שיוכל בעבודת ה' ויהיה מרצה לעבוד את ה' תמיד כל ימי חייו גם בלא עולם הבא. ואפלו אם נראה לו שיהיה לו גיהנם גם-כן חס ושלום, יהיה אף שיהיה הוא מחיב לעשות את שלו תמיד ולעסוק בעבודת ה' כל מה שיוכל לחטף ולעשות איזה מצוה או תורה ותפלה וכיוצא וה' הטוב בעיניו יעשה.

(שיחות הרן סימן מ"ח)

ז. אפלו אם אין האדם זוכה לעבודת השם, אף-על-פי-כן כל זמן שמחיל עדין להשם יתברך, בודאי צריך לחזק ולאמץ עצמו מאד בזה לבד גם כן, בבחינת "חזקו ואמצו לבבכם כל המיחלים לה'".^א ואל יפל בדעתו משום דבר שבעולם, כי אין רעה גדולה מגפילה רחמנא לצלן. וכן צריך כל אחד ואחד לחזק את חברו לבל יפל בדעתו משום דבר שבעולם ואפלו אם הוא יודע בעצמו שהוא כמו שהוא, אף-על-פי-כן יחזק את חברו, כי את חברו בקל יותר לחזקו מלחזק את עצמו, כי אין חבוש מתיר את עצמו וכו'.^ב וכשיזכה לבלי להפיל את חברו חס ושלום, אף על פי שהוא יודע בעצמו שהוא רחוק מעבודתו רק אדרבא, יחזקו בכל מיני התחזקות ויחיהו וישיבהו

בְּכֹל מִיָּנִי דְבוּרִים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, עַל יְדֵי זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת, שְׁאֲחֵר-כֶּךָ
יִזְכֶּה גַם הוּא לְחֹזֵר וּלְשׁוֹב לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם. עֵינִן שֵׁם
(שיחות הרין סימן ק"כ)

ח. לְעִנְיָן קֶצֶת אֲנָשִׁים שֶׁמִּתְקַרְבִּין לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאַחֵר כֶּךָ מִתְרַחֵקִין.
וְאַף-עַל-פִּי-כֵן גַּם הַהִתְקַרְבוֹת שֶׁלִּפִּי שְׁעָה יָקָר גַּם כֵּן בְּעִינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
אֶף-עַל-פִּי שְׁאֲחֵר כֶּךָ נַעֲשֶׂה מֶה שְׁנַעֲשֶׂה חֵס וְשְׁלוֹם.
(שיחות הרין סימן קכ"ג)

אב"ן שותיה

ציטוטים מספרי

ליקוטי הלכות לרבי נתן מברסלב

א. על ידי שמחפשיין ומבקשין עד שמוצאין בעצמן איזה נקודות טובות בכדי להחיות את עצמם ולחזק את עצמם בעבודתו יתברך, על-ידי-זה נמשכין כל התקונים שנעשו על ידי פהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם וכן כל התקונים שנמשכו על ידי קרבות וקטרת.

(ליקוטי הלכות השכנת הבוקר הלכה א' אות ו' ד' ח')

ב. אפלו במדרגות התחתונות מאד מאיר אור האין סוף יתברך, כמוכן בכתבים, רק שהוא בהעלם גדול ובלבושין רבים, אבל כל מי שרוצה לדבק את עצמו בהשם יתברך יכול לדבק את עצמו מכל מקום שהוא, ועל זה נאמר: "אשרי איש שלא ישפחך וכן אדם יתאמץ בך", כי צריכין התאמצות והתחזקות גדול לזה. וכל מי שהוא במדרגה נמוכה ביותר צריך להתחזק ולהתאמץ בזה ביותר ויותר, כי גם בתקף החשף בגיא צלמות יכולין להמשיך על עצמו אור האין סוף על-ידי שישתם עיניו ויבטל עצמו איזה שעה אליו יתברך. ועל זה נאמר: "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", וכתוב: "כי אשב בחשף ה' אור לי". (ליקוטי הלכות נטילת ידים שחרית ד' אות י"א)

ג. צריך כל אדם לידע שפכל עת שמתנוצץ לו איזה התנוצצות אלקות או אם נתעורר באיזה התעוררות חדש להשם יתברך, אזי מתגרים בו יותר ויותר וצריך להיות חזק הרבה לכל יפל מזה ואל יחלש דעתו על ידי זה אפלו אם יהיה פן אלפים ורבבות פעמים חס ושלום, רק צריך להתחזק הרבה על ידי התורה, הינו שיתחזק להמשיך חדושי תורה אמתיים ואפלו מי שאינו זוכה לזה, יחזק את עצמו על כל פנים לעסוק בתורה בהתעוררות חדש ולקיים את כל דברי התורה בפשיטות ותמימות ולא יצא מדרךי התורה חס ושלום. כי אף-על-פי שלפי אור התלהבות לבבו הוא נכסף להיות קדוש ופרוש ומבדל לגמרי מהבלי עולם הזה לפי הזריחה של ההתנוצצות הזה, ובאמת כך ראוי להיות. אף אם אף-על-פי-כן יצרו מתגבר עליו ומתגרה בו עתה ביותר דיקא, אל יפל לגמרי על ידי זה חס ושלום, רק יתחזק לבלי לצאת על כל

פנים מדרכי התורה בפשיטות ויקים מקרא שכתוב: "אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה"י שלא ירשע הרבה חס ושלום, על ידי שרצה לצדק הרבה ולא עלתה בידו. ואז פשילך בדרך זה ויהיה חזק בזה הרבה, אז ילך לבטח דרכו ויוכל בכל פעם לעורר את עצמו להשם יתברך ולסתם עיניו בכל עת מחיזו דהאי עלמא ולבטל עצמו אליו יתברך. ואם יזכה לבטל את עצמו באמת מעתה לצאת מחיזו דהאי עלמא לגמרי פראוי באמת בודאי מה טוב, ואם לאו חס ושלום, על כל פנים לא יפל מזה כלל וכלל רק יחזק את עצמו להיות איש כשר בפשיטות גמור על-פי דרכי התורה הקדושה כי התורה משפרת ומבטלת כל הסטרא אחרא הרוצים להתגרות בנו חס ושלום.

(ליקוטי הלכות נטילת ידים שחרית הלכה ד' אות ט"ז)

ד. מי שרוצה להתקרב להשם יתברך, צריך תמיד לבקש את ה' בכל מקום אשר הוא שם ולקשר ולהעלות בחינת המקום אשר הוא שם, לבחינת למעלה מהמקום, דהינו להשם יתברך שהוא מקומו של עולם ואז זוכה לעבד את ה' באמת ואין שום מקום שימנעהו. ואפלו מי שנפל לאיזה מקום לא טוב בחטאיו ואפלו למקום נמוך ומגשם ומלכלך מאד חס ושלום רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן צריך שיזכר בהשם יתברך שהוא מקומו של עולם ששם יש מקום לכל אחד ואחד. ועל כן אין שום נפילה בעולם כלל, כי מכל המקומות אשר נדח לשם יכול לחזור להשם יתברך. בבחינת: "ובקשתם משם את ה' אלקיך וגו'". משם דיקא - ממקום אשר הוא שם כמובא.

(ליקוטי הלכות ציצית הלכה ג' אות ט')

ה. כל מעשה האדם הם בזמן ובמקום ושם עקר אחיזת הסטרא אחרא. אבל השם יתברך הוא, כביכול, למעלה מהזמן והמקום ושם כלו טוב ואין שם אחיזת הסטרא אחרא כלל ושם נמתק הכל, וזה בחינת: "אם אסק שמים שם אתה וכו' ימים יוצרו ולא אחד בהם". הינו שאין שום מקום וזמן לברח ולהתיאש חס ושלום, מהשם יתברך כי כל המקומות שבעולם הם אצלו והוא מחיה את כל המקומות והמדרגות שבעולם וכן לענן הזמן. ועל כן בכל זמן ובכל מקום יכולין למצא אותו יתברך, כי המקום בכללו וכן הזמן בכללו

הכל הוא מהשם יתברך. ועל כן על-ידי תשובה יכולין להתקרב אליו יתברך ולעלות למעלה מהמקום והזמן.

(ליקוטי הלכות ציצית הלכה ג' אות ט"ו)

ו. נגד כל הבלבולים והתאוות והמחשבות רעות וזרות הרודפים אחר האדם ומבלבלים אותו בכל עת ובפרט בשעת התפלה והאדם יש לו יסורים גדולים מהם, העקר הוא בחינת אריכת אפים שהוא בחינת אמונה כמבאר בפנים, הינו שיהיה לו אמונה שלמה בהשם יתברך ובהצדיקים וכשרים אמתיים ויתחזק בעבודתו ולא יפל משום דבר ולא יכפת לה ולא תקצר רוחו משום בלבול וחלישות הדעת, מה שהבעל דבר רוצה להכניס בדעתו כאלו אפס תקוה חס ושלו. כי צריך לבלוי להסתפל על זה כלל רק להתחזק מאד, כי אין שום יאוש בעולם כלל. ואיך שהוא אף על פי שכתב נפל נפילה זאת בעצמו כמה פעמים בלי שעור אף-על-פי-כן אין יאוש בעולם כלל וצריך להתחזק ולהתחיל בכל פעם מחדש ואל יפל לזקנה דסטרא אחרא כלל. כי כל הנפילות שבעולם הם מבחינת זקנה דסטרא אחרא, שנדמה בעיניו שכתב נזקן בחטאיו ובמעשיו שרגיל בהם, עד שאי אפשר לו לצאת מהם בשום אופן חס ושלו.

ובאמת הוא צריך לידע ולהאמין, שבכל יום ובכל עת ובכל שעה יש כח בהאדם להתחדש ולהיות נעשה בריה חדשה ממש, כי השם יתברך עושה חדשות בכל יום ואין שעה דומה לחברתה. על כן צריך להתחזק ולהתחיל בכל פעם מחדש ולפעמים גם ביום אחד צריכין להתחיל כמה פעמים, ואפלו אם יהיה כף זמן ארוך יהיה איך שיהיה, צריך להזכיר את עצמו בה' יתברך בכל עת ובכל שעה, ולשכח לגמרי כל מה שעבר עד הנה ולהתחיל מעתה מחדש ממש כל מה שיוכל, ואל יסתפל על שום בלבול וחלישות הדעת כלל. וכל זה הוא בחינת אריכת אפים שצריך להאריך רוחו, לעבר על כל הבלבולים והמניעות ולכלי להסתפל על שום דבר ולא תקצר רוחו מפל מה שעובר עליו. רק יתחזק בהשם יתברך בכל מה שיוכל, כי ה' יתברך מלא רחמים בכל עת וחסדי ה' לא תמנו לא כלו רחמיו^ט.

(ליקוטי הלכות תפלין הלכה ה' אות ו')

ז. כל ההתרחקות של רב העולם מהשם יתברך הוא רק מחמת נפילות וחלישות הדעת. כי רבים התנסו כמה פעמים והתחילו בעבודת ה' ואחר-כך נפלו למה

שנפלו כל אחד כפי נפילתו ורחמנא לצלן, וקצתם התעוררו להתחיל עוד הפעם או כמה פעמים, אבל אחר-כך כשראו שאף-על-פי-כן נפלו אחר-כך על פן נתיאשו בעצמן. אבל באמת כל זה מעשה בעל-דבר בעצמו שהוא זקן דסטרא-אתרא, כי נקרא "זקן וכסיל" והוא רוצה להפיל את האדם לידי זקנה ותשות כח חס ושלום, כאלו כבר נזקן בחטאיו ובמעשיו עד שאי אפשר להשתנות עוד. ובאמת לא כן הוא, כי בכל יום האדם הוא בריה חדשה ממש כמו שמברכין על זה כמה ברכות בברכת השחר. ועל פן צריך להתחזק בכל עת ויהיה דומה בעיניו כאלו היום נולד וכאלו היום מקבל התורה מחדש.

(ליקוטי הלכות תפלין הלכה ה' אות ו')

ח. השם יתברך ותורתו הוא אין סוף ואין תכלית וכמו שאין עליה בעולם לפי גדלתו יתברך כי גבוה מעל גבוה וכו', כמו כן אין ירידה בעולם, כי בכל הירידות חס ושלום, יש ירידה גרועה ביותר ומאחר שיש ירידה גרועה מזו חס ושלום, צריך להתחזק לבלי לפל יותר חס ושלום. ועקר ההתחזקות הוא בכח הצדיקים הגדולים, שלא עמדו לעולם על מדרגה אחת ועלו בכל פעם יותר ואפלו כשהגיעו למדרגה גבוהה שבמדרגות אפלו למדרגה עליונה ונוראה מאד, אף-על-פי-כן לא הסתפקו את עצמן בזה ואומרים, הלא השם יתברך אין סוף ומי יודע מה שיכולים בזה העולם להשיג עוד. על פן הם מתחילים בכל פעם מחדש עד שבאמת באים בכל פעם למדרגה גבוהה יותר מאד וכן לעולם. על פן בכח צדיקים אלו יש תקנה לכל הנופלים ואין שום יאוש בעולם כלל. כי אף-על-פי שנדמה לו שמירידה כזאת אי אפשר לעלות חס ושלום. אף-על-פי-כן מי יודע גדלת חסדי ה', כי יש חסד כזה אצלו יתברך שגם משם יכולין לעלות וכל צעקה וצעקה שצועק אפלו בשאול תחיתו אינו נאבד לעולם יהיה איה שיהיה אחר-כך. כי הצדיקים הנ"ל משיגים, שכמו שאין עליה לעולם כמו כן אין ירידה לעולם, שלא יוכלו לעלות משם ובאמת הכל אחד, כי כל מה שהצדיק עולה למדרגה גבוהה יותר ומשיג יותר גדלת השם, הוא משיג יותר חסדי השם שזהו עקר גדלת השם יתברך, כי מדת החסד נקראת גדלה כידוע.

ועל פן אלו הצדיקים שזוכים להשיג בכל פעם גדלת השם יתברך ביותר,

הִנֵּנוּ גִדְל חֲסִדֵּיו עַל-יְדֵי-זֶה זֹכִיךְ לְהַשִּׁיג, כִּי אֵין שׁוּם יְרִידָה וְנִפְּלָה בְּעוֹלָם וְאֵין שׁוּם יָאוּשׁ בְּעוֹלָם כִּי מַשִּׁיגִין בְּכָל פַּעַם חֲסִדִּים כְּאֵלוֹ שֶׁהֵם עֶקֶר גִּדְלַת הַבּוֹרָא עַד שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הַכָּל יִכּוֹלִין לַעֲלוֹת. וְעַל כֵּן בְּאֶמֶת אֶפְלוּ הַקְּטָנִים בְּמַעֲלָה מְאֹד וְאֶפְלוּ אִם נָפְלוּ לְרַשְׁעוֹת גְּמוּר חֵס וְשְׁלוֹם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּל זְמַן שֶׁהַנֶּשְׁמָה בְּקֶרֶבָם כָּל זְמַן שֶׁיִּכְוָלִים לָזוּז עוֹד בְּאִיבָר אֶחָד, צְרִיכִין לְהֶאָרִיף אֶפֶס וְרוּחָם וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָה תָּמִיד וּלְהַתְּגַבֵּר לְהַתְּחִיל בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ בְּכָל מָה שֶׁיִּכְוָלִין יְהִיָּה אִיף שִׁיְהִיָּה, כִּי אֵין שׁוּם תְּנוּעָה דְקַדְשָׁה וְלֹא שׁוּם אֲנָחָה וְצַעֲקָה וְכִסּוּפִין דְקַדְשָׁה וְכו', נֶאֱבָד כָּלֵל לְעוֹלָם^ב, "כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה'"^ג כִּי רַבִּים רַחֲמֵיו וְחֲסִדֵּיו עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלֶת, כַּנֶּזְכָּר לַעֲלִיל.

(ליקוטי הלכות תפלין הלכה ה' אות ט')

ט. לַפַּעַמִּים הַנִּפְּלָה וְהִירִידָה הִיא תְּכֵלֶת הָעֲלִיָּה. כִּי עֶקֶר הַנִּפְּלָה הוּא כְּדִי שִׁיתְּחַזֵּק וְיַחְזֹר וְיִתְּחִיל וְיַחֲדָשׁ חַיּוּתוֹ וּמַחוֹ שֶׁזֶה עֶקֶר הָעֲבוּדָה, לַחַיּוּת חַיִּים חֲדָשִׁים בְּעֲבוּדָתוֹ יִתְּבָרֵךְ בְּכָל עֵת. (ליקוטי הלכות תפלין הלכה ה' אות כ"ב)

י. מֵה שָׂרֵב בְּנֵי אָדָם טוֹעִים בְּעֲצָמָם וְסוֹבְרִים, שֶׁנִּפְּשָׁם אֵינָה קְדוּשָׁה מִשְׁרָשָׁה וְקִשָּׁה לָהֶם לְשׁוּב אֶל ה' לְהִיּוֹת אִישׁ צַדִּיק אוֹ אִישׁ כָּשֶׁר בְּאֶמֶת כְּמוֹ שָׂאֵר צַדִּיקִים וְכָשָׁרִים כְּמִרְגָּלָא בְּפּוֹמָא דְאֵינְשֵׁי לּוּמְרָ^ד, כְּשֶׁמִּסְפְּרִין מֵאִישׁ צַדִּיק אוֹ מֵאִישׁ כָּשֶׁר וְיֵרָא בְּאֶמֶת וּמִתְּחִיל לְהַתְּעוֹרֵר בָּהֶם הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה גַּם כֵּן לְהַתְּקַרֵּב לַהֶשֶׁם יִתְּבָרֵךְ, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל מְלֵאִים מִחֲשָׁבוֹת שֶׁל הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה וְהַתְּקַרְבוֹת לַהֶשֶׁם יִתְּבָרֵךְ תָּמִיד, אֶף אַחֲרֵי-כֵן תִּכְף אוֹמְרִים, מִי יִכּוֹל לְהַתְּדַמּוֹת לְזֶה הָאִישׁ צַדִּיק וְכו', כִּי הִיָּה נִשְׁמָה קְדוּשָׁה מְנוּעָרִיו. כְּאֵלּוֹ צִדְקַת הַצַּדִּיקִים וְכָשָׁרִים הוּא רַק מִצַּד הַנֶּשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מִתּוֹלְדָתָם אֲשֶׁר בְּאֶמֶת אֵינּוּ כֵּן. כִּי עֶקֶר צִדְקַת הַצַּדִּיק הוּא רַק עַל יְדֵי יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בְּעֲבוּדָתוֹ יִתְּבָרֵךְ כְּמָה וְכְמָה יָמִים וְשָׁנִים הִרְבָּה וְהַתְּגַבֵּר וְהַתְּחַזֵּק בְּכָל פַּעַם וְלֹא הִנִּיחַ אֶת עֲצָמוֹ לִפְל בְּשׁוּם אֶפֶן וְהִרְבָּה בְּתַפְלָה וְתַחֲנוּנִים עַד שֶׁזָּכָה לְמָה שֶׁזָּכָה. וְכָל אָדָם יִכּוֹל לְהִיּוֹת כְּמוֹתָם כִּי הַבְּחִירָה חֲפָשִׁית כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה "כֶּתֶר שֵׁם טוֹב מִנָּח וְכו'"^ה.

ובאמת ענין הטעות הזה שסוברים שנפשם אינה קדושה משרשה ומחמת זה אינם מתגברים לעשות כמעשה הצדיקים, כל זה נמשך מבחינת היכלי התמורות שמשם בחינת החלוקה, שנחלקה הכן מלך לכן העבד כמבאר ב"ספורי מעשיות"^א, שמחמת זה נפל למקום שנפל והלך בדרכים לא טובים, עד שהיה מספק בעצמו אם הוא בן המלך או בן העבד. כמו כן הוא בכל אדם הרחוק מהשם יתברך בפרט בתקף סוף הגלות המר הזה, שהתגבר הבעל דבר מאד מאד עד שכמה בני אדם מיאשין את עצמן כאלו נפשם אינה מסוגלת כלל לעבודת השם וכל זה הוא רק פתוי היצר. כי באמת צריך האדם לידע ולהאמין, שנפש כל אחד מישראל גבהה ויקרה מאד מאד וכלם הם בחינת בני מלכים ויכולים לזכות למדרגות גבוהות וקדושות מאד כמו כל הצדיקים והכשרים, כי גם עליהם עברו מחשבות וחלישות הדעת כאלה וכאלה. אך היו משפילים לבלי להניח להטעות אותם והתגברו והתחזקו מאד עד שזכו למה שזכו - אשרי להם. וזה בחינת: "ויגבה לבו בדרךי ה'".^ב

(ליקוטי הלכות ברכת השחר ג' אות ו')

יא. עקר ברפת התורה הוא - שצריך כל אחד לברך את השם יתברך, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו שזה בחינת סגולה ומקרה, שאי אפשר להשיג על מה בחר בנו ביותר מכלם, כמו שטען שרו של מצרים באמת הללו עובדי עבודה נרה וכו'. ועל כן באמת נקראים ישראל "סגולה"^ג, כי התקרבות ישראל לאביהם שבשמים יותר מכל העולם הוא רק כמו סגולה שהוא למעלה מהשכל, ואי אפשר להשיג שזה בחינת סוד הנקדה הקדושה הכלולה מכל הנקדות שבישראל שהוא בחינת נקדת משה רבנו, עליו השלום, שמלבש בכל אחד מישראל, אשר הנקדה הזאת עומדת בין שמד לרצון שזאת הנקדה היא עקר ההבדל בין ישראל לעמים, שעל ידי זה זוכים לעלות מהרע של השבעים אמות שהוא בחינת שמד ולכנס לכלל קדשת ישראל שהוא בחינת רצון. ועל כן כל אחד מישראל אפלו אם נפל למקום שנפל עד שכמעט אינו יודע להבחין בין קדשת ישראל לזהמת העכו"ם מחמת עצם רבוי קלקוליו חס ושלום, אף-על-פי-כן צריך לחזק עצמו בנקדת יהדותו שיש לו מצד התולדה שהוא מזרע ישראל, אף-על-פי שכמעט אינו

מרגיש בעצמו קדשת ישראל מעצם קלקוליו. אף-על-פי-כן צריך להאמין בזה מאד, כי הנקדה הקדושה הכלליות הזאת שהוא בחינת נקדת משה שמלבש בכל אחד כנ"ל הוא סוד גדול אשר באמת אי אפשר להשיגו.

ועל פן אדרבא, מי שנפל בדעתו כל כך בודאי הוא ביותר צריך להודות ולברך על חלקו, שהוא מזרע ישראל ולא עשני גוי ומלבש בו נקדה קדושה כזאת, אשר הוא עקר ההבדל בין קדשת ישראל לבין העמים, ועל-ידי הנקדה הזאת יכולין הכל לעלות משמד ממש חס ושלום, לרצון. ובלבד שלא יתיאשו את עצמם שלא יהיו בבחינת "ואשר אמרתם נהיה כגוים", שזה היה בחינת הפגם שלא ברכו בתורה תחלה, מחמת שנפלו בדעתם מאד על-ידי שידעו עצם קלקולם עד אשר מחמת זה היה קשה להם לברך ברכת התורה, מאחר שאינם מקימין אותה ופגם זה דיקא גרם חרבן בית-המקדש והגלות כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, כי איך שהוא אף-על-פי-כן אסור ליאש את עצמו חס ושלום, רק אדרבא, הוא ביותר צריך לברך על חלקו על נקדות קדשת יהדותו שזה עקר ברכת התורה כנ"ל ולחפש אחר נקדות טובות מקדשת ישראל, שיש בו עדין ולחזק את עצמו בהם, עד שעל-ידי-זה יכול באמת לעלות משמד לרצון. אך לזכות לכל זה באמת העקר הוא על-ידי התקרבות לצדיקים שהם בחינת משה והם מעוררין ומאירין בנו הנקדה הזאת שעל-ידי-זה הם ממתיקין כל הדינים ומעלין אותנו משמד לרצון כנ"ל.

(ליקוטי הלכות ברכת השחר הלכה ה' אות ו' ח')

יב. עקר מצות קריאת-שמע שהיא אמונת הרצון שהכל מתנהג רק ברצונו יתברך, הוא להמשיך עליו אמונה הקדושה הזאת בכל יום מחדש בחינת: "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים". ולהמשיך על עצמו הרצון הקדשה ולקשר כל מחשבותיו ולבו ודעתו לרצון הזה, שיהיה תמיד כל תשוקתו וכסופיו ורצונו חזק רק לתכלית האמת הנצחי, ולהוסיף בכל יום מחדש להתחזק בהרצון הקדשה בכל פעם יותר ויותר. ואף אם עובר עליו מה שעובר, אף-על-פי-כן אל ירפה את הרצון בשום אופן בעולם, והעקר שצריך להאמין, שבכל

יום נעשים חדשות לגמרי, על פן צריכין להמתין ולהמתין עד שיגיע יום ישועתו, כי השם יתברך מצמיח ישועות חדשות בכל יום. כי כל מה שבא ונתחדש יום אחר – נתוסף ונתחדש קדשה יתרה מלמעלה, כי רק בשביל זה השם יתברך מקים עולמו ובטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית, בכדי לעורר אותנו להתחדש בכל יום ויום ברצונות חדשים וחזקים להשם יתברך.

וזה בחינת טהרת הטמאים שתלוי בימים, כי יש שטעונין רק הערב שמש, הינו שגמר טהרתו וישועתו תלוי עד שיבוא היום שאחריו, ויש שטעונין שבעה ימים לטהרתו. וכשיצאו ישראל ממצרים, ספרו שבע שבתות תמימות עד שזכו לקבלת התורה. והעקר להתחזק בכל אלו הימים שאינו זוכה עדין לשלמות טהרתו שהוא בחינת קבלת התורה, אף-על-פי-כן יתחזק בהם בכל יום ויום ברצונות חזקים חדשים ויהיה חזק בזה מאד מאד בכל מה שיעבר עליו, עד שיזכה ליום ישועתו וטהרתו בשלמות. ויש שעקר גמר טהרתו יזכה רק אחר ביאת שמשו לגמרי, הינו אחר פטירתו מן העולם שזה בחינת ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, שהוא חלקו הטוב לעולם הבא שיזכה אליו תכף אחר ביאת שמשו ולא יצטרך להתגלגל ולסבל מה שצריך לסבל מי שלא הכין את עצמו כלל כל ימי חייו ולא התחזק את עצמו להמשיך על עצמו הרצונות הקדושות הנ"ל בכל יום ויום. כי אז ביום האחרון מתקבצין כל מה שחטף טוב בזה העולם וכל רצון ורצון טוב שהיה לו בכל יום ויום כל ימי חייו, ורק זה הוא תקנתו והשארתו לנצח.

(ליקוטי הלכות ברכות השחר הלכה ה' אות מ"א מ"ב)

יג. המקרבים לצדיק האמת שהוא בחינת זקן הקדשה הם נזהרים לבלי לפל חס ושלום, לידי זקנה לעולם, ואיך שהוא איך שעובר על האדם בכל יום הם מאמינים, שכל יום ויום הוא ענין חדש לגמרי. כי השם יתברך מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית ובנדאי לית יום דלית בה טוב רק שיש לו גדר מלבר. ומאמינים בחסדו הגדול שאינו נפסק לעולם עד שממשיכין חסדים חדשים לעולם בכל יום ועל-ידי-זה זוכין להוסיף בכל יום אור קדשה ודעת, שעל-ידי-זה מאיר התגלות הרצון בכל יום יותר ויותר.

(ליקוטי הלכות ברכות השחר הלכה ה' אות פ"ג)

יד. כל מי שרוצה לחוס על עצמו ולחשב על תכליתו הנצחית, כל תקנתו שאין שהוא איך שהוא יהיה בעיני עצמו בכל יום ויום ככריה חדשה ממש, כי באמת נעשה האדם ככריה חדשה בכל יום, שבשביל זה מברכין כל ברכות השחר במבאר בשלחן ערוך², ועל כן איך שהוא צריך שתהיה העבודה שעוסק בכל יום חדשה אצלו לגמרי, כי כל אחד מישראל עושה כמה מצוות בכל יום ציטית ותפלין וכיוצא, אך העקר שיראה לישוב דעתו בכל יום שזה היום שעומד בו עדין לא היה בעולם וכן לא יהיה עוד היום הזה בעולם. והעבודה להשם יתברך שצריכין בזה היום היא חדשה לגמרי, ורק עליך נפל חובת היום על זה האדם שעומד באותו הדור באותו היום, הוא דיקא צריך לעסוק בעבודה זאת ולא מלאך ולא שרף ואפלו נשמות הצדיקים שבגן עדן עליון אינם יכולים להשלים העבודה הזאת. רק "חי חי הוא יודך כמוני היום"³ - כמוני היום דיקא, הינו כמו שאני היום באיזה מדרגה פחותה שהוא אף-על-פי-כן מאחר שאני חי אני צריך להודות לך דיקא. אדרבא, כל מה שידע בנפשו שהוא גרוע ומקלקל ביותר, על ידו דיקא יתגדל ויתקדש שמו הגדול ביותר כשיתקרב אליו יתברך בבחינת כד אתי יתרו ואמר וכו' כדין אסתלק ואתיקר שמה דקדשא בריך הוא וכו'. כי עקר גדלת השם יתברך הוא דיקא כשהרחוקים מתקרבים אליו יתברך.

ועקר העצה לקיום התורה הוא להתחיל בכל פעם מחדש כנ"ל, ואפלו אם אין יכולין לעשות כלום מגדל התגרות והתגברות הגלות בגוף ונפש וממון, אף-על-פי-כן יתחיל בכל פעם להכין ולהזמין את עצמו מחדש לעבודתו יתברך שזה בחינת "אהיה" דא אנא זמין למהוי. ולפעמים צריכין להתחיל ביום אחד כמה וכמה התחלות חדשות מכל שפן בכל שבוע וכו'. עד שאחר-כך מצטרפין כל ההתחלות הנ"ל ובאין לעזרתו כי לית רעותא טבא דאתאביד. ועל-ידי-זה זוכה אחר-כך להתחיל ולגמר עבודתו בשלמות כראוי. והעקר שצריך האדם לסלק מדעתו בכל יום ובכל פעם כל מה שעבר עליו עד אותו היום ואותה השעה, וכל ההתחלות מכל העבודות שהתחיל לעבד השם יתברך עד עתה לא יעלה אצלו בחשבון כלל רק כאלו לא התחיל עדין מעולם כלל. כי עקר הירידות והנפילות של כל אחד הוא מחמת שנדמה

לו בדעתו שפֿכֿר התחיל קצת בעבודת ה' ונפל מזה, ואחר-כֿן התחזק להתחיל עוד ונפל עוד הפעם וכן הרבה פעמים, ועל כֿן מתנאש את עצמו לגמרי חס ושלום, ומתראשל בעבודתו מלהתחיל עוד הפעם. על כֿן עקר העצה לשפֿח בכל פעם כל מה שעבר עליו, אף-על-פי שפֿכֿר התחיל אלפים ורַבבות פעמים אין מספֿר, רק עתה יתחיל מחדש לגמרי להכין ולהזמין את עצמו לעבודתו יתברך בכל מה שיוכל, אם לצעק אל השם מעמק הלב כמו שצריך עתה באותה שעה, אם להתחיל ללמד ולהתפלל ולעשות מצוות, אם לשמח את עצמו בפה שלא עשני גוי כו', וכן בכל מיני עצות לעבודתו יתברך עד שעל-ידי-זה ישאר קים בקיום התורה תמיד. כי באמת אפלו מי שחטא כל ימיו ושָב באחרונה מוחלין לו הכל כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, מפל שכן מי שפֿכֿר התחיל בפה פעמים לשוב אליו יתברך. ועקר הנפילות וחלישות הדעת מזה שראו שפֿכֿר נסו את עצמם והתחילו בפה פעמים ונפלו הוא רק מעשה בעל-דבר שרוצה להסיתם על-ידי-זה ולערבב דעתם ליאש את עצמם חס ושלום.

על כֿן צריכין להזהר מאד לילך בדרך הנ"ל, להתחיל מחדש באיזו בחינה שהוא וישפֿח מדעתו לגמרי כל מה שעבר עליו, וכל ההתחלות שהתחיל עד עתה לא יעלה לו מן החשבון כלל, רק עתה צריך להתחיל מחדש לגמרי וכן לעולם, עד שיזכה לתשובה שלמה ולהתחיל ולגמר בשלמות כראוי. וכשזוכה להתחזק בכל הנ"ל, אזי זוכה על-ידי-זה לדברים גבוהים ועליונים מאד. כי נמשך הארה משלש פעמים שם אהיה ופעם אחת שם הויה שהודיע השם יתברך למשה רבנו, עליו השלום, בעת ששאל אותו "ואמרו לי מה שמו" וכו'. וכן זוכה על-ידי-זה להשיר והנגון שיתער לעתיד שהוא פשוט, כפול, משלש, מרבע, ונארג על שם הוי"ה ברבוע שהוא י"ה י"ה וכו', כמבאר בפנים.

טו. כל אחד מישראל שרוצה לחוס על נפשו ולצאת מזהמתו ולהתקרב לצדיקי אמת וכוונתו באמת לשוב להשם יתברך, צריך לידע, שבהכרח שיעברו עליו כמה וכמה משפֿרים וגלי הים ובחינות ונסיונות וצרופים ואם לא יניח את מקומו בכל מה שיעברו עליו בודאי יזכה לאחרית טוב לנצח. ולכל זה

מקבלין כח רק מהצדיק האמת בחינת משה שהוא עושה כמה תחבולות בחכמה נפלאה כדי להחיות ולקיים את כל הנפשות החפצים להתקרב להשם יתברך. שזה בחינת מה שהצדיק מבטל את עצמו לפעמים מהשגתו ומדבקותו בכדי להחיות ולחזק את כל האנשים הפשוטים הבטלים מן התורה וכן את הלומדים בשעה שצריכין לבטל את עצמם. כי בהכרח צריכין לבטל את עצמם לפעמים, כי העבודה צריכה להיות בבחינת רצוא ושוב עיל ונפיק, שזה בחינת כל העליות וירידות שצריכין לעבר על כל אחד.

וזה בחינת ההפסקות שבין פרשה לפרשה שבתורה שזה בחינת הבטול שמבטל עצמו הצדיק בכל פעם ומפסיק עצמו מעבודתו, בכדי להחיות ולחזק את כל בחינת הבטלים הנ"ל. וזה מרמז בדברי רבותינו זכרונם לברכה, מה היו הפסקות משמשות לתן רוח למשה וכו' קל וחמר להדיוט הלמד מן ההדיוט וכו'. כי עקר כח ההדיוטות לחזק את עצמם בעת בטולם וירידתן הוא רק על-ידי הפסקות הנ"ל. ועל-ידי שמחזקין את עצמם בכל מה שעובר עליהם על-ידי זה מבררין בחינת עץ הדעת טוב ורע שמשם כל הנסיונות של האדם. ועל-ידי זה זוכין לתקון הדעת ועל-ידי זה ממילא נתתקנין כל השלשה מחין וזוכין לאמונת חדוש העולם הזה, וחדוש העולם שלעתידי.

(ליקוטי הלכות קריאת התורה הלכה ו' אות ל"ח, מ', מ"א)

טז. כמו שהשם יתברך מניח כל העליונים ומלאכים ושרפים וכו' ורוצה דיקא בעבודת בני אדם הגשמיים, כן כל מה שהמדרגה נמוכה ופחותה ביותר כשמתעוררים משם באיזה התעוררות כל שהוא נעשה מזה שעשועים נפלאים למעלה בבחינת כד אתי יתרו וכו' כדן אסתלק ואתיקר שמא דקדשא בריך הוא וכו'. ועל כן על-ידי שהצדיק הגדול מעלה נפשות הפגומות מאד על-ידי זה דיקא נעשה יחוד נפלא, וזה סוד נשיכת הנחש לאילתא המבאר בזהר הקדוש בסוד קריעת ים-סוף. ועקר היחוד נעשה על-ידי שממשיך הצדיק הארה על הנפשות הנ"ל מבחינת עתיק שזה בחינת מה שכתוב שם: "מה תצעק אלי" בעתיקא תליא מלתא. כי מחמת שהם

חולי הנפש ופגומים ביותר, על כן אי אפשר להושיעם כי אם הצדיק הגדול ביותר שִׁיכוֹל להאיר בהם מבחינה גבוהה מאוד שהוא אורִיתָא דְעֵתִיקָא.

(ליקוטי הלכות נטילת ידים לסעודה הלכה ו' אות מ')

יז. התורה והמצוות הם רחבים מאוד בלי קץ ותכלית (כמו שכתוב: "לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד" ט) ואי אפשר להשיגם, ועל-ידי־זה עקר ההתגברות וההתחזקות על-ידי שידועים שאין יודעים כלל. כי עקר ההתחזקות על-ידי שמאמינים בהדעת הקדושה שמאיר לנו הצדיק האמת "שמלא כל הארץ כבודו וכו'", אבל תכף כשבאין עליו קשיות, ואפלו כשקשה לו על עצמו על שאף-על-פי־כן הוא פגום ומגשם כל כך ורחוק כל כך מקדשת התורה, אזי תכף צריך לברח מכל אלו הקשיות, כי אם ירצה לתרץ הקשיות אזי יכנס בקשיות ונפילות עמקות עוד יותר. על כן צריך לשחק במחשבתו ולקיים סיג לחכמה שתיקה, רק להתגבר בכל עז לחטף איזה נקודות טובות כל מה שיוכל תורה ומצוות ובפרט תפלה ותחנונים ושיחה לפני קונו ולבלי להסתפל על כל מה שעובר עליו. כי צריכין להיות עקשן גדול בעבודת השם, כי באמת אין יודעין כלל רק לקיים כמו שצונו רבנו, זכרנו לברכה, לבלי ליאש את עצמו בשום אופן כי אין שום יאוש בעולם כלל. רק לכסף ולהשתוקק ולצפות בכל עת לישועת השם, כי לגדלתו יתברך אין חקר כמבאר מזה עוד הרבה במקומות אחרים.

(ליקוטי הלכות נטילת ידים לסעודה הלכה ו' אות ס')

יח. לפעמים נדמה להאדם השומע או מעין בספרים ורואה ההתחזקות, שחזקו אותנו הצדיקים האמתיים ותלמידיהם הבאים אחריהם והודיעו לנו, שאין שום יאוש בעולם ואפלו אם נפל כמו שנפל רחמנא לצלן, אף-על-פי־כן השם אתו ועמו ואצלו וסמוך לו כי "מלא כל הארץ כבודו" וגם משם מצפה השם יתברך לתשובתו באיזה מדרגה שהוא. אך מחמת חלישות הדעת שיש לו ממעשיו שאינם טובים כי ידע אינש בנפשה ונדמה לו שהוא גרוע מן הכל ולא עליו נאמר דברים הללו, הגם כי הצדיקים בארו בפרוש שהם מדברים אפלו עם הגרוע שבגרועים, אף-על-פי־כן נדמה לו כאלו הם רוצים רק לפתות אותו ולהסיתו ולכנס עמו בדרך פשר בעלמא, כדי שלא יפל עוד

יותר ויהיה גרוע עוד ביותר רחמנא לצלן. אבל האמת הוא יודע בנפשו פחיתותו ושלפלותו ושהשם יתברך רחוק ממנו מאד וכבר אברה תקנתו חס ושלום, וכיצא בחלישות ונפילות פאלו שרוצה הפעל דבר להסיתו ולהדיחו מדרך האמת.

אבל אותם שזכו להכלל בתוך הקבוץ הקדוש האוחזין עצמן בהצדיק האמת, הם מאמינים באמת ובאמונה שלמה, כי כל דברי הצדיק והתחזקותו אינם בדרך פשר ופתוי והסתה חס ושלום, רק כף הוא האמת לאמתו. כי בגדל השגתם העצומה השיגו האמת, כי רבים רחמיו וחסדיו יתברך עד אין חקר וחושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח אפלו מי שפכר נדח לגמרי חס ושלום. וכל הדבורים שהצדיקים מחזקים אותנו ומנחמים אותנו ומעוררים ומקיצים אותנו לידע, כי עדין השם אתנו ובמקומנו ממש כי "מלא כל הארץ כבודו", לא מלבם הוציאו דברים אלה, רק הם דברי ה' ממש והוא יתברך בעצמו הודיע לנו הדבורים הקדושים הללו על-ידי הצדיקים ותלמידיהם הקדושים, שנשארו אחר הסתלקותם, לידע כי עדין השם יתברך עמנו בכל דור ודור ולא יעזב אותנו לעולם עד יכונן וישים את ירושלים תהלה בארץ. ולעתיד לבוא יזכו לראות זאת בעיניהם ממש בבחינת "ונגלה כבוד השם וראו וכו' כי פי השם דבר".²

(ליקוטי הלכות נטילת ידים לסעודה הלכה ו' אות פ"ב מוכן)

יט. צריך כל אדם לידע, כשרוצה להתקרב להשם יתברך ורואה שהמניעות והמסכים מתפשטים כנגדו מאד מאד ובפרט כשפכר התחיל מעט ורואה, שבכל פעם משתטחים כנגדו יותר ויותר, ולפעמים רואה שאחר כמה שנים שנדמה לו שפכר התחיל להטהר קצת חזר ונפל, והתגברו עליו התאוות והרהורים בהשתטחות עצום מאד רחמנא לצלן, צריך שיידע שכל זה נמשך מהבגדים הצואים שעדין לא נזדכך מהם שמהם כל המניעות וההתגברות, ומחמת גדל היגיעות שצריכין לזה להפשיט מעצמו הבגדים הצואים בשלמות ולא כל אדם זוכה לעמד בזה, מזה בא כל מה שעובר על האדם. ואפלו מי שפכר התחיל קצת בעבודת השם והתחיל לטהר עצמו מעט, ואפלו אם כבר עלה קצת מדרגא לדרגא ובכל פעם נזדכך ביותר,

אף-על-פי-כן יכול להיות שאחר כך יחזור ויתפשט עליו כל התאוות והרהורים בהתפשטות יותר מבתחלה והכל על-ידי הבגדים הצואים שעדין לא הפשיט אותם מעצמו לגמרי, אף-על-פי שכבר התחיל לטהר את עצמו קצת.

ודבר זה יכולין ללמד ולהבין היטב ממה שרואין בחוש מענין ברור הלחם שהוא חיות האדם, שצריכין לברור בברור אחר ברור וצריכין לחרש ולזרע ולקצר ואחר-כך לנקות התבואה ממוץ ותבן ואחר כך לטחנה ולנקות הקמח מסבין ומורסן. וכל אלו הפסלות הנאחזין בהתבואה, הכל נמשך מהבגדים הצואים שנתאחזו בהמאכלים מעת שנפגמה האכילה על-ידי אכילת עץ הדעת. נמצא שכל אלו הברורים הם לנקות התבואה מאחיזת הבגדים הצואים. ואף-על-פי-כן אין זה תכלית הברור, כי עקר הברור הוא בשעת האכילה ואז עקר היגיעה לאכל בקדשה ולברך עליה בכונה, עד שעל-ידי זה עולה הטוב הזה שבהלחם ומחיה את האדם, שיוכל להודות ולהלל להשם יתברך ולהפלל על-ידי זה באין סוף בתי החיים יתברך ואז נדחה הפסלות ונעשה קיא צואה ממש. נמצא שכל אלו הברורים שנתברר הלחם עד הנה מהפסלות הנאחז בו אינם נחשבים כלל נגד הברור האחרון שבשעת האכילה עצמה, שאז עקר הברור מבגדים הצואים ממש. וזה ממש ענין כל מה שעובר על האדם שיש שכבר התחיל לברר ולזכך עצמו והברור הוא בבחינת ברור החטה ממוץ ותבן, ואף שגם זה טוב מאד, אף-על-פי-כן צריכין עדין הברור מבחינת סבין ומורסן ועוד שאר תקונים עד שיהיה בבחינת לחם ומאכל אדם בשלמות.

אף אפלו מי שכבר זכה לכל זה, עדין צריך לזכות לגמר הברור בשלמות, דהיינו לבחינת גמר הברור שנעשה בשעת אכילה עצמה כנ"ל. ומי שאינו זוכה להתגבר ולהתחזק ולסבל היגיעות שצריכין אז כשסמוך לתכלית הברור, אזי יכולין להתגבר עליו מניעות ומספים ובלבולים הרבה יותר מבתחלה מחמת שעכשו נתעוררין הבגדים הצואים ממש שצריכין לדחותם בשעת האכילה דיקא שהוא שעת גמר הברור. וזה בפרטיות ובכלליות כי על כל האדם צריך לעבר כל זה שצריך להתניע לברר את עצמו בברור אחר ברור והברור האחרון שהוא בחינת אכילה קשה לפעמים מכלם, כי אז צריכין לברר הטוב ולדחות הרע קיא צואה שהם כל הסטרא אחרא והקלפות לגמרי אל החוץ.

וכן בכלליות העולם שעקר עצם היגיעות שיש עכשו למי שרוצה לכנס בעבודת השם וכל עצם מרירת הגלות שמתגבר עכשו בעקבא דמשיחא, הוא מחמת שעכשו צריכין לברר תכלית הברור בשלמות עד שתהיה גאלה שלמה שאין אחריה גלות והברור הזה הוא בחינת הברור שפשעת האכילה עצמה שאז עקר התגברות הבגדים הצואים כנ"ל. על פן צריכין עכשו מרירות ויגיעות הרבה קדם שזוכין לדבר שבקדשה בפרט לזכך ולנקות את עצמו מתאוות והרהורים שהם בחינת קיא צואה ממש, וצריך עתה להתחזק מאד בכל מיני התחזקות לבלי לפל בדעתו מזה כלל, רק להשתדל לגרשם מאתו על פי הדרךים והעצות שגלו לנו הצדיקי אמת, כי כבר הקדים השם יתברך רפואה למכה על ידי הספרים והעצות הקדושות שנתגלו בדורותינו אלה שעל-ידי זה יכולין אנחנו להתחזק ולהחיות עצמנו גם עתה ולהשאר על עמדתו להמשיך את עצמו אל השם יתברך בכל פעם עד שנזכה להטהר לגמרי מהבגדים הצואים הנ"ל. כי הטהרה מכל זה הוא רק על-ידי התורה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, כנחלים נטיו - מה נחלים מעלין את האדם מטמאה לטהרה אף דברי תורה כן.

(ליקוטי הלכות בציעת הפת הלכה ה' אות ה' ו' ז')

כ. רבים נכשלו ונפלו כשהגיעו סמוך לגמר שלמותם, כי יש שכבר היו אצל פתח הקדשה ובקל היו יכולין כבר לכנס אל הקדשה בשלמות, אך חזרו משם מחמת שאז התפשטו עליהם המניעות והבלבולים כל כך, עד שנדמה להם שאי אפשר לעמד נגדם וכל זה מחמת הנ"ל ועקר התקון והעצה לזה הוא עסק התורה וצריך האדם להיות חזק מאד בזה לבלי להתרשל מדברי תורה חס ושלום, בכל אשר יעבר עליו ואז בכל מה שעובר עליו יוכל להתגבר על-ידי התורה, כי כל התקונים והברורים דקדשה מההתחלה עד הסוף הכל רק על-ידי התורה.

(ליקוטי הלכות בציעת הפת הלכה ה' אות ל"ח)

כא. אי אפשר להיות איש ישראלי באמת ולעבד אותו יתברך כראוי כי אם על-ידי עזות ועקשנות גדול דקדשה, כי הרבה הרפתקאות ועלויות וירידות צריכין לעבר על כל אחד ואחד בלי שעור. ואם לא יהיה עקשן גדול לבלי להניח על-ידי זה מעט עבודתו שהתחיל, אזי אי אפשר לו שישאר על עמדו. בפרט כשרוצה לעשות דבר גדול, כגון לנסע ולבא לארץ ישראל שזה עקר קדשת איש הישראלי והוא עקר נצחון המלחמה כמבאר במקום אחר, בודאי אי

אפשר לנצח מלחמה זאת כי אם על-ידי עקשנות גדול מאד. וזה עקר ההתפארות שהשם יתברך מתפאר ב'ישראל, העקר הוא בהעזות והעקשנות של איש הישראלי שמפילין אותו בכל פעם והוא מתחזק בכל עת בעקשנות גדול ואינו מניח להפיל את עצמו בשום אופן. ועקר קבלת התורה שהוא כלל ההתפארות הוא רק על-ידי זה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "מפני מה נתנה תורה לישראל, מפני שהם עזין" ובה תלוי כל עבודת איש הישראלי מתחלה ועד סוף.

(ליקוטי הלכות ברכת המזון הלכה ד' אות י"ב)

כב. צריכין לידע, שכשם שאין עליה לעולם כי "לגדלתו אין חקר", ועל פן הצדיק האמת אף-על-פי שזכה לתכלית מדרגה עליונה בהשגת אלקותו יתברך, אף-על-פי-כן אינו מסתפק בזה ומחפש ומבקש להשיג עוד יותר, כמו כן ממש אין ירידה לעולם, הינו שאפלו אם נדמה לו שהוא במדרגה תחתונה מאד שאין למטה ממנה, אף-על-פי-כן צריך לחתור ולבקש עדין אולי יש תקנה, כי באמת אין שום יאוש כלל לעולם, כי רבים רחמיו וחסדיו יתברך עד אין חקר. אבל אי אפשר לזכות לזה כי אם על-ידי הצדיק האמת שהוא בתכלית תכלית בחינת נקדה העליונה, על פן הוא יכול להאיר התחזקות אמתי בתכלית תכלית נקדה התחתונה, כי כל מה שמשיג יותר גדלתו יתברך שהוא גדלת רחמיו וחסדיו, על-ידי זה הוא יכול להאיר האמת גם בתכלית דיוטא התחתונה לעורר גם כן שעדין יש להם תקנה. אבל צריכין לסבל בזיונות ושפיכות דמים הרבה קדם שזוכין להתקרב לזה הצדיק האמת. כי עקר התחברות זה הצדיק שהוא בחינת נקדה העליונה עם התלמיד שרוצה לקבל ממנו שהוא בחינת נקדה התחתונה, העקר הוא על-ידי בזיונות ושפיכות דמים שסובלין בשביל ההתקרבות אליו כי זה עקר תשובתו ותקונו. ואדרבה, על-ידי-זה בעצמו שבאין עליו בזיונות ושפיכות דמים על שהוא אויז עצמו בהצדיק האמת, מזה בעצמו ראוי לו להבין שעדין יש לו תקנה גדולה ואחרית טוב. כי מאחר שזוכה לסבל בזיונות ושפיכות דמים בשביל לאחז את עצמו בהנקדה העליונה זה עקר תקונו כי הצדיק בחינת נקדה העליונה יכולה לתקנו בכל מקום שהוא.

(ליקוטי הלכות ברכת הפירות הלכה ה' אות י"א)

כג. עקר ההתחזקות והבקיאות בהלכה של תשובה הנ"ל, העקר הוא על-ידי אמונה שלמה להאמין שהשם אחד ראשון ואחרון ובכל מקומות ממשלתו, וכל מה שעובר עליו ועל כל העולם כלו אור וחשך, לילה ויום, חרבן ובנין - יקשר הכל להשם יתברך שזה בחינת התקשרות נקדה התחתונה בנקדה העליונה, ועל-ידי זה יזכה שלא יהא נאבד שום יום מימי חייו ובכל יום יזכה למצא האבדות השיכים לשרש נשמתו.

(ליקוטי הלכות ברכת הפירות הלכה ה אות ט"ו)

כד. הצדיקים הם מרפבתו של מקום, וכן כל אחד מישראל כפי תקון תשובתו פן זוכה להשלים בחינת המרפבה, כמו שכתוב "ועמד כלם צדיקים", רק שצריכין לזה התחזקות גדול מאד בכל אשר יעבר עליו. כי קדם שזוכין לבחינת המרפבה יש בחינת רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת וכו', שהם בחינת כלל הקלפות וסטרא אחרא שממש נמשכין כל המניעות והתאוות וכו' וחרפות ובזיונות מהחולקים עליו. וכשמתחזק נגד כל זה בבחינת הבקיאות הנ"ל בחינת בקי בעיל בקי בנפיק אז זוכה לתשובה שלמה ולהיות נכלל בכלל הצדיקים שהם מרפבתו של מקום. ומחמת שערך התחלת התשובה הוא על-ידי ששומע חרפתו ושותק, שעל-ידי זה נכנע הדם שבחלל השמאלי שבלב שזה בחינת מצות מילה (עין פנים), על-פן התחלת קדשת המרפבה הוא מבחינת חשם"ל שהם אותיות ח"ש מ"ל, הינו שעל-ידי השתיקה ששותק על חרפתו, על-ידי-זה נכנע הדם הנ"ל בבחינת מצות מילה ועל-ידי-זה זוכה לתשובה שלמה ולהשיג בחינת המרפבה, עד שזוכה להכלל בהאדם היושב על הכסא.

(ליקוטי הלכות ברכת הפירות הלכה ה אות י"ח)

כה. מה שאנו רואים כמה אנשים שהם רשעים גדולים כמה שנים ועוברים עברות גדולות וחמורות רחמנא לצלן, ואחר-כך נתעוררים בתשובה ונעשים בעלי תשובה גמורים, כמובא כמה מעשיות פאלה בגמרא ומדרשים ושאר ספרים הקדושים וכמעשה דרבי אלעזר בן דורדיא וכיוצא באלה מעשיות הרבה מאד בכל דור ודור. ולכאורה תמוה הדבר, הלא עברה גזירת עברה וכל מה שעובר עברה יותר הוא נופל ביד הסטרא אחרא ביותר, ומאין בא שלבסוף

יתגבר נגד הסטרא אחרא ויחזר בתשובה. אף הענין הוא כי באמת בכל אחד מישׂראל יש נשמה יקרה שיש לה כח גדול לעמד נגד היצר הרע וחילותיו, כי אם לא היה לו כח לעמד נגד היצר הרע לא היה הקדוש-ברוך-הוא נותן לו יצר הרע כזה, כי "אין הקדוש-ברוך-הוא בא בטרוניא עם בריותיו"^פ, ואין השם יתברך נותן שום מניעות לאדם מה שלא יוכל לעמד בהם.

אף עקר כל החטאים וכל התאוות שהאדם נלכד בהם והעקר תאוות נאוף רחמנא לצלן, שהוא עקר היצר הרע כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, העקר הוא מחמת שטות שאינו יודע מכחו^ק, וזה עקר בחינת מחין דקטנות שעל-ידי-זה נופל לתאוות נאוף שהוא כלל כל החטאים רחמנא לצלן, דהינו שנקטן מחו ונחלש דעתו עד שאינו יודע מכחו ונדמה לו שאי אפשר לו לעמד כנגד תאוה זאת, כי עקר הגבורה הוא בלב, ומי שלבו חזק יוכל להתגבר עצמו נגד כל התאוות שבעולם, כמו שראינו כמה צדיקים וכשרים שעמדו בנסיונות גדולות, וכל זה על-ידי חכמתם ודעתם שזה עקר הכח של איש הישׂראלי, כמו שכתוב: "החכמה תעז לחכם"^פ וכו'. ועל כן ח' כ' מ' אותיות כ"ח מ"ה, כי המחין הם מחצות פרוסות בפני תאוות נאוף, רק שהעקר שיאמין בכחו וידע באמונה שלמה שיש בכח שכלו ומחו לעמד נגד כל התאוות אפלו נגד תאוות נאוף. כי המח והשכל הוא הנשמה, והנשמה של איש הישׂראלי אפלו של הפחות שבפחותים בודאי היא יכולה לעמד נגד כל העולם עם כל התאוות, כי אין זה דרך הענוה להקטין כחו ולומר שאין לו נשמה גבהה כמו הצדיקים והכשרים, כאלו אין בידו כלל להיות איש כשר וצדיק, כי ענוה כזו אסורה והיא ענוה פסולה ואין זה ענוה כלל רק מחין דקטנות, שצריכין להתרחק מזה מאד, כי על-ידי-זה נופלין לכל התאוות והעקר לתאוות נאוף כנ"ל. רק אדרבה, צריך כל אחד לומר לדעתו שיש לו נשמה גבהה מאד.

כי הנשמה של הפחות שבפחותים שבישׂראל גם כן גבהה וקדושה מאד מאד וצריך לומר בדעתו, שאין נאה לו להיות כרוף אחר תאוות חס ושלום, מפל שכן לעבר איזה עברה חס ושלום, כמו שכתוב: "ויגבה לבו בדרך ה'"^פ שצריכין להגביה לבו בדרך ה' ולידע, כי כל אחד מישׂראל בשרשו רחוק

מעברות מאד מאד, וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא בַּעַל כַּח גְּדוֹל לַעֲמֹד נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם עִם כָּל הַתְּאוּת, רַק הָעֵקֶר - שְׂיִזְכָּה לִידַע מִכָּחוּ כִּנּוּל. וּמִחֲמַת שֶׁהִסְטֵרָא אַחֲרָא אוֹרְכַת מֵאֵד עַל הָאָדָם וְכָל מָה שֶׁהָאָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה יוֹתֵר יוֹנֵקֶת מִמֶּנּוּ הִסְטֵרָא אַחֲרָא יוֹתֵר וּבֹלְעַת אוֹתוֹ יוֹתֵר רַחֲמָנָא לַצֵּלָן. וְעַל כֵּן לַפְּעָמִים הִסְטֵרָא אַחֲרָא בּוֹלְעַת אֶת הָאָדָם כָּל כֹּף עַד שֶׁמִּגַּעַת לַעֲצֵם פְּנִימִיּוֹת קִדְשֵׁת יִהְיוּ וְהִיא מִתְחַזְקֶת וּמִתְגַּבֶּרֶת לְבַלַּע גַּם נִקְדָּה זֹאת גַּם כֵּן וּמִבִּיֵּאֶה אוֹתוֹ לִיַּד עֲבֵרָה גְּדוֹלָה חֶס וְשָׁלוֹם, כְּדֵי לְבַלַּע אוֹתוֹ לְגַמְרֵי חֶס וְשָׁלוֹם. אֲבָל תִּכְף כִּשְׁהוּא רוֹצֶה לְבַלַּע אֶת עֲצָם פְּנִימִיּוֹת קִדְשֵׁת יִהְיוּ, אֲזִי זֹאת הַנִּקְדָּה עוֹמֶדֶת לְהִסְטֵרָא אַחֲרָא בְּבֵית הַבְּלִיעָה שְׁלָה, כִּי זֹאת הַנִּקְדָּה שֶׁל הַפְּנִימִיּוֹת קִדְשֵׁתוֹ הוּא בַּעַל כַּח גְּדוֹל מֵאֵד וְעַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהִסְטֵרָא אַחֲרָא לְבַלַּע אוֹתָהּ בְּשׁוֹם אֶפֶן וְלֹא דֵי שְׁאִינָה יִכּוֹלָה לְבַלַּע אוֹתָהּ, אֲף גַּם זֹאת הַנִּקְדָּה טוֹבָה עוֹמֶדֶת לְהִסְטֵרָא אַחֲרָא בְּבֵית הַבְּלִיעָה שְׁלָה, עַד שֶׁהִיא מְכַרְחַת לַתֵּן הַקָּאוֹת לְהִקְיָא וְלִהְיוּצִיא כָּל הַקִּדְשׁוֹת שֶׁבִּלְעָה מִזֹּאת הַנִּשְׁמָה. וּמִזֶּה בֹא מָה שֶׁלַּפְּעָמִים הָאָדָם נִתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה אַחֵר כַּמָּה עֲבֻרוֹת, הֵינּוּ כִּנּוּל, כִּי לַפְּעָמִים עֲבֵרָה מִבִּיֵּאֶה אֶת הָאָדָם לְתִשׁוּבָה, הֵינּוּ עַל-יַד שֶׁנִּלְכַּד בְּאִיזָה עֲבֵרָה גְּדוֹלָה, רַחֲמָנָא לַצֵּלָן, עַל-יַד-זֶה נִתְמַרְמֵר לְבֹ וְנִתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה, עַד שֶׁנִּעֲשֶׂה בַּעַל תִּשׁוּבָה גָּמוּר, וְכָל זֶה מִחֲמַת הַתְּגַבְּרוֹת הַנִּקְדָּה שֶׁלֹּא שְׁהִיא בְּאֵמֶת בַּעַל כַּח גְּדוֹל, וְכִשְׁהִיא רוֹאֶה שֶׁהִסְטֵרָא אַחֲרָא רוֹצֶה לְבַלַּע אוֹתָהּ לְגַמְרֵי חֶס וְשָׁלוֹם, אֲזִי מִתְגַּבֶּרֶת כְּנִגְדָּה עַד שֶׁמְכַרְחַת לַתֵּן הַקָּאוֹת וְלִהְיוּצִיר כָּל הַקִּדְשׁוֹת שֶׁבִּלְעָה מִמֶּנּוּ.

אֲף בּוֹדָאִי אֵין שׁוֹם אָדָם יָכוֹל לְסַמֵּךְ עַל זֶה חֶס וְשָׁלוֹם, כִּי "הָאוֹמֵר אַחֲרָא וְאִשׁוּב אֵין מִסְפִּיקִין בִּידּוֹ לַעֲשׂוֹת תִּשׁוּבָה" שׁ, כִּי לַפְּעָמִים מִתְגַּבֶּרֶת הִסְטֵרָא אַחֲרָא כָּל כֹּף, עַד שֶׁבּוֹלְעַת אוֹתוֹ בְּאֵמֶת לְגַמְרֵי, כְּמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ כַּמָּה וְכַמָּה רְשָׁעִים שֶׁלֹּא שָׁבוּ בְּתִשׁוּבָה גַּם לְבִסּוּף וְנִכְרְתוּ וְנִאֲכָדוּ לְגַמְרֵי רַחֲמָנָא לַצֵּלָן, כִּי זֶה סִתְרֵי דְרַכֵּי הַבְּחִירָה שְׁאֵין שׁוֹם אָדָם יָכוֹל לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם. בּוֹדָאִי צְרִיכִין לְהִיּוֹת בּוֹרַח מִן הָעֲבֵרָה בְּתַכְלִית הַבְּרִיחָה, אֲף אַחֲרֵי שֶׁכָּבֵר עֹבֵר מָה שֶׁעֹבֵר חֶס וְשָׁלוֹם, צְרִיךְ לִידַע וְלִהְיוֹת שְׁאֵין שׁוֹם יָאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְאֶפְלוֹ אִם כָּבֵר רָצָה לְהִתְגַּבֵּר אֶלְפִים פְּעָמִים לְהִיּוֹת אִישׁ כֶּשֶׁר וְלֹא עָלְתָה בִּידּוֹ וְנִפְּלָה לְמָה שֶׁנִּפְּלָה, וְאֶפְלוֹ אִם נִפְּלָה לַעֲבֻרוֹת גְּמוּרוֹת וְחִמּוּרוֹת חֶס וְשָׁלוֹם, אֲף-עַל-פִּי-כֵן

עדין יש לו תקנה כל עוד נשמתו בו. והעקר הוא אמונה שיהיה לו אמונה שלמה בהשם יתברך וישתדל בכל עז להתקרב לצדיק אמת וישפך שיחו לפני השם יתברך, שיגלה לו הצדיק האמת כדי שיזכה על ידו לאמונה שלמה, ואז בודאי יש לו תקנה לעולם יהיה איה שיהיה, פי עקר הכח לעמד בנגד היצר הרע הוא על-ידי אמונה שהוא כלל ועקר כל התורה כלה. (ליקוטי הלכות ברכות הריח הלכה ד' אות א' ב' ג') [ועין גלות וגאלה אות ר', צדיק אות נ"ט]

כו. אפלו כשהאדם בגלות בגשמיות וברוחניות אפלו אם נפל חס ושלום, עד אין תכלית גם שם השם יתברך מצמצם את עצמו ומסתיר את עצמו בדרכי נפלאותיו העצומים ומזכיר אותו בכל פעם בכמה וכמה רמזים שונים בכל יום ובכל מקום, כדי שישוב אליו ואזי נתהפך הכל לטובה, שדיקא על ידי התגברות הרע עין והבעל דבר והסטרך אחרא שעל-ידי-זה נתמעט ונצטמצם האור מאד, על-ידי-זה דיקא הגיע טובה גדולה שיכולין הצדיקים הגדולים להגביה ולהעלות גם הנופלים והירודים מאד מאד. פי על-ידי שנסתר האור כל כך על-ידי רבוי הצמצומים עד שהיה קשה להשיג ולהבין הרמזים, והצדיקים ברבוי יגיעתם במסירת נפש זכו להשיג האור מתוך תקף ההסתרות, על-ידי-זה זכו להשגות גדולות, עד שבעצם חקמתם הם מלבישים לנו האור בצמצומים נפלאים באפן שגם כל אחד במקומו יוכל להגיע לו הרמזים ועצות והתעוררות בכל מקום שהוא, לאחז את עצמו בהשם יתברך תמיד. כי ההעלם הוא בשביל הגלוי כמובא בכתבי האר"י זכרנו לברכה, הינו כל מה שמעלימין ומצמצמין האור בצמצומים רבים יותר הכל נתהפך לטובה על-ידי גדולי הצדיקים, פי דיקא על-ידי-זה הם מגלין ומאירין לישראל אור השם יתברך, שנוכל לידע ולזכר אותו יתברך בכל מקום שהוא. וזה בחינת 'אין מעוט אחר מעוט אלא לרבות', שכל מה שממעטין ומצמצמין האור במעוט אחר מעוט, הכל הוא רק בשביל לרבות האור להגדילו ולהאירו בלב ישראל על-ידי זה דיקא.

(ליקוטי הלכות ברכות הריאה הלכה ה' אות ט"ו)

כז. כשהאדם עולה מדרגא לדרגא בעבודת השם זה בחינת בריאה חדשה, פי נעשה בריה חדשה ממש, בבחינת: "אני היום ילדתיך" ה הנאמר על האדם

כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה בַּר מִצְוָה, דְּהִינוּ בֶּן שְׁלֹש־עֶשְׂרֵה שָׁנָה שְׁנֵת־חַיִּיב בְּמִצְוֹת, כְּמִבְּאֵר בְּזֶה־הַקְּדוּשָׁה, וְכִמּוֹ כֵּן הוּא בְּכָל עֵת שֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ וּמְטַהֵר עַצְמוֹ וּמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ עַל עֲבֹדַת הַשֵּׁם בְּיוֹתֵר, שָׂאז נֹאמַר עָלָיו, "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֵתִיךָ", כִּי נַעֲשֶׂה בְּרִיאָה חֲדָשָׁה מִמֶּשׁ, וְעַל כֵּן קֵדָם שְׁזוּכָה לָזֶה לַעֲלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא שְׂיִהְיָה נַעֲשֶׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, קֵדָם לָזֶה צָרִיךְ שְׂיִהְיָה יְרִידָה שֶׁהוּא תְּכָלִית הַעֲלִיָּה, כִּי הַיְרִידָה הִיא מִבְּחִינַת הַצִּמְצוּם שֶׁל הַחֲלָל הַפְּנוּי שֶׁהִיא צָרִיךְ לַהֲיוֹת קֵדָם הַבְּרִיאָה כִּידוּעַ, וְזֶה בְּחִינַת מֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה: "צִדִּיקִים – תִּחְלָתָן יְסוּרִין וְסוּפָן שְׁלוֹה"², כִּי הַיְסוּרִים בָּאִים מִהַצִּמְצוּם שֶׁקֵּדָם לְבְּרִיאָה, וְזֶה בְּחִינַת כָּל הַמְּנִיעוֹת וְעֹכֹבִים שִׁישׁ לְהָאָדָם קֵדָם שְׁזוּכָה לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מִצְוָה אוֹ דְּבַר שֶׁבְּקִדְשָׁה, כִּי בְּכָל דְּבַר שֶׁבְּקִדְשָׁה בּוֹרְאִים עוֹלָמוֹת כִּידוּעַ וְעַל כֵּן צָרִיךְ שְׂיִהְיָה הַצִּמְצוּם קֵדָם, וְזֶה בְּחִינַת הַמְּנִיעוֹת הַקּוֹדֶמִין לְהַדְּבַר שֶׁבְּקִדְשָׁה.

כח. בְּתַחֲלָה כְּשֶׁאָדָם מֵתַחֲלִיל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵזִי הוֹלֵךְ לוֹ עַל־פִּי רַב כְּסֹדֶר קֶצֶת וּמִתְפַּלֵּל וְלוֹמֵד וְעוֹסֵק בְּעֲבֹדַת הַשֵּׁם. וְזֶה בְּחִינַת 'שְׁחִרִית' שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד וְאֵז כָּל סֹדֶר הַתְּפִלָּה בְּאַרְיִכוֹת קְרִבְנוֹת וּקְטָנוֹת וְכִי וּקְרִיאת שְׁמַע וְתַפְּלָה וְכִי כֵן גַּם הוּא מְרַבֵּה אֵז בְּעֲבֹדַת הַשֵּׁם כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, אָבֵל עַל־פִּי רַב אַחֲר־כֵּךְ נוֹפֵל מֵעֲבֹדָתוֹ וּמֵתַחֲלִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְנִסּוֹת אוֹתוֹ וּמִתְגַּרֵּה בּוֹ הַבַּעַל דְּבַר כִּידוּעַ לְכָל מִי שְׂרוּצָה לְכַנֵּס בְּעֲבֹדַת הַשֵּׁם וְאֵז עֶקֶר הַנִּסְיוֹן שֶׁל הָאָדָם. וְאֵז צְרִיכִין הַתְּחִינּוֹת גְּדוֹל מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר וְעֶרֶךְ וּמִסְפָּר לְהַתְּחִינּוֹת בְּכָל פַּעַם בְּעֲבֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְבָלִי לְפַל מִשּׁוּם דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם. וְהַעֲקָר שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְּגַבֵּר כִּנְגַד בְּחִינַת הַמַּחֲזִין דְּקִטְנוֹת שֶׁהֵם מִתְגַּבְּרִין אֵז עַל הָאָדָם וְרוֹצִין לְהַפִּילוֹ בִּדְעָתוֹ, כְּאֵלּוֹ אֵין לוֹ עוֹד תְּקוּהָ חֵס וְשְׁלוֹם, אוֹ לְמַנְעוֹ מִתְּפִלָּה בְּכוּנָה וּשְׁמִחָה וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה.

וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת 'צְהִרִים', זְמַן הַמְּנַחָה, שָׂאז עֶקֶר אַחֲצִיַּת הַמַּחֲזִין דְּקִטְנוֹת וְצָרִיךְ לְקַיֵּם מֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה, 'לַעֲוֹלָם יְהֵא אָדָם זֶהִיר בְּתַפְּלָת הַמְּנַחָה' הֵינוּ שָׂאז צְרִיכִין לְזַהֵר בְּיוֹתֵר לְהַתְּחִינּוֹת בְּתַפְּלָה וְעֲבֹדַת הַשֵּׁם וְלֹא

א. וְזֶה ב' דף צ"ח ע"א: "כִּד מִטָּא דוֹד לְתַלְמִיֵּד שְׁנִין, חֻכָּה בַּהוּא יוֹמָא דְּעָאֵל לֵאֲרַבִּיסֵּר, כְּדִין כְּתוּב (תְּהִלִּים פֶּרֶק ב' פְּסוּק ז') יִהְיֶה" אִמֵּר אֵלֵי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֵתִיךָ" (כַּשְׁהֲגִיעַ דוֹד לְשֹׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה חֻכָּה בְּיוֹם הַהוּא שֶׁכֵּנִס לְשִׁנְתוֹ הָאֲרַבְעַ עֶשֶׂר אֵז נֹאמַר וְכִי) וְעִינִן בְּשִׁבְחֵי דְר"ן אוֹת ג': "אַחֵר כֵּךְ בְּשִׁנְתִּי גְדוֹל יוֹתֵר וּכְשֶׁנַּעֲשֶׂה בַּר מִצְוָה קְרָא אוֹתוֹ דְּדוֹד הָרַב הַקְּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ אֲפֹרִים זְכַר צְדִיק לְבִרְכָּה אֵב בֵּית הַדִּין דְּקִדְלַת קֹדֶשׁ סִדִּילְקוֹב וְאִמֵּר לוֹ הַפְּסוּק "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֵתִיךָ" וְכִי". ב. מוֹדֵשׁ רַבָּה בְּרֵאשִׁית פְּרָשָׁה ס"ו פִּסְקָא ד'.

יפל משום דבר שבעולם, רק ידע ויאמין בדברי הצדיקים אמתיים ששעקו בקול גדול וחדק, כי אין שום יאוש בעולם כלל כי לגדלתו יתברך אין חקר, ובגדל רחמיו יתברך יכול להפך הכל לגמרי מרע לטוב ומעוונות לזכיות על-ידי תשובה כמאמר רבותינו, זכרונם לברכה. וכמו כן בכלל חיי האדם שימי חיי נקראים יום ומיתתו והסתלקותו נקרא לילה וחשך, כמו שנאמר: "עד אשר לא תחשך השמש". ועל כן אחר חצי ימיו הוא בחינת צהרים זמן המנוחה, ועל-פי רב אז דיקא מתגבר הפעל דבר ביותר ויותר. כי בודאי צריכין להתחיל עקר העבודה בימי הנעורים דיקא, "כי טוב לגבר כי ישא על מנעוריו" וינקותא כלילא דורדא. אבל אפלו מי שזכה להתחיל בעבודת השם מנעוריו, אף-על-פי-כן פשמינע לאמצע ימיו ורוצה להגיע למה שצריך להגיע, אזי על-פי רב מתגבר הפעל דבר ומתפשט מאד למנעו מדרך החיים חס ושלום, כל שכן מי שלא התחיל כלל בימי נעורים וכשרואה שעברו רב שנותיו ומהרהר בתשובה ורוצה להתחיל אז בעבודת השם שאזי תכף מתגבר עליו הפעל דבר ואינו רוצה להניחו לצאת מתאוותיו ורשתיו אשר נלכד בהם. ועל זה צועק הפסוק: "הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים" דיקא, שאז זמן המנוחה הנ"ל, ועל כן צריכין להרבות בתפלה בימי הנעורים שלא יפל לעולם מעבודתו יתברך. כי לפעמים האדם נופל לעת זקנות, ובפרט כשכבר הימים באים והגיע לאמצע ימיו ומתחיל היום לערב, אז צריך להסתפל בעצמו מאד על אחריתו וסופו ולהתגבר ביותר ויותר, כי אז הוא בחינת צהרים בחינת זמן המנוחה שצריכין להזהר בה ביותר כנ"ל להמתיק הדינים שהוא בחינת היצר הרע שאחזתם ממחין דקטנות בחינת זמן המנוחה, ולקשר עצמו היטב לצדיקים אמתיים, שהם בחינת משה שהם דיקא יכולין להמתיק הדין של זמן המנוחה בשרשו העליון.

כט. מבאר בכתבי האר"י זכרוננו לברכה, מענין הצמצומים הנפלאים ברצוא ושוב - מטי ולא מטי, שהיה קדם הבריאה מה שבתחלה צמצם האור ואחר-כך

מקורות וזעירות

ג. מסכת יומא דף פ"ו עמוד ב'. ד. מגילת קהלת פרק י"ב פסוק ב'. ה. מגילת איכה פרק ג' פסוק כ"ו. ו. מסכת שבת דף קנ"ב עמוד א' - רבי יוסי בר קסמא אומר: טבא הרי מתלה, ווי לה לחדא דאזלא ולא אתיא. מאי היא - אמר רב חסדא: ינקותא. כי אורא רב דימי אמר: ינקותא - כלילא דוורדא, כבוהא - כלילא דחילפא. (טוב שנים משלשה - כלומר טוב ללכת על שני גלגלים מאשר בתוספת שלש היינו המקל למשענת, וי לאחת שהלכה ולא תבוא מה היא - אמר רב חסדא הנעורים. רב אמר הנעורים - עטרה של ורדים ואלו הזקנה - עטרה של קוצי סרפד). ז. מגילת שיר השירים פרק א' פסוק ו'.

התחיל להמשיך איזה בחינת אור, ואחר-כך חזר האור למקומו והשאיר רק איזה רשימה, כי לא היה אפשר עדין לסבל זה האור. ואחר-כך חזר והמשיך עוד הפעם איזה בחינת אור בצמצום חדש נפלא וחזר והעלימו, שלא יהיה רבוי אור וכן היה הרבה פעמים וכו' עד שנעשה בחינת חלל הפנוי. ואחר-כך המשיך אור המלכים ולא יכלו לקבל האור ונשברו ומתו וכו' עד שהתחיל עולם התקון. וכל השבירה היתה על-ידי שלא היה אתערוותא דלתתא. ועקר האתערוותא דלתתא הוא על-ידי האדם הבעל בחירה דיקא. אבל מזה בעצמו הוא כל הבחירה, כי כל כח היצר הרע הוא מהשבירה, ועל-ידי שמנצחין את היצר הרע בבחירתו על-ידי-זה מתקן השבירה על-ידי אתערוותא דלתתא, ועל פן בהאדם תלוי תקון כל העולמות ועל פן נעשים אצל האדם כל הבחינות הנ"ל שהם בחינת הצמצומים הנ"ל, הינו מה שאור להביות הלב של איש הישראלי הוא בחינת אין סוף, כי אין סוף ואין תכלית לתשוקתו, וצריכין לצמצם ההתלהבות וכו', ואלו הצמצומים נפלאים הנ"ל שהיו קדם כלל הבריאה, כלם בהכרח שיעברו על האדם שהוא גמר תקון שלמות הבריאה, כי כלם לא היו כי אם בשביל האדם שהוא יתקן הכל על-ידי אתערוותא דלתתא דיקא. וזה בחינת מה שהשם יתברך מאיר פניו קצת ואחר-כך מסתיר אותו וכעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה" על פסוק: "אתם נצבים היום" - כיום הזה שהוא מאפיל ומאיר כן עתיד להאפיל ולהאיר לכם.

וכל זה נעשה בכל דור ובכל אדם ובכל זמן והכל בשביל הבחירה, כי על-ידי זה עקר הבחירה על-ידי ההתגלות וההעלמה שזה בחינת כלל העליות והירידות שעוברין על האדם. ובשביל זה מי שרוצה לילך בדרך השם צריך להיות בקי בהלכה בקי בעיל בקי בנפיק בקי ברצוא בקי בשוב, הינו לחזק עצמו בהשם יתברך בכל מה שעובר עליו, ולידע כי ההעלמה והצמצום הוא תכלית ההתגלות. רק שמחמת שהצמצומים משם שרש אחיזת הדינים והיצרין רעין שממם כל המחשבות רעות המתגרין בהאדם, על פן צריכין להזהר מאד לברח מהם ולהמשיך בלבם מחשבות קדושות איך לעבד

מקורות והערות

ח. מדרש תנחומא פרשת ניצבים סימן א'. ז. דברים פרק כ"ט פסוק י"ב: "למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלוהים וגו'" וכתב שם רש"י "היום" - כיום הזה, שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם והקלות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו.

את השם יתברך. ועל-ידי כל זה זוכה לעבד את השם יתברך בהדרגה ובמדה, עד שעל-ידי-זה יתגלה אלקותו ומלכותו יתברך לכל באי עולם ויתתקן העולם בשלמות על-ידי אתערותא דלתתא של האדם הבעל בחירה דיקא. וזה עקר חדוש מעשה בראשית, שבכל יום שהשם יתברך מאפיל ומאיר יוצר אור ובורא חשך וכו', הכל נמשך מבחינת הצמצומים הנ"ל של תחלת הבריאה, שעל-ידי-זה היה כל בריאת העולם וקיומו עד עתה. והעקר בשביל האדם הבעל בחירה שאליו נמסר הכל להמשיך אלקותו והתגלות מלכותו על-ידי הצמצומים הנ"ל כפי בחירתו, והעקר שצריך לצמצם אור התלהבות לבו שלא יהיה בבחינת הריסה חס ושלום, ואחר-כך צריך לזהר להתגבר על המחשבות רעות ולהמשיך רק מחשבות טובות, עד שיעבד השם יתברך בהדרגה ובמדה שזה בחינת בריאת וקיום העולמות כנ"ל.

וכל זה נעשה גם אצל הצדיקים בכל דרגא ודרגא, כי גם עליהם עוברים עליות וירידות הרבה אך שהוא בדקות מאד בבחינת חשכת המחין והארתו, וגם זה בדקות גדול מאד ובקדשה גדולה. אך ביותר צריכין תקונים אלו לאותן שכבר עברו על מצוות התורה חס ושלום, וצריכין לשוב בתשובה והכל בכח הצדיקים הגדולים שממשיכין רחמיו יתברך גם עליהם ומאירין בלבם עצות עמקות והתחזקות נפלא בכל פעם, באפן שיזכו לשוב בכל פעם מכל מקום שהם. אבל אף-על-פי-כן בהכרח שיהיה להם איזה אתערותא דלתתא כי בלא זה אי אפשר, וזה בחינת כל העליות וירידות אלפים ורכבות שעוברים על כל אדם ואפלו על הרחוקים מאד מהשם יתברך. כי גם הם יש להם בחינת עליות וירידות כי גם אצלם אין יום דומה לחברו ואפלו ביום אחד יש לכל אחד כמה שנויים לאין מספר. ובפרט אלו המתעוררים לשוב להשם יתברך ולהתקרב להצדיקי אמת והם חלושי כח מאד והבעל דבר מתגבר עליהם וחותר תחתיהם ורוצה להפילם חס ושלום, והם מתנגעים להתגבר ויש להם שנויים בחינת עליות וירידות בלי שעור, בחינת "יעלו שמים ירדו תהומות" וכו', ועל כל זה צריכין התחזקות גדול ועצום מאד והעקר בכח הצדיקים שכבר עמדו במלחמה של זה העולם פראוי בתכלית השלמות והם מודיעים לנו שאין שום התעוררות להשם יתברך נאכד אפלו משאול תחתיות ומתחתיו, אדרבא, על-ידי-זה נעשים תקונים נפלאים על-ידי

גדולי הצדיקים שפלקטים כל הנקדות טובות של בחינת ההתעוררות הללו ומתקנין אותם, ובונים מהם תקונים נפלאים, אך העקר שלא יהיו חולקים על כל פנים על הצדיקים הנ"ל רק אדרבא, לקים דבריהם ולהתעורר בכל עת מחדש להשם יתברך ואז יזכו סוף כל סוף לאחרית טוב ויהיה להם חלק גדול בבחינת אתערותא דלתתא שעל-ידי-זה תקון כל העולמות.

(ליקוטי הלכות תפלת המנחה הלכה ז' אותיות כב' ב')

ל. מבאר בכתבי האר"י זכרוננו לברכה, שתחלת הבריאה היה על-ידי כמה צמצומים שפכיכול, המשיך האור באיזה בחינה ואחר-כך העלימו וכן כמה וכמה פעמים בכמה דרכים ועל-ידי-זה דיקא נתהוו הפלים שיוכלו לקבל האור. וכל זה הוא סוד מיתת המלכים ותקונם שדיקא על-ידי השבירה והמיתת נמשך אחר-כך עולם התקון בתוספות אור נפלא יותר כמובן בכתבים. אבל עקר הכל היה תלוי בהאדם הבעל בחירה, כי הוא היה צריך לתקן הכל על-ידי אתערותא דלתתא, ועל כן עתה גם כן העקר תלוי בתשובה של האדם. כי בהכרח שיהיה על כל פנים איזה התעוררות בעלמא שהוא בחינת אתערותא דלתתא ועל כן אין לך דבר שעומד בפני התשובה ויעד יום מותו תחכה לו וכו'. כי אפילו אם חטא כמו שחטא אלפים פעמים עם כל זה בכל פעם שמתעורר באיזה התעוררות לשוב אל השם אין שום התעוררות נאכד, כמו שכתוב בזה הקדוש: "לית רעותא טבא דאתאביד", כי על-ידי התשובה נתהפכין העוונות לזכיות, כי נעשה תקון על-ידי הקלקולים, כי כל מה שקלקל והמשיך האור למקום שהמשיך שזה עקר הקלקול, אבל אחר-כך פשנתעורר בתשובה הוא מקים הכל ואזי נעשה על-ידי-זה דיקא פלים חדשים ונמשך לתוכן אור חדש ונפלא.

כי על-ידי שהמשיך האור למקומות גסים וכו' על-ידי-זה נתעבו הפלים ויכולים אחר-כך לזככן, עד שיתהפך הכל לטובה שדיקא על-ידי-זה יתהוו פלים נפלאים לקבל האור חדש שלא היו יכולים לקבל מקדם כי לא היה אפשר להתהוות הפלים כי-אם על-ידי-זה שזהו בחינת ירידה תכלית העליה, עוונות נתהפכין לזכיות, התרחקות תכלית התקרבות. שכל זה הוא בחינת תקון מיתת המלכים שדיקא על-ידי מיתתם ושבירתם נמשך אור מ"ה החדש הגדול

ביותר כמובן בפתבים. אבל כל זה לאו כל אדם זוכה כי אם בכח הצדיקים הגדולים שיודעים סוד זה לעמקו, שהם יכולים לעורר בני אדם לתשובה ולחזק את כל אחד ולהעלות כל מיני התעוררות בעלמא כל נקדה ונקדה טובה ולתקן על-ידי-זה פלים נפלאים באפן שיתתקן כל אחד ביתר שאת.

על כן צריכין לחפש מאד אחר צדיק כזה שיוכל לעסוק בתקונו, והחפוש והבקשה בעצמה היא טובה גדולה מאד לנצח אפלו אם קלקל כמו שקלקל. כי הצדיקים הגדולים זכו למה שזכו על-ידי אתערותא דלתתא שלהם בתכלית תכלית השלמות. ועל כן עשו פלים נפלאים ונוראים מאד שיכולים לתקן כל הקלקולים שבעולם רחמנא לצלן, רק אף-על-פי-כן צריכין על כל פנים איזה התעוררות בעלמא של האדם בעצמו, כי בלי שום התעוררות כלל אי אפשר לתקנו כראוי. ויזהר בנפשו על כל פנים שלא יהיה לץ וחולק חס ושלו, על הצדיק העוסק בתקונו. וזה בחינת מעלת התשובה שהפליגו בה רבותינו זכרונם לברכה מאד; "שבמקום שבעלי תשובה עומדים" וכו'. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "שמגעת עד כסא הכבוד". כי דיקא מחמת שירד למקומות נמוכים ומגשמים כאלה והתגבר בכח הצדיק לעלות משם על-ידי-זה דיקא נעשים פלים נפלאים לקבל האור הנפלא, מה שאין צדיקים גמורים יכולים לקבל אור כזה מחמת שאין להם פלים כאלו.

וכל זה אי אפשר לזכות כי אם בכח הצדיקים הגדולים שהם עקר הבעלי תשובה כי הם הבעלים של תשובה וכל מי שחם על חזיו ורוצה לשוב בתשובה, צריך לקבל מהם. כי הם אף-על-פי שלא טעמו טעם חטא מעולם אף-על-פי-כן הם עושים תשובה בכל פעם על השגתם הראשונה, וגם הם יורדים למקומות נמוכים מאד בכונה בשביל להעלות הנפשות משם ולהחזירם בתשובה, שזה בחינת: "ואני ידי מלכלכות בדם ובשפיר וכו' פדי לטהר" וכו'. ובכח אלו הצדיקים יש תקוה לכל מי שיאחז בהם שיעלה מעמק ירידתו לעליה גדולה ושיהיו נעשים על-ידי-זה דיקא פלים נפלאים לקבל אור האין סוף כראוי. רק העקר שישמע לדבריהם וילך בדרכיהם מעתה על כל פנים ויסלק חכמתו כאלו אין לו שום שכל רק יבטל דעתו לגמרי נגדם ואז יזכה בנודאי לאחרית טוב כנ"ל.

(ליקוטי הלכות תפילת המנחה הלכה ד' אותיות ל"ב, נ"ב)

לא. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, במדרש על פסוק: "ואני ברב חסדך אבא ביתך"^א וכו', הנסמך אחר פסוק: "תאבד דוברי כזב"^ב וכו', שזה אמר דוד על דואג ואחיתפל והחולקים עליו. על זה סיים: ואני כאשר עשו כן עשיתי. אך "ברב חסדך אבא ביתך" וכו', וכן צריך כל אדם לומר על נפשו בפרט כשיודע בנפשו באמת פאב עוונותיו, אזי צריך להחיות את עצמו ולחזק נפשו מאד בהחסדים שעשה עמו השם יתברך שזכה להתקרב לצדיק האמת ועל כל פנים שאינו חולק עליו וזוכה להכלל בתוך הישיבה הקדושה והבית המדרש הקדוש של הקבוצה של הצדיק האמת, ולומר לנפשו ואני כאשר עשו החולקים כן עשיתי גם אני, אך אף-על-פי-כן ברב חסדך שגמלת עלי "אבא ביתך" הינו לבית המדרש הנ"ל שעל-ידי-זה כל תקוותי לנצח.

כי באמת נמצא בכל דור ישיבה של תלמידים עם רבי אמת שעוסקין בבית-המדרש שלהם בחדושי תורה אמתיים, שיכולין לקרב להשם יתברך כל הנפשות הרחוקות מאד עד שקשה לתפסם ולקרבם אל הקדושה. ויש שנפלו לעמק הבכא בעמק הגיהנם ובשאל תחתיות על-ידי מעשיהם הרעים, והעקר על- ידי רבוי זהמת המחשבות רעות שלהם בפרט בתאוות נאוף שזה עקר היצר הרע כמבאר בזהר הקדוש. עד שיש יצר הרע שהוא מגול ממש שהוא מאוס ומזהם מאד ומי שפוגע בו המגול הזה חס ושלום, אזי קשה לו להנצל ממנו, כי הוא מגול ומזהם מאד וקרוך מאד אחרי האדם הרוצה לתפסו במצודתו ופוגע בהאדם בכל עת והוא עקר הפגע רע שאנו מתפללים בכל יום להנצל ממנו. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "אם פגע בך מגול זה - משכהו לבית המדרש"^ג, כי זה עקר התקון שימשך מחשבתו לתוך הבית המדרש הקדוש הנ"ל, שעל-ידי-זה בעצמו שיזכיר את עצמו שהוא בכלל הקבוצה הנ"ל על-ידי-זה; "אם אכן הוא נמוח" וכו', כי מבית המדרש הנ"ל יוצא מעין קדוש וטהור כזה שיכול לטהר כל הנפשות הירודות מאד על-ידי העצות עמקות וקדושות הנובעים ממנו ולהעלותם מעמק הבכא ולהשיכם להשם יתברך.

ועל כן מי שזוכה להכלל בתוך הבית המדרש הזה, צריך לחזק את עצמו מאד ולהאמין ולידע, כי כל נקדה טובה וכל איזה התעוררות דקדושה שהוא

מתעורר בכל עת לנתק את עצמו ממחשבות רעות ולהמשיך על עצמו מחשבות קדושות. וכל מה שהוא חותר בכל יכלתו לעשות איזה טוב אף-על-פי שבינו לבינו נעשה עמו מה שנעשה וכבר היה פן אלפים פעמים אף-על-פי-כן שום נקדה טובה אינה נאכרת. כי הצדיק האמת שהוא הראש ישיבה, ראש הבית המדרש הקדוש מרים ומקבץ ומאסף הכל לתוך בית הקדשה ובונה מהם בנינים נפלאים על-ידי שמעלה בחינת אתערוותא דלתתא ממקומות נמוכים כאלה דיקא שזה עקר תקון כל העולמות התלוי באתערוותא דלתתא של האדם הבעל בחירה דיקא וכל מה שהדרגא נמוך יותר אזי יקר וחשוב ביותר כשעולה משם איזה התעוררות דקדשה, ועל-ידי-זה בונים הצדיקי אמת הבחינת משכן ובית-המקדש בכל דור עד שעל-ידי-זה יבנה באמת ובשלמות גמור הבית האחרון שיתקיים לעד.

(ליקוטי הלכות תפילת המנחה הלכה ד' אותיות ס"ה - ס"ט, פ"ב, פ"ג, פ"ו)

לב. יעקב אבינו, עליו השלום, כשפגע במקום ההוא שהוא מקום הבית-המקדש זכה שם להשיג בשלמות ענין עצם נפלאות ומעלת האתערוותא דלתתא כל שהוא ואיך שעל-ידי זה דיקא נמשך מלמעלה הארה גדולה מבחינת אתערוותא דלעלא, ואיך שהאתערוותא דלתתא והאתערוותא דלעלא נכללין יחד שזה בחינת כלליות כל היחודים, שנעשין על-ידי עבודות ישראל. ועקר התקונים ויחודים אלו נעשין בשלמות בבית-המקדש כמבאר כל זה בפנים היטב, ואז: "ויקץ משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי". ובזה תקן להכניס בלב כל הנפשות לדורות עד היום הזה שאפלו הנפשות הנפולין מאד שסוברים שבמקומם אין נמצא שם השם יתברך חס ושלום, ושכל בחינת התעוררות דקדשה שלהם אינו נחשב לכולם, ידעו הם גם כן ויאמינו באמונה שלמה שגם במקומם יש השם יתברך בכל מקום שבעולם. כי באמת יש השם במקום הזה גם כן כי "מלא כל הארץ כבודו", רק שאינו יודע מגדל ההעלמה בבחינת: "ואנכי לא ידעתי", אבל אם יתעורר באיזה בחינת אתערוותא דלתתא יזכה למוצאו. והעקר בכח קדשת הבית-המקדש ששם שרשי כל הנפשות ובו תלוי תקון כל הנפשות וכל העולמות, ובכח קדשת הצדיקי אמת העוסקים בכל דור בבנינו ומשם נמשך בחינת

התעוררות התשובה לכל ישראל. אף אף-על-פי-כן צריכין איזה התעוררות מלמטה גם כן. (ליקוטי הלכות תפילת המנחה הלכה ו' אותיות פ"ד פ"ה)

לג.

"כל ההתחלות קשות" כמאמר רבותינו זכרונם לברכה^ש, בפרט בענין התשובה. כי אי אפשר להתעורר באמת לתשובה, כי אם על-ידי שיתנוצץ לו אור השם יתברך כדי שיתעורר לשוב. אף אי אפשר להזריח לו מאור יתברך כי אם פשישוב בתשובה כי: "כל זר לא יאכל קדש"^ה, ואם כן מהיכן ההתחלה. ולפעמים פשהשם יתברך מרחם עליו ומזריח לו אורו יתברך לתוך עמק החשכות שלו ונפילתו הגדולה כדי לעוררו בתשובה, אף הוא אינו יכול לקבל האור הזה כי לפי עצם שבירתו לשברי שברים על-ידי מעשיו הרעים הכל הוא אצלו בחינת רבוי אור, ומזה בא שלפעמים מתעורר האדם בתשובה על איזה זמן ואחר-כך נופל מזה וכן מזדמן כמה פעמים. וכל זה מחמת שלא תקן עדין את כליו שיוכל לקבל ההתעוררות כראוי וזה בפרט. אף בכלל ישראל יש גם-כן בחינה זו שזה בחינת כל הגליות והגאלות וחרורו וגלו וכן כמה פעמים. אף אף-על-פי-כן: "ימין השם רוממה" ולעולם ידו על העליונה, כי אף-על-פי-כן מכל בחינת גאלה ומכל פעם שהיו ישראל בארץ ישראל נעשו תקונים נפלאים הרבה. ואף-על-פי שאחר-כך נתגרה הבעל דבר וחרורו וקלקלו, אף-על-פי-כן נשארו רשימות הרבה מהתקונים הנ"ל עד שבהכח הזה אנו חיים בגלות ויש לנו כח לקבל איזה התנוצצות מידיעת אלקותו יתברך ואמונתו הקדושה.

וכמו כן ממש הוא בכל זמן ובכל אדם בפרט שאף-על-פי שמתחיל פעמים אין מספר בעבודת השם יתברך ונופל מזה בכל פעם אפלו אם הנפילה גדולה מאד רחמנא לצלן, אפלו מי שנופל חס ושלום, לעברות ממש רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן כל מה שהתחיל איזה התחלה טובה בכל פעם אינו נאבד לעולם. כי אף-על-פי שבשעת הנפילה נתקלקל הכל אף-על-פי-כן נשארו רשימה טובה מכל עבודה ועבודה ומכל התחלה והתחלה. ואלו הרשימות הם תקונים נפלאים והם נצרכים ומכרחים מאד אל בנין הקדשה שצריכין להקים. כי אנחנו צריכים עכשו שיבא משיח צדקנו ויגאלנו גאלת עולם וצריכין להקים בנין הקדשה בנין שלם בדרך נפלא שלא יחרס לעולם,

וצריכין לאסוף כל נדחי ישראל ולקבצם יחד בקדשה שנית ולא ישאר שום ניצוץ ונשמה נדח בחוץ, כי הוא יתברך חושב מחשבות ברחמיו לבל ידח ממנו נדח. ועל כן צריכין לבנות זה כלים רבים לאין מספר וצריכין לזה כלי אמנות הרבה בלי שעור. על כן כל מה שאחד מישראל עושה עכשו איזה דבר שבקדשה הן למוד התורה ותפלה וצדקה וישאר מצוות - הכל הוא יקר מאד בעיני השם יתברך והוא נצרך מאד להצדיק האמת העוסק בתקון כל הנשמות ותקון כל העולמות ולבנות הקדשה שהוא עוסק לבנות.

ועל כן אף-על-פי שזה האדם שעשה הדבר שבקדשה או עסק כבר קצת בעבודת השם ימים או שנים ונפל אחר-כך, אפלו אם נפילתו גדולה מאד רחמנא לצלן, ואפלו אם חזר ונתעורר לעבודת השם וחזר ונפל וכן היה כמה פעמים אין מספר יהיה איה שיהיה, אף-על-פי-כן תדע ותאמין באמונה שלמה, שאין שום דבר ולא שום עבודה קלה נאכד לעולם, ואפלו התעוררות בעלמא ומחשבה טובה אינו נאכד לעולם וכמוכא בזה הקדוש, "לית רעותא טבא דאתאביד", כי תכף כשנתעורר באיזה התעוררות בעלמא ומכל שכן כשעושה איזה עבדא דקדשה, אזי תכף חוטף אותו הצדיק האמת שבכל דור העוסק בתקון נפשות ישראל ומכניס אותו למקום שמכניס, לצורך הבנות הנפלא והנורא שהוא עוסק לבנות להכניס לשם כל הנדחים שבעולם ולא ישאר אחד מהם בחוץ.

כי כשמקרב האדם את עצמו אל הקדשה אפלו רק בבחינת שכנות כמו שכן שדר אצל בעל-הבית רק לפי שעה אף-על-פי-כן גם על-ידי-זה נתוספים הבתים הקדושים של התפלה ברבוי עצום בלי שעור וערך ומספר ונעשין על-ידי-זה שעשועים גדולים למעלה בלי שעור אף-על-פי שאחר-כך נתרחק חס ושלום, כמו השכן שיוצא אחר-כך מבית הבעל הבית ונתרחק ממנו. וכמו שרואין בחוש, למשל כשיש תשעה אנשים אפלו אם כלם צדיקים גדולים אף-על-פי-כן אין יכולין לומר דבר שבקדשה ברכו או קדיש וקדשה. וכשבא אצלם אדם אחד אפלו פחות שבפחותים מן השוק מצרפין אותו למנין עשרה ונגמר על ידו אמירת הדבר שבקדשה. אף-על-פי שתכף ומיד חלף הלקח לו וחזר אל השוק, אף-על-פי-כן כמה שעשועים גרם להשם

יתברך כי כל הקדשה נגמר על ידו. וכן אפלו אם היו שם כמה מנינים בלעדיו אף-על-פי-כן כל מה שנתוסף אליהם עוד נפש אחת מישראל נתוסף קדשתו וכבודו יתברך יותר ויותר כי ברב עם הדרת מלך. אדרבא, כל מה שנתוסף נפש אחת אל קבוצ גדול דקדשה נעשה על-ידי-זה תקונים נפלאים ונוראים ביותר כמבאר בפנים. נמצא שכל מה שהאדם עושה איזה עבדא בעלמא בעבודתו יתברך אף-על-פי שאחר-כך נעשה עמו מה שנעשה חס ושלום, אף-על-פי-כן זאת העבדא אינה נאבדת לעולם וכבר נצטרפה אל הבנין הנפלא וגרמה תקון גדול לבנין הקדשה ונתרבו כמה אלפים ורבי רבבות בתים על ידה. ואם יחזק את עצמו כל פעם כל ימי חייו להתחיל בכל פעם מחדש בעבודתו יתברך אפלו אם יעבר עליו מה שיעבר, אזי סוף כל סוף יתקבצו כל אלו התקונים שגרם בכל עבודה ובכל התחלה וכלם יתקבצו לעזרתו לשוב להשם יתברך באמת ואם "ראשיתו מצער - אחריתו ישגא מאד"², ואזי יראה מה שפעל על-ידי כל עבדא שבקדשה כי אין שום דבר נאבד לעולם וכנ"ל.

(הלכות תפילת ערבית הלכה ד' אות ל"ד)

לד. עקר ההתחזקות של כל אדם, כי איך שהוא צריך לחזק את עצמו לבל יפול יותר חס ושלום, ועקר ההתחזקות הוא על-ידי השם, הינו על-ידי שם ה' ושם הצדיקים אמתיים אשר שמם נקרא עליו שזה בחינת שם ה', כי שמו יתברך משתף בשמם, כי זה עקר ההתחזקות והשמחה מה שזכינו "שלא עשני גוי"³ "והבדילנו מן התועים"⁴, ושם ישראל נקרא עלינו שזה בחינת שם ה' כי שמו יתברך משתף בשמנו. וזה עקר תקותנו וישועתנו "כי לא יטש ה' את עמו בעבור שמו הגדול"⁵ וזה עקר הבטחון שלנו כי בשם קדשו בטחנו. ובהזדקק לחזק את עצמו אפלו הקל שבקלים והגרוע שבגרועים אפלו פושעי ישראל, מאחר שעדין שם ישראל נקרא עליו צריך לחזק ולהחיות את עצמו בזה מאד. מפל-שכן מי שזכה להתקרב לצדיקי אמת - שבהם עקר הגדלת שם ה', בודאי צריך לשמח מאד במה שזכה להיות שמם נקרא עליו. כי באמת מאחר ששם ישראל שהוא שם ה' נקרא עלינו אנו מחזיקים לשמח כל ימינו לעולם, כי עדין יש לנו תקנה לכל הטובות ולכל הישועות ולמחילת עוונות שמהם עקר הדאגות והעצבות

בבחינת: "אֲדָאג מַחֲטָאֲתִי",¹ כי תִּכְף כְּשִׁזְכָּרִים בְּשֵׁם ה' וּמַחֲיִין אֶת עֲצָמָם בְּזֶה מָאד בְּמָה שֵׁשֶׁם ה' וְשֵׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ זֹכִין לְמַחֲלַת עֲוֹנוֹת כִּי מִשֵּׁם נִמְשָׁךְ מַחֲלָה וְסִלִּיחָה וְכַפָּרָה לְכָל הָעֲוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: 'וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שִׁמְךָ'.² כִּי כָל הַסִּלִּיחוֹת וְהַכַּפָּרוֹת נִמְשָׁכִין מִשְׁלֹש-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִין מִשֵּׁם ה', בְּבַחֲיִנָּה: "אֲנִי אֶעֱבִיר כָּל טוֹבִי עַל פָּנֶיךָ וְקִרְאתִי בְּשֵׁם ה' לִפְנֶיךָ",³ וְעַל-יְדֵי-זֶה "וַחֲנוּתִי אֶת אֲשֶׁר אֲחֹן" וכו', וְנֶאֱמָר: "וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה' וַיַּעֲבֵר ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא"⁴ וכו', שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל- יְדֵי-זֶה כָּל הַתְּגִלּוֹת הַשְׁלֹש-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁהוּא רַק לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ הַמְּשַׁתָּף בְּשִׁמְנוֹ.

(לקוטי הלכות שבת הלכה ה' אות ט"ו)

לה. כְּשֶׁאֲדָם עוֹסֵק בַּתְּפִלָּה וְעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וּבְכָל פֶּעַם מִתְבַּלְבֵּל וְנוֹפֵל מִעֲבוֹדָתוֹ וְאִזִּי דֶּרֶךְ הַבַּעַל דֹּבֵר לְהַתְגַּדֵּר בּוֹ וְרוֹצֵה לְהַפִּילוֹ מִעֲבוֹדָתוֹ לְגַמְרִי, מֵאַחֵר שְׂרֻאָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְגַמֵּר אֶת תְּפִלָּתוֹ וְעֲבוֹדָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת, עַל-יְדֵי הַבְּלָבוּלִים שֶׁמִּתְגַּבְּרִים עָלָיו בְּכָל פֶּעַם בְּאִפְסָן אַחֵר. עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהַתְגַּבֵּר וּלְהַתְחַזֵּק מָאד וּלְיַדַּע וּלְהֶאֱמִין, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֵמֵת מַעֲלָה גַם מֵעַט עֲבוֹדָתוֹ וְתְפִלָּתוֹ הַמְּטֻרְפוֹת וְהַמְּבַלְבְּלוֹת. כִּי עַקֵּד עֲלִית כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת הַכֹּל הוּא רַק עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֵמֵת, כִּי אִפְלוּ מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת הַרְבֵּה, גַּם כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲלוֹת עֲבוֹדָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת לְמָקוֹם הַצָּרִיךְ כִּי אִם עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֵמֵת, וְזֶה הַצַּדִּיק מַעֲלָה גַם כָּל הַתְּפִלוֹת וְהָעֲבוֹדוֹת הַמְּטֻרְפוֹת, כִּי מְבָרַר מֵעַט הַטוֹב שֶׁבָּהֶם וּמַעֲלָה אוֹתוֹ וּבוֹנֶה מֵהֶם בְּנִינִים נִפְלְאִים. וְעַל כֵּן אֲדֹרְבָא, כָּל מֶה שֶׁהָאָדָם רֹאֶה שֶׁהַבְּלָבוּלִים מִתְגַּבְּרִין וְתְפִלָּתוֹ וְעֲבוֹדָתוֹ בְּקִטְנוֹת גָּדוֹל הוּא צָרִיךְ לְהַתְחַזֵּק יוֹתֵר וְיוֹתֵר, לְהַכְרִיחַ אֶת עֲצָמוֹ מָאד וּלְהַתְחִיל בְּכָל פֶּעַם מִחֻדָּשׁ לְהַתְחַזֵּק בַּתְּפִלָּה וְעֲבוֹדָה, בְּכַדִּי שִׁיְהִיָּה עַל-יְדֵי-זֶה חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת הַרְבֵּה שֶׁל נִקְדוֹת טוֹבוֹת שֵׁשׁ בְּכָל עֲבוֹדָה וְעֲבוֹדָה, וְאִזִּי יִתְעוֹרֵר הַצַּדִּיק בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים יוֹתֵר לְהַגְבִּיָּה וּלְהַעֲלוֹת הַחֲבִילוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁעֹסֵק בָּהֶם.

(לקוטי הלכות שבת הלכה ו' אות ט')

לו. יֵשׁ שֶׁלֹּשׁ קְלָפוֹת שֶׁמִּרְחִיקִין אֶת הָאָדָם מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֶחָד מְגִיעַ אֵלָיו וּמַזִּיקוֹ בְּרָאשׁוֹ וּמְכַנֵּס בְּמַחוֹ וְדַעְתּוֹ מִחֲשָׁבוֹת רַעוֹת שֶׁל מָמוֹן וּשְׂאָר תַּאֲוֹת. וְאֶחָד

מגיע אליו ומזיקו ללב וימכנים חמדה גדולה בלב שישחמד מאד לכל התאוות רחמנא לצלן, אך אף-על-פי-כן היה אפשר שישאר בו עדין איזה נקדה טובה שעל-ידי-זה יחזר ויתגבר על תאוות הלב ועל המחשבות שבפח. אבל יש עוד קלפה שלישית שקשה מכלם, שעקר עסקה להשליך ולהפיל את האדם ולהחליש דעתו שיהיה נסוג אחור לגמרי חס ושלום, מהשם יתברך ומהצדיקים בבחינת: "נזורו אחור", ואומר לו: "מה לך ליגע עצמך אצל החסידים והיראים אמתיים, מאחר שאתה רואה שאתה אצלם כבר זמן רב ועדין כל המחשבות רעות ותאוות הלב בתקפם, ולמה אתה מתנגע בחנם, שוב לאחורף לרוץ אחר פרנסתך ואחר המון וכיוצא פשאר העולם". וקלפה זאת קשה מכלם, כי כל זמן שהאדם מחזק את עצמו איך שהוא יש לו תקנה, כי ההתקרבות לבד שמתקרב ליראים וכשרים זה בעצמו יקר מאד אפלו אם לא יקבל שום קדשה כלל חס ושלום, ואפלו אם נדמה לו שהוא גרוע עכשו יותר מבתחלה, הלא הוא יודע האמת שלא ההתקרבות אליהם גרמה לו זאת חס ושלום, כי בודאי אם היה שומע לעצתם בודאי היה טוב לו מאד בזה ובבא. רק מחמת שפח הבחירה גדול מאד וממילא נעשה עמו מה שנעשה, אם כן מי יודע מה היה נעשה עמו אם לא היה מתקרב כלל, כי בודאי אם לא היה מתקרב כלל אז היה גרוע יותר ויותר. ואל יאמר מה היא שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי אין אדם יודע מה שיעבר עליו כל ימיו, כי האורב יושב ואורב עליו בכל יום ובכל עת ובבודאי כבר נצל מהרבה פח יוקשים על-ידי פח ההתקרבות לבד. (לקוטי הלכות שבת הלכה ו' אות ב')

לז. רב הנפילות של האדם הוא מחמת שפכר נתעורר כמה פעמים להשם יתברך ונפל מזה. ובאמת הוא להפך, כי הלא אפלו מי שחטא כל ימיו ולא נתעורר בתשובה כלל, אם ישוב לבסוף מוחלין לו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. מכל שכן כשנתעורר כמה פעמים וחזר ונתרחק וכן היה כמה פעמים, שבודאי יש לו תקנה ובודאי בנקל לו יותר לשוב להשם יתברך באמת, כי "לית רעותא טבא דאתאביד"². (לקוטי הלכות שבת הלכה ו' אות ז')

לח. בשעת החרבן והנפילה אנו מקבלין חיות בהעלם גדול דיקא, מבחינה עליונה מאד שהוא סוד בחינת: "כסא דמתכסיא" וכו', רק שאין החיות נמשך פי אם מעט דמעט ובהעלם נפלא, ואז צריכים לחפש אחר השם יתברך מאד ולהתחזק ולטען כל זאת עם השם יתברך, הלא באמת אתה נעלם בינינו גם עתה לכן הודיענו נא, איזה מקום פבודך ואל תוסף להסתיר פניך מאתנו. שזה בחינת מה שטען הנביא בסוף הקינות, "אתה ה' לעולם תשב כסאך לדור ודור" בחינת כסא הנ"ל. "למה לנצח תשכחנו וכו' השיבנו ה' אליך" וכו'. ועל-ידי כל זה שיחפש גם אז אחר פבודו יתברך יזכה שתתהפך הירידה לעליה ויזכה לקבל החיות דקדושה הגבוהה הנ"ל באתגליא ובשפע גדול. (לקוטי הלכות שבת הלכה ד' אות י"ז כ"ג)

לט. עקר תקון פגימת הלכנה הוא על-ידי התחזקות שבא על-ידי שמחה, בחינת: "כי חדות ה' היא מעוזם", וזה שהזהיר השם יתברך כמה פעמים את יהושע "חזק ואמץ", כי יהושע הוא בחינת לבנה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה.^א (לקוטי הלכות שבת הלכה ד' אות מ"ט)

מ. מלחמת עמלק שהוא מלחמת היצר היא מלחמה ארכה מאד, ועקר הכניעתו הוא על-ידי התחזקות, שכל מה שעובר על האדם כל ימי חייו יהיה חזק מאד לבלי להניח להפיל את עצמו בשום אפן, בבחינת: "ואציעה שאל הנך". וגם משם יקרא ויצעק אל ה' בכלות הנפש בבחינת: "מבטן שאל שועתי" וכו'. וזה עקר דרך התשובה שאנו עוסקים להמשיך בימים הנוראים הקדושים ראש-השנה ועשרת ימי תשובה ויום כפרים וזה עקר נצחון המלחמה שאנו עוסקים בימים הללו. כי כל זמן שהאדם אינו מניא את עצמו ומחזק את עצמו להתחיל בכל פעם מחדש איך שהוא, הוא נקרא נוצח את המלחמה, כי באמת לשם המלחמה, כי אי אפשר להאדם בעצמו לנצחו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה:^ב "אלמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו" וכו', כמו שפתוב: "מלחמה לה' בעמלק"^ג וכו', רק שהאדם מחיב לחזק

מקורות והערות

ל. מגילת איכה פרק ה' פסוק י"ג. מ. מגילת איכה פרק ה' פסוק כ'. נ. נחמיה פרק ח' פסוק י'. ס. דברים פרק ל"א פסוקים ד' ו-כ"ג. יהושע פרק א' פסוקים ו', ד', ט', י"ח. ע. מסכת בבא בתרא דף ע"ה עמוד א': "זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה". פ. יונה פרק ב' פסוק ג': "ויאמר קראתי מוצר לי אל ה' ויענינו, מכאן שאל שועתי שמעת קולי". צ. מסכת סוכה דף נ"ב. ק. שמות פרק י"ז פסוק ט"ז.

את עצמו בכל פעם מחדש לבלי להיות נסוג אחור ממלחמה הזאת ולבלי ליאש את עצמו בשום אופן. וזה מרמז בדברי הזהר הקדוש שאמר: "מאן נצח מאן דאחיד מאני קרבא בידוהי"¹, כי ודאי במלחמה הזאת אין רואין עדין בחוש מאן נצח, כי עדין המלחמה ארבה מאד והגלות מתגבר ועל כל אחד עובר מה שעובר, אף-על-פי-כן כל זמן שאוחזין עדין הפלי זין בידינו ועקר הפלי זין שלנו הוא תפלה, כמבאר במקום אחר, וכל זמן שאין אנו מיאשין עצמנו ממלחמה הזאת חס ושלום, ואוחזין עדין הפלי מלחמה בודאי אנחנו מנצחים, כי כל זמן שהאדם מחזק את עצמו בתפלה וצעקה להשם יתברך הוא בכלל מנצח את המלחמה, כי זה עקר הנצחון כנ"ל.

(לקוטי הלכות שבת הלכה ד' אות נ"ד)

מא. העקר הוא אמונה שהוא בחינת שבת, כי כל זמן שיש לו אמונה, בודאי ישוב אל השם יתברך באמת, ועל פן צריך האדם לחזק את עצמו על-ידי-זה בעצמו, דהינו על-ידי מה שהפעל דבר והסטרא אחרא רוצה להפילו חס ושלום, על-ידי-זה בעצמו יחזק את עצמו, כי הפעל דבר מתנפל בנפשו להפילו בכל עת מחמת שמכניס בלבו שפגם וקלקל כל כך עד שאי אפשר לו עוד לשוב ולתקן עברות ופגמים כאלו, בפרט כפי מה שיש אנשים שבאמת קלקלו הרבה מאד, כמו שהם יודעים בעצמם שעברו עברות רבות גדולות וחמורות ימים ושנים הרבה רחמנא לצלן. ויש שכבר התחילו כמה פעמים בתשובה ובעבודת השם ואחר-כך נפלו כמו שנפלו, כל אחד ואחד כפי נפילתו, רחמנא לצלן, ועל פן מכניס הפעל דבר בלבם בכל פעם שכבר אפס תקותם לפי עצם הפגמים האלה, אבל באמת בזה בעצמו יכול האדם להחיות ולחזק את עצמו, כי מאחר שידוע ומאמין עדין, שעברה היא פגם גדול שעל ידה פוגמים בכל העולמות עליונים, אם כן יש לו אמונה עדין ומאחר שיש לו אמונה עדין בודאי יש לו תקנה בלי ספק, כי מאחר שהוא מאמין שיכולין לקלקל בודאי יכולין לתקן גם כן. כי זה ידוע שהאפיקורסים והמחקרים אינם מאמינים כלל שמקלקלים על-ידי עברה בעולמות עליונים, שמזה נמשך מה שנותנים טעמים של הבל ושקר למצוות ועברות של תורה. אבל אנחנו עם קדוש שאנו מאמינים שהעברה חס ושלום, היא פגם גדול

מאד בעולמות עליונים וכו' ומחמת זה רוצה הפעל דבר להפילו חס ושלום. והוא אדרבא, על ידי זה בעצמו ראוי לו להחיות את עצמו מאחר שיש לו אמונה עדין. כי עקר פונת הפעל דבר הוא שרוצה להפיל אותו כל כך עד שיפיל אותו לכפירות גמורות חס ושלום, שיאמר: "לית דין ולית דין", ויכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "היום אומר לו עשה כך וכו' עד שאומר לך ועבד עבודה זרה"^א, ויכמו שאנו רואים בכל דור כמה וכמה שבאו למה שבאו רחמנא לצלן, על ידי נפילות וחלישות הדעת כאלו שהכניס בהם הפעל דבר.

על פן צריך האדם להשפיל על דרכיו ולחוס על חייו ולחזק את עצמו בכל עת בכל מה שיוכל יהיה אף שיהיה. ועל ידי זה בעצמו יחזק את עצמו על ידי שיש לו אמונה עדין שפוגמין הרבה על ידי עברות כנ"ל. כי כל זמן שיש לו אמונה יש לו תקנה ובודאי יכולין לתקן הכל, כי "כל מצוותיך אמונה"^ב. כי עקר המצוות הם לבוא על ידם לאמונה שלמה, כדי להפיר את מי שאמר והיה העולם, וכל זמן שיש להאדם נקדה מהאמונה הקדושה יש לו תקנה עדין, כי בודאי יש עצות כאלו שגם הוא יכול לחרו להשם יתברך בנקל על ידי איזה נחת רוח שיעשה להשם יתברך במקום שהוא, שעל ידי זה יזכה לשוב אליו באמת על ידי כך הצדיקי אמת, עד שיכול לזכות לתשובה שלמה כל כך עד שיתפכו כל העוונות לזכיות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וכנ"ל.

(לקוטי הלכות תחומין הלכה ה' אות ל"ה)

מב. מי שנפל חס ושלום, למקומות הרחוקים מהקדושה מאד עד שכביכול אי אפשר למצא שם אלקותו יתברך, כי על מקומות אלו נאמר: "וכבודי לאחר לא אתן"^ג. אך באמת גם הם מקבלים חיות ממנו יתברך רק שהחיות אלקות אשר שם באלו המקומות הוא סתום ונעלם מאד בסוד חלל הפנוי. ודיקא אלו המקומות מקבלין חיות מבחינה עליונה מאד בחינת המאמר סתום. ועל פן עקר עצתו שיחפש ויבקש את השם יתברך גם משם, כי באמת גם שם נעלם השם יתברך רק שאי אפשר למצאו שם בשום שכל וסברא כי

מקורות והערות

ש. כלומר שהסדר ה' את השגחתו מהארץ חס ושלום ואין חוק ואין דין שיאכופ את הדין. זו היתה טענת דור המבול כפי שמוכח במדרש רבה בראשית פרשה כ"ו פסוק ו' על פסוק י"ג (תהלים פרק י') על מה ניאץ רשע, אלוהים - אמר בליבו - לא תדרוש. ת. מסכת שבת דף ק"ה עמוד ב'. א. תהלים פרק ק"ט פסוק פ"ו. ב. ישעיהו פרק מ"ב פסוק ח'.

אם על-ידי הפקשה והחפוש בבחינת: "איה מקום כבודו"¹. ומי שרוצה לכנס אל דרכי הקדשה באמת אי אפשר לו לכנס בשלמות כי אם כשפונסין אותו בבחינה זאת שנופל למקומות כאלו. וכשמחזיק את עצמו על-פי הנ"ל אז יזכה שתהיה הירידה תכלית העליה, כמבאר בפנים. ועקר ההתחזקות הוא שידע חסרון דעת האנושי שבאמת אין לנו שום שכל כלל כמו שכתוב: "כי בער אנכי מאיש"² וכו' ואנו מחיבים לבטל ולהשליך שכלנו לגמרי רק להאמין בדברי הצדיקי אמת, שבאמת יש חיות אלקות אפלו במקומות הרחוקים מאד מאד, רק שאי אפשר בשום שכל אנושי למצא שם כבוד אלקותו יתברך מאחר ששם פנוי מאלקותו יתברך. בבחינת: "וכבודי לאחר לא אתן", רק צריכים שם לחפשו ולבקש "איה מקום כבודו" כנ"ל ורק על-ידי-זה יעלה בתכלית העליה כנ"ל.

כי עקר חיות והתחזקות של הרחוקים מאד שנפלו למקומות כאלו שהם מבחינת חלל הפנוי כנ"ל עקר החיות שלהם הוא בבחינת רכיכא, כי אין רואין שם שום אור והוא דק מן הדק והוא נדחה ונתעלם בפני כל הנכנס לשם כדרך דבר הרך שנדחה בפני כל. ושם דיקא זהו עקר ההתחזקות על-ידי בחינת רכיכא הנ"ל שהוא בחינת: "הרפו ודעו כי אנכי אלהים"³ כו', ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "לעולם יהא אדם רך פקנה ואל יהיה קשה כארז"⁴, כי קנה - אפלו כל הרוחות שבעולם אין יכולין להזיזו ממקומו, דיקא על-ידי-זה שהוא רך ונכפף בפני כל ואף-על-פי-כן הוא חזק ואמין מאד בשרשו ואין יכולין הרוחות לעקרו ממקומו, מה שאין כן אם היה קשה כארז וכו', וכמו כן במקומות כאלו שהם בחינת חלל הפנוי והרוח סערה של הסטרא אחרא מתגבר שם מאד שם אסור לכנס בקשיות ותרוצים כלל, בבחינת: "אל תקשו לבבכם"⁵, כי שם עקר ההתחזקות דיקא על-ידי שהוא רך פקנה ועל כל השאלות והמניעות והקשיות והבלבולים הן מעצמו הן מאחרים על כלם לא ישיב דבר, בבחינת: "ואהי כאיש אשר לא שומע ואין בפיו תוכחות"⁶, כי הקשיות והבלבולים הבאים משם אי אפשר לישבן כנ"ל. ואף-על-פי-כן יהיה חזק באמונה מאד פקנה הרך הנשרש במים שאף-על-פי שנראה כנכפף מפני הרוחות אף-על-פי-כן הוא חזק בשרשו

מאד. כמו כן צריך האדם שיהיה חזק באמונתו אשר קבלנו מאבותינו ורבותינו ולא ישמע לשום קשיא ובלבול הבאים ממקומות כאלו ולא ישיב עליהם כלל, כאלו אין בפיו מענה עד שנדמה להם כאלו הוא נכסף בפניהם חס ושלום.

ובאמת זהו עקר התחזקותו בבחינת רך פקנה כנ"ל, כי שם במקומות כאלו אם ירצה לכנס שם בקשיות ותרוצים, אזי ישאר בחשף לגמרי, כי אי אפשר לישוב הקשיות והבלבולים הבאים משם. על כן צריכין שם להיות רך בחינת רך פקנה לכלי להשיב דבר רק להיות חזק בשרש גדול, הינו להתחזק באמונה שלמה ולבקש ולחפש את השם יתברך גם משם בבחינת: "איה מקום כבודו" הנ"ל ואז דיקא יזכה לתכלית העליה כנ"ל. ועקר תקון העולם בשלמות שיהיה על-ידי משיח בן יוסף ומשיח בן דוד הוא רק על-ידי בחינת רך פקנה הנ"ל ועל כן נקרא יוסף "אברך"^א ודרשו רבותינו זכרונם לברכה: "אב בחכמה ורך" וכו', הינו אף-על-פי שהוא אב בחכמה אף-על-פי-כן הוא רך פקנה, וכן בדוד נאמר: "ואנכי היום רך ומשיח מלך"^ב. ובענין זה של בחינת רכיכא יש הרבה לדבר, אבל אי אפשר לבאר בכתב והמשכיל החפץ באמת יבין מדעתו, איך צריכים להיות רך פקנה ואף-על-פי-כן יהיה חזק בשרשו מאד ואדרבא, על-ידי הרפות על-ידי-זה עקר חזקו ותקפו לנצח.

מג. הצדיק נקרא תמר, בחינת: "צדיק כתמר יפרח"^א, כי תמר לשון תמור"ה, כי הצדיק ממיר ומחליף הכל לטובה וכל הקטרגים מהפך אותם לזכות, בבחינת: "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלה"^ב - "מני אלה"^ג דיקא, שדיקא מני אלה המקטרגים נעשה המלאך המליץ, כי כל מה שמתרבים המקטרגים יותר הוא ממליץ על-ידי-זה לטוב יותר, על שאף-על-פי-כן הוא מוצא בו איזה נקדה טובה, כי כל אלו המקטרגים על האדם הם בעצמם אותם שהסיתו אותו לחטא כמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "הוא המסית הוא המקטרג". ועל כן כשמתרבים חס ושלום, המקטרגים מאד, אזי עומד המלאך המליץ ומהפך הכל לזכות דיקא כי טוען הלא אדרבא, מאחר שיש

^א. בראשית פרק מ"א פסוק מ"ג. ^י. מדרש רבה בראשית פרשה צ' פיסקא ג'. ^ב. שמואל ב' פרק ג' פסוק ל"ט. ^ל. תהילים פרק צ"ב פסוק י"ג. ^ג. איוב פרק ל"ג פסוק כ"ג. ^ד. מסכת שבת דף ל"ב: עיין ברש"י דיבור המתחיל "ובאותו מלאך".

עליו מקטרגים הרבה כל כך אם כן היה לו יצרין רעין ומסיתין הרבה. ואם כן אדרבא, הוא פלא גדול איך התחזק איש כזה נגד מסיתים הרבה כל כך לחטף אף-על-פי-כן איזה נקדה טובה של איזה מצוה שעשה, וזה בחינת: 'מליץ אחד מני אלה' דיקא, שדיקא מני אלה המקטרגים על-ידי-זה בעצמו הוא ממליץ עליו כי אם כן אין חדוש כל כך במה שחטא כל כך מאחר שהיה לו מסיתים רבים כאלה. אדרבא, זהו חדוש נפלא איך התגבר לעשות איזה טוב בעלמא מאחר שעמדו עליו חילות רבות כאלו, ועל כן הצדיק שהולך בדרך זה נקרא תמר, ש ממיר ומחליף הקטרוגים לזכות הנ"ל.

(לקוטי הלכות ערוכי תחומין הלכה ו' אות ט"ו)

מד. עקר קיום האדם והתחזקותו בעבודת השם יתברך הוא על-ידי שכולל שני הדרךים הנ"ל באות מ"ב מ"ג ביחד וזה בחינת: "טובים השנים מן האחד" - שאם יפל האחד יקים את חברו", כי הם מחזקין את כל אדם לבל יפל בשום אופן בעולם. כי לפעמים מחזקין את עצמן על-ידי הנקדות טובות שמוצאין בעצמן עדין. ולפעמים נופל חס ושלום גם מזה עד שאינו יכול להחיות את עצמו בשום דבר מחמת גדל ההעלמה וההסתרה וחשכות וכבודות לב שנמשך עליו. ואז צריך להחיות את עצמו על-ידי הבקשה והחפוש אחר השם יתברך, בבחינת: "איה מקום כבודו" הנ"ל, שמה הדרך אי אפשר להבעל-דבר לבלבלו ולהפילו על-ידי שום בלבול בעולם. כי אף-על-פי שיכניס בדעתו חס ושלום, שאפס תקוה מחמת שקלקל מאד. ואף-על-פי שהאמת הוא כך וגם עתה הוא כמו שהוא, אף-על-פי-כן מאחר שכבר גלו לנו הצדיקי אמת שאפלו במקומות הרחוקים מהקדשה מאד עד שהם בבחינת מקומות המטנפים, שנאמר עליהם: "וכבודי לאחר לא אתן", אף-על-פי-כן צריכין לבקש ולחפש גם משם את השם יתברך ולעלות על-ידי-זה דיקא לתכלית העליה לבחינת איה מאמר סתום.

על כן בודאי תמיד יקום על עמדו. הגם כי בבחינת הדרך הזה של איה לבד גם כן אי אפשר להיות לעולם בתמידות כי צריכין לעלות ממקומות הנ"ל אל הקדשה לגמרי במקום התגלות כבודו כי זה עקר הקדשה שיתגלה כבודו יתברך (כמבאר ב"לקוטי מוהר"ן" תנינא סימן י"ב במאמר ואיה הנ"ל). אך ממילא

כְּשֶׁמַּחֲיָה וּמְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ עַל-יְדֵי בַּחֲיִנַּת אִיָּה הַנִּל בְּתוֹךְ כֶּף יִזְכֶּה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִרְחֵם עָלָיו וְיֹאִיר עֵינָיו, שִׁיחֲזֹר וְיִמָּצֵא הַנִּקְדוּת טוֹבוֹת שֵׁשׁ בּוֹ עֲדִין שֶׁהֵם מִבַּחֲיִנַּת הַתְּגָלוֹת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְזֶה הַדְרָךְ שֶׁל הַחֲפוּשׁ אַחֲרֵי הַנִּקְדוּת טוֹבוֹת הוּא בַּחֲיִנַּת "אַבְרָהָם", וְהַדְרָךְ שֶׁל הַבֶּקֶשָׁה וְהַחֲפוּשׁ אִיָּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ הוּא בַּחֲיִנַּת "יִצְחָק", וְ"יַעֲקֹב אַבִּינוּ" הוּא הַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן שְׁכּוֹלֵל שְׁנֵי הַדְרָכִים הַנִּל יַחַד, וְעָלָיו נֶאֱמָר^פ "וְהַחוּט הַמְּשָׁלֵשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק", כִּי עַל-יְדֵי-זֶה זֹכֵכִין לַעֲמֹד בְּקִדְשָׁתוֹ לְעוֹלָם כָּנ"ל. (לקוטי הַלְכוֹת עֲרוּבֵי תַחֲמוּמִין הַלְכָּה ו' אוֹת ל' ל"א)

מה. עֲנִין מַה שְׂדִיקָא בִּשְׁעַת הַתְּגַבְרוּת הַחֲשָׁךְ וְהִירִידָה וְהַהֲסָתָרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַהֲסָתָרָה אִזְּ דִּיקָא עָקֵר זְמַן הַהֲתַקְרְבוֹת וְהַהֲתַעוֹרְרוֹת לַתְּשׁוּבָה בְּאַמֶּת, עֵינֵי רֹאש־חֹדֶשׁ אוֹת י"ג. כְּשֶׁמַּגִּיעִין לַתְּכָלִית הִירִידָה וְהַהֲסָתָרָה חֹס וְשָׁלוֹם, אִזְּ דִּיקָא מְקַרְבִּין לַהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ בְּתַכְלִית הַקְּרוֹב כְּבִיכּוֹל, כִּי שֵׁם בְּתַכְלִית הַהֲסָתָרָה וְהִירִידָה חֹס וְשָׁלוֹם, שֵׁם מְלִבְשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ כְּבִיכּוֹל בְּלִי לְבוּשׁ בְּבַחֲיִנַּת: "וְעִבְרָתִי בְּאַרְץ מִצְרַיִם וכו', אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָף"^פ פִּידוּעַ. נִמָּצֵא שְׂאִזְ דִּיקָא כְּשֶׁזּוֹכֶה לְגָלוּת הַהֲסָתָרָה יְכוּלִין לַהֲתַקְרֹב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ בְּאַמֶּת, כִּי אִזְּ דִּיקָא סְמוּכִין אֵלָיו מְאֹד, וְעַל כֵּן אִזְּ דִּיקָא יְכוּלִין לַהֲתַקְרֹב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּלְחַזֵּר בְּתְשׁוּבָה. אִךְ צְרִיכִין לָזֶה דַּעַת גְּדוֹל לִידַע זֹאת וּלְכוּן הַשָּׁעָה שֶׁמַּגִּיעִין לַתְּכָלִית הַהֲסָתָרָה, וְלִדַּעַת שְׂאִזְ דִּיקָא מְקַרְבִּין אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ מְאֹד שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מְהַפְּכִין הַהֲסָתָרָה לְדַעַת. כִּי כְּשֶׁאֵין יוֹדְעִין זֹאת תּוֹכֵל לַהֲתַגְבֵּר בְּאַמֶּת הַהֲסָתָרָה חֹס וְשָׁלוֹם, עַד שֶׁיִּפֹּל מִהַדַּעַת לְגַמְרֵי וְיִתְרַחֵק בְּיוֹתֵר חֹס וְשָׁלוֹם. כִּי הַהֲסָתָרָה שֶׁהִיא בַּחֲיִנַּת הַתְּגַבְרוּת הַסְטֵרָא אַחֲרָא כָּל זֶה נִמְשָׁךְ מִבַּחֲיִנַּת שְׁבִירַת כָּלִים שֶׁהִיא עַל-יְדֵי רַבּוּי אוֹר. נִמָּצֵא שְׂאִף-עַל-פִּי שְׁבוּדָאֵי הַהֲסָתָרָה הִיא יְרִידָה גְּדוֹלָה מְאֹד מֵאַחַר שֶׁנִּסְתָּר וְנִעְלָם מִפְּנֵי אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ חֹס וְשָׁלוֹם, עִם כָּל זֶה מֵאַחַר שֶׁכָּל זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי בַּחֲיִנַּת רַבּוּי אוֹר, נִמָּצֵא שְׁבְּאַמֶּת מְלִבְשׁ שֵׁם דִּיקָא אוֹר גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד כִּי שֵׁם מְלִבְשׁ הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ כְּבִיכּוֹל. עַל כֵּן צְרִיכִים לָזֶה חֵכֶם גְּדוֹל בְּמַעֲלֵה גְּדוֹלָה מְאֹד שִׁיזְכֶּה לְדַעַת כֵּזֶה, עַד שֶׁיּוֹכֵל לְגָלוּת כָּל הַהֲסָתָרוֹת אֲפִלּוּ הַהֲסָתָרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַהֲסָתָרָה וּלְהַפְּכָה לְדַעַת, וְדִיקָא אִזְּ יִקְרַב אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבִשְׁמִים וְיִחֲזִירָם בְּתְשׁוּבָה כָּנ"ל.

וְזֶה בַּחֲנִינָה יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁאֵד הִגִּיעוּ לְתַכְלִית הִירִידָה כִּידוּעַ, וְזֶה בַּחֲנִינָה: "רָדוּ שְׁמָה" בְּגִמְטְרִיָּה שְׁתֵּי מֵאוֹת וְעֶשֶׂר כְּמֵאמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּהּ, הֵינּוּ שֶׁאֵד הִגִּיעוּ לְתַכְלִית הִירִידָה. אֵךְ מִשֶּׁה רַבּוֹנוֹ זָכָה לְדַעַת כְּזֶה עַד שֶׁאֵד דִּיקָא זָכָה לְגָלוּת הַהִסְתָּרָה וְלַהֲפָכָה לְדַעַת וְעַל-יְדֵי-זֶה נִגְאָלוּ אֵד דִּיקָא. וְזֶה בַּחֲנִינָה קָדוֹשׁ הַחֲדָשׁ שֶׁהָיוּ עוֹסְקִים כְּזֶה גְדוּלֵי חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בְּקִיָּאִין בְּסוּד הָעֵבוֹר. כִּי קָדוֹשׁ הַחֲדָשׁ הוּא גַם כֵּן בַּחֲנִינָה הַתְּגָלוּת הַהִסְתָּרָה בְּעַת שֶׁהָיָה בְּתַכְלִית הַפָּגֶם הַנ"ל כִּי הִלְבְּנָה הָיָה בַּחֲנִינָה מַלְכוּת וּפְגִימַת הִלְבְּנָה הָיָה בַּחֲנִינָה הַסְתָּרָה שֶׁמִּשְׁמֵם יִנִּיקַת הַסְטֵרָא אַחֲרָא כִּידוּעַ, וְעַקֵּר חַיּוֹת הַמַּלְכוּת הוּא בַּחֲנִינָה אֹרֶךְ הַדַּעַת וְהַחֲכָמָה שֶׁנִּמְשָׁךְ מִחַי הַחַיִּים, וְזֶה בַּחֲנִינָה מֵה שֶׁהִלְבְּנָה מִקְבֻלַּת הָאֲרֶתָה מֵהַשְׁמֵשׁ שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה דַּעַת הַנ"ל. וְדִיקָא כִּשֶּׁהִיָּה סְמוּכָה לְשִׁמְשׁ מֵאֵד וְעוֹמְדָת כְּנִגְדָּה בְּתַכְלִית הַקְּרוּב, אֵד הָיָה בְּתַכְלִית הַהִסְתָּרָה וְהַמַּעוּט וְאֵינָה מְאִירָה לְהַעוֹלָם כָּלֵל כִּידוּעַ, וְאֵזִי כִּשְׁמִנְעַת לְתַכְלִית הַמַּעוּט וְהַהִסְתָּרָה אֵזִי תַכְף מִתְחַלֵּת לְהַתְמַלְאוּת וְאֵזִי הוּא בַּחֲנִינָה מוֹלֵד הִלְבְּנָה כִּידוּעַ. וְעַל כֵּן הָיוּ עוֹסְקִים כְּזֶה חֲכָמִים גְּדוּלִים כִּי צָרִיךְ לָזֶה דַּעַת גְּדוּל שְׁיוּכָל לְהַפְךָ תַכְלִית הַהִסְתָּרָה וְהִירִידָה לְבַחֲנִינָה דַּעַת כְּנ"ל, וְעַל כֵּן קָדוֹשׁ הַחֲדָשׁ הוּא מְצוּה רֵאשׁוֹנָה שְׁנִצְטוּ וְיִשְׂרָאֵל וְנֵאמַר בְּעֵנִין יְצִיאַת מִצְרַיִם כִּי הַכֵּל עֲנִין אֶחָד כְּנ"ל. וְעַל כֵּן שָׂרָשׁ הַתְּשׁוּבָה בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ כְּמִבְאָר בְּמָקוֹם אַחֵר כִּי הַתְּגָלוּת הַהִסְתָּרָה הַנ"ל זֶה עַקֵּר הַתְּעוֹרְרוֹת לְתְּשׁוּבָה. וְעַל כֵּן נוֹהֲגִין לְהַתְעוֹרֵר בְּתְּשׁוּבָה בְּעֶרֶב רֵאשׁ-חֲדָשׁ וְעוֹשִׁין יוֹם כְּפוֹר קֶטֶן, כִּי אֵזִי הִלְבְּנָה בְּתַכְלִית הַמַּעוּט וְהַהִסְתָּרָה, וְעַל כֵּן אֵד דִּיקָא הוּא זְמַן הַהִתְקַרְבוּת, וְעַל כֵּן עוֹשִׁין אֵד תְּשׁוּבָה וְחוֹזְרִין אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ.

מו. בְּעֶרֶב רֵאשׁ-חֲדָשׁ הִלְבְּנָה הָיָה בְּתַכְלִית הַמַּעוּט וְאֵד דִּיקָא מִתְחַלֵּת לְהַתְמַלְאוּת מִיד בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ, וְזֶה רִמּוֹ עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל "שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהַתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ", כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים בְּבִרְכַּת קָדוֹשׁ לְבָנָה. כִּי כָּל יְמֵי עוֹלָם אָנוּ עוֹסְקִים בְּתַקוּן פְּגִימַת הִלְבְּנָה וּבְכָל פַּעַם מִתְקַנְנִים אוֹתָהּ מַעַט מַעַט, עַד שֶׁלְעֵתִיד תִּתְמַלֵּא פְּגִימַתָּהּ לְגִמְרִי וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ שׁוּם מַעוּט וְכו', וְאֵף-עַל-פִּי שֶׁבְּגִשְׁמִיּוֹת אֵין אָנוּ רּוֹאִין עֲתִיד עֲדִין בְּהִלְבְּנָה שׁוּם תַקוּן כִּי בְּכָל חֲדָשׁ חוֹזְרִת וּמִתְמַעֲטָת כְּבִתְחִלָּה, אֵף-עַל-פִּי כֵן אָנוּ מְאִמִּינִים שֶׁאֵין יִגִּיעַתְנוּ לְרִיק, חֵס

ושלום, ובנודאי היא נתתקנת ברוחניות בכל פעם עד שלעתיד נראה זאת עין בעין שנתמלאה פגומתה על-ידי קדשת עבודת הצדיקים וכל ישראל. וכמו כן הוא אצל כל אחד מישראל שיש לו עליויות וירידות כל ימיו בלי שעור עד שיש שנדמה לו שלא פעל כלום מאחר שבכל פעם חוזר ומתמעט או נפגם חס ושלום. אף-על-פי-כן אין שום יגיעה לריק חס ושלום. והעקר הוא תמימות ופשיטות לחזק את עצמו בדרך התמימות ופשיטות של הצדיקי אמת שעל-ידיה יש לכל אחד תקנה לעולם.

(ליקוטי הלכות ראש חודש הלכה ו' אות כ')

הצדיק אינו צריך כלל להעולם בשביל עצמו, כי אדרבא, ממנו כל ההשפעות וכל העשירות שבעולם כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, "ועל-כן כל מה שנותנין לו מקבלין ממנו אלפי אלפים ורבי רבבות יותר, בעולם הזה ובעולם הבא. ועל כן גם כל מי שטורח בגופו לשמש ולהתקרב אליו גם זה נקרא צדקה שהוא כלל בחינת אתערותא דלתתא כי הצדיק מתעלה ומתגדל מאד על-ידי אתערותא דלתתא של ישראל הטורחים להתקרב אליו ונחשב להם צדקה.

(הלכות ראש השנה הלכה ו' סעיף י"א)

מז. כלל ההתרחקות מהשם יתברך של כל אחד ואחד מגדול ועד קטן, העקר הוא על-ידי זקנה דסטרא אחרא מה שנדמה לכל אחד כאלו הכל מתנהג כסדר הישן והוא כבר זקן בדרך ואי אפשר לו לשוב מהם, כמו שכתוב "לא יאמין שוב מני חשך" והכל על ידי הזקנה שמפיל עליו היצר הרע שנקרא "מלך זקן וכסיל". ועל-כן כל התקון הוא על ידי החכמים, הצדיקים האמתיים ומתחדשים בנשר, בבחינת "וקני ה' יחליפו כח" וכו', ועל-ידיה זוכין לחדש בכל עת חדושי תורה אמתיים ונפלאים, כי הם מתגברים בעבודתם בכל יום מחדש כאלו לא התחילו עדין בעבודת השם כלל, ועל-ידיה משיגין בכל יום ובכל עת גדלת הבורא ביותר ומחברים ספרים קדושים חדשים בכל עת. והכל כדי לבאר ולגלות גדלת הבורא יתברך וגדלת התורה הקדושה וגדלת קדשת נפשות ישראל, כי "אורייתא וקדשא בריך הוא וישראל כלא חד". ועל-ידיה הם ממשיכים חסדים חדשים בכל יום ובכל עת שמשם עקר התקנה לזכות לתשובה כל הרחוקים

מֵאֵד מֵאֵד שְׁכַמְעַט כְּמַעַט אֲבָדָה תִּקְוֹתָם מִגְדֵּל הַהִתְגַּבְּרוּת וְהַהִתְגַּבְּרוּת, בְּבַחֲיִנַת: "וְאָמַר אֲבָד נִצָּחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵה'" אֶף עַקֵּר הַהִתְחַזְקוֹת, "חֲסִדִּי ה' כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ חֲדָשִׁים לְבָקָרִים" וכו', כִּי חֲסִדּוֹ וְרַחֲמָיו יִתְבָּרֵךְ אֵינָם תָּמִים וְאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁהַחֲסִדִּים מִתְחַדָּשִׁים בְּכָל בָּקָר שֶׁזֶה עַקֵּר חֲדוּשׁ מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית שֶׁבְּכָל יוֹם, בְּבַחֲיִנַת: "וּבִטּוּבוֹ מְחַדָּשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד" וכו'. וְזֶהוּ כָּל הַנִּחְמָה וְהַתְקוּהָ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ מְחַדָּשׁ חֲסִדִּים חֲדָשִׁים וְנִפְלְאִים בְּכָל בָּקָר אֲשֶׁר לִפִּי הַהִתְחַדָּשׁוֹת הַחֲסִדִּים יֵשׁ לְכָל תְּקוּנָה בְּכָל עֵת. וְכָל זֶה מִמְּשִׁיכִין עֲלֵינוּ הַצְדִּיקִים הַגְּדוֹלִים הַמִּתְחַדָּשִׁים בְּכָל עֵת וְהֵם מִמְּשִׁיכִין עֲלֵינוּ חֲסִדִּים חֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּמִבְטָלִין הַזְקָנָה דִּסְטְרָא אַחֲרָא, וְזֶה כָּל תְּקוּנָתָנוּ עַל-יְדֵי שְׂאֵין יוֹדְעִין כָּלֵל עַד הֵיכֵן חֲסִדּוֹ מְגִיעִים כִּי לְגַדְלָתוֹ אֵין חֶקֶר וְעַקֵּר גְּדֻלָּתוֹ הוּא גְּדֻלַּת חֲסִדּוֹ, וְחֲסִדּוֹ יִתְבָּרֵךְ מִתְחַדָּשִׁין תְּמִיד בְּכָל עֵת עַד אֵין קֵץ וְאֵין תְּכֵלֶת כִּנּוּל.

(ליקוטי הלכות ראש חודש הלכה ז' אות י"ז)

מח. כְּשֶׁאֲדָם נִתְרַחַק מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ חֵס וְשְׁלוֹם, מִכָּל שְׁפָן כְּשֶׁנוֹפֵל לְתַאֲוֹת רְעוֹת וְעִבְרוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, אֲזִי הִיא בַּחֲיִנַת: "רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנִיָּה" וכו', כִּי הַשְׂכִּינָה שֶׁהִיא קֹדֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת "רַחֵל" כִּידוּעַ, וְאֲזִי הִיא בְּבַחֲיִנַת "כִּרְחֵל לִפְנֵי גּוֹזְזִיָּה נְאֻלְמָה"^א, כִּי הַקְּלָפוֹת וְהַסְטְרָא אַחֲרָא גּוֹזְזִין אוֹתָהּ וְנוֹטְלִין מִמֶּנָּה כְּכִיכּוֹל הוֹדָה וְתַפְאֲרָתָהּ וְהִיא נְאֻלְמָה בִּינִיָּהם, וְאֲזִי הִיא בַּחֲיִנַת "שְׂכִינָה מֵה אוֹמֶרֶת קִלְנִי מֵרָאשִׁי" וכו'. וְכִשְׁזֶה הֶרְחוֹק מֵאֵד נִתְעוֹרֵר בְּעֵצֶם רַחוּקוֹ וְאֵינוֹ מֵיָּאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּשׁוּם אֶפֶן וּבֹכָה וְצוֹעֵק לֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ תְּמִיד, זֶה בַּחֲיִנַת: "קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים", כִּי קֹדֶשֶׁת נִפְשׁוֹ בּוֹכָה בְּמִרְיוֹת גְּדוּלָּה מֵאֵד "וּמֵאֲנָה לִהְנַחֵם וְכו'" כִּי אֵינָנוּ, כִּי רוֹאֶה שֶׁזֶה זְמַן רַב אֲשֶׁר הִיא רַחוּקָה מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ כָּל כָּף. אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן מֵאַחֵר שֶׁהִיא מִתְחַזְקַת אֶת עֲצָמָה עֲדִין לְצַעֵק וּלְבַכּוֹת לֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ תְּמִיד, אֲזִי נִתְעוֹרֵרִין רַחֲמֵי הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ וּמֵאִיר עָלֶיהָ הָאֶרֶץ וְהַתְחַזְקוֹת מְלַמְעֵלָה בְּבַחֲיִנַת: "כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלִךְ מִבְּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתְךָ וְיֵשׁ תְּקוּהָ לְאַחֲרִיתֶךָ"^ב. וְכָל זֶה מוֹדִיעַ לֵה הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ רַק עַל-יְדֵי צִדִּיק הַדּוֹר הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה מֵאֵד שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת יִשְׁשָׁכָר, הֵינּוּ שְׂמֵאִיר בְּכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל וּמוֹדִיעַ

ה. מגילת איכה פרק ג' פסוק י"ח. ז. מגילת איכה פרק ג' כ"ב. ז. מתוך ברכת יוצר שלפני קריאת שמע בתפילת שחרית.
ח. ירמיהו פרק ל"א פסוק י"ד. ט. ישעיהו פרק ג' פסוק ז'. י. מסכת סנהדרין דף מ"ו. ב. ירמיהו פרק ל"א פסוק ט"ו.

לֹהֵ כִּי עֲדִין "יֵשׁ שְׂכָר" כִּי אֵין שׁוּם יֹאִוֶשׁ בְּעוֹלָם, כִּי אֵין שׁוּם דְּבוּר וְלֹא שׁוּם צַעֲקָה נֶאֱבָד אֶפְלוּ צַעֲקָה מִשְׁאוּל תַּחֲתִיּוֹת אֵינָהּ נֶאֱבָדָת לְעוֹלָם. וְאֶפְלוּ כְּשֶׁהַתְּאוּוֹת וְהַמְּנִיעוֹת מִתְּגַבְּרִין עָלָיו וּמִתְּפַשְׁטִין לְפָנָיו מֵאֵד עַד שְׁאִינוּ יָכוֹל לְצֹאת מֵהֶם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן גַּם אֵז כְּשֶׁהוּא כּוֹסֵף וְחוֹמֵד בְּכָל עֵת לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ וְאִינוּ מְנִיחַ אֶת הַרְצוֹן וְהַפְּסוּפִין לְעוֹלָם כָּל זֶה יָקָר מֵאֵד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כַּמְּבֹאֵר בְּדִבְרֵינוּ בְּכֹמָה מְקוֹמוֹת.

(ליקוטי הלכות פסח הלכה ט' אות יב')

מט. כֹּמָה וְכֹמָה עֵתִים עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עֵתִים לְטוֹבָה עֵתִים לְרָעָה חֵס וְשְׁלוֹם, שֶׁהֵם הַכ"ח [הַעֲשָׂרִים וְשִׁמּוֹנָה] עֵתִים הָאֲמֹרִים בְּסִפְרָ קֶהֱלֵת וּבִהֶם כָּלוּלִים כָּל הָעֵתִים הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיּוֹם הַיּוֹלָדוֹ עַד יוֹם מוֹתוֹ, אֲשֶׁר עָלִיהֶם הַתַּחֲנוּן דּוּד^ט: "בְּיָדְךָ עֲתוֹתֵי הַצִּילָנִי מִיַּד אוֹיְבֵי וּמִרוּדְפֵי", וְזֶה עֶקֶר שְׁלֵמוֹת הַצִּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה הַמְּלֻמֵּד תּוֹרָה וְדַעַת לְיִשְׂרָאֵל, כִּמוֹ יִשְׁשָׁכָר שְׂיִיכָל לְהַאֲרִיךְ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שְׂיִיכָל לְהַתְחַזֵּק וְלִהְיוֹת עַל עֲמָדוֹ בְּכָל הַזְּמָנִים וְהָעֵתִים הָעוֹבְרִים עָלָיו, בְּבַחֲיִנַת: "וּמִבְּנֵי יִשְׁשָׁכָר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים לְדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל", שִׂידַע כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מַה לַּעֲשׂוֹת בְּכָל עֵת וְעַת אֵיךְ לְהַתְחַזֵּק וְלִהְיוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל עֵת וְעַת כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמָן פַּעַם בְּתוֹרָה, פַּעַם בְּתַפְלָה, פַּעַם בְּצִדְקָה, פַּעַם בְּצַעֲקָה וְשׁוּעָה וְתַחֲנוּנָה וּבִכְיָה, פַּעַם בְּשִׂמְחָה וְחִדּוּה, פַּעַם בְּדְבוּר, פַּעַם בְּשִׁתְּיָקָה, וְיֵשׁ עֵת שְׁצַרִּיכִין וּמִכְרָחִין לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ דִּיקָא מִהֶעֱבוּדָה, בְּבַחֲיִנַת בְּטוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זֶהוּ קִיּוּמָה, כִּי יֵשׁ עֵת שְׁצַרִּיכִין לֶאֱכֹל אוֹ לִישֹׁן בְּשִׁבְלֵי קִיּוֹם הַגּוֹף אוֹ לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם כְּדִי לִפְקֹחַ דַּעַתוֹ וְכִיּוּצָא בְּזֶה הַרְבֵּה וְהַכָּל כְּפִי הָעֵתִים הָעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, כִּי בְּהִכְרַח שְׂיַעֲבֹר עַל הָאָדָם כֹּמָה וְכֹמָה מִיְּנֵי עֵתִים שׁוֹנִים. וְכֵן בְּדוּר הַמְּלָךְ כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק נֶאֱמַר: "וְהָעֵתִים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו וְעַל יִשְׂרָאֵל", וְהַצִּדִּיק הַדּוֹר הָאֲמִתִּי הוּא מֵאִיר בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שִׂידַע אֵיךְ לְהַתְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכָל עֵת וְעַת כְּנ"ל.

(ליקוטי הלכות פסח הלכה ט' אות יג')

נ. כִּמוֹ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן לְבָלִי לִילָךְ אַחֵר תְּאוּוֹתָיו בְּהִתֵּר אוֹ בְּאִסּוּר חֵס וְשְׁלוֹם, כִּמוֹ כֵּן צָרִיךְ לְהַתְחַזֵּק לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן אִם כָּבֵד נִכְשֵׁל חֵס וְשְׁלוֹם,

ועבר עליו מה שעבר לכל יפל על-ידי-זה לגמרי חס ושלום. כי מה שנמצאים הרבה בני אדם שנופלים בדעתם ואומרים, שאי אפשר להם לילך בדרך הישר עוד, זהו רק מחמת תאותם ויצרם הרע שמבקשים תואנה ועלילה לפרש מאחרי המקום חס ושלום, כדי שיוכלו לילך אחר תאוותם הרעות חס ושלום. כי התואנות והעלילות שהבעל דבר מוצא לכל אדם רבו מספר ולכל אחד מוצא עלילות מיחדות רבם על-ידי חסרון פרנסה ומגיעות המונעים וכו'. אף אף-על-פי-כן כל אחד מישראל נפשו מרה לו מאד על זה, כי יודע שיצטרך לתן דין וחשבון, ועל כן מתגבר בו הטוב בכל פעם ומתעורר לשוב להשם יתברך. אף בשום דבר אינו מוצא לעצמו עלילה ופטור כל כך כמו על-ידי התחבולה הנ"ל של הבעל דבר שמפילו בדעתו בכל פעם ומראה לו כאלו אפס תקנה חס ושלום, כי רואה בעיניו שכבר חתר כמה פעמים לשוב להשם יתברך ונפל אחר-כך כל אחד כפי מה שנופל וכן היה כמה פעמים בלי מספר. ועל כן הוא פטור כבר בעיני עצמו מלחזור עוד חתירות לשוב להשם יתברך.

אבל באמת כל הרעיונים והמחשבות של נפילות כאלו הם רק מעשי בעל-דבר שמוצא לו עלילה לפרש מאחרי המקום כנ"ל, כי באמת אין שום יאוש בעולם כלל וכל אדם צריך שיעבר עליו הרבה הרבה קדם שזוכה לכנס אל הקדשה. ומי לנו גדול מאדם הראשון שפרש מאשתו ושב בתשובה שלמה מאה ושלשים שנה. ודיקא בכל אלו המאה ושלשים שנה באו רוחות וחממו אותו וכו', כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, ובודאי נחלשה דעתו מאד מזה בכל פעם, ובודאי ארב עליו הבעל ורצה להפילו בדעתו לגמרי בכל פעם. אבל הוא התגבר בכל עת ולא הניח דרכי תשובתו שעסק בהם, עד שזכה בסוף המאה ושלשים שנה להוליד את שת "שממנו השתת העולם" ויצאו ממנו האבות ומשה ומשיח, ואדם הראשון בעצמו היה גם כן כל ימיו צדיק וחסיד ונפטר בשם טוב. ואף-על-פי שעדן צריכין לתקן הפגם שלו בכל דור ודור, אף-על-פי-כן אם לא היה מתגבר ומתחזק בעצמו לתקן מה שתקן בודאי היה קשה מאד התקון ביותר גם לצדיקים הבאים אחריו. וכמו כן הוא ממש בכל אדם גם עכשו כי זהו עקר הנסיון שלו,

שיתחזק את עצמו בכל הירידות שבעולם ורחמנא לצלן, בכל אשר יעבר עליו וירגיל את עצמו בכל יום להתחיל מחדש וידמה בדעתו כאלו נולד היום וכו'. ואז מה שיזכה לתקן בעצמו על ידי תשובתו השלמה בודאי מה טוב ומה שלא יזכה לגמר התקון, יהיה בטוח בלח וזכות הצדיקים הקדושים שיש להם כח להפוך הכל לטובה. ובלבד שלא יתיאש את עצמו מלצפות ולקוות לשם בקווי אחר קווי ולהרבות בצעקה ובקשה ותחנונים לפניו יתברך.^פ "כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות" וכו'.

(ליקוטי הלכות פסח הלכה ט' אות כ"א)

נא. לפעמים נופל האדם בדעתו מחמת שנדמה לו שחבריו בני גילו טובים ממנו הרבה, ואף-על-פי שבודאי הוא מדה טובה להיות שפל רוח בפני כל אדם ולהחזיק את כל אדם טוב ממנו. אבל אם יפל בדעתו על-ידי-זה חס ושלום, אין זה ענוה אדרבא, זה גדלות גדול שאין נאה לו שיעבד איזה עבודה להשם יתברך ועדין הוא רחוק כל כך וחבריו כבר זכו למה שזכו. כי באמת אסור להרהר אחרי המקום ומי יודע מאיזה מקום הוא ובאיזה מקומות נמשך על-ידי מעשיו. כי אין אדם דומה לחברו כלל. וזה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, לענין ספירת העמר "וספרתם לכם - וספרתם לעצמכם".^פ כי כל הבא לטהר את עצמו ולזכות לקבל עליו על תורה שזה בחינת ספירת העמר שהוא הכנה לקבלת התורה צריך לספור הימים לעצמו דיקא ואל יפיל אותו חברו כלל חס ושלום, שזה בחינת: "אחד היה אברהם"^פ כמבאר במקום אחר. הינו שחשב תמיד שהוא רק אחד בעולם ולא הסתפל על שום מונע ומעכב ומבלבל. כי באמת כמו שיש כמה מניעות מרשעים הרוצים למנוע בכמה הסתות ופתויות וליצנות וכו' או בהתגרות המחלקת שמרבין עליו, כמו כן יש גם-כן לפעמים כמה מניעות וחלישות הדעת אפלו מחבריו ואוהביו הפשרים באמת.

וכל זה אי אפשר לבאר היטב בכתב, רק המשפיל החפץ באמת יבין מדעתו, כי כנגד כל מיני מניעות כאלו צריכין לילך בדרך הנ"ל בבחינת: "אחד היה אברהם", ולא יסתפל על חברו כלל בבחינת: "וספרתם לכם - לעצמכם"

כנ"ל ולהתנהג בדרכי התמימות ולהיות בשמחה תמיד אפלו בעניות ודחקות גדול, וגם עבודתו ותפלתו אינה בשלמות כלל. אף-על-פי-כן יהיה שמח בחלקו תמיד ולא יסתכל על העולם כלל, שיש הרבה שיש להם פרנסה בשפע וגם בעבודת השם בתורה ותפלה נדמה לו שהם גדולים ממנו אלפים מדרגות אף-על-פי שלא ראה מהם יגיעות כאלה והוא התניע כל כך ולא זכה לזה והוא בעניות ובשפלות גדול בגשמיית וברוחניות. אף-על-פי-כן אל יפל בדעתו מזה כלל ויהיה שמח בחלקו ויחיה את עצמו בכל עת במה שיוכל, וכל נקדה טובה שמרויח לפעמים יהיה יקר בעיניו מאד ויודה להשם יתברך אשר הפליא חסדו עמו לזכות לזה על כל פנים. ומה אכפת ליה מה שחברו גדול וטוב ממנו, טוב ה' לכל. וכמוכא בהמעשה של התם שהיה רגיל להשיב על ששאלו ממנו מה שחברו לוקח מקח גדול יותר בעד מלאכתו והשיב: "מה אכפת לי בזה זה מעשה שלו וזה מעשה שלי", והוא היה משתעשע ושמח מאד במלאכתו אף-על-פי שלא היתה בשלמות הראוי, וגם במעט הרוח שהרויח מיד ליד אחרי עמל ויגיעה רבה ולא הסתכל על אחרים כלל כנ"ל.

(ליקוטי הלכות פסח הלכה ט' אות כב')

נב. מה שבשעה שהאדם הוא בבחינת ירידה בחינת ונפיק, אז דיקא חופפת ומגנת עליו קדשה גבהה מאד, בחינת "אמא דמספכא על בנין", שזה סוד "ספת שלם", בחינת הקף ענני כבוד שהקיפו את ישראל בהליכתן במדבר שהוא מקום נחש שרף ועקרב.

(עיין אלול וראש השנה וכו' אות ע"ג)

נג. לפעמים יש אחד שנפל מפל העשרה כתרין דקדשה והתגברו עליו כל העשר פתרים דסטרא-אחרא רחמנא לצלן, ואז בודאי אינו יכול להתפלל כלל והתפלה שלו היא בבחינת "ונפשה מרה לה מאד" כי "וכעספה צרתה גם כעס"^ה, דהינו שאפלו כשרוצה להתחזק את עצמו ולכוון בתפלתו, אזי צרתה של התפלה שהיא בחינת "חנה", וצרתה שהיא הסטרא אחרא מתגברת על התפלה ומכעסת אותה ומבלבלת את האדם מן התפלה בכמה מיני בלבולים. והשם יתברך חומל עליו גם כן וחושב מחשבות לכל ידח ממנו נדח ונותן לו עצה, שימשיך את עצמו אל האמת ויראה לדבר דבורי התפלה באמת באיזה מדרגה שהוא, ויזכר את עצמו בהשם יתברך שהוא

בחינת: "אנכי ה' אלקיך", כי השם יתברך נמצא בכל מקום. ועל ידי שמושך את עצמו אל האמת, אני הוא סמוך וקרוב אל השם יתברך כי אמת הוא השם יתברך בעצמו ועל ידי זה יכול לעלות מכל הירידות והנפילות שבעולם, בבחינת: "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה". וזה בחינת: "הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים", הינו כשתזכר בחינת: "אנכי ה' אלקיך" הנ"ל זה טוב מכל העשרה בנים, כי אף על פי שהתגברו כל העשר כתרין דמסאבותא על ידי שפגם בכל מעלות דקדשה. על כל זה בחינת "אנכי טוב לך מכלם", כי השם יתברך נמצא בכל מקום וקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת.

(ליקוטי הלכות חנוכה הלכה ו' אות ז')

נד. צריכין להודיע להטוב הכבוש אצל כל אחד במקום שפכוש, את שמו דיקא, הינו להזכירו היטב ששמו כליל בשם ישראל הקדוש, כי כל זמן שזוכר היטב שמו עדין אזי בקל יכולין להוציאו ממקום שנפל לשם. ועקר השכחה מה שלפני העינים הטוב נכפש ונתעלם כל כך עד ששוכח לגמרי את מעלתו, הוא מה ששוכח את שמו. וזה בחינת מה שהמת שוכח את שמו כשאינו איש פשר באמת. כי עקר הוא השם ששרשו שם ה'. וצריך להזכיר את עצמו בכל פעם ששם ישראל נקרא עליו והשם יתברך יש לו ממנו התפארות פרטי, אף אם הוא כמו שהוא. ומי שמזכיר את עצמו בזה בכל פעם בקל יוכל לשוב להשם יתברך, כי אין הטוב שוכח מעלתו לגמרי, מאחר שזוכר עדין ששמו ישראל אשר כל העולמות לא נבראו רק בשבילנו וכו'.

(ליקוטי הלכות סימני בהמנה וזיה טהורה הלכה ד' אות י"ד)

נה. מי שמסתפל על השרש והתכלית שהוא עצם האמת שהוא הבורא יתברך שברא הכל יש מאין ואליהם שבים ללכת, לחזר ולהכלל בו בסופם בעת חדוש העולם, מי שמסתפל על זה בודאי אין לשום שקר אחיזה בו, ומכל מיני רע וטמאה ושקר יכול לחזר להאמת ולקדשה שהוא השם יתברך, מאחר שבכל מקום שהוא שם יודע שהכל מהשם יתברך ושהשם יתברך נמצא בכל מקום תמיד, בבחינת: "אם אסך שמים וכו' ואציעה שאול וכו' גם חשך לא יחשיך ממך". ועל כן מי שמאמין בזה תמיד בודאי אין שום

חשך ושקר ורע וטמאה בעולם, שיוכל להרחיקו מהשם יתברך ותורתו וצדיקיו האמתיים שהם הכל אחד עצם האמת. וכל מה שמרבה הבעל דבר בשקריו ורמאיותיו להרחיקו מהאמת, יתקרב אל האמת יותר ויותר על-ידי-זה דיקא בבחינת ירידה תכלית העליה. כי שרש אחיזת השקר הוא מבחינת הראשית והתכלית של כל הדברים ששם הכל נכלל כאחד כסף וזהב, בדיל ועופרת, שזה בחינת עפר בחינת: "הכל היה מן העפר" וכו', ועל פן השקר יכול להתגבר על-ידי-זה להחליף ולשנות ולומר על כסף שהוא זהב וכו'. ועל-ידי-זה בעצמו עקר הכנעתו ובטולו של השקר כי על-ידי שישאל מסתכלין בכל דבר רק על הראשית והתכלית שהוא השם יתברך שהוא ראשית ותכלית הכל והוא יתברך עצם האמת, על-ידי-זה נופל השקר ונמחה ומתבטל מן העולם וזוכין לעלות בתכלית העליה כנ"ל.

(ליקוטי הלכות סימני בהמה וחיה טהורה הלכה ד' אות כ"ה)

נר.

יש שני מיני בורות הקדושים, הינו הבורר האחד הוא הבוררים הגדולים והתקונים הנפלאים הנעשים על ידינו הבעלי בחירה, הינו על-ידי כל המצוות ומעשים טובים שאנו עושין על-ידי אתערותא דלתתא שלנו. והבורר השני הוא התקונים הנפלאים והנוראים שנעשים בכל רגע על-ידי השם יתברך בעצמו בבחינת אתערותא דלעלא, כי השם יתברך בעצמו עוסק בזה לתקן ולברר כל העולמות. ובאמת שני הבוררים אלו הנ"ל נכללים כאחד, כי "באתערותא דלתתא - אתער לעלא", וכן כל כח האתערותא דלתתא שלנו הוא רק על-ידי השם יתברך בעצמו, רק שאי אפשר לנו עכשו להשיג ולהבין כל זה בשלמות, כי זה סוד הענין של הידיעה והבחירה שבאמת שניהם נכללין כאחד, רק שאי אפשר לנו להשיג ולהבין כל זאת ועל-ידי-זה דיקא עקר כח הבחירה. ועל פן מי שהולך בתמימות לא יפשל לעולם, וכמו שנאמר: "הולך בתם ילך בטח"¹, כי על-ידי תמימות ואמונה הוא מקים כל התורה כדינו עם כל פריטיהם ודקדוקיהם, כי מאמין שתקון כל העולמות תלוי רק בנו, הינו על-ידי-זה שנזכר לקים כל המצוות עם כל הדקדוקים שבהם על ידי אתערותא דלתתא שלנו, ואף-על-פי-כן כשנכשל חס ושלום, באיזה חטא ועוון לא יפל בדעתו על-ידי-זה חס ושלום, ויתחזק לשוב

בתשובה, כי יודע שיש בחינת הברור שלמעלה בחינת אתערותא דלעלא שלשם אין מגיע שום פגם כלל, בחינת: "אם חטאת מה תפעל בו"^א. ושם יכול להתתקן הכל וכל העוונות יתהפכו לזכויות על-ידי תשובה, כי מאד עמקו מחשבותיו יתברך ומכל הקלילים יכול להוציא מהם תקונים גדולים. ועל כן על-ידי שידוע ומאמין כל זאת ישאר קיים בעבודתו יתברך לעולם יהיה איך שיהיה. כי כל הנפילות וההתרחקות מהשם יתברך נמשך מהמבוכה שיש בשני בחינות ברורים הנ"ל.

כי יש שאינו מתחיל כלל לעבד את השם יתברך או שעושה חס ושלום, עוד להפך, וזה נמשך ממה שרוצה היצר הרע להגביר הידיעה על הבחירה, פאלו אין להאדם בחירה כלל והכל תלוי רק בידיעתו יתברך, ואין השם יתברך רוצה כלל בעבודת האדם שזה בחינת הידיעות הכוזבות של האפיקורסים והרשעים הגמורים הפורקים על לגמרי פידוע. ואפלו הבעלי תאוות שעוברים עברות ואינם נכנסים כלל לחקירות הנ"ל אף-על-פי-כן כל כח היצר הרע שלהם נמשך מבחינה זו, כי עקר היצר הרע נמשך מפפירות פמבאר במקום אחר. וכן יש עוד להפך, כי יש בני אדם שפבר התחילו קצת בעבודת ה' אף שנפלו אחר-כך ממעט עבודתם ועל-ידי זה נפלו בדעתם מאד. ויש הרבה שנתאשו על-ידי-זה לגמרי מעבודת השם מחמת שראו, שזה כמה פעמים שנתעוררו לעבודת השם ולא עלתה בידם וכו' פידוע ענין הרע הזה בכמה בני הנעורים, והיצר הרע הזה הוא להפך, שיוגך גם כן מהמבוכות הנ"ל ורוצה להגביר הבחירה על הידיעה, פאלו הכל תלוי רק בהאדם לבד בלי השם יתברך כלל. ועל כן מאחר שנפל וקלקל - שוב אין לו תקוה חס ושלום, אבל ההולך בתמימות הוא מאמין שהכל תלוי בנו בודאי, אף אף-על-פי-כן הכל מהשם יתברך ואף-על-פי-כן הכל תלוי בנו אף-על-פי שאי אפשר להבין זאת, ועל כן בודאי לא יתרחק מהשם יתברך ולא יפל לעולם.

כי בודאי צריכין לעבד את השם יתברך בכל כחנו, כי הכל תלוי בנו, כי "הארץ נתן לבני האדם"^ב, ואף-על-פי-כן אין שום נפילה ויאוש בעולם,

מקורות והערות

א. איוב פרק ל"ה פסוק ו'. ב. כלומר, היצר הרע משכנע את האדם שה' יודע את אשר יקרה. וממילא יודע אם יעשה עבירה ואז אין בכח האדם למנוע זאת וממילא אין לאדם בחירה והוא מוכרח לעשות את שנגזר עליו ח"ו ולפי טיפשותו זו אין מקום לשכר ועונש ח"ו וברור שהוא כפירה ושנות גמורה. ב. תהלים פרק קמ"ו פסוק ט"ז.

כי השם יתברך גומר תמיד וסוף כל סוף יגמר הכל כרצונו, כי "אתה מרום לעולם ה'" ^ל "ועצת ה' היא תקום" ^מ, וכל מה שעושה האדם שום דבר טוב אינו נאבד לעולם. ובודאי הדבר טוב עושה פעלתו בשלמות אף-על-פי שרואה שאחר-כך לא עלתה לו יפה ונעשה עמו מה שנעשה, זה אי אפשר להבין, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה לענין "שלוש הקן" ^נ "כבוד אב", "הרי שאמר לו אביו וכו' היכן אריכת ימיו של זה וכו' אלא לעולם שפלו ארץ" ^ס. וכמו כן יש כמה מצוות שמפרש בתורה, שמסגל להנצל על ידם מעברות ולהתקרב אליו יתברך, כגון ציצית ^פ ותפלין ^צ.

ויש אחד שלבוש ציצית ותפלין ואף-על-פי-כן מתגבר עליו היצר הרע ומחטיאו חס ושלום, אם כך חס ושלום, יפרק על לגמרי ולא יקים ציצית ותפלין חלילה. אבל באמת כל דברי תורה הקדושה וכל דברי רבותינו זכרונם לברכה, אמת ויציב וכו', רק שיש כמה דברים שאי אפשר לנו להבינם בשלמות ובודאי כח מצות ציצית גדול מאד ויכולין להציל את בן אדם מהיצר הרע ותאוותיו, וכמובא המעשה בגמרא ^א, מזה שטפחו לו הציצית על פניו. אבל אף-על-פי-כן לאו כל בני אדם שוין ויש אחד שנמשך כבר אחרי היצר הרע כל כך עד שאפלו אם לובש ציצית קשה לו לעמד כנגד היצר הרע. ואף-על-פי-כן אדרבא, הוא דיקא צריך לזהר ביותר ללבש ציצית וכן בכל המצוות, וטוב לפניו שעל כל פנים ישאר לו זכות מצות ציצית וכיוצא ולא יאבד לגמרי חס ושלום. וברב הזמנים אולי יצטרפו זכות מצות ציצית וכן שארי הנקודות טובות שיש בו, עד שיקרה להתגבר על יצרו בשלמות. ואיך שיהיה על-כל-פנים מה שעושה איזה דבר טוב אינו נאבד לעולם אף-על-פי שנעשה עמו אחר-כך מה שנעשה. ויש גם בזה כמה בחינות וכמה ענינים, שנעלמו מבני אדם והכל בשביל כח הבחירה.

מקורות והערות

ל. תהלים פרק צ"ב פסוק ט'. מ. משלי פרק י"ט פסוק כ"א. נ. מסכת חולין דף קמ"ב. ס. כמו שכתוב בספר במדבר פרק ט"ו פסוקים ל"ט עד מ"א: "והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוותי ועשיתם אותם ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלהיכם". ע. ככתוב בספר שמות פרק י"ג פסוק ט': "והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך וגו'". ואמרו במסכת קדושין דף ל"ה: "אמר קרא ויהי לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' - בפיך הוקשה כל התורה כולה לתפלין" וכן אמרו במסכת מנחות דף מ"ג עמוד ב': "רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שיש לו תפלין בראשו ותפלין בדורו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחזקו שלא יחטא שנאמר (קהלת פרק ד' פסוק י"ב) "והחוט המשוּלש לא במהרה ינתק" ואומר (תהלים פרק ל"ד פסוק ח') "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם". פ. מסכת מנחות דף מ"ד - שכשתלמיד אחד רצה לעבור עבירה באה הציצית ונפחה לו על פניו וחזר בו.

והפֿלל כי כָּל אָדָם אֵיךְ שֶׁהוּא^ז, הוּא מְחַיֵּב לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ וְלַעֲסֹק בַּעֲבוּדַת ה' כָּל יְמֵי חַיָּיו. וְאִם אֶף־עַל־פִּי־כֵן חֵס וְשָׁלוֹם, אֵינּוּ זֹכֶה לְקַדְּשָׁה וְטָהֳרָה שְׁלֵמָה, אֶף־עַל־פִּי־כֵן "לִית רְעוּתָא טָבָא דְאַתְאבִּיד"^פ. וְאִם רוּאָה בְּאִיזָה סִפֵּר שֶׁמִּצְוָה זֹאת וְעֵבְדָא זֶה הִיא מִסְגֶּלֶת לְזֻכּוֹת לְמַעַלָּה זֹאת וְעֵנִין זֶה, וְהוּא נִתְעוֹרֵר עַל־יְדִיזָה לְקִיָּם מִצְוָה זֹאת, וְרוּאָה שֶׁאֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא זָכָה עַל־יְדִיזָה לְמַעַלָּה הַזֹּאת, אֵין לוֹ לִפְלִ בְּדַעְתּוֹ עַל־יְדִיזָה כָּלֵל, כִּי מִי יוֹדֵעַ דְּרָכֵי ה' אוֹלֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הָעֵלָה הַמִּצְוָה וְהָעֵבְדָא שְׁלוֹ לְצַרֵּךְ תַּקּוּן נִפְלָא וְגִבּוֹהַּ יוֹתֵר. כִּי מֵאֵד עֲמָקוֹ מַחֲשָׁבוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ וְאֶסּוּר לְהִרְהֹר אַחֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְאַחֵר כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְדְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה, כָּלֵל.

(ליקוטי הלכות סימני בהמה ותייה טהורה ד' אות ל"ח, מ"א, מ"ב, מ"ח, מ"ט)

נד. כְּשֶׁנּוֹפֵל הָאָדָם לְמַדְרָגוֹת נְמוּכוֹת מֵאֵד שֶׁהֵם בְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְפִּים שְׁאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְקַבֵּל חַיּוֹת מִבְּחִינַת הַתְּגָלוֹת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁבִּשְׁבִּיל זֶה הָיָה כָּל הָעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת, כִּי עֲלֵיהֶם הָיָה עַל מְקוֹמוֹת אֵלּוֹ נֶאֱמַר: "וְכִבְדּוֹ לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן"^י, וְחַיּוֹתָם הוּא רַק מִהֶעֱלָמָה וְהִסְתַּתְּרָה שֶׁל הַמַּאֲמָר סְתוּם דְּבִרְאשִׁית שֶׁהוּא בְּחִינַת: "אִיָּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ"^ז. וְאִזִּי כְּשֶׁנּוֹפֵל לְמְקוֹמוֹת אֵלּוֹ חֵס וְשָׁלוֹם, וְזֹכֶה לְרַחֵם עַל עַצְמוֹ, כִּי רוּאָה שֶׁמְקוֹמוֹ רַחוּק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ וְאִם כֵּן אֵינָם נִקְרָאִים בְּשֵׁם מְקוֹם כָּלֵל, כִּי עָקֵר הַמְּקוֹם הוּא בְּמְקוֹם שִׁישׁ הַשְּׂרָאָת הַקְּדוּשָׁה וְהַתְּגָלוֹת כְּבוֹד אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ שֶׁנִּקְרָא מְקוֹם כִּידוּעַ, בְּחִינַת: "מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם"^ח. אֲבָל מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְפִּים אֵינָם נִקְרָאִים בְּשֵׁם מְקוֹם כָּלֵל, בְּבְחִינַת: "כִּי כָּל שְׁלַחֲנוֹת מְלָאוֹ קִיא צוּאָה בְּלִי מְקוֹם"^ט וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּאַפְסֵי מְקוֹם"^כ וְכוּ'. עַל כֵּן כְּשֶׁנּוֹפֵל הָאָדָם לְשֵׁם חֵס וְשָׁלוֹם, אֵין לוֹ בְּאַמֶּת שׁוּם מְקוֹם כָּלֵל וְהוּא נֶעַ וְנָד בְּאַרְץ. כִּי עַל־יְדֵי שֶׁהָאָדָם חוֹטֵא חֵס וְשָׁלוֹם, וּמִתְרַחֵק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ הוּא כְּאֵלּוֹ מַחְזִיר הָעוֹלָם לְתַהוֹ וְבַהוֹ וְכֵאלּוֹ מַחְרִיב הָעוֹלָם לְגִמְרֵי וְעַל כֵּן אֵין לוֹ שׁוּם מְקוֹם כָּלֵל אֲבָל כְּשֶׁזֹּכֶה עַל כָּל פְּנִיִּם לִידַע הָאֱמֶת וְלִרְאוֹת פְּגָמוֹ וְקִלְקוּלוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהַחְרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם, עַד שֶׁאֵין לוֹ מְקוֹם בַּעוֹלָם כָּלֵל וּמִרַחֵם עַל עַצְמוֹ וְשׁוֹאֵל וּמִבְקֵשׁ, אִיָּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, כִּי בּוֹדָאִי

מקורות והערות

צ. כלומר בכל דרגה שהוא. ק. וזור חלק א' דף קס"ד עמוד א'. ר. ישעיהו פרק מ"ב פסוק ח'. ז. מתוך קדושת כתר של תפילת מוסף. ט. מדרש רבה בראשית פרשה ס"ח פיסקא מ'. א. ישעיהו פרק כ"ח פסוק ח'. ב. כפי הנראה הכוונה היא למה שנאמר בספר ישעיהו פרק ה' פסוק ח': "הוי מגיעי בית בבית שדה בשדה יקריבו עד אפס מקום והושבתם לבדכם בקרב הארץ" ששם משמעות אפס מקום חוסר מקום מוחלט שלא יהיה לעניים היכן להיות.

גם מקומות אלו בהכרח שיהיה להם איזה חיות מהשם יתברך רק שהוא בהעלם גדול, בבחינת: "איה מקום כבודו" הנ"ל, על פן על-ידי-ה שחפשו ומבקש גם שם אחר כבודו יתברך, על-ידי-ה הוא עולה בתכלית העליה לבחינת קדשת המאמר סתום הנ"ל שהוא בחינת איה ושם הוא בחינת למעלה מן המקום.

נמצא שהירידה שלו שנפל למדרגה כזאת עד שהוא בבחינת למטה מן המקום, כי היה בבחינת: "תהו ובהו" ולא היה לו מקום כלל ומעכשו על-ידי הבקשה והחפוש עלה על-ידי-ה בעליה גדולה לבחינת למעלה מן המקום ואז נמחלין לו כל עוונותיו. כי מבחינת איה הנ"ל שהוא הקדשה העליונה מאד, משם כל הסליחה והמחילה לכל העונות בבחינת כי עמד הסליחה וכו', כי עמד דיקא כי איה הנ"ל הוא בחינת פתר בחינת תליסר תקוני דקנא שהם שרש השלש-עשרה מדות של רחמים ששם עקר המחילה והסליחה פידוע. וזה בחינת: "אם יאדימו כתולע כצמר יהיו". כי מקומות המטנפים הנ"ל הם בחינת קלפת תולע שהיא קלפה קשה וחזקה מאד ומתגברת בכל יום לכלות כל העולם לגמרי חס ושלום, כמבאר בכונות. ומבחינת קלפה זאת נמשכין כל מיני שקצים ורמשים שאסורים באכילה באסור חמור מאחר שהם רחוקים לגמרי מכבודו יתברך, בבחינת: "וכבודי לאחר לא אתן". אבל על-ידי הבקשה והחפוש אחר כבודו יתברך גם משם, על-ידי-ה עולה בתכלית העליה ונמשכת לו סליחה ומחילה מבחינת תליסר תקוני דקנא שהם בחינת צמר פידוע. וזה: "אם יאדימו כתולע כצמר יהיו".

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, לענין תולעים שנתהוו בתלוש שאינם אסורים עד אחר שפרשו, כי מי שנפל למקומות הנ"ל ואז רואה שאין לו שום מקום כלל בהקדשה, אזי העקר לבלי להניח את מקומו ושלל ליאש את עצמו ולפרש ולצאת לחוץ חס ושלום, פאשר היה כבר פמה וכמה שעל-ידי שראו בעצמן נפילתם הגדולה על-ידי-ה נתיאשו לגמרי ופרשו מן הקדשה ויצאו לחוץ חס ושלום, ורצו לקבץ להם מקום חוץ מהקדשה חס ושלום, ורצו לשרץ בארץ להתפשט עצמן בזה העולם, כמו אלו שאמרו:

ג. בראשית פרק א' פסוק ב'. ד. ישעיהו פרק א' פסוק י"ח. ה. מסכת חולין דף ס"ז עמוד ב'. "אמר שמואל קישות (קישוא) שהתלעה באיבה אסורה משום השרץ השרץ על הארץ" ופירש רש"י "באיבה - בעודה מחוברת (לארץ) שרץ הארץ היא ואסורה התולעת לאכול דכיון שמהלכת בתוך הקישות והיא מחוברת בקרקע היא כמהלכת על גבי הקרקע, אבל התלעה לאחר מכאן מותרת עד שתנא לאוויר העולם".

"איזיל ואתהני בהאי עלמא", מאחר שאין לו עולם הבא, חס ושלום. ואלו הם בודאי טמאים ואסורים לגמרי, כי זה בחינת: "השרץ השורץ על הארץ" ודיקא ששם עקר אחיזת הנחש והטמאה חס ושלום.

אבל זה התולע הינו מי שנפל לבחינת מקומות המטנפים הנ"ל, שזהו בחינת תולע רק שהוא דבוק במקומו ואינו פורש אל החוץ על כל פנים. כי יודע כי באמת בודאי אין שום מקום לברח ולהסתתר מפניו חס ושלום, כמו שכתוב: "אנה מפניך אברח אם אסך שמים" וכו'. ומה יפעל בזה אם יוסיף עוד ביתר לילך אחר תאות לבו הלא סוף כל סוף מרה תהיה באחרונה ובודאי יהיה לו אז למשיב נפש וכמוצא שלל רב כל מה שייציל עצמו מהסטרא אחרא אפלו מעט דמעט. וכשמישב את עצמו על כל זאת וכל מה שהוא רואה שהוא רחוק מכבודו יתברך אז יודע שאין לו מקום כלל, כי כל המקומות שרחוקים מכבודו יתברך אינם נקראים בשם מקום כלל. ועל פן שואל ומחפש ומבקש גם משם אחר כבודו יתברך בבחינת: "איה מקום כבודו" שזה בחינת: "ובקשתם משם את ה' אלקיך" - "משם" דיקא כי על כל פנים אינו פורש לצאת לחוץ חס ושלום, רק אדרבא, אינו מניח את מקומו, בבחינת: "אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח". על ידי זה יוכל לזכות שתתהפך הירידה לעליה גדולה ויעלה לבחינת למעלה מן המקום כנ"ל, ומבחינת תול"ע יהיה נעשה עול"ת בחינת: "עולת תמיד", שמכפר על עברות של יום ושל לילה ומכניע ומבטל קלפת תולע הנ"ל, שזה בחינת תולעים שבתלויש עד שלא פרשו מתרין. כי כל זמן שלא פרשו לחוץ לשרץ על הארץ ולעשות לו מקום בארץ במקום אחיזת הסטרא אחרא חס ושלום, רק אדרבא, מחפש גם ממקומו אחר השם יתברך אזי תוכל הירידה להתהפך לעליה גדולה כנ"ל. (ליקוטי הלכות תולעים הלכה ג' אות א' ב' ג')

נח. יש נפשות חלושות מאד שהם בבחינת ביצים ועליהם עקר התגברות הסטרא אחרא קלפת עמלק, כמו שכתוב: "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך", והצדיקי אמת עוסקים בכל דור לתקן גם הנפשות הללו, ובשביל זה עקר

מקורות והערות

1. מסכת חגיגה דף ט"ו: "יצתה בת קול ואמרה שובו בני ישראל חוץ מאחר (אלישע בן אבויא לאחר שחטא כונה בשם 'אחר'). אמר (אחר) הואיל ואישריד ההוא גברא מההוא עלמא ליפוק ליתנהי בהאי עלמא (מאחר וסולקתי מהעולם הבא אלך ואהנה מהעולם הזה) אמירה של יאוש גמור. 2. ויקרא פרק י"א פסוק מ"א. 3. היצר הרע. 4. תהלים פרק קל"ט פסוקים ז' ח'. 5. דברים פרק ד' פסוק כ"ב. 6. מגילת קהלת פרק י' פסוק ד'. 7. במדבר פרק כ"ח פסוק ו'. 8. דברים פרק כ"ה פסוק י"ח.

אריכת הגלות שהוא בשביל שיתתקנו גם כל הנפשות החלושות. ואלו הנפשות כשזוכין לבוא לצדיקי אמת ולהתחיל להתתקן, בודאי צריכים שיעבר עליהם גיעות ויסורים ומרירות הרבה מאד בגוף ונפש וממון בכמה וכמה בחינות שונות, כמבאר במקום אחר. ועקר טהרתם הוא שיתחזקו מאד ואל יתיאשו בעצמן לעולם, רק יקוו תמיד לישועה, כמו שנאמר: "אותך קויתי כל היום". כי באמת אי אפשר לשום אדם בכלל ובפרט לבוא אל התקנה הטובה כי אם על-ידי צער ויסורין ומרירות גדול שזה בחינת מה שצריכין להתמרמר מאד על חרבן בית המקדש. והעקר על שאנו רחוקין כל כך בגלותנו מאבינו שבשמים. וכן כל אחד בפרט צריך להתמרמר מאד על גלות נפשו שהיא רחוקה כל כך מאביה שבשמים ובכל פעם מתגבר הרע ביותר שהיה אפשר לטעות ולומר, "אבד נצחי ותחלתי מה" חס ושלום. אבל צריך להתחזק מאד ולנחם את עצמו בכל פעם ולהיות בכלל אסירי התקנה שנאמר עליהם: "שובו לביצרון אסירי התקנה" - "אסירי" דיקא כי צריך להיות נאסר ונקשר בהתקנה האמתית בתכלית ההתקשרות ולא יניח את תקנתו לעולם, כי "חסדי ה' כי לא תמנו וגו'" ^א, והחסדים מתחדשים בכל בקר, על פן "טוב ויחיל ודמם לתשועת ה'". כי בודאי בהכרח שיעבר על כל אחד הרוצה להתקרב אל הקדשה באמת מרירות גדול בלי שעור, רק שהעקר שיהיה חזק בהתקנה דקדשה כנ"ל.

וזה מרמז במה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, על סימני ביצים טהורים שאם שני ראשיהם פדים או חדים בודאי טמאים, כי זה דרך הרשעים וכל הרחוקים מן האמת שכשנופל עליהם איזה צער ויסורים, אינם מנחמים את עצמם כלל ואין מקוים לצאת משם, כמו שכתוב: "לא יאמין שוב מני חשן", ונשארים שקועים בדאגה ומרה שחרה גדולה ומיאשים את עצמם מהשם יתברך לגמרי. ולפעמים להפך, כשיש להם איזה טוב אכילה ושתיה וכיוצא, אזי ממלאים פיהם שחוק ועושים כל ימיהם כחגים ואינם משימים לבם כלל אל האחרית. וזה בחינת: "שני ראשיהם פדים", מרמז על התגברות העצבות והאבלות שלהם שזה בחינת כד כמבאר בפנים. או "שני ראשיהם

חֲדָיִים" מֵרִמּוֹ עַל הַשְּׁחוֹק וְהַשְּׁמָחָה שֶׁלָּהֶם, כָּאִלּוּ כָּל הַשְּׁמָחָה הִיא בְּזֶה הָעוֹלָם חֹס וְשָׁלוֹם, וְעַל שְׁמָחָה כְּזוֹ נֶאֱמַר: "וּלְשְׁמָחָה מָה זֶה עוֹשֶׂה"^ה, אֲבָל הַכְּשָׁרִים הֵם בְּבַחֲיִנָּת: "רֹאשׁוֹ אֶחָד כֵּד וְאֶחָד חֵד", כִּי אֲצִלָּם מִקָּשָׁר הַצָּעֵר וְהַיִּסּוּרִין עִם הַתִּקְוָה וְהַנְּחָמָה כִּי הֵם אֲסִירֵי הַתִּקְוָה כִּנ"ל, כִּי יוֹדְעִים שְׂאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְתַכְלִית הַתִּקְוָה טוֹבָה כִּי אִם עַל־יְדֵי יִסּוּרִים. וְכֵן בַּשַּׁעַת הַיִּסּוּרִין הֵם מְחַזְּקִין וּמַחֲיִין אֶת עֲצָמָם בְּהַתִּקְוָה וְעַל־יְדֵי־זֶה זֻכִּין בְּאַמֶּת לְאַחֲרִית טוֹב. אֲךָ אִפְּלוּ אִם "רֹאשׁוֹ אֶחָד כֵּד וְאֶחָד חֵד" גַּם כֵּן אֵין לְסַמֵּךְ עַל זֶה לְאַכְלֹךְ, כִּי לְפַעֲמִים נִמְצָא בְּאִפֶּן כְּזֶה גַּם אֲצִל הָרָשָׁעִים שְׁסוֹבְלִין צָעֵר וּמִרְיוֹת גָּדוֹל בְּשָׁבִיל אֵיזָה תִּקְוָה מִתְאַוּת עוֹלָם הַזֶּה, לְהַשִּׁיג עַל־יְדֵי־זֶה מָמוֹן אוֹ כְּבוֹד וְכִיוּצָא וּבַשַּׁעַת הַיִּסּוּרִין הֵם מְנַחֲמִין אֶת עֲצָמָם בְּמָה שְׂאֲחֵר־כֵּךְ יִשְׁיג עַל־יְדֵי־זֶה תְּאֻנוֹתוֹ מֵעוֹלָם הַזֶּה. וְצָעֵר כְּזֶה וְתִקְוָה כְּזֹאת הִיא בּוֹדָאִי לֹא טוֹב מֵאַחֵר שֶׁהִכֵּל בְּשָׁבִיל תְּאֻנוֹת עוֹלָם הַזֶּה. עַל־כֵּן אִפְּלוּ רֹאשׁוֹ אֶחָד כֵּד וְאַחֵר חֵד אֵין לְאַכְלֹךְ, עַד שֶׁיִּדְעַ שֶׁהוּא מִמִּין טְהוֹר, הֵינּוּ שֶׁהַצָּעֵר וְהַתִּקְוָה הוּא רַק בְּשָׁבִיל תַּכְלִית הַנּוֹצְחִי.

(ליקוטי הלכות ביצים הלכה ה' אות א' ב' ג')

נט. עֲנִין הַתַּחֲזָקוֹת לְהַתְּחִיל בְּכָל פַּעַם בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם מִחֻדָּשׁ, (עֵין יְרָאָה וְעַבְדָּהּ אוֹת נ"ה בּוֹשֶׁה וְעֻזוֹת אוֹת ג')

(עֵין בְּהַשְׁמָטוֹת)

ס. כָּל הַבְּלִבּוּלִים שֶׁל כָּל אָדָם שְׂמִתְאֻנָּה לְכָל הַתְּאֻנוֹת וְאַף־עַל־פִּי־כֵן רוֹצֵה לִידַע וּלְהִבִּין הַכֹּל בְּשִׁכְלוֹ הַמְּגֻשֵׁם, וּבְכָל פַּעַם קָשָׁה לוֹ כְּמָה קִשְׁיוֹת עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְעַל הַצְּדִיקִים וְכו'. וְאִפְּלוּ אִם קָשָׁה לוֹ קִשְׁיוֹת עַל עֲצָמוֹ גַּם זֶה אֵינוֹ טוֹב, כִּי גַם זֶה מַעֲשֵׂי בַעַל־דְּבָר שְׂמִחָלִישׁ דַּעְתּוֹ עַל־יְדֵי הַקִּשְׁיוֹת שֶׁקָּשָׁה לוֹ עַל עֲצָמוֹ, "אֵיךְ אֶתָּה רוֹצֵה לְהַתְּפַלֵּל בְּכוֹנָה וְהַתְּלַהֲבוֹת, וְהִלָּא בַּשַּׁעַת הַקּוֹדֶמֶת עֲשִׂיתָ כֵּךְ וְכו'" וְכו'. וְכִיוּצָא בְּזֶה בְּלִבּוּלִים הֶרְבֵּה בְּלִי שְׁעוֹר. וְכֹל זֶה נִמְשָׁךְ מִזִּהְמַת הַנֶּחֱשׁ שֶׁמְבַלְבֵּל דַּעַת הָאָדָם שְׂרוֹצֵה לְהִבִּין הַכֹּל. כִּי בְּאַמֶּת אֵין אָנוּ יוֹדְעִים כָּלָל, וְאִפְּלוּ שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, עָלִיו הַשָּׁלוֹם, אָמַר: "כִּי בַעַר אֲנִכִּי מֵאִישׁ וְלֹא בִינַת אָדָם לִי"^א, וְכֵן בַּתְּהִלִּים אָמַר: "וְאֲנִי בַעַר וְלֹא אֲדַע בְּהִמּוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ"^ב. מִכָּל שָׁפֵן אֶלֶף אֶלְפִים וְרַבִּי רַבְבוֹת קָל וְחֹמֶר אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים בִּפְרֹט בְּדוּרוֹת הַלָּלוּ. וְהַכָּלָל שְׂאֵין הָאָדָם יוֹדֵעַ כָּלָל, רַק צָרִיךְ לְהַתְּחִיל בְּכָל פַּעַם

מחדש בעבודת השם "וכל אשר תמצא ידך לעשות בכתף עשה"^ג, ואז טוב לך לעולם וסוף כל סוף תגיע לתכלית הטוב והנצחי בזה ובבא.

(ליקוטי הלכות בשר בחלב הלכה ד' אות י"ב)

סא. כל הרדיפות וההסתות וההתגרות שהיצר הרע וחילותיו מתגרים בכל אדם בכל יום ובכל עת, הכל נמשך מבחינת קלפת לבן ועשו ומצרים וארבע מלכיות, שכלם עומדים בכל דור ודור על כל אחד מישראל לכלותו חס ושלום. ואין שום עצה להנצל מהם כי אם על-ידי אמונה שלמה בהשם יתברך, שהוא בחינת התחדשות דקדשה בחינת "חדשים לבקרים רבה אמונתך"^ד. הינו שידע האדם האמת לאמתו שאינו יודע כלל, כלל כלל לא. רק יתחזק את עצמו באמונה הקדושה שקבלנו מאבותינו ורבותינו הקדושים, ואל יבלבל אותו שום דבר שבעולם, כי אין אנו יודעים כלל רק כפי שהורו אותנו רבותינו זכרונם לברכה. כי הם אמרו והם אמרו, הם אמרו שצריכין לשבר בתכלית השלמות כל התאוות שבעולם ואפלו מאיזה תנועה בעלמא, שאינה כרצון הבורא יתברך צריכין לברוח ולהתרחק ממנה בתכלית הרחוק, כי הוא פוגם מאד בנפש הישראלי ובכל העולמות התלויים בו.

והם אמרו שאפלו אם עבר האדם מה שעבר אפלו אם עבר האדם על כל התורה כלה אלפים פעמים רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן אין שום יאוש לעולם כלל וצריך להתחיל בכל פעם מחדש להתחזק בעבודת השם. כי השם יתברך מקבל תענוג ושעשועים מהגורע שבגורעים, אדרבא, זהו עקר גדלתו יתברך כשהרחוקים מאד מתקרבים אליו ומודים בו יתברך ומתחזקים באמונה ומודים ומשפחים אותו יתברך, 'על חסדך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך שבכל עת' וכו'.^ה ועקר בריאת שמים וארץ היה רק בשביל זה שיתחיל האדם בכל פעם מראשית כאלו נולד היום וכאלו היום הוא ראשית התחלתו שזה בחינת: "בראשית ברא אלקים" וכו', "בראשית" דיקא בשביל בחינת ראשית הנ"ל. וכן עד עתה השם יתברך "מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית"^ו. והכל רק בשביל זה בשביל ההתחדשות

מקורות והערות

ג. מגילת קהלת פרק ט' פסוק י'. ד. מגילת איכה פרק ג' פסוק כ"ג. ה. על פי הנוסח של "מודים" בתפילת הלחש. ובלקוטי הלכות בשר בחלב הלכה ד' אות י"ג מובא נוסח "מודים" במדויק. ו. בראשית פרק א' פסוק א'. ז. מתוך ברכת "יוצר אור" ברכת קריאת שמע בתפילת שחרית.

הנ"ל, שכל אחד ואחד כפי מדרגתו יתחיל בכל יום מחדש לכנס בעבודתו יתברך כנ"ל. וזה בחינת ענין מצות פכודים ויודי פכודים כמבאר בפנים.

(ליקוטי הלכות בשר בחלב הלכה ד' אות י"ג)

סב. בכל יום ויום שולח השם יתברך ישועות חדשות, להציל את האדם מהסטרא אחרא המתגברת עליו בכל יום, וזה בחינת: "בשירו מיום ליום ישועתו". וכן בתפלת שמונה עשרה אומרים: "ועל נסיד שבכל יום עמנו" וכו' וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "בכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר עליו ואלמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו" וכו'. נמצא שבכל יום ויום נעשים עם האדם ענינים חדשים לגמרי והקדוש-ברוך-הוא עוזרו - ומושיעו בכל יום. על-פן אין להאדם לבלבל את עצמו כלל מיום לחברו, כי מי יודע כמה גדולה הישועה החדשה שהשם יתברך ישלח לו היום, אם יזכה להתגבר להתחיל מחדש.

(ליקוטי הלכות בשר בחלב הלכה ד' אות י"ד)

סג. מבאר במקום אחר שצריך האדם להיות עקשן גדול בעבודת ה', וזה הענין של העקשנות הוא התחזקות נפלא לכלי לפל בשום אפן בעולם. וזה בחינת "לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, "אל תקרי שנים אלא שנים", "נתון תתן" "פתוח תפתח" "הענק תעניק" וכו', שזה בחינת העקשנות הנ"ל שכל קיום התורה תלוי בזה שיתחזק לשנות ולכפל כל עבדה טובה, או למוד תורה וכו', שהתחיל להרגיל עצמו. שיתחזק בכל פעם לחזר ולעשות אותו הדבר שבקדשה אפלו אלף פעמים אפלו אם עבר עליו מה שעבר, כי זה עקר קיום התורה שצריך להיות עקשן גדול בעבודת השם ולעשות הדבר שבקדשה אפלו בדרך עקשנות אפלו אלפים פעמים ולכלי להסתפל על שום חלישות הדעת, שהבעל דבר והסטרא אחרא והליצנים מחלישין דעתו וזהו עקר ההתחזקות דקדשה, ועל-ידי-זה אינו מתירא מגיהנם של שלג.

כי יש גיהנם של אש וגיהנם של שלג כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, וגיהנם של אש מגיע על שנתחמם לדבר עברה ותאוה חס ושלום, אבל גיהנם של

שֶׁלֹּג הוּא עַל חֲלִישוֹתוֹ אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁבָּא לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת לַתְּשׁוּבָה, כִּי "הַכֹּל מְלֵאִים חֲרָטוֹת", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה. אָבֵל עַל־פִּי רַב עָקַר עֲפוּבוֹ מִתְּשׁוּבָה הוּא מַחֲמַת חֲלִישַׁת הַדַּעַת, שֶׁנִּדְמָה לוֹ שְׂאִי אֶפְשָׁר לוֹ עוֹד לָשׁוּב וְאֵינוֹ מוֹעִיל לוֹ עוֹד תְּשׁוּבָה לְרַבּוּי הָעוֹנוֹת הָעֲצוּמִים מְאֹד וְעַל־יְדִיָּזָה הוּא מַתְיָאֵשׁ לְגַמְרֵי מְלֵהֶתְקַרֵּב לֵהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, בְּפֶרֶט אוֹתָן שֶׁהִתְחִילוּ כְּבָר קִצָּת בַּעֲבוּדַת הָשֵׁם וְאַחֲר־כֵּן נָפְלוּ מִזֶּה, וְעָקַר הוּא מַחֲמַת חֲלִישוֹת הַדַּעַת וְהַקְרִירוֹת שֶׁמִּפִּיל עָלָיו הַבַּעַל דְּבָר וְעַל כֵּן עַל זֶה נִדּוֹן בְּקִרְיֹת הָעֲצוּם וְהַמֵּר שֶׁל גִּיהֶנָּם שֶׁל שֶׁלֹּג, אָבֵל עַל־יְדֵי הָעֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה וְהַעֲקָשְׁנוֹת וְהַהֲתַחֲזָקוֹת הַנִּ"ל לְבָלִי לְהַנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ בְּשׁוּם אֶפֶן, רַק לָקִים וּלְחַזֵּר וּלְקִים קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת כֹּל מֵה שִׁיּוּכָל לַחֲטֹף בְּזֶה הַצֵּל עוֹבֵר כֹּל יְמֵי חַיָּיו אֶפְלוֹ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מֵה וְאֵינוֹ מַנִּיחַ לְקַרֵּר עֲצָמוֹ חֵס וְשָׁלוֹם, מַתּוֹרָה וּמִצְוֹת יִהְיֶה אִיף שִׁיְהִיָּה. עַל־יְדִיָּזָה בּוֹדָאִי לֹא יִהְיֶה נִדּוֹן בְּגִיהֶנָּם שֶׁל שֶׁלֹּג וְקִרְיֹת, וְזֶה: "לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשֶּׁלֹּג כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבוּשׁ שָׁנִים" כִּנ"ל.

(ליקוטי הלכות בשר בחלב הלכה ד' אות כ"ז כ"ט)

סד. אַף־עַל־פִּי שִׁירֵד הָאָדָם כְּמוֹ שִׁירֵד חֵס וְשָׁלוֹם, אִם הוּא חֲזָק בְּרָצוֹנוֹ וְהַשְׁתַּקְקוֹתוֹ אֶל הָאֱמֶת לְאֱמֶתוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת עַל־יְדֵי הִירִידָה דִּיקָא לְמָקוֹם גָּבוֹה מְאֹד שֶׁזֶה בַּחֲנִינָת "יִרְדָּה תְּכַלִּית הָעֲלִיָּה" עֵין פָּנִים.

(ליקוטי הלכות הבשר כלים הלכה ד' אות כ"ב)

סה. אֶפְלוֹ הַגְּרוּעַ שֶׁבְּגִרוּעִים יִהְיֶה מִי שִׁיְהִיָּה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְאַמֵּץ, לִיַּחַל וּלְקוֹנוֹת לֵהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ וּלְבָלִי לְרַפּוֹת וּלְרָשָׁל אֶת הַרְצוֹן הַטּוֹב לַעֲוֹלָם, וּבּוֹדָאִי יִזְכֶּה לַפְּעַל עַל־יְדִיָּזָה הַרְבֵּה טוֹבוֹת אֱמֶתִיּוֹת וְנִצְחִיּוֹת כְּאֶשֶׁר כְּבָר פָּעְלוּ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים הַרְבֵּה עַל־יְדֵי הָעֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה וְחֲזוּק הַרְצוֹן שֶׁלָּהֶם דִּקְדָּשָׁה, שֶׁעַל־יְדִיָּזָה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם וְזָכִינוּ לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה וְכִיּוּצָא בְּזֶה הַרְבֵּה יְשׁוּעוֹת אֱמֶתִיּוֹת, שֶׁזָּכֵנוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר עַל־יְדֵי תִקְוָה הַרְצוֹן שֶׁלָּהֶם אֶל הַקְּדָשָׁה בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ. וְעַל־יְדֵי שֶׁאֵנוּ זוֹכְרִין אֶת כָּל זֹאת בְּכָל פַּעַם עַל־יְדִיָּזָה יֵשׁ לָנוּ כַּח גַּם עֵתָה לְחַזֵּק אֶת עֲצָמֵנוּ בַּתּוֹחֲלָת וְהַתְקָנָה וְהַרְצוֹן דִּקְדָּשָׁה עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל־יְדִיָּזָה לְשַׁבֵּר אֶת כָּל הַמְּנִיעוֹת וּלְבוֹא לְתַכְלִית הַטּוֹב. וְזֶה: "חֲזָקוּ וַיֵּאמֶץ לְבַבְכֶּם כָּל הַמִּיַּחֲלִים" - "הַמִּיַּחֲלִים" דִּיקָא שֶׁהוּא

בחינת חזקת הרצון שאף-על-פי שזה ימים רבים שאינו זוכה אל הטוב אף-על-פי-כן הוא מיחל ומקנה ומצפה להשם יתברך, עד ישקיף וירא ה' משמים וזה כל המיחלים, כל דיקא יהיה מי שיהיה כנ"ל.

(ליקוטי הלכות הכשר כלים הלכה ד' אות כ"ו - כ"ט)

סו. צריכין עז ותעצומות והתחזקות עצום מאד בזה העולם מספר ימי חיי הבלו, לעמד כנגד כל הדחיות וכו', שהפעל דבר רוצה להדיחו חס ושלום, בכל עת. והעקר על-ידי הסברות שקר שלו על-ידי שמציר האור להפך חס ושלום, ועל-ידי-זה מסיתו לדבר עברה חס ושלום, ועושה אצלו מאסור הטר ומעברה מצוה. ואחר-כך כשנכשל כבר הוא בא עוד פעם ומתלבש עצמו במצוות ורוצה להפיל את האדם ולדחותו לגמרי חס ושלום, וכל זה וכיוצא בו נמשך מהקלפה והסטרך אחרא, והעקר מבחינת קלפת בלעם שרוצה לצייר אור התורה להפך מן האמת. ועל כן צריכין עז והתחזקות עצום נגדו בלי שעור, ועל זה נאמר: "אשרי אדם עז לו ב'ך מ'סלות" וכו', ראשי תבות בלע"ם כמבאר בפנים.

(ליקוטי הלכות יין נסך הלכה ד' אות כ"ח בסופו)

סז. לפעמים נופל האדם מאד ונתרחק מהשם יתברך על-ידי האמת, כי יודע באמת שפגם וקלקל מאד, וגם עתה הוא כמו שהוא ועל כן מתיאש בעצמו לגמרי, אבל באמת צריכין להתרחק מהאמת כזה וכו'.

(עיין אמת אות כ"ז ועין שם עוד אות ל')

סח. עצם גדלת רחמיו וחסדיו יתברך הם עד אין סוף ואין תכלית ואי אפשר להשיג כלל עצם אמתת כוננתו יתברך אפלו בתקף כעסו וחרון אפו חס ושלום, כי גם אז רצונו יתברך שנבקש ונתפלל לפניו וחפץ להושיענו באמת ישועה שלמה. ועל כן גם אז צריכין להתחזק בתפלה ולהתחנן לפניו יתברך ולבטח ברב רחמיו וחסדיו אשר אי אפשר להשיג כלל. וכמו שמצינו במשה רבנו, עליו השלום, לאחר חטא העגל "ויאמר להשמידם" חס ושלום, אז הבין משה לבלי להסתפל על פשטיות דבריו יתברך שנדמה כאלו חפץ לכלותם חס ושלום. אבל באמת לאמתו אינו כן רק הכל כדי לזרזו שיתחזק בתפלה להמתיק הדינים והקטרוגים מעל ישראל. ועל כן התחזק משה אז

בתפלה מאד עד שנתרצה השם יתברך למשה "וינחם ה' על הרעה"^א וכו', ואז למדו סדר התפלה וגלה לו שלש עשרה מדות של רחמים. ושם גלה לו האמת לאמתו, שעצם אמתו יתברך הוא רבוי רחמיו וחסדיו לנצח, שאינו נפסק לעולם, שזה בחינת "אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת"^ב וכו', הינו שזה עקר האמת של השם יתברך, שרחמיו וחסדיו אינם כלים לעולם יהיה איה שיהיה, ותמיד מועיל תפלה ותחנונים וצעקה ושועה להשם יתברך, כי אחר כל הכעסים שמכעיסים אותו יתברך עדין רחמי אמתו אינם כלים לעולם. ובכל דור ודור נמצאים צדיקים וכשרים שמתחזקים בתפלה תמיד, ועל-ידיה הם ממתיקים כל הדינים שבעולם ומבטלים כל הגזרות רעות מישראל ומכניסים הדעת האמתי בישראל, להתחזק בתפלה ותחנונים תמיד. כי זהו עקר האמת לאמתו כמו שכתוב:^ג "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת", וכתוב: "ואני תפילתי לך וכו' עני באמת ישעך" - באמת דיקא כי אני מאמין שבאמת לאמתו גם עתה אחר שעשיתי מה שעשיתי ועבר עלי מה שעבר, עדין עדין אפה חפץ להושיעני ועל כן אני מתחזק ומתפלל, עני ישעך, והבן היטב היטב כמה וכמה צריכין להתחזק בתפלה תמיד יהיה איה שיהיה.

(ליקוטי הלכות ריבית הלכה ה' אות ל"א)

סט. כל המלחמות שבעולם מרמזין העקר על מלחמת היצר הרע. כי אפלו המלחמות שיש לאחד בגשמיות עם שונאים ואויבים הכל הוא מלחמות היצר הרע כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, "כשם שיש לאדם צרים מלמטה כך יש לו צרים למעלה, ועל כן עקר המלחמה היא מלחמת היצר הרע. וזה שהזהיר הכהן, קדם שנקנסו ללחם מלחמת השם לנצח את האויבים והסטרך אחרא, שמסבבין את הקדשה שהם בחינת העכו"ם שסביב ארץ-ישראל שהם כלל כל המעפבים והמונעים מדברים שבקדשה. וכשהאדם נכנס להלחם עמהם, אזי נתעוררין עליו קטרוגים גדולים ורוצים להפיל אותו מעבודתו לגמרי חס ושלום, וזהו עקר המלחמה שצריך להתחזק לעמד על רגליו לבל יפל מעבודתו יתברך חס ושלום, ואז בודאי יזכה לנצחם ולשכרם ולבטלם.

אבל במה יהיה בטחוננו חזק שלא יפל מעבודתו יתברך חס ושלום, העקר הוא רק אמונה הקדושה, שפשהוא חזק באמונה הקדושה בודאי אין לו להתירא משום מלחמה ושום נסיון שבעולם. וזה שאמר להם הכהן: "שמע ישראל, אתם קרבים היום למלחמה", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, "אפלו אין בכם זכות אלא מה שאתם אומרים בכל יום שמע ישראל אתם ראויים לנצח את אויביכם" וכו', הינו כנ"ל. כי בזכות "שמע ישראל" לבד, הינו בזכות האמונה הקדושה, בזה לבד אתם יכולים להתקרב למלחמה בגשמיות וברוחניות. כי מאחר שאתם חזקים באמונתו יתברך, שוב אין לכם להתירא כלל משום מלחמה שבעולם. וזה "אל ירף לבבכם אל תיראו ואל תעצרו ואל תחפזו מפניהם" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, "אל תיראו משעטת סוסים ומשפעת קלגסים וקול הקרנות", הינו עניני תכסיסי מלחמה שעושים השונאים להפחיד ולאיים על שכנגדם, וכל הבחינות האלו יש במלחמת היצר הרע והוא ידוע למי שהתחיל לכנס קצת בעבודת השם ובמלחמת היצר הרע אפלו אדם פשוט לגמרי, כי דרך הבעל דבר לאיים ולהפחיד על האדם מאד מאד ולהכביד עליו עבודתו יתברך מאד מאד. ומחמת זה רבים נמנעים מלהתחיל לכנס בעבודתו יתברך מחמת האיומים והפחדות הללו וכיוצא בהם וזה בחינת "שעטת סוסים ושפעת קלגסים" וכו'.

אבל העקר בעבודת השם שלא יפחד כלל, כמבאר במקום אחר, שבעולם הזה האדם צריך לעבר על גשר צר מאד, והעקר הוא שלא יתפחד האדם כלל. ועקר ההתחזקות לעבר בשלום על גשר הצר בלי פחד הוא האמונה הקדושה כנ"ל, בחינת "שמע ישראל", "אתם קרבים היום למלחמה", הינו בזכות שמע ישראל שהוא האמונה הקדושה אזי שוב "אל ירף לבבכם וכו' כי ה' אלקיכם ההולך עמכם להושיע אתכם" וכו' בבחינת: "ה' לי לא אירא", כי מאחר שאני מאמין בהשם יתברך באמונה שלמה כי "מלא כל הארץ כבודו" והשם יתברך עמדי תמיד, אזי שוב "לא אירא מה יעשה לי אדם"

כי מאחר שיש להאדם אמונה חזקה בהשם יתברך בודאי ינצח כל המלחמות

וסוף כל סוף ישוב להשם יתברך באמת, בבחינת: "זאת אשיב אל לבי על פן אוחיל", זאת הוא בחינת מלכות אמונה כמבאר בפנים.

(ליקוטי הלכות גילוח הלכה ג' אות ט')

ע.

מענין התרת נדרים על-ידי חרטה מזה יכולין להבין עצם חסדי השם עד אין סוף ואין תכלית ואין שום יאוש בעולם כלל. כי הנדרים שאדם נודר ואוסר על עצמו איזה דבר זהו בחינה גבהה מאד, שעולה למקום הנדר שהוא בחינת המקיפין הקדושים שהם שרשי התורה כמבאר בפנים, אף אף-על-פי שגדרים הם מבחינה גבהה כל כך אף-על-פי-כן יכולין להתירם על-ידי חרטה שמתחרט לפני החכם שזהו בחינת תשובה, כי עקר התשובה הוא חרטה כי שם בבחינת המקיפין הנ"ל שם הוא בחינת: "תכלית הידיעה אשר לא נדע" ושם החסד עד אין סוף, ויכולין להתחרט ולעשות תשובה לעולם יהיה איה שיהיה. כי באמת ענין התשובה הוא דבר נפלא והוא למעלה מהדעת, למעלה מהתורה הקדושה כביכול וכמבאר בפנים, ועל פן כח התשובה אינו נפסק לעולם בשום אופן, ואפלו מי שמתחיל לשוב ונפול חס ושלום מזה, ואפלו אם התחיל כמה פעמים ובכל פעם נפל אחר-כך למה שנפל כנ"ל, אף-על-פי-כן הוא צריך להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש, כי כח התשובה אינו נפסק לעולם כי שם החסד עד אין סוף.

וזה אנו רואים על-ידי התרת נדרים, שיכולין לבטל הנדר על-ידי חרטה שהיא בחינת תשובה בכל החכם, אף-על-פי שהנדר בעצמו הוא בחינה גבהה מאד בחינת מקיפין שלמעלה מהדעת בחינת שרשי התורה בחינת תשובה, אף-על-פי-כן יש בחינה גבהה עוד יותר ששם מתבטל הנדר על-ידי חרטה. כמו כן בכל עבודת השם יתברך בכל אדם ובכל דרגא ובכל זמן יש חסדים נפלאים אצל השם יתברך גבוה מעל גבוה, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב. ואף-על-פי שהשם יתברך עשה עמו חסד והרימו מאשפות והשיבו אליו והוא לא חס על עצמו ופגם גם בהחסד הנפלא הזה כמה פעמים, אף-על-פי-כן יש חסד למעלה מחסד עד אין סוף באופן שהכל יכולין להתקרב להשם יתברך מכל מקום שהם בכחו וזכותו של הצדיק הגדול והחכם שבדורו, אם ישמעו אליו וילכו בדרךיו הקדושות.

(ליקוטי הלכות נדרים הלכה ד' אות ז')

עא. על-ידי שהצדיק הגדול יכול להאיר לגדולים במעלה בחינת "דרי מעלה" ולהודיע להם כי עדין אינם יודעין כלל מגדלתו יתברך. על-ידי-זה בעצמו יכול לקרב הרחוקים והנמוכים מאד ולחזק את לבכם לבל יתיאשו מן הרחמים חס ושלום, כי עדין השם אתם ועמם כי "מלא כל הארץ כבודו" (ליקוטי הלכות נדרים הלכה ד' אות י"ד - ט"ז. ועין גרים אות י"ד)

עב. מענין התחזקות להאדם מחמת שצריך לידע, שאי אפשר לו בשום אופן לידע בזה העולם היכן הוא עומד ואוחז וזה עקר בחירתו ונסיונו, רק שצריך להתחזק באמונה להאמין גם בעצמו שאין שום תנועה טובה שלו נאבדת חס ושלום, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, (עין אמונה אות ק"א):

עג. מי שיסתכל בעין האמת על בטול הזמן, ואיך הזמן עובר ופורח ואין לו מנוחה אפלו כרגע, כי באמת אין שום זמן כלל רק מחמת קטנות דעתנו נדמה לנו, כאלו יש איזה בחינת זמן, כמו שנדמה להאדם הישן וחולם ברבע שעה ונדמה לו בחלומו שעברו עליו שבעים שנה, וכל זה מחמת קטנות דעתו אז. כי הלא תכף אחר-כך בהקיצו רואה בעיניו, שלא עבר עליו רק רבע שעה. כמו כן ממש לענין מה שנדמה לו באמת שיש איזה בחינת זמן ובאמת אין שום זמן כלל, כמבאר כל זה בפנים, ואם יסתכל האדם על-זה באמת, אזי בודאי ישים כל לבו לבטל הבלי הזמן ולשים כל תקנתו בבחינת למעלה מהזמן. גם על-ידי-זה שיאמין בבחינת למעלה מהזמן, על-ידי-זה לא יפל לעולם משום נפילה שבעולם יהיה איך שיהיה, כי יזכיר את עצמו שיש בחינת "אני היום ילדתי" הנאמר במשיח שהוא בחינת למעלה מהזמן, ששם נתתקן הכל וכל הזמן שעבר נתבטל לגמרי ונעשה כאלו היום נולד ממש על-ידי בחינת למעלה מהזמן, שמשגיג הצדיקי אמת שהם בחינת משיח. וזה עקר התקנה וההתחזקות לשוב מכל הפגמים שנפל בהם כל אחד כפי בחינתו, שכלם נמשכים מבחינת המעשה הרע הנעשה תחת השמש והזמן. וכשרוצה לטהר את עצמו מזהמתו ולשוב להשם יתברך באמת ולהפיל בבחינת למעלה מהזמן, כי עקר התשובה הוא בבחינת למעלה מהזמן, כמבאר בפנים, אבל איך זוכין להפך ולתקן כל הימים

והזמנים שעברו עליו בפגמים כאלו. על כן עקר תקנתו ותקונו על-ידי בחינת למעלה מהזמן ששם נתתקן הכל ונעשה כאלו היום נולד ממש.

וכל זמן שיש להאדם נקדת האמונה שמאמין בהשם יתברך ובעולם הבא ובביאת משיח שהוא בחינת למעלה מהזמן הנאמר אצל משיח, על-ידי-זה יש לו תקנה לעולם. ואיך שהוא מאחר שמחזק את עצמו במה שהוא, אזי יש תקנה לאחריתו על-ידי בחינת אני היום ילדתיך שהוא קדשת משיח שממש נמשך קדשה ותקון על כל הגרים ובעלי תשובה. כי אפלו גר שנולד מזהמת העכו"ם וכשבא להתגיר אמרו עליו רבותינו, זכרונם לברכה, גר שנתגיר כקטן שנולד דמי בחינת אני היום ילדתיך, מאחר שבא עתה לכנס בקדשת ישראל, מכל שכן הבעל תשובה שנולד בקדשת ישראל אף-על-פי שבאמת עבר עליו מה שעבר רחמנא לצלן. אף-על-פי כן פשוטה לשוב באמת ולכנס בקדשת ישראל בשלמות, אזי צריך לחשב בכל יום ובכל שעה כאלו היום נולד ממש שזה נמשך מקדשת הצדיקים שהם בחינת משיח, שנאמר בו, אני היום ילדתיך, וזה עקר הכניסה לתשובה ולקדשת ישראל.

כי כשיהיה בבחינה זאת לחשב בכל עת כאלו עתה נולד ואפלו אם יעבר עליו מה, יתחזק בכל פעם ויחשב בלבו שעתה נולד אז בודאי סוף כל סוף יזכה להתקרב להשם יתברך ואז יתתקן הכל, כי הימים הראשונים יפלו והכל יתהפך לטובה על-ידי תשובתו השלמה ויהיה נכלל הכל בבחינת למעלה מהזמן בבחינת משיח בחינת אני היום ילדתיך. וזה בחינת "תשוב אנוש עד דכא" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, "עד דכדוכה של נפש", אף-על-פי-כן מועיל גם אז תשובה, בחינת "ותאמר שובו בני אדם", וכל זה על-ידי בחינת למעלה מהזמן שזה בחינת כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר כו'. וזה גם כן שמתחיל המזמור, "אדני מעון וכו' בטרם הרים ילדו וכו' ומעולם עד עולם אתה אל", שכל זה הוא בחינת למעלה מהזמן. כי דיקא על-ידי-זה זוכין לתשובה שלמה תמיד יהיה איך שיהיה וכל המזמור זה סובב הולך על ענין זה, עין פנים.

(ליקוטי הלכות מילה הלכה ד' אות י"ז - י"ט)

עד. לַעֲנִין מִה שֶׁיִּכּוֹלִין לְזַכּוֹת עַל־יְדֵי הַהִתְחַזְקוֹת בַּשַּׁעַת יְרִידָה שֶׁתִּתְּהַפֵּף הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה וְשֶׁעַל־יְדִידָהּ דִּיקָא יִתְחַדֵּשׁ לְטוֹבָה בַּהִתְחַדְּשוֹת נִפְלָא.

(עין טלטול וּנְסִיעָה אוֹת י')

עה. מַעֲנִין מִה שֶׁבְּמִצּוֹת נִגְעִים מְרַמֵּז הַתְּחַזְקוֹת גָּדוֹל לְהֶאֱדָם שֶׁלְּפַעֲמִים דִּיקָא כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְתַכְלִית הַיְרִידָה אִזּוֹכָה לְקַבֵּל טְהָרָה וְתִקּוֹן לְנַפְשׁוֹ וּלְשׁוֹב בַּתְּשׁוּבָה, שֶׁזֶה בְּחִינַת בְּהֶרֶת כְּגָרִיס טַמָּא פָּרְחָה בְּכָלוֹ טְהוֹר וְכוּ',

(עין יְרָאָה אוֹת פ"ח)

עו. לְפַעֲמִים בְּחֻמַּת הַשֵּׁם נִפְתָּח לְהֶאֱדָם אוֹר גָּדוֹל וְנִדְמָה שֶׁבּוֹדָאֵי יְהִיָּה אִישׁ כְּשׁוֹ כְּרָאוֹי וְאַחֲר־כֵּן פִּתְאוֹם נִחְשֵׁף לוֹ כְּאִלוֹ בֶּא הַשְּׁמֶשׁ מִמֶּשׁ פִּתְאוֹם שֶׁלֹּא בְּעוֹנָתָה, שֶׁזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בִּיעֶקֶב "וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם"^א, כִּי בְּאַבְרָהָם נֶאֱמַר: "וַיֵּרָא אֵת הַמָּקוֹם מֵרְחוֹק"^ב, אֲבָל יַעֲקֹב אָבִינוּ זָכָה לִפְגַּע מִמֶּשׁ בְּמָקוֹם כְּמוֹכָא בַּזֶּהר הַקָּדוֹשׁ^ג, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן כְּתִיב בַּתְּרָה "וַיֵּלֶךְ שָׁם כִּי בֶּא הַשְּׁמֶשׁ"^ד וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּהּ, שֶׁלֹּא בְּעוֹנָתָה, הֵינּוּ כְּנ"ל. וְאִזּוֹ הוֹדִיעָנוּ לוֹ בְּחִלּוֹם שֶׁכָּל זֶה בְּחִינַת "וְהָיָה סֵלֶם מִצֵּב אֶרְצָה וְרָאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׁמִימָה"^ה, שֶׁזֶהוּ כָּל עֲבוֹדַת הָאָדָם שֶׁצָּרִיךְ לֵילֵךְ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא כְּמוֹ שֶׁעוֹלִין בְּסֵלֶם וְהָיָה מִלֵּאכִי אֱלֹקִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, הֵינּוּ שֶׁצָּרִיךְ שִׁיְהִיָּה לְהַצְדִּיקִים שֶׁנִּקְרָאִים מִלֵּאכִי אֱלֹקִים כְּמָה וְכְמָה עֲלִיּוֹת וְיִרִידוֹת וְקִדְּם הָעֲלִיָּה צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה יְרִידָה וְהַיְרִידָה הִיא תַּכְלִית הָעֲלִיָּה. עַל כֵּן אֵל יִשְׁתּוּמֵם הָאָדָם וְלֹא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ מִכָּל מַה שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו, כִּי אִפְלוּ כִּשְׁהוּא בְּבְחִינַת עֲלִיָּה שְׂרׁוּאָה אִיזָה יִשׁוּעָה וְהַתְּנוּצָצוֹת אֵל יִטְעָה שֶׁכֶּבֶר הָאוֹר שֶׁלוֹ, רַק יָדַע שֶׁעֲדִין הוּא רְחוֹק מְאֹד וְעַל־יְדִידָהּ לֹא יִפֹּל כִּשְׂרׁוּאָה אַחֲר־כֵּן שֶׁנֶּחֱשֵׁף אֶצְלוֹ הָאוֹר שֶׁזֶה בְּחִינַת יְרִידָה. כִּי בְּאַמַּת אֶף־עַל־פִּי־כֵן הָאוֹר שֶׁכֶּבֶר הָאִיר לוֹ לֹא נִכְבָּה וְלֹא יִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ חֶסֶד וְשִׁלּוּם, כִּי אוֹר חֲסִדוֹ יִתְבָּרַךְ מֵאִיר עָלָיו תָּמִיד רַק שֶׁהַכֹּל הוּא בְּבְחִינַת מִמְּרָחֵק תְּבִיא לַחֲמָה וּבְבְחִינַת וַיֵּרָא אֵת הַמָּקוֹם מֵרְחוֹק. אֲבָל סוּף כָּל סוּף יִגְמַד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶׁהִתְחִיל וַיֵּיטִיב עִם כָּלֵל יִשְׂרָאֵל וְעִם כָּל אֶחָד בְּפִרְטוּיּוֹת רַק צָרִיכִים לְהִיּוֹת מִצְפִּים לִישׁוּעָה תָּמִיד וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי לִישׁוּעָתְךָ קוִינּוּ כָּל הַיּוֹם וּמִצְפִּים לִישׁוּעָה"^ו. (וְעֵין יְרָאָה וְעֲבוֹדָה אוֹת צ')

(לְקוּטֵי הַלְכוֹת שִׁלּוּחַ הַקֵּן הַלְכָה ה' אוֹת י')

עז. יש שיכולים לטעות מאחר שרואים עצם רחוקם מהאור, על כן יכול לפל עליהם עצבות ומרה שחרה חס ושלום, שהוא מזיק מאד ביותר מן הכל פידוע. על כן מי שחס על עצמו באמת צריך להפך הכל לשמחה, שדיקא על-ידי שרואה ומבין עצם התרחקות האור ממנו על-ידי-זה דיקא יגיל וישמח מאד, כי הלא אף-על-פי-כן הוא רואה שהאור אצלו ממש, כי הלא אף-על-פי-כן אנו מדליקים אור הקדוש של נר חנכה בביתנו ממש. וכן התפלגין שהם אורות נשגבין מאד ואנו מניחין אותם על זרוענו ועל ראשינו, הלא התקרבות יותר מזה. ואם שאנו יודעין שעדין אור התפלגין רחוק מאתנו מאד, אדרבא, זהו שמחתנו שמרפאים אותנו ברפואות יקרים ונפלאים כאלה הבאים ממרחק גדול כל כך, וכזה יש לנו תקנה גדולה, כי בודאי יוציאנו השם יתברך מכל צרותינו ויקרבנו אליו ברחמים. ומאחר שאנו רואים בכל עת אורות רחוקים ונשגבים כאלה שהם אצלו ממש, ואם עדין אנו רחוקים מהם אדרבא, כל זה צריך לידע שלא יפל בדעתו כשרואה שעובר עליו מה שעובר, אף-על-פי שמניח תפלגין ומדליק נר חנכה וכו'. וכו'. כי צריך שידע שעדין האור רחוק ממנו מאד אף-על-פי-כן צריכין להפך הכל לשמחה, כי אף-על-פי-כן האור הרחוק הנשגב הזה הוא אצלי ובביתי ממש, שזהו בחינת ההלל והשמחה על תקן הנסים שנעשו לנו בכל הימים טובים והכל כדי להתחזק על-ידי-זה לצפות לישועה תמיד, בבחינת "זכר עשה לנפלאותיו וכו'" ולהיות בטוח וחזק שכמו שגבר עלינו חסדו, לעשות לנו נסים כאלה, שזכינו לאורות נפלאים כאלה הבאים ממרחק מאד ממרחק תביא לחמה, כדי לרפאות תחלואי נפשותינו, על-ידי-זה אנו בטוחים בבטחון חזק שבודאי יושיענו ברחמי ויוסיף לעשות עמנו נסים חדשים ונפלאים עד אשר נשוב אליו באמת ויגמר מה שהתחיל כי דבר אלקינו יקום לעולם וכמו שכתוב: "ואתה מרום לעולם ה'".

(לקוטי הלכות שילוח הקן הלכה ה' אות י"א)

עת. עקר התקרבות הרחוקים להשם יתברך, הינו גרים ובעלי תשובה הוא על-ידי שידעו ויפירו בעצמם עצם התרחקותם מהשם יתברך מצד עצמם, ואף-על-

פִּי-כֵן יָדְעוּ וַיֵּאֱמִינוּ גַם לַהֲפֹךְ, שֶׁהֵם סְמוּכִים וְקְרוֹבִים מְאֹד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ מִצַּד רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הַנִּפְלְאִים מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר. שָׁזָה בַּחֲנִינָת מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּהּ, "גֵּר שֶׁבָא לְהִתְגַּיֵּר אֹמְרִים לוֹ מַה רְאִיתָ וְכוּ', וְאִם אָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי וַאֲנִי כְּדֹאִי"^ב, הֵינּוּ שֶׁמִּכִּיר בַּעֲצָמוֹ גַּם כֵּן עֲצָם הַתְּרַחֲקוּתוֹ, רַק שֶׁאֲף-עַל-פִּי-כֵן חֲפִץ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ מִצַּד שֶׁהוּא בּוֹטֵחַ בְּרַחֲמָיו הַמְרַבִּים, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ אוֹהֵב גֵּר גַּם כֵּן, אֲזַי מְקַרְבִּין אוֹתוֹ. וְזֶה בַּחֲנִינָת מַה שֶּׁאָמְרָה נַעֲמִי לְרוּת^ג, "אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית-דִּין נִמְסְרוּ לְבֵית-דִּין, וְאָמְרָה לָהּ בְּאֶשֶׁר תָּמוּתִי אָמוּת וְכוּ'". וְלִכְאוּרָהּ, הִיָּה זֶה כִּמוֹ הַתְּרַחֲקוּת, כִּי רוּת הִתְנַה צְנוּעָה כָּל כֶּף וְרָצְתָה לְהִתְגַּיֵּר בַּתְּשׁוּקָה גְּדוּלָּה כָּל כֶּף, וְהִיא אֹמְרַת לָהּ אוּלִי תַּחֲבוֹב בַּחֲטָא שֶׁל אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית-דִּין חֵס וְשְׁלוֹם, וְגַם רוּת – לָמָּה הִשִּׁיבָה "בְּאֶשֶׁר תָּמוּתִי אָמוּת"^ד, הֵינּוּ שֶׁהִיא מְרַצָּה גַּם לָזֶה, הִיָּה לָהּ לְהִשָּׁיב בְּטוּחָהּ אֲנִי בְּתַמִּי וְצִדְקָתִי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה חַיִּבַת מִיתַת בֵּית-דִּין חֵס וְשְׁלוֹם.

אֲךָ כָּל זֶה הוּא עֲנִיָּן הַנִּלְ, כִּי מַחֲמַת שְׁעָקָר הַתְּקַרְבוֹת הַרְחוֹקִים הוּא עַל-יְדֵי בַּחֲנִינָת הַתְּרַחֲקוּת וְהַתְּקַרְבוֹת הַנִּלְ, שָׁזָה בַּחֲנִינָת שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב. כִּי תִכְף שִׁיטָּעָה בַּעֲצָמוֹ לִזְמַר, שֶׁכָּבֹד הוּא קְרוֹב לַהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲזַי יָדַע בּוֹדָאִי שֶׁהוּא רַחוּק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּאֵמֶת, וּמִזֶּה הָיוּ כָּל הַחֲרַבְנוֹת רַחֲמָנָא לְצַלָּן. כִּי גַם בְּזִמָּן הַבֵּית שֶׁאֲזַי בּוֹדָאִי הִיָּה זִמָּן הַתְּקַרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׂמִים, וְאֶפְלוּ כְּשִׁזְכוּ לַעֲמֹד בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ בַּעֲצָמוֹ שֶׁשֵּׁם תְּכִלִּית שְׁלָמוֹת מְקוֹם הַהַתְּקַרְבוֹת, בַּפְּרָט בְּבֵית רֵאשׁוֹן שֶׁהִיָּה שֵׁם עֲדִין הָאָרוֹן וְהַלְוִיָּהּ וְכוּ', אֲף-עַל-פִּי-כֵן הָיוּ צָרִיכִין לִידַע כִּמָּה הֵם רַחוּקִים עֲדִין מִמָּנֹה יִתְבָּרֵךְ וּמִקְדָּשֶׁת הַמְּקוֹם הַנּוֹרָא הַזֶּה, רַק לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׁמְחָה וְלִבְטָח בַּחֲסֵדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא מְקַרֵּב גַּם כָּל הַרְחוּקִים, כִּמוֹ שֶׁרְאִינוּ בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ בַּעֲצָמוֹ שֶׁצִּמְצָם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הַשְׂרָאָת שְׁכִינָתוֹ בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ, "אֲשֶׁר הֵן הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַי הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלָלוּד"^ה. וְכֵן מַעֲצָם רַחֲמָיו יִתְבָּרֵךְ צִוָּה לְהַעֲלוֹת בְּהִמָּה גִּשְׁמִית לְרִיחַ נִיחּוֹת. וּמַחֲמַת שֶׁהֵם פָּגְמוּ אֲזַי בָּזָה וְסִכְרוּ, שֶׁכָּבֹד כָּל טוֹבָם בְּיָדָם וְכָבֹד קְרוֹבִים הֵם מִמָּשׁ מִצַּד עֲצָמָם וְעַל-יְדֵי-זֶה "וַיָּרֶם לָבָם עַל כֵּן שֶׁכַּחוּנִי"^ו וְגִרְמוּ עַל-יְדֵי-זֶה כָּל הַחֲרַבָּן, שָׁזָה בַּחֲנִינָת "הַסִּפִּי עֲנִיָּךְ מִנְּגִדִי שֶׁהֵם הִרְהִיבֵנִי"^ז, כִּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שֵׁם.

מקורות והערות

ב. מסכת יבמות דף מ"ז. ג. מדרש רבה רות פרשה ב'. ד. מגילת רות פרק א' פסוק י"ה. ה. על פי מלכים א' פרק ח' פסוק כ"ז. ו. הושע פרק י"ג פסוק ו'. ז. שיר השירים פרק ו' פסוק ח' וברש"י "הרהבני"... אמר הקדוש ברוך הוא במקדש זה (השני) אי אפשר להשיב לכם ארון וכפרת וכו' שדם הרהבני בבית ראשון להראותכם חבה יתירה עד שמעלתם ב"י.

ועל כן גם נעמי דברה עם רות בדרך זה, כי אף-על-פי שעתה בוער לבך מאד להתקרב אל הקדשה, מכל מקום מי יודע מה יהיה אחר-כך, אולי תתחייב מיתת בית-דין, ורות הצדקת אף-על-פי שבודאי קבלה על עצמה במחשבתה אז להיות צדקת גמורה ולא שתתחייב מיתת בית-דין חס ושלום, אף-על-פי-כן השיבה לה בתמימות צדקתה, כי בודאי אינני בטוחה בצדקתי לעולם ומי יודע במה שאוכל עוד להפשל, חס ושלום. רק יהיה איך שיהיה אפלו אם יתגבר הפעל דבר חס ושלום, ויביאני למה שייביאני שאתחייב מיתת בית-דין חס ושלום, אף-על-פי-כן אני מקבלת עלי קדשת ישראל באמת ויעבר עלי מה "ובאשר תמותי אמות וכו'" ואזי קרבה אותה נעמי בהתקרבות גדול ונעשית צדקת גדולה, עד שזכתה שיצא ממנה משיח שיחזיר כל העולם למוטב. וכן הוא בכל אדם הבא להתקרב אל האמת, שעקר התקרבותו על-ידי התרחקות. ואפלו אחר-כך כשנתקרב הרבה צריך לזכר בכל פעם בהתרחקותו. רק לא להתרחק באמת על-ידי-זה חס ושלום, רק אדרבא, שההתרחקות יהיה בשביל תכלית ההתקרבות, בחינת "שלום לרחוק ולקרוב" כנ"ל.

(ליקוטי הלכות שילוח הקן הלכה ה' אות ט"ז י"ז)

עט. לפעמים האדם נכנס לעבודת ה' ומתחיל לעלות מדרגא לדרגא, ופתאום נדמה לו, שהוא נתרחק מהקדשה מאד לבחינת קצוי ארץ וים רחוקים, כי רואה שחוזרין ועולין על מחשבתו מחשבות ותאוות והרהורים וכו', מה שלא עלו על מחשבתו זה כמה ימים או שנים. אל יפל לב האדם עליו על-ידי-זה, כי לפעמים זהו לתכלית שלמות טובתו, כי מחמת שפכר הגיע למדרגה כזו, שהוא בסמוך אל הקדשה ממש ורוצה לכנס לפנימיות הקדשה, על כן אי אפשר לו לכנס לשם, עד שיחזר וילך דרך המקומות הפגומים, שהיה שם בתחלה ויתקן מה שפגם ויחזר ויכרך ויעלה כל הניצוצות הקדושות, שהורידם לשם על-ידי עוונותיו. ואז נעשה מזה תקונים גדולים בבחינת קטרת ואז יזכה לכנס לפנימיות הקדשה ממש. כי זה עקר תענוגיו ושעשועיו יתברך כשמעלין הניצוצות הקדושים מעמקי הקלפות. ויכול להיות כשנתרחק האדם ביותר ואף-על-פי-כן הוא ממשיך עצמו אל השם יתברך בכל פעם, שיקבל השם יתברך ממנו נחת רוח גדול מאד. כי מאחר שהוא

במקומות הרחוקים מאד וממשיך עצמו משם להשם יתברך, אזי בכל תנועה ותנועה ובכל המשכה והמשכה הוא גורם שעשועים גדולים להשם יתברך. ואם יהיה חזק בדעתו למשך את עצמו תמיד אל השם יתברך יהיה אף שיהיה אזי סוף כל סוף יחמל עליו השם יתברך ויכנס על-ידי-זה דיקא לפנים ממש לתוך בית הקדשה עין פנים

(ליקוטי הלכות חלוקת שותפות הלכה ה' אות ו' ח')

אב"ן שותיה

חלק שני

פג. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, אין מחזקין אלא למחזקין ואין מזרזין אלא למזרזין. ולכאורה, אינו מובן כי אם פן מהיכן ההתחלה¹, וכבר מבאר בדברינו במקום אחר, שיש כמה דברים בעבודת השם שהם תלויים זה בזה ואין יודעין מהיכן ההתחלה. אך באמת כל ההתחלה והאמצע והסוף והתכלית שלנו הכל הוא רק על-ידי הצדיק האמת שבכל דור, שהוא בחינת משה רבנו, שהוא היה הרבי הראשון של כל ישראל וממנו ההתחלה ואצלו כל תכליתנו ותקנתנו, כי "מה שהיה הוא שיהיה"², כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה³.

וההתחלה של הצדיק האמת בחינת משה בעצמו בודאי אי אפשר לנו להשיג כלל ואין לנו להרהר בזה כלל, איך זכה "ילוד אשה להשגה כזאת וכו'".⁴ אך אחר שכבר זכינו לקבלת התורה על-ידי משה רבנו ולהמשיך דעתו הקדושה בכל דור ודור על-ידי צדיקי אמת שבכל דור, על-ידי-זה הודות לאל יש לנו מהיכן להתחיל, כי מנעורינו מגדלין אותנו בקדשת ישראל ומלין את הילד ביום השמיני מיד, ואחר-כך מחנכין אותו בתורה ומצוות, ובודאי יש לנו במה להתחזק, בעזרת השם, במה שזכינו להוליד ולהתגדל בקדשת ישראל, ומאמינים אנחנו בתורת משה ובדברי כל הצדיקי אמת הבאים אחריו ומחזקין אותנו לבטח בחדשי השם, ואף-על-פי שכבר עבר עלינו מה שעבר בכלליות ובפרטיות אף-על-פיי-כן הם מזהירין אותנו לבלי ליאש עצמנו ולהיות בהשם יתברך מבטחנו, כי השם איתנו אל תיראום כי עדין עדין השם עמנו ואצלנו ואיתנו וקרוב אלינו מאד כי "מלא כל הארץ כבודו"⁵ ועדין חביבותיה גבן וחביבותן גביה. ועל-ידי שאנו זוכין להאמין ולהתחזק על-ידי דברי אמת של הצדיקים אמתיים שכבר טרחו והתנגעו בשבילנו הרבה לקרב אותנו לעבודת השם, על-ידי-זה יכולין גם אנחנו

מקורות והערות

1. מדרש רבה במדבר פרשה ו' פסקא ו' "שאין מחזיקין אלא המחזקין ואין מזרזין אלא המזרזין". ב. כלומר אם הוא מזרז כבר למה צריך לזרז ואדרבא, מי שלא מזרז וכו' הוא צריך חיזוק חזר ויותר מכולם ולמה מזרזים רק את המזרזים. ל. מגילת קהלת פרק א פסוק ט'. מ. מדבר במשה - מה שזוהה הוא שיהיה והכוונה שגאולה אחרונה תהיה כמו גאולה ראשונה (ממצרים), כשם שממצרים גאלנו ה' ע"י משה כך גם הגאולה האחרונה תהיה על ידי משה (משיח). ועיין בליקוטי מוהר"ן סימן נ"ח אות ב', ובליקוטי מוהר"ן תנינא סימן ז' אות ב'. נ. מסכת שבת דף פ"ח עמוד ב' "אומר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מה לילד אשה בינינו". ס. ישעיהו פרק ו' פסוק ג'.

לזכות להארת הרצון וקדושה, שיהיה רצוננו חזק ואמין מאד להשתוקק ולכסף אליו יתברך ברצונות חזקים וגעגועים גדולים מאד.

ואז כל מה שהרצון מתגדל ומתפשט יותר על-ידי-זה אנו זוכין להתחזק ביותר כי עקר התחזקות הוא על-ידי הרצון. כי הרצון חפשי תמיד, כי יהיה אף שיהיה אף-על-פי-כן רצוננו וכספנו חזק מאד אליו יתברך לעשות רצונו ולקיים מצותיו באמת, ועל-ידי-זה שמתחזק ביותר על-ידי זה זוכה להארת הרצון בשלמות יותר ואז מתחזק עוד יותר וכן להלן, ובאמת להארת הרצון שהוא בחינת יראה, כמבאר בפנים, יוכל כל אדם לזכות בקל, כי הרצון חפשי לעולם, רק שצריך שיהיה איש חיל ולהתחזק בזה מאד וזה תלוי בזה כי אין מחזקין אלא למחזקין כנ"ל.

וההתחלה הוא רק בכח וזכות הצדיקי אמת שיגעו כל כך בעבודת השם, עד שהמשיכו דעת כזה, שעל-ידי-זה יכולין הפל להתחזק ולזכות להארת הרצון ולהתחזק על-ידי-זה ביותר וכן להלן כנ"ל. ועל כן יפה אמר משה "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, כי אם ליראה"^א, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, "לגבי משה יראה מלתא זוטרותא"^ב, הינו ועתה אחר שכבר טרחתי ויגעתי בשבילכם כל כך כמבאר בפרשיות הקודמים, עד שזכיתי להשגה ודעת כזה אשר יראה מלתא זוטרותא לגבי משה, על כן יש לכם גם כן יסוד חזק והתחלה טובה שתוכלו להתחזק כל כך על-ידי הארת דעתי שאני מאיר בכם, עד שתזכו גם כן להארת הרצון וליראה גדולה הנמשך מהארת הדעת של הצדיק האמת, עד אשר באמת גם אצלנו עכשו בנקל לנו לזכות למדרגה זו, שתהיה היראה מלתא זוטרותא גם אצלנו על-ידי שזוכה להתחזק באמת. בכח ההתחלה הקדושה של משה רבנו ושל כל הצדיקי אמת הבאים אחריו. (ליקוטי הלכות פדיון בבור הלכה ה' אות ל"ג)

פר. אפלו מי שנפל מאד חס ושלום, אפלו אם נפל לעברות חס ושלום, צריך גם כן שיהיה לו יראה גדולה מהשם יתברך להתחזק את עצמו בכל נקדה ונקדה, שיוכל למלט את נפשו מרע ולמשך את עצמו לאיזה טוב ואל יפטר

א. דברים פרק י' פסוק י"ב. ב. מסכת ברכות דף ל"ג עמוד ב' "עתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה... אנו יראת שמים מילתא זוטרותא היא (האם יראת שמים דבר קטן הוא) והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גמיו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר יראת ה' היא אוצרו. אין לגבי משה מילתא זוטרותא היא (כן כלפי מדרגתו של)

את עצמו, מאחר שפבר נפל כל כך אם פן התר לו הכל חס ושלום, חלילה לא תהא כזאת בישראל, כי "אין חשך ואין צלמות להסתר שם כל פועלי און".³ כי גם בשאל תחתיות ומתחתיו צריכין לירא את השם מאד מאד כי בכל מקומות ממשלתו.⁴

(ליקוטי הלכות בבור בהמה טהורה הלכה ד' אות י"ד, עין יראה אות ק"ד)

פה. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "כך הוא דרכו של היצר הרע; היום אומר לו עשה כך וכו'" שזה בחינת "עברה גוררת עברה",⁵ וכתיב, "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכו'". ובאמת לפי דרכו של היצר הרע עם אנשים כאלה שאינם מתגברים כנגדו בנעוריהם בודאי היה אפס תקוה חס ושלום, לרב העולם כמו שכתוב:⁶ "מפנק מנער עבדו וכו'". אבל השם יתברך חומל עלינו בכל דור ודור וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח והוא שולח סיועא מלעלא על-ידי צדיקי הדור הגדולים האמתיים, שהם בחינת מרדכי והם יודעים היטב מה שנעשה עם כל אחד ואחד, בחינת "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה"⁷ והם מעוררים את ישראל לתשובה, בבחינת "ויצא בתוך העיר ויצעק זעקה גדולה ומרה". והם מודיעים לכלל כנסת ישראל שהיא בחינת אסתר לבל תתיאש עצמה מן הרחמים ותבוא לפני המלך אף-על-פי שהיא רחוקה כל כך שלא נקראת "לבוא אל המלך זה שלשים יום", אשר על כל פנים פעם אחת בחדש צריכין ישראל להקביל פני אביהם שבשמים. אף-על-פי-כן צריכין להקיש על דלתי רחמים, אולי יחוס אולי ירחם.

עד שאחר-כך כנסת ישראל מקבלת דעת הצדיק האמת, ואומרת "ובכן אבא אל המלך אשר לא כדת", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה "שלא כדת של תורה"⁸ כי אני יודע בעצמי שעל-פי דת של תורה בודאי אינני ראוי לבוא לפני המלך להתפלל לפניו, כפי מה שאני יודע חטאי ועוונותי. אף אף-על-פי-כן אבוא לפניו שלא כדת, "וכאשר אבדתי אבדתי. הינו אם חס ושלום, אינו לרצון לפניו תפלתי והתבודדותי עתה מרבוי קלקולי, כאשר אבדתי אבדתי" ויעשה השם יתברך עמי מה שירצה, אני תמיד איחל ואצעק

משה יראת שמים הוא דבר קטן). 3. איוב פרק ל"ד פסוק כ"ב. 4. על פי הפסוק בתהילים פרק ק"ג פסוק כ"ב: "ברכו ה' כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו וגו' ופירש במצודת דוד "בכל מקומות" אשר הם, בכל מקומות ממשלתו והוא כל העולם: 5. מסכת שבת דף ק"ה עמוד ב'. 6. מסכת אבות פרק ד' משנה ב'. 7. ישעיהו פרק ה' פסוק י"ח. 8. משלי פרק כ"ט פסוק כ"א. 9. מגילת אסתר פרק ד' פסוק א'. 10. מגילת אסתר פרק ד' פסוקים י"א וט"ז. 11. על פי מסכת מגילה דף ט"ו בשילוב עם הנאמר בדף י"ב עמוד ב': מאי כדת אמר רבי

לְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ אוֹלֵי יָרַחַם. וְאִזּוּ מֵרַחַם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל "וַיִּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֹּר אֶת שְׂרָבִיט הַזֶּהָב"¹, זֶה סוֹד הַהֲאָרָה וְהַתְקַרְבוּת מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁמִּגִּיעַ לַפְעָמִים לְהֶאֱדָם הַנִּמּוּךְ מְאֹד, שְׂאֵף-עַל-פִּי-כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שׁוֹלַח לוֹ הַתְקַרְבוּת מֵרַחוּק בְּסוֹד הַשִּׁטָּה שְׂרָבִיט הַזֶּהָב, "שְׁנַמְשֵׁךְ בְּנֶס אֲמוֹת הַרְבֵּה"² כִּמְאֹמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָהּ, הֵינּוּ שְׂאֵפְלוֹ הָאָדָם הָרַחוּק מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כִּשְׁהוּא שׁוֹמֵעַ לַעֲצַת הַצַּדִּיק לְבָלִי לְהִתְיַאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ, רַק אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא הוּא מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּבִטּוֹל גִּמּוּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּבֹא לִפְנֵי מַלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם לְהִתְחַנֵּן לִפְנֵינוּ, אִזִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חוֹמֵל עָלָיו וּמֵאִיר עָלָיו הָאָרֶז נִפְלְאָה מֵרַחוּק מְאֹד, כִּי מֵאִיר עָלָיו הַדַּעַת הָעֲלִיּוֹן מְאֹד שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה עֲלֵאָה דַּעֲלֵאָה, עַד שִׁזְכָּה גַם הָרַחוּק מְאֹד לְשִׁלְמוֹת הִירְאָה שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה עִם דַּעַת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּאֵמֶת.

(ליקוטי הלכות בבור בהמה טהורה הלכה ד' אות ט"ז י"ז)

פ.ו. יֵשׁ בְּנֵי אָדָם הַרְבֵּה כִּשְׁמַעֲיָנִים בְּסִפְרֵי מוֹסֵר, שֶׁמְדַבְּרִים מַעֲצָם גָּדֹל הַפֶּגֶם שֶׁל הַחֲטָאִים וּמַעֲצָם מְרִירַת הָעֲנָשִׁים שֶׁל גִּיהֶנֶם וְכִיּוּצָא וְכו', הֵם מִתְפַּחְדִּים מְאֹד. אָבֵל הַבַּעַל דִּבֶּר מִתְגַּרָּה בָּהֶם וּמִפִּילָם עַל-יְדֵי-זֶה לַעֲצָבוֹת גָּדוֹל יוֹתֵר מִבִּתְחִלָּה, עַד שֶׁלַּפְעָמִים נּוֹפְלִים עַל-יְדֵי-זֶה בְּיוֹתֵר חֵס וְשָׁלוֹם, וַיֵּשׁ שְׁנוּפְלִים חֵס וְשָׁלוֹם, כֹּל כֵּךְ עַד שֶׁבָּאִים לְכַפִּירוֹת גִּמּוּרוֹת חֵס וְשָׁלוֹם. וְכֹל זֶה מִחֲמַת שֶׁלֹּא זָכוּ לִקְבֹּל הַדַּעַת הָאֱמֵתִי מִצַּדִּיקִי אֵמֶת לְהַחֲיוֹת וּלְחַזֵּק אֶת עַצְמָם וְנִדְמָה לָהֶם שֶׁכָּבֹר נִשְׁקָעוּ בְּדַרְכֵיהֶם כֹּל כֵּךְ חֵס וְשָׁלוֹם, עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לְשׁוּב עוֹד, וְעַל כֵּן כֹּל מֶה שְׂרוּאִין יִרְאֵת הָעֲנָשִׁים נּוֹפְלִים בְּעֵינֵי עַצְמָן יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְזֶה עֶקֶר בְּחִינַת מִלְחָמַת עֲמָלֶק שֶׁבְּכָל דּוֹר, כִּמְבָאֵר בַּפָּנִים.

אָבֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חוֹמֵל עַל עַמּוֹ וְשׁוֹלַח עָלֵינוּ הָאָרֶז נִפְלְאָה עַל יְדֵי צַדִּיקִי הַדּוֹר מִבְּחִינַת הִירְאָה שֶׁל מִשִּׁיחַ, שִׁימְשִׁיךְ הִירְאָה בְּשִׁכּוֹל עֲלִיּוֹן כֹּל כֵּךְ עַד שֶׁתִּגִּיעַ הִירְאָה לְטוֹבָה אֶפְלוֹ לְגִרוּעַ שֶׁבְּגִרוּעִים, שְׂאֵפְלוֹ הָרַחוּק מְאֹד מְאֹד יִהְיֶה לוֹ דַּעַת אֱמֵתִי לְהַבְחִין הָאֵמֶת, שֶׁגַם הוּא יֵשׁ לוֹ תְקוּהָ כִּי רַחֲמָיו יִתְבָּרֵךְ רַבִּים מְאֹד. וְעַל כֵּן בּוֹדָאִי לֹא יִפֹּל עַל-יְדֵי יִרְאֵת הָעֲנָשׁ, אֲדַרְבָּא, מִירְאֵת הָעֲנָשׁ

מקורות והערות

חנן משום רבי מאיר כדת של תורה, שנאמר לנבי המשתה של אחשוורוש. ה. מגילת אסתר פרק ה' פסוק ב'. 1. מסכת מגילה דף ט"ז עמוד ב' "אמר רבי יוחנן שלשה מלאכי השרת נודמנו לה באותה שעה אחד שהגביה את צוארה ואחד שמשך חוט של חסד עליה ואחד שמתח את חשרביט וכמה אמר רבי ירמיה שתי אמות היה והעמידו על שתיים עשרה ואמרי לה על שש עשרה ואמרי לה על עשרים וארבע במתניתא תנא על ששים".

יחזק את עצמו למצא בעצמו נקדות טובות ולשמח את עצמו במה שהוא מזרע ישראל על-כל-פנים. ודיקא על-ידי יראת הענש יבוא לשמחה גדולה, כי יראת הענש תכריחהו לקים דברי הצדיקים אמתיים שמזהירים מאד את הגורע שבגורעים, שיתחזק את עצמו בשמחה תמיד על-פי דרכי עצותיהם הקדושות. ובדאי צריכין אנהנו להתירא מאד לשמע לדבריהם האמתיים ולקיים באמת, ועל כן בסוף התוכחה שהוא יראת הענש כתיב, "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה", נמצא שצריכין להתירא מאד מיראת הענש, עד אשר יתחזק על-ידי-זה לקים דברי הצדיקים אמתיים שמזהירים את הגורע שבגורעים לשמח את עצמו בהנקדות טובות שמוצא בו עדין ולעבד את השם בשמחה. (ליקוטי הלכות בכור בהמה טהורה הלכה ד' אות י"ז כ')

פז. צריכין לידע שכל מה שכתוב בספר "ראשית חכמה" ושאר ספרי קדש עניני קדשה וטהרה גדולה ועצם הפגם והענש של כל חטא ופגם אפלו כל שהוא, אין הכוונה בכל זה בכדי לרחק את האדם מעבודתו יתברך ולהחליש דעתו ביותר חס ושלום, רק כוונתם הטובה הוא רק לקרב ולהזהיר את ישראל, שיהיו קדושים וטהורים ויתרחקו אפלו מפגם כל שהוא, כי בדאי כף ראוי להם לפי עצם קדשתם משרשם, אבל אף-על-פי-כן אפלו מי שפגם כמו שפגם רחמנא לצלן, בדאי צריך לקים מאמר הכתוב - "אל תרשע הרבה"¹, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, "מי שאכל שום וריחו נודף יחזר ויאכל שום ויהי ריחו נודף יותר"². ובדאי צריך האדם להחיות ולחזק את עצמו בכל עת תמיד יהיה איך שיהיה, כי צריכין לזהר שלא לקבל היראה והמוסר לרעה חס ושלום, להתרחק על-ידי-זה ביותר רק שיהיה בבחינת יראת השם לחיים דיקא, דהינו לקרב את עצמו להשם יתברך על-ידי היראה והמוסר ולא להתרחק חס ושלום, רק אדרבא, מעצם היראה יחזק את עצמו לקים דברי רבותינו זכרונם לברכה, שהזהירונו להאמין בחסדו וטובו יתברך שאינו נפסק לעולם, ולחזק את עצמו בכל עת להתחיל מחדש בעבודת השם.

(ליקוטי הלכות בכור בהמה טהורה הלכה ד' אות כ"ח)

פח. בזה שאנו רואין שצויתה התורה על עבד עברי, "אם בגפו יבא בגפו יצא"³,

1. דברים פרק כ"ח פסוק מ"ו. 2. חז"ל חזקוני רבינו אליהו די יודאש - תלמיד רבי משה קורדובירו. בסוף ימיו יצא מצפת ויבוא עד חברון ויקבר שם. 3. מגילת קהלת פרק ז' פסוק י"ז. 4. מסכת ברכות דף נ"א: פירש רש"י "חזור ויאכל שום אחר - כדי שיסריח יותר, כלומר יוסיף על סריחוננו" בלשון שאלה. 5. שמות פרק כ"א פסוק ג'.

בְּזֶה אָנוּ רוֹאִים רַחֲמָנוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיךָ שֶׁהוּא חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבָל יָדַח מִמָּנוּ נִדַּח, כִּי הֲלֹא אָפְלוּ הָעֶבֶד שְׂיָרַד לְמַדְרַגַּה פְּחוּתָה כָּל כָּךְ, עַד שֶׁהִתִּירָה הַתּוֹרָה לְרַבּוֹ לְמַסֵּר לוֹ שְׂפָחָה כְּנַעֲנִית שֶׁהוּא עוֹוֹן חֲמוּר מְאֹד, אִם כֵּן הָיָה אֲפָשָׁר לֵימַר שֶׁהוּא כָּבֵר הַפֶּקֶר גָּמוּר וְאֵין לוֹ שׁוּם תִּקְוָה עוֹד. וּבִאֲמַת לֹא כֵן הוּא כִּי אָנוּ רוֹאִים שְׁגָם בְּהָעֶבֶד יֵשׁ כֹּמֶה דִּינִים וְאַזְהָרוֹת, שֶׁהִזְהִירָה הַתּוֹרָה לְרַחֵם עָלָיו הִרְבָּה וְשָׁלָא לְהַפְקִירוֹ לְגַמְרֵי חֵס וְשָׁלוֹם, וְזֶה אָנוּ רוֹאִים גַּם בְּמֶה שֶׁהִזְהִירָה הַתּוֹרָה "אִם בְּגַפּוֹ יָבֹא וְכוּ'", הֵינּוּ שָׂאֵם אֵין לוֹ אִשָּׁה בֵּת יִשְׂרָאֵל אֲסוּר לְרַבּוֹ לְמַסֵּר לוֹ שְׂפָחָה לְאִשָּׁה בְּכָדִי שְׁלֹא יֵאָבֵד לְגַמְרֵי, חֵס וְשָׁלוֹם. כִּי אִם יֵשׁ לוֹ כָּבֵר קֶשֶׁר וְחִבּוּר בְּאִשָּׁה יֵרָאֵת הַשֵּׁם מִבֵּת יִשְׂרָאֵל, אֲזִי אֶף-עַל-פִּי שְׂמִשְׁפּוֹלוֹת מַדְרַגָּתוֹ שְׂיָרַד לְמַדְרַגַּת עֶבֶד הִתַּר לוֹ לִשְׂאֵ שְׂפָחָה אֶף-עַל-פִּי כֵן יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה. אָבֵל אִם לֹא נִתְחַבֵּר עֲדִין בֵּת יִשְׂרָאֵל, אֲזִי אִם הָיָה נוֹשֵׂא שְׂפָחָה שֶׁהוּא הֶהָפֵךְ מִמֶּשׁ הָיָה נֶאָבֵד לְגַמְרֵי, עַל כֵּן אֲסִרָה הַתּוֹרָה לְמַסֵּר לוֹ שְׂפָחָה אֶף-עַל-פִּי שֶׁנִּפְלַל לְעִבְדוֹת. כִּי אָפְלוּ עַל הַנוֹפֵל לְעִבְדוֹת גָּמוּר שֶׁהוּא תִּקְוָה זֶהֱמַת הַנֶּחֱשׁ בְּחִינַת עֲמָלֶק אֶף-עַל-פִּי כֵן גַּם לְשֵׁם מַגִּיעִין רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבָל יִהְיֶה נִדַּחָה לְגַמְרֵי חֵס וְשָׁלוֹם

(ליקוטי הלכות בכור בהמה טהורה הלכה ד' אות כ"ו)

פ.ט. צָרִיךְ לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבָלִי לֵיאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּשׁוּם אֲפֹן, רַק לִידַע תָּמִיד, כִּי "מִלֵּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" וְעֲדִין הַשֵּׁם עִמּוֹ וְאַצְלוֹ וְכוּ', עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה עַד שֶׁיִּגִּיעַ לְהֵאָרֵת הָרָצוֹן, שְׂדִיקָא בַּעַת הָאֲכִילָה יִגִּיעַ עָלָיו רָצוֹן וְהַשְׁתַּקְקוֹת חֶזֶק וְנִמְרָץ מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶהוּ הֶהָפֵךְ מִמֶּשׁ מֵהַנִּפְלִיאוֹת שֶׁל רַב הָעוֹלָם שֶׁרַב הַנִּפְלִאוֹת הֵם עַל-יְדֵי הָאֲכִילָה, הֵינּוּ שְׁנוּפָלִים בְּדַעְתָּם מְאֹד מִחֲמַת הָאֲכִילָה שֶׁלָּהֶם שְׂאִינָה בְּקִדְשָׁה כְּרֹאוּי. וּבִאֲמַת אֶף-עַל-פִּי שְׁבוּדָאֵי צָרִיךְ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ אֲכִילָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת, אֶף-עַל-פִּי כֵן אֲסוּר לוֹ לִפְלַל בְּדַעְתּוֹ מִשׁוּם דְּבָר רַק אֲדַרְבָּה, צָרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל פַּעַם וּבִפְרָט בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה שֶׁאֲסוּר לְהִיּוֹת אֲזִי אִישׁ עֹצֵל רַק לְהִיּוֹת אִישׁ חֵיל, הֵינּוּ כִּי לֹא דֵי שְׂאֲסוּר לִפְלַל בְּדַעְתּוֹ עַל-יְדֵי אֲכִילָתוֹ, אֲדַרְבָּה, צָרִיכִין לִידַע וּלְהֶאֱמִין שֶׁאֲכִילַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי יִקְרָה מְאֹד מֵאַחֵר שֶׁאֲכִילָתוֹ עַל-פִּי הַתּוֹרָה עַל כָּל פָּנִים שְׂאִינוּ אוֹכֵל דְּבָר הָאֲסוּר חֵס וְשָׁלוֹם, רַק הַכֹּל עַל-פִּי

הַתּוֹרָה. וְגַם מִבְּרֹךְ עַל כָּל דְּבַר תַּחֲלָה וְסוֹף, וְעַל-יְדִיָּזָה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִבְּרַר בְּרוּרִים הִרְבֵּה בְּאֲכִילָתוֹ וַיֵּשׁ לוֹ לֶאֱכֹל בְּשִׂמְחָה וּבְהִתְחַזְּקוֹת גָּדוֹל בַּהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ וְלִידַע כִּי מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וְהֶשֶׁם עִמּוֹ וְכוּ' כַּנ"ל. עַד שִׁינָּכָה בְּשַׁעַת אֲכִילָתוֹ דִּיקָא לְהָאֲרַת הָרָצוֹן, שִׁישְׁתּוּקָא אֲזִי דִיקָא לְהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרָצוֹן מִפְּלַג מְאֹד שָׁזָה עֶקֶר קִדְשָׁת אֲכִילַת יִשְׂרָאֵל. כִּי עַל-יְדֵי זֶה הוּא תַּכְלִית שְׁלֵמוֹת הַבְּרוּר שֶׁל כָּל הַנִּיצוּצוֹת שֶׁבְּמֵאֲכָל וְעוֹלָם עַל- יְדִיָּזָה לְשִׁרְשָׁם הַעֲלִיּוֹן בְּשִׁלְמוֹת כְּמִבְאָר בַּפָּנִים

צ. "אֵין הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר כָּל בְּרִיָּה"^א, וְכָל מֶה שֶׁפָּעַל וְעָשָׂה אָדָם אֵיזָה טוֹב לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּשִׁבְלֵי הֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ דְּבַר גָּדוֹל וְדְבַר קָטָן, לֹא יֵאבֹד שׁוּם דְּבַר לְעֵתִיד אִפְּלוּ אִם עֶבֶר חֵס וְשְׁלוֹם, כִּמָּה פְּעָמִים עַל כָּל הַתּוֹרָה כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁמִּבְאָר בַּסְּפָרִי קִדְשׁ, שְׁמִי שֶׁהוּא רָשַׁע הוּא מוֹסִיף כַּח בְּקִלְפָּה עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂיו הַטּוֹבִים, יֵשׁ בְּזֶה דְּבָרִים בְּגוֹ אֲשֶׁר אֵי אֲפָשָׁר לְבִאֲרָם כָּל כֹּף בַּפֶּרֶט בְּכַתֵּב, אֲךָ הַכָּלָל שֶׁכָּל מִי שְׁרוּצָה לְחוּס עַל עֲצָמוֹ, שְׁלֹא יֵאבֹד אֶת עוֹלָמוֹ לְגַמְרִי וּמִתְגַּעְגַּע לְשׁוֹב לְהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי אֶף-עַל-פִּי שְׁאִינוּ זֹכָה לְשׁוֹב כְּרָאוּי לוֹ אֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּל מֶה שִׁיעֲשֶׂה אֵיזָה דְּבַר שֶׁבְּקִדְשָׁה יִהְיֶה אִיף שִׁיְהִיָּה בּוֹדָאִי לֹא יִהְיֶה נֶאֱבֹד שׁוּם דְּבַר, אִפְּלוּ אִם לֹא יִזְכֶּה לְתִשׁוּבָה שְׁלָמָה בְּאֵמַת חֵס וְשְׁלוֹם, מִכָּל-שָׁכֵן שֶׁעַל-פִּי הָרַב כְּשִׁיְהִיָּה חֲזַק בְּדַעְתּוֹ וַיִּרְגִּיל עֲצָמוֹ מַעַט מַעַט בְּתוֹךְ דְּרָכֵי הַקְּדֻשָּׁה, אֲזִי סוֹף כָּל סוֹף יִזְכֶּה לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה לְהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי אֵין שׁוּם יָאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלָל, כְּמִבְאָר כְּבָר כִּמָּה פְּעָמִים.

(ליקוטי הלכות תרומות ומעשרות הלכה ג' אות ב)

צא. כְּשֶׁהָאָדָם הוּא בְּמִצַּר גָּדוֹל וְהִתְאַוּוֹת וְהִסְטֵרָא אַחֲרָא מִתְגַּבְּרִים עָלָיו מְאֹד, עַד שֶׁאֵין לוֹ דְּרֹךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמָאל, בְּבַחֲנִיַּת "כָּל רוּדְפִיָּה הַשִּׁיגוּיָה בֵּין הַמִּצְוִים"^א עַד שֶׁנִּדְמָה שְׂאֵפֶס תְּקוּהָ חֵס וְשְׁלוֹם, וְהוּא בְּעֵצָם דִּחְקוֹ וּמִצְרֵי נַפְשׁוֹ פּוֹנֶה לְהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ וְצוּעַק עָלָיו יִתְבָּרֵךְ מִן הַמִּצַּר, בְּבַחֲנִיַּת "מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְהוָה"^ב, אֶף-עַל-פִּי שֶׁמָּה שֶׁפּוֹנֶה עֲצָמוֹ לְהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ הוּא רַק כְּחוֹט הַשְׁעָרָה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא יִקָּר בְּעֵינֵי הֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ וְנַעֲשֶׂה מִמִּצַּר צָמֵר שֶׁהֵם בַּחֲנִיַּת שְׁעֵרוֹת דִּידִיקְנָא קִדִּישָׁא, הֵינּוּ שְׁנַתְעוֹרְרִין וְנִמְשָׁכִין עָלָיו כָּל הַשְּׁלֵשׁ-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁהֵם תְּלִיסַר תְּקוּנֵי דִיקְנָא קִדִּישָׁא, שֶׁשֶׁם כָּלוּ רַחֲמִים

וטוב ושם נתהפך הכל לטובה וזכות כידוע, וזה בחינת מה שמבאר בפנונות, מן המצר קראתי יה, מצר - אותיות צמר, בחינת תקוני דיקנא וכו', הינו כנ"ל. וזה בחינת חוט של צמר ביום כפור שהיה מלבין העוונות של כל השנה, בבחינת "אם יאדימו כתולע כצמר יהיו", כי עקר סליחת עוונות ביום כפורים נמשך על-ידי בחינה זאת על-ידי שהשם יתברך מוצא בישראל אפלו בהחוטאים רחמנא לצלן, כמה וכמה שערות טובות, הינו מה שמנתקין עצמם כמה פעמים מן הרע אל הטוב כחוט השערה על כל פנים שגם זה יקר מאד אצלו יתברך, עד שעל-ידי-זה מאירין השערות העליונות הקדושות בחינת תקוני דיקנא בחינת צמר שעל-ידי-זה מחילת כל העוונות כנ"ל [ויען ציצית אות כ"ד] (ליקוטי הלכות ראשית הגז הלכה ד' אות ב):

צב. מיכאל כהנא רבא מלמד תמיד זכות על ישראל, וכל הזכויות שמוצאין בישראל הוא על-ידי בחינת שערות הנ"ל, שעל-ידי-זה יכולין למצא זכות אפלו בהגרוע שבגורעים, כי בכלם נמצאו כמה שערות טובות מה שממשיכין עצמם כמה פעמים מרע לטוב כחוט השערה. ועל-ידי מצות נתינת ראשית הגז אל הכהן על-ידי-זה נתתקן בחינת הצמר בשרשו שהוא בחינת שערות עליונות הנ"ל, ועל-ידי-זה נמשכין חסדים על ישראל על-ידי השערות טובות שנמצא בהם כנ"ל. (ליקוטי הלכות ראשית הגז הלכה ד' אות ג)

צג. כל התוכחות שהשם יתברך מוכיח את ישראל וכל הבזיונות שמבזה אותם לפעמים בדרך בזיון - הכל לטובה גדולה, כדי ללמד עליהם זכות וחסד כדי שישוּבו אליו באמת. כי לפעמים כשישראל מקלקלין מעשיהם מאד מאד עד שפמעט אין נכר מעט הטוב שבהם מעצם רבוי הפשעים והקלקולים רחמנא לצלן, ואם ירצה השם יתברך ללמד עליהם זכות על-ידי מעט הטוב שבהם יתעוררו המקטרגים, חס ושלום, וימצאו כנגד זה אלפים פעמים להפך חס ושלום, אבל השם יתברך חפץ חסד הוא ואף-על-פי-כן הוא רוצה בעמו וחפץ להטות עמם כלפי חסד, אז בטובו וחכמתו הנפלאה הוא בעצמו מבזה את ישראל בתכלית הבזיון, עד שאומר עליהם שכבר הם אצלו חס ושלום, כמו כל האמות מאחר שכבר קלקלו כל כף. ותכף שהשם יתברך

מהפך הדבר ואומר על ישראל שהם כמו האמות ממש, אזי תכף נתגלה ונתראה על-ידי-זה דיקא אמתת הנקדות טובות שבהם.

כי בודאי בתחלה לא היה נחשב הטוב שבהם כלל עד שפמעט לא היה נראה כלל, כי בודאי לפי קדשת ישראל בשרשם אזי אפלו אם אין פוגמין כל ימיו רק כחוט השערה אחת הוא גם כן פגם גדול ונורא מאד, כי ישראל הם רחוקים לגמרי מעוון ומכל מיני פגמים, מכל שכן כשפוגמים חס ושלום, יותר מחוט השערה, מכל-שכן כשהפגמים והחטאים מרבים מאד רחמנא לצלן, עד שמעט הטוב אינו נפר כלל, בפרט כי גם מעט הטוב עצמו מערב בפסלת הרבה, אז בודאי כשירצה השם יתברך להסתכל על עצם רבוי הפגמים שלהם לפי קדשת ישראל כפי מה שראוי להם להיות אז בודאי כמעט אפס תקוה חס ושלום. אבל השם יתברך "רב חסד ואמת ורחפץ בקיום העולם"^א ורק "הוא ידע יצרנו"^ב והיכן האדם כבוש בזה העולם וכו', על כן ברחמיו העצומים הוא בעצמו מהפך הדבר לטובת ישראל ומתחיל להשוות אותם לכל האמות, בבחינת "הלא כבני כושיים אתם לי וכו'",^ג ותכף כשמדמה ומשוה אותם לשאר האמות, בודאי הכל יודו ויאמרו בפה מלא, שעדין יש חלוק רב ונפלא כרחוק מזרח ממערב בין הגרוע שבִּישְׂרָאֵל לבין העכו"ם, כי כנגד העכו"ם נמצא תמיד בִּישְׂרָאֵל כמה שערות ונקדות טובות לאֲלָפִים ולרִבְבוֹת, כי אפלו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון כמאמר רבותינו זכרונם לברכה^ד.

נמצא שדיקא על-ידי שמדמה ישראל לעכו"ם ולבני כושיים על-ידי-זה דיקא נתגלה ומאיר לעין כל הזכות והטוב שבהם, כי כנגד העכו"ם בודאי עמך ישראל כלם צדיקים, כי כלנו מניחין טלית ותפלין בכל יום ומתעניין ביום פפורים וכו'. ועל כן אחר שאמר הנביא, הלא כבני כושיים וכו', חוזר ומסיים תוך כדי דבור לטובה, כמו שנאמר שם^ה, "אפס כי לא השמד אשמיד וכו' ביום ההוא אקים את סכת דוד הנופלת וכו'", כי דיקא על-ידי שמהפך הדבר ומדמה ישראל לעכו"ם חס ושלום, על-ידי-זה דיקא נתגלה ונתראה כמה וכמה נקדות טובות שיש בהם כנגד העכו"ם ועל-ידי-זה יבוא משיח ויקים את סכת דוד הנופלת, כי משיח הוא מבחינת עתיק, בחינת ועד עתיק יומין מטא והוא יודע ללמד זכות על ישראל, למצא כל השערות טובות שבִּישְׂרָאֵל

שְׁזָה בַּחֲנִינָת הַחֶסֶד הָרַב שֶׁל בַּחֲנִינָת עֲתִיק, וְזֶה גַם כֵּן בַּחֲנִינָת "קָרָא שְׁמוֹ לֹא עָמִי כִּי אַתֶּם לֹא עָמִי וְכוּ", וְתַכְךָ חוֹזֵר וְאוֹמֵר "וְהָיָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יֹאמַר לָהֶם לֹא עָמִי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי" הֵינּוּ כִּנּוּל, כִּי דִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלָּה עֲצָם מַעֲלָתָם וְתַפְאֲרָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד הָעַמִּים.

(ליקוטי הלכות ראשית הגז הלכה ד' אות ד' ה')

צד. לַפְעָמִים נוֹפֵל הָאָדָם בְּדַעְתּוֹ כֹּל כֶּף עַד שְׂאֵי אֲפָשָׁר לוֹ לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּשׁוּם דְּבָר כְּאִלוֹ אֵין בּוֹ שׁוּם טוֹב כָּלֵל, אֲזִי צָרִיךְ גַּם כֵּן לְהַפְּךְ הַדְּבָר וּלְהַתְחִיל מִצֵּד הַשְּׁנִי כִּנּוּל וְלַחֲשֹׁב בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, אִם כֵּן כְּפִי דַעְתִּי אֲנִי כְּלִי רַע לְגַמְרִי וְאֵין בִּי שׁוּם טוֹב כָּלֵל, וְאֵז דִּיקָא מִתְחִיל לְהַרְגִּישׁ בְּעֲצָמוֹ הַנִּקְדוֹת טוֹבוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בּוֹ עֲדִין, כִּי כְּנֶגֶד הַגְּרוּעַ וְהָרַע לְגַמְרִי בּוֹדָאֵי יִמְצָא בְּעֲצָמוֹ גַּם בְּעֲצָם גְּרִיעוּתוֹ כְּמָה וְכְמָה נִקְדוֹת טוֹבוֹת וְעַל-יְדֵי-זֶה יִחְיֶה אֶת עֲצָמוֹ. וְכֵן הוּא גַם כֵּן לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ, כִּי צָרִיךְ לְדוֹן אֶת הַכָּל לְכַף זְכוּת וּלְמַצָּא הַטוֹב שֶׁיֵּשׁ בַּחֲבֵרוֹ, בַּחֲנִינָת וְעוֹד מַעֲט וְאֵין רָשָׁע, כְּמִבְאֵר בַּפְּנִים.

(ליקוטי הלכות ראשית הגז הלכה ד' אות ו', עין שלום אות כ"ז)

צה. בַּתְּחִלָּה הֵיכָר הָרַע מַחֲטִיא אֶת הָאָדָם עַל-יְדֵי שֶׁקָּרוּ שְׁמִטָּעָה אוֹתוֹ בְּכְמָה מִינֵי הַטְּעָאוֹת, וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁבָּא עַל דַּעְתּוֹ לְשׁוּב, הוּא מַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ וּמַכְנִים בְּלִבּוֹ, שֶׁכָּבֵר נִסְתַּלַּק הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִמֶּנּוּ וְהוּא רַחוּק כֹּל כֶּף עַד שֶׁכָּבֵר אִי אֲפָשָׁר לוֹ לְשׁוּב. וּבְאֵמַת הוּא לְהַפְּךְ, כִּי מַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה אֲפִלוֹ בַּעֲשֹׁר כְּתָרִין דְּמִסְאֲבִיתָא רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, וַיִּכְמוּ שְׁנֵאֵמַר: "הַשׁוֹכֵן אַתֶּם בְּתוֹךְ טְמֵאוֹתֵם", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבָרְכָהּ, "אֲפִלוֹ כְּשֶׁהֵם טְמֵאִים - שְׂכִינָה בִּינֵיהֶם"², וְזֶה עָקֵר דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה שֶׁעֲשֶׂה מֹשֶׁה בְּאַרְבָּעִים יוֹם הַאֲחֵרוֹנִים מֵאֲלוֹל עַד יוֹם כְּפֻרִים, שֶׁהֶעֱקָר הוּא לִידַע שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֲדִין עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֲפִלוֹ עִם הַגְּרוּעַ שֶׁבְּגְרוּעִים, בַּבְּחִינָת וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הַנֶּךְ. וְכָל זֶמֶן שֶׁהָאָדָם חוֹזֵר זֹאת בְּדַעְתּוֹ וּמַכְנִים זֹאת בְּלִבּוֹ בְּאֵמַת שְׁזָה בַּחֲנִינָת הָאֲזָהָרָה "וַיִּדַּעַת הַיּוֹם וְכוּ", כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת"³, הֵינּוּ בַּחֲנִינָת "אִם אֶסֶק שָׁמַיִם שֵׁם אֶתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הַנֶּךְ"⁴, אֲזִי בּוֹדָאֵי יֵשׁ לוֹ תְּקִנָּה גְּדוֹלָה, כָּל

מקורות והערות

1. הושע פרק א' פסוק ט', ופרק ב' פסוק א'. 2. ויקרא פרק ט"ז פסוק ט"ז. 3. ספרא (מדרש הלכה על ספר ויקרא הנקרא תורת כהנים) ט"ז מ"ג מסכת יומא דף נ"ו ע"ב: "השוכן אתם בתוך טמאתם" - אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם. 4. דברים פרק ד' פסוק ל"ב. 5. תהילים פרק קל"ט פסוק ח'.

ימי חיינו לזכרון לדרך התשובה באמת כי זה עקר דרך התשובה בחדש אלול, שהוא בחינת "הנותן בים דרך וכו'", שזה סוד פונת אלול פמוכא בפונות. והפונה הפשוטה שיוצא מזה לכל בני אדם הפשוטים הוא לידע, שאפלו בתוך מצולות ים השוטפים מאד על האדם כהמון גלי הים ממש, בבחינת: "ותשליכני מצולה בלבב ימים", אף-על-פי-כן גם שם יש דרך ונתיב תמיד לשוב אליו יתברך על-ידי בחינת "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנץ", שזה סוד פונת אלול בחינת הדרך הנ"ל, שכל אדם יכול לזכור אליו תמיד בכל מקום שהוא בפרט באלול, אם יאמין בזה באמת ובפשיטות. (ליקוטי הלכות עדות הלכה ה' אות ט')

צו. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה ואת זכריה", אוריה סימן לזכריה, כי כמו שנתקמה נבואת אוריה שהתנבא על החרבן, כן התקם נבואת זכריה שהתנבא על הגאולה ועל בנין בית המקדש. וזה הענין הוא בכלל, ובפרט גם כן לענין גאלת הנפש של כל אחד מישראל ותקון מעשיו, שזה בחינת בנין בית-המקדש בפרט, כי בטבע האדם להאמין בהקלקול, הינו שמאמין שעל-ידי מעשיו שאינם הגונים קלקל ופגם הרבה שזה בחינת חרבן בית-המקדש, אבל על-ידי-זה נחלש דעתו מאד עד שנדמה לו שפכר אבדה תקותו ואי אפשר לו לשוב ולתקן מעשיו עוד, וזה רק מעשי בעל-דבר כי על-ידי-זה הוא פוגם בכל פעם ביותר חס ושלום. ובאמת צריכין לידע ולהאמין, כי כמו שיכולין לקלקל כמו כן יכולין לתקן גם כן ולהיטיב מעשיו ולשוב בתשובה שלמה, עד שיתתקן כל מה שפגם. ואדרבא, "מזה טובה מרבה" וצריכין אנו להתחזק בכל פעם בבטחון חזק ברב חסדיו ורחמיו יתברך כי סוף כל סוף בודאי נזכה לשוב אל השם באמת ויבנה הבית-המקדש, כמו שהבטיחנו על-ידי כמה נביאים וצדיקים, כמבאר בפנים. (ליקוטי הלכות ראשית הגז הלכה ה' אות יא)

צז. התורה נקראת עדות² בחינת שני לוחות העדות, שני דיקא כי צריכין שני עדים שהם כנגד שני הבחינות הנ"ל באות צ"ה, הינו בחינת נקדה העליונה

ונקדה התחתונה בחינת שמים וארץ, להודיע כי "מלכותו בכל משלה"^ל "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת"^מ, בחינת אם "אסק שמים שם אתה ואציעה שאול וכו'", שזה עקר דרך התשובה שנגמר ביום כפורים כנ"ל. וזה בחינת "ואעידה בם את השמים ואת הארץ"^נ.

ועל כן נתנו שני לוחות העדות ביום כפורים דיקא, כי התורה בחינת שני לוחות העדות הם עדים נאמנים, שמזכירין ומזרזין את האדם בכל פעם לכל יתיאש עצמו מן הרחמים, כי בשביל זה נתנו לוחות העדות ביום כפורים שהוא עת רצון יום מחילה וסליחה יום שנגמר בו הדרך לתשובה כנ"ל, להעיד לישראל אמתת טובו וחסדו יתברך שהתורה הקדושה, לוחות העדות נתנו ביום כפורים על יסוד זה שכולל שתי הנקודות הנ"ל. הינו שאף-על-פי שבודאי צריכין להזהר בנפשו ולשמר את התורה מאד ושלא לפגם אפלו פגם כל שהוא, כי בתנועה קלה פוגם ומקלקל מאד כשנוטה מדרך התורה חס ושלום, ואדרבא, צריך האדם להיטיב מעשיו בכל פעם ולעלות בכל פעם ממדרגה למדרגה עליונה ביותר, בבחינת "אם אסק שמים שם אתה" בחינת נקדה העליונה. אף-על-פי-כן כמו שצריכין להאמין בזה, שאם עוברין על דברי תורה פוגמין ומקלקלין מאד וגורמין חרפן גדול בכל העולמות חס ושלום, כמו כן צריכין להאמין גם כן להפך, שיש בכח האדם לתקן כל מה שפגם, כי עדין השם עמו ואצלו בבחינת "ואציעה שאול הנך", בחינת נקדה התחתונה, כי ימינו יתברך פשוטה תמיד לעזרנו לשוב ולקרבנו אליו יתברך על-ידי הדרך התשובה שנגמר ביום כפורים, שהוא בעצמו כולל שתי הנקודות הנ"ל, שזה עקר דרך התשובה, רק אנו צריכין לשים לבנו לזה ולהאמין בזה בכל עת, וזה בחינת "עדות ה' נאמנה מחכימת פתי"^פ.

כי באמת התורה הקדושה היא רוצה להחכים אפלו את הפתי, הינו אפלו את מי שכבר נתפתה אחר יצרו ונתעה למקום שנתעה, אף-על-פי-כן התורה מכרזת ומעידה לפניו שאם ישוב מיד, יקבל השם יתברך תשובתו ברצון ויקרבו אליו באהבה גדולה, והתורה בעצמה מעידה לפניו הדרך לתשובה שעל-ידי-זה יכול גם הפתי להתחכם, רק המניעה הוא מחמת שקשה לו להאמין בעצמו שיכול לתקן עדין, ועל זה קורא הפתוב ומכריז, כי "עדות

ה' נֶאֱמָנָה", כִּי בִּוּדָאֵי הִיא נֶאֱמָנָה מְאֹד בְּעִדּוּתָהּ שְׁמַעֲיָדָה שְׁמִלְכוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ כִּלְ מְשָׁלָה בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת כִּנ"ל, וְאִם אֵתָּה מֵאֲמִין לְעִדּוּתָהּ עַל הַפֶּגֶם וְהַקְּלֹקֹל חֶסֶד וְשָׁלוֹם, מִכָּל שָׂכָן אֵיךְ אֵתָּה צָרִיךְ לְהֵאֱמִין לְעִדּוּתָהּ עַל כֹּחַ הַתִּקְוָן, כִּי בִּוּדָאֵי מְדָה טוֹבָה מְרֻבָּה כִּנ"ל. וְזֶה גַם כֵּן בַּחֲנִינָתָה "עִדּוּתֶיךָ נֶאֱמָנוּ מְאֹד וְכוּ' ה' לֹאֲרֹךְ יָמִים", הֵינּוּ אֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּבֵר אֲרָכוֹ הַיָּמִים שְׁאֵנוּ מְצַפִּים לְבִנְיָן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַתְּשׁוּבָה וְהַתִּקְוָן וְעֵדִין לֹא נוֹשְׁעֵנוּ בְּשְׁלֵמוֹת, אֶף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיכִין עֵדִין לְהַתְחַזֵּק מְאֹד בַּתְּקֻנָּתוֹ, כִּי בִּוּדָאֵי עִדּוֹת ה' נֶאֱמָנוּ מְאֹד כִּנ"ל.

(ליקוטי הלכות עדות הלכה ה' אות ט' - י"ב, י"ד)

צח. הַיֵּצֵר הָרָע וְחִילּוּתָיו הֵם בַּחֲנִינָת עַדֵי שְׁקֵר שְׁמַכְנִיסִין בְּלֵב הָאָדָם הַהֶפֶךְ מִכָּל הַנ"ל, כִּי הוּא הַמְּסִית הוּא הַמְּדִיחַ הוּא הַמְּסַטֵּין, כִּי בַּתְּחִלָּה מְסִית לְהָאָדָם וּמְבִיאֵו לְמָה שֶׁמְבִיאֵו וְאַחֲרֵי-כֵן הוּא מְסַטֵּין וּמְקַטְרֵג עָלָיו לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, וְכִמּוֹ שֶׁהוּא מְסַטֵּין וּמְקַטְרֵג לְמַעַלָּה לְהַרְחִיק רַחֲמֵי יִתְבָּרֵךְ מִיִּשְׂרָאֵל חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּמּוֹ כֵּן הוּא מְסַטֵּין בְּיוֹתֵר בְּלֵב הָאָדָם בְּעַצְמוֹ וּמַחְלִישׁ דַּעְתּוֹ כָּאֵלּוּ כָּבֵר אֶפֶס תִּקְוָה חֶסֶד וְשָׁלוֹם. וְעַל זֶה צוּעֵק הַכְּתוּב, "כִּי קָמוּ בִי עַדֵי שְׁקֵר"^א שֶׁהֵם הַסְטֵרָא אַחֲרָא, שְׂרוּצִים לְהַעֲדִי בְּלֵב הָאָדָם הֶפֶךְ מִן הָאֱמֶת וּלְהַרְחִיקוֹ בְּיוֹתֵר חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְעַל כֵּן נִתֵּן לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ תָּרִין סִהְדִין שֶׁהֵם מִלָּה וּתְפִלִּין אוֹ מִלָּה וְשִׁבְתָּ, כִּי כָל זְמַן שִׁישׁ לְהָאָדָם שְׁנֵי עִדִּים נֶאֱמָנִים הַנ"ל הֵם מְעִידִין וּמְבַטְחִין לוֹ בְּכָל עֵת, שֶׁעֵדִין חֲבִיבוּתָהּ גִּבֵּן מֵאַחֵר שְׁאֵנוּ זֹכִין עֵדִין לְשְׁנֵי עִדִּים קְדוּשִׁים כָּאֵלּוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְבַטֵּל וּלְהַכְנִיעַ הַעֲדֵי שְׁקֵר הַנ"ל עַל-יְדֵי בַּחֲנִינָת הַדָּרֵךְ לְתְּשׁוּבָה שְׁפִלּוֹל גַּם כֵּן מִבַּחֲנִינָת שְׁנֵי עִדִּים נֶאֱמָנִים בַּחֲנִינָת לִוְחוֹת הָעִדּוֹת

(ליקוטי הלכות עדות הלכה ה' אות י"ד)

צט. צָרִיךְ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְהַזְהֵר מְאֹד לְבָלִי לִיָּאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַיָּמִים הָרַעִים וְעַתִּים לְרַעַה הָעוֹבְרִים עָלָיו, רַק אֲדַרְבָּא, כָּל מָה שֶׁמִּתְגַּבְּרִין עָלָיו הַיָּמִי רַע שֶׁהֵם הַמַּדּוֹת רָעוֹת וְכִיּוּצָא יוֹתֵר וְיוֹתֵר, הוּא צָרִיךְ לְהַתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ גַּם בָּהֶם, עַד שִׁימְצָא גַם בָּהֶם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְחִיּוֹת אֱלֹקוֹת הַמְּלַבֵּשׁ שֵׁם. כִּי בְּאֱמֶת אֵין שׁוֹם מְקוֹם נִמּוּךְ וְיִרּוּד בַּעוֹלָם וְלֹא שׁוֹם יוֹם וְעַת וְזְמַן בַּעוֹלָם שְׁאֵין שֵׁם דְּבָרֵי תּוֹרָה וְחִיּוֹת אֱלֹקוֹת בְּהַעֲלֵם וּבְצַמְצוּם, שְׁמַחֲיָה אוֹתוֹ הַמְּקוֹם וְהַזְמַן. וּלְפַעְמִים מִפִּיל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֶת הָאָדָם לְמַקּוֹמוֹת כָּאֵלּוּ בַּמְּכֻן

בשכיל נסיון, אם יתגבר שם לחפש ולבקש פראוי את הטוב המלבש בתוך מקום וזמן רע כזה, ואז תהי הירידה שלו תכלית העליה, כמבאר בפנים.

(ליקוטי הלכות הלואה הלכה ה' אות ה' ו')

ק.

בעת שהאדם רחוק מקדשתו יתברך והוא נע ונד ומטלטל ודוחין אותו מקדשתו מדחי אל דחי רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן אם הוא חזק ואמין לבקש ולדרש ולחפש ולחתור בכל עת ולהתגעגע ולכסף ולבקש את שאהבה נפשו, הינו לזכות למצא אותו יתברך, אזי אף-על-פי שיעדין עוברים עליו ימים ושנים הרבה ואינו זוכה למצאו יתברך ולהתקרב אליו, אף-על-פי-כן ידע ויאמין כי בכל עת ועת על-ידי כל בקשה וחפוש ועל-ידי כל דרישה ודרישה שדורש ומבקש ומחפש למצא כבוד קדשתו יתברך, ועל-ידי כל הבטה וגעגוע שמביט ותולה עיניו לרחמיו יתברך ועל-ידי כל תנועה ותנועה שפונה אל הקדשה, על-ידי כל זה זוכה בכל פעם לשבר חומות ברזל ודלתות נחשת, אף-על-פי שאחר-כך מתגברין עליו בכל פעם רחמנא לצלן, ואף-על-פי-כן אין יגיעו לריק חס ושלום, ואין שום תנועה שפונה לקדשה נאבדת חס ושלום, ואם הוא חזק ואמין לבקש ולחפש יותר אף אם יעבר עליו מה בודאי סוף כל סוף יזכה למצא אותו יתברך.

ובודאי צריכין לעבר על האדם עדין ועדינין הרבה וכמה ימים ונהרות ותהומות ומימות מחלפין צריכין לעבר עליו, ובכמה מדבריות המלאים נחשים ועקרבים גדולים ונוראים צריך לעבר בהם, עד אשר זוכה לכנס לשערי הקדשה באמת, וזה הדבר אי אפשר לבאר כלל עד היכן האדם צריך להתחזק, אף-על-פי שכבר זכרנו בזה הרבה בעזרת השם אף-על-פי-כן עדין צריכין למדעי כי לכל אחד נדמה שעליו אין אנו מכונים בדברינו, כי הוא יש לו מניעות פאלה ונתפס בתאוותיו ובמצודתו כל כך עד שלאיש פמותו אי אפשר עוד לשוב באמת להשם יתברך, כי כבר נלכד ימים ושנים הרבה במה שנלכד עד אשר "לא יאמין שוב מני חשך", כך נדמה לכל אחד. ורבנו, זכר צדיק לברכה, היה קורא תגר על זה מאד ואמר בזה הלשון: "אקה! לבל תתיאשו עצמכם", ובלשון אשכנז: "גיוואלד זייט איין גיט מיאש" ומשך מאד תיבת גיוואלד, כי באמת הפל יכולין לזכות להתקרב

להשם יתברך אפלו על-ידי עצה זו לבר, דהינו שיחפשו ויבקשו ויצטערו ויתגעגעו לשוב אליו יתברך, וסוף כל סוף יתקברו להשם יתברך על-ידיה, ואז יראו שאין שום תנועה דקדשה נאבדת חס ושלום. ועל-ידי כל תנועה ובקשה שהוא מבקש את פבורו יתברך זוכה לעשות איזה תקון, עד אשר יזכה לעלות בתכלית העליה.

קא. ענין מה שאסור ליאש את עצמו לעולם וצריכין להתחזק מאד ברצונות וכסופין חזקים דקדשה ולהאמין, שהרצון בעצמו הוא גם כן טוב ושיכולין על-ידיה לזכות לתשובה שלמה, עד שההתרחקות יהיה תכלית ההתקרבות והירידה יהיה תכלית העליה.

קב. ענין איך שצריכין להתחזק מאד להרבות בתחנונים וצעקות והתבודדות אף-על-פי שגדמה לו שזה כמה שהוא עוסק בזה ואינו רואה שום פעלה כלל, אף-על-פי-כן על כל פנים הוא בבחינת מחאה נגד הסטרא אחרא שלא תוכל על-ידיה להחזיק בנחלתו חס ושלום, לעולם, עין התבודדות כ"ט.

קג. האדם יש לו ארבע אמות בכל מקום, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, "ארבע אמות של אדם קונות לו וכו'", ואלו הארבע אמות הם בחינת ארבע אותיות הויה כמובא, הינו כי בכל אדם יש בו שם הויה ברוך הוא כמובן בזהר הקדוש, ושם השם זה בחינת אור האמת בחינת "ה' אורי", כי "אמת ה' לעולם", כי בכל אדם בכל מקום שהוא אפלו בדיוטא התחתונה בחינת רשות הרבים שיש שם אחיזת החיצונים, אף-על-פי-כן בודאי גם שם יש בו עדין איזה נקדה טובה המשרשת בו וזאת הנקדה היא בחינת שם הויה ברוך הוא המשרש בכל אדם שהוא בחינת אור האמת, ומאור הזה נמשכין ארבע אמות שיש לכל אדם שקונות לו אפלו ברשות הרבים, כי אפלו אם האדם במקומות החיצונים בחינת רשות הרבים גם שם יש לו מקום ואין שום מניעה ובטול בעולם כי גם שם יש לו ארבע אמות שהם נמשכין מבחינת אור האמת, שעל-ידיה רואה כל הפתחים שיש בתוך החשך והסטרא אחרא וזוכה לברר ולהוציא כל הניצוצות הקדושים המשקעים שם ועל-ידיה

קונה כל הקנינים, כמבאר בפנים. וזה גם כן בחינת ארבע אמות שיש להאדם בשבת גם ברשות הרבים^א.

וכן אפלו היוצא חוץ לתחום יש לו ארבע אמות^ב, כי אלו הארבע אמות הם בחינת רשות היחיד, יחודו של עולם כי הם נמשכין בשרשן משם הויה ברוך הוא, שהוא בחינת אור האמת המאיר להאדם בכל מקום אפלו אם יצא בעוונותיו חוץ לתחום הקדשה, אף-על-פי-כן יש לו מקום גם שם וגם משם יכול לדבק את עצמו ולשוב אליו יתברך. והעקר על-ידי שאין שהוא אף-על-פי-כן ימשך עצמו בכל כחו רק אל נקדת האמת לאמתו ואז יאיר לו האמת בתוך החשך ויזכה לראות הפתח, איך לכנס אל הקדשה וישבר כל המניעות והעכובים והבלבולים הנמשכים מהקלפות, שהם גטורי תרעא העומדין אצל הפתח הקדשה, בבחינת לפתח חטאת רובץ והם מחשיכין עיני האדם כל כך, עד שאינו רואה הפתח ונדמה לו כאלו אין שום פתח לפניו לכנס אל הקדשה, מחמת גדל המניעות שמשתטחין לפניו. ועל כן עקר התקון והעצה לזה הוא רק אמת כי על-ידי שימשך עצמו אל האמת, יראה שאין שום מניעה כלל, והכל הוא רק באחיזת עינים ויזכה לראות הפתח הקדשה ולכנס שם לבטח. וזה בחינת ארבע אמות שנותנין לו להאדם לפני הפתח לפרק שם משאו^ג, כמבאר בפנים.

(ליקוטי הלכות חלוקת שותפות הלכה ד' אות ג' - ו')

קד. לפעמים האדם נכנס לעבודת השם ומתחיל לעלות מדרגא לדרגא, ופתאום נדמה לו, שהוא נתרחק מהקדשה מאד לבחינת קצוי ארץ וים רחוקים. כי רואה שחוזרין ועולין על מחשבתו מחשבות ותאוות והרהורים וכו' מה שלא עלו על מחשבתו זה כמה ימים או שנים. אל יפל לב האדם עליו על-ידי-זה, כי לפעמים זהו לתכלית שלמות טובתו, כי מחמת שפכר הגיע למדרגה כזו שהוא בסמוך אל הקדשה ממש ורוצה לכנס לפנימיות הקדשה, על כן אי אפשר לו לכנס לשם עד שיחזור וילך דרך המקומות הפגומים, שהיה שם בתחלה ויתקן מה שפגם ויחזור ויברר ויעלה כל הניצוצות הקדושים שהורידם לשם על-ידי עוונותיו. ואז נעשה מזה תקונים גדולים בבחינת

קטרת ואז יזכה לכנס לפנימיות הקדשה ממש. כי זה עקר תענוגיו ושעשועיו יתברך, כשמצלין הניצוצות הקדושים מעמקי הקלפות, ויכול להיות כשנתרחק האדם ביותר ואף-על-פי-כן הוא ממשיך עצמו אל השם יתברך בכל פעם, שיקבל השם יתברך ממנו נחת רוח גדול מאד, כי מאחר שהוא במקומות הרחוקים מאד וממשיך עצמו משם להשם יתברך, אזי בכל תנועה ותנועה ובכל המשכה והמשכה הוא גורם שעשועים גדולים להשם יתברך, ואם יהיה חזק בדעתו למשוך את עצמו תמיד אל השם יתברך יהיה אף שיהיה אזי סוף כל סוף יחמל עליו השם יתברך ויכנס על-ידי-זה דיקא לפנים ממש לתוך בית הקדשה עין פנים.

(ליקוטי הלכות חלוקת שותפות הלכה ה' אות ו' ח' עין וראה אות קכ"ה)

קה. העקר הוא האמת כי בודאי אם יסתכל על האמת לאמתו בודאי יחתר להשם יתברך עד שישב אליו באמת, כי אף-על-פי-כן מה יהיה בסופו, וסוף כל סוף יהיה מכרח להתתקן על-ידי ענשים קשים ומרים, על פן הלא טוב לו שישב מיד. כי באמת אין שום יאוש בעולם כלל, כמבאר אצלנו כמה פעמים, כי כל הנפילות והיאושים של העולם הוא רק מחמת הרחוק מאמת שמטעה את עצמו לומר שאינו יכול עוד לשוב, כמו שכתוב: "לא יאמין שוב מני חשך", שאינו מאמין שאפשר עדין לשוב מני חשך וכל זה מחמת השקר, כי הוא מבקש לעצמו עלילה לפטר עצמו מעבודת השם יתברך. כי כל אדם בטבעו יש לו רע המונעו מעבודת השם וצריך לסבל צער ויגיעות גדולות לשבר זה הרע, ועל פן הוא מבקש בכל פעם לפרש עצמו מעבודת השם מחמת הרע שבטבעו. אף אף-על-פי-כן אזי לו מיצרו אזי לו מיצרו, כי אימת הדין עליו, מה יעשה ליום פקדה. אף כשרואה שמתחיל כמה פעמים למשוך עצמו קצת להתקרב להשם יתברך ואינו יכול לעמד בשום נסיון קל, אזי מוצא לעצמו תרוע לומר, מה אעשה, באמת הייתי רוצה לשוב להשם יתברך, אבל יצרי מתגבר עלי בכל פעם ומה כחי כי איחל עוד, כי כבר נתפסתי בגלות גדול עד שאי אפשר לשוב עוד חס ושלום.

אבל באמת כל זה הוא פתוי היצר הרע והסתת הפעל דבר מעצם הרע שבטבעו שרוצה לפטר עצמו ולפרש מהשם יתברך על-ידי דחיה וטעות זה.

ובאמת הוא מטעה את עצמו, כי סוף כל סוף מה יהיה בסופו, "כי אין חשף ואין צלמות להסתר שם כל פועלי און".¹ ובודאי יהיה מכרח לתן דין וחשבון לפני השם יתברך ולא יותרו לו דבר אחד, ואם יש לו רק דעת כל שהוא ראוי לו לבלי להניח להטעות את עצמו, כי באמת אין שום יאוש כלל ואיך שהוא צריך לו לחתור ולבקש הצלה ומנוס מעמקי שאול תחתיות ומתחתיות. ואם הוא רואה שאף-על-פי שהוא חותר ימים ושנים להשם יתברך ועדין לא שב מטעותו, אף-על-פי-כן יהיה עקשן גדול מאד ויאחז בעבודת השם יתברך בדרך עקשניות, כמבאר במקום אחר, ויתלה עיניו לפרוץ תמיד איך להנצל מעתה על כל פנים ממה שהוא צריך להנצל כל אחד לפי בחינתו.

וראוי להאדם הבר דעת שיהיה מרצה, שאפלו אם לא יפעול בכל טרחו ויגיעתו שמתנגע בעבודת השם ואינו עולה בידו בשלמות, רק שעל-ידי-זה יזכה על כל פנים להנצל פעם אחת בכל ימי חייו מפגם אחד מעברה אחת או מהרהור ותאוה אחת וכיוצא, הינו שזוכה על-ידי עבודתו ותפלתו והתבודדות שלו וכו' שעל-ידי-זה יש לו עברה אחת פחותה מחשבון עוונותיו מאשר היה לו אם לא היה חותר ומתפלל להנצל מהם, גם זה די לו. כי סוף כל סוף לא יהיה נשאר מכל עמל ויגיעת האדם בעולם הזה כי אם מה שזכה לפעמים להנצל מרע ועברות ולחטף לפעמים איזה מצוות ודבר טוב. ואי אפשר להאריך בזה, עד היכן צריכין להתחזק תמיד בהשתוקקות להשם יתברך ולא יניח את הרצון לעולם. והעקר הוא האמת, כי מי שאינו רוצה להטעות את עצמו ומסתפל על האמת שלא יאבד עולמו הנצחי, בודאי ישוב אל השם מכל מקום שהוא "כי אמת ה' לעולם".²

(לקוטי הלכות שלוחין הלכה ג)

קו. כשאדם רוצה להתקרב להשם יתברך ולשוב בתשובה צריך שיעברו עליו אלפים ורכבות ירידות בלי שעור, וצריך שיהיה גבור חזק לחזק לבבו בכל פעם לבלי להניח את מקומו משום ירידה שבועלם, וכל אלו העליות וירידות שעוברים על כל אחד מישראל הם בחינת כלליות המלחמות והצרות שעברו על כלליות ישראל מימות עולם, כמבאר בפנים (עין גלות וגאלה אות י"ח). והעקר הוא התחזקות, לחזק את עצמו תמיד אף אם הוא כמו שהוא להאמין

בַּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה, שְׁאִין שׁוּם יְרִידָה בְּעוֹלָם, כִּי בְּכָל מָקוֹם יְכוּלִין לִמְצֹא אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, בְּבַחֲנִית אִם אֶסֶק שָׁמַיִם שֵׁם אֶתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הַנֶּהָ, כִּי אֶפְלוּ כְּשֶׁנוֹפֵל לְשֹׁאֹל תַּחֲתִיּוֹת רַחֲמָנָא לְצִלָּן, אֶף-עַל-פִּיכֵן צָרִיךְ לַחֲזֹק אֶת עֲצָמוֹ תְּמִיד וּלְבַלִּי לִיָּאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ לְעוֹלָם, כִּי גַם שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ נִמְצָא בַּחֲנִית "וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הַנֶּהָ". וְזֶה עָקֵר הַכֹּלל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וְהִיסוּד שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בּוֹ לְבַלִּי לִפְלֵ בְּדַעְתּוֹ לְעוֹלָם, אֶף אִם יַעֲבֹר עָלָיו מָה. וְכָל הַצְדִּיקִים שֶׁהָיוּ מִימּוֹת עוֹלָם שָׁזְכוּ לְמָה שָׁזְכוּ - אֲשֶׁרִי לָהֶם אֲשֶׁרִי חֻלְקָם, כֹּלָם לֹא בָּאוּ לְשִׁלְמוֹתָם כִּי אִם עַל-יְדֵי בַּחֲנִיָּה זֹו עַל-יְדֵי שְׁלֵא הָיוּ מִיָּאֲשִׁין עֲצָמָן לְעוֹלָם, כִּי גַם עֲלֵיהֶם עָבְרוּ יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת הַרְבֵּה, רַק שֶׁהֵם הִתְחַזְּקוּ עֲצָמָן בְּכָל פַּעַם אֶף-עַל-פִּי שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם מָה שֶׁעָבַר. וְעַל-יְדֵי הִתְחַזְּקוֹת שְׁלֵהֶם (שְׁקוּרִין דְּעַר הָאֲלִטִּין זִיד¹) זָכוּ לְמָה שָׁזְכוּ - אֲשֶׁרִי לָהֶם (לִיקוּטֵי הַלְכוֹת אוֹנָאָה הַלְכָה ג' אוֹת א')

קז. עָקֵר הֵהִתְחַזְּקוֹת שִׁינְפָּה לְהַשְׁאֵר קַיִם עַל מַעֲמָדוֹ לְעוֹלָם וּלְאַחֲזֹ עֲצָמוֹ בַּהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ תְּמִיד בְּכָל הַנְּפִילוֹת וְהִירִידוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְאֶפְלוּ בְּשֹׁאֹל תַּחֲתִיּוֹת חֵס וְשָׁלוֹם, לֹא יִתִּיאֵשׁ בְּשׁוּם אַפֵּן בְּעוֹלָם הוּא עַל-יְדֵי תַּפְלָה, כִּי עָקֵר הַתְּשׁוּבָה הוּא תַּפְלָה, כַּמְבָּאֵר בַּפְּנִיִּים:

(לִיקוּטֵי הַלְכוֹת אוֹנָאָה הַלְכָה ג' אוֹת ב' וְעֵינִן הַתְּבוּדוֹת אוֹת ל"ב ל"ג ל"ד ל"ה)

קח. מְבָאֵר בְּדִבְרֵינוּ כַּמָּה פַּעֲמִים שֶׁהַחֲסִדִּים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "חֲדָשִׁים לְבָקָרִים וְכוּ'", מִכַּל-שָׁכֵן בְּכָל שָׁבוּעַ וּבְכָל חֹדֶשׁ וּבְכָל שָׁנָה, מִכַּל שָׁכֵן בְּכָל יוֹר וְיוֹר. כִּי סוּף כָּל סוּף חֲסִדוֹ יִתְבָּרֵךְ יִתְגַּבֵּר עָלֵינוּ וְיָבִיא לָנוּ מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, וְכָל מָה שֶׁקָּרֹב יוֹתֵר לְבִיאַת הַמְּשִׁיחַ, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִמְּשִׁיחַ עָלֵינוּ חֲסִדוֹ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, בְּבַחֲנִית "וְעוֹשֶׂה חֲסִד לְמְשִׁיחוֹ", כִּי מְשִׁיחַ יִמְשִׁיחַ הַחֲסִדִּים בְּשִׁלְמוֹת, וְעַל-יְדֵי אֵלּוֹ הַחֲסִדִּים יֵשׁ לָנוּ תַּקְוָה תְּמִיד לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ אֶפְלוּ הַגְּרוּעַ שֶׁבְּגְרוּעִים. אֵךְ כָּל אֵלּוֹ הַחֲסִדִּים הַגָּדוֹלִים שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ רוֹצֶה לְהַמְשִׁיחַ עָלֵינוּ בְּכָל עֵת אֵין מִי שִׁידַע מָהֶם בְּשִׁלְמוֹת כִּי אִם הַצְדִּיק הָאֱמֵת, וְכָל מִי שֶׁמְקָרֵב אֵלָיו הוּא מוֹדִיעַ לוֹ רַחֲמָיו וְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרֵךְ שֶׁהֵם עַד אֵין חֶקֶר, אֲשֶׁר עַל-יְדֵי-זֶה יְכוּל כָּל אֶחָד לְהַכִּין אֶת עֲצָמוֹ מַעֲתָה עַל כָּל פְּנִיִּים לְקַבֵּל הָאוֹצֵר מִתְּנַת חֲנֹם שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְהַעֲקֵר עַל-יְדֵי

אמונה ורצון שידע האמת באמונה שלמה על מה אתי להאי עלמא ויתחזק
ברצונות חזקים תמיד לשוב אליו יתברך, ויתחזק בכל כחו להתקרב לצדיקים
וכשרים שיודעים לחזקו וליעצו בעצות נכונות ואמתיות, עד אשר יזכה
לשוב אל השם וירחמם וכו' (ליקוטי הלכות מתנה הלכה ד' אות ח' עין יראה אות קל"ב):

קט. בודאי צריך לעבר על האדם כמה וכמה עליות וירידות, כי אי אפשר לעלות
מדרגא לדרגא כי אם על ידי הירידה שקדם העליה ואז הירידה היא תכלית
העליה, אך אף-על-פי-כן יש הרבה שנפלו על ידי הירידות שעברו עליהם,
ועל כן צריך שתדע, שצריכין התחזקות הרבה ועקשנות גדול בלי שעור
שכל זה הוא בחינת עזות דקדשה, שצריכין קדם שזוכין לכנס אל מדור
הקדשה, בבחינת "נהלת בעזך אל נה קדשך". ועקר הכח של ההתחזקות
צריכין לקבל מהצדיקים הגבוהים במעלה מאד, שזכו לבחינת תורת השם
ותפלת השם ממש ששם החסד והצדקה עד אין סוף, בחינת "חסדי ה' כי
לא תמנו"י שזה החסד ממשיכין ביותר בראש השנה, כמבאר בפנים.

ובאמת אי אפשר להבין ולהשיג כלל החסד והצדקה הנמשך משם, כי הוא
בחינת תפלת השם, שהשם יתברך בעצמו כביכול מתפלל על זה להמשיך
ולגלות החסד הנפלא הנעלם הזה. ובה יכולין להתחזק הכל בכל עת מאחר
שמאמין בדברי רבותינו, זכרונם לברכה, שגלו לנו שיש תפלת השם, שהשם
יתברך בעצמו כביכול מתפלל, "יהי רצון מלפני שייכבשו רחמי את פעסי
וכו'" ושמ החסד והצדקה עד אין קץ והוא בחינת סתרי נסתרות גבוהים
מאד שאי אפשר להשיגם, כי אם גדולי הצדיקים המבחרים שזכו לזה והם
יכולים לעורר ולהמשיך עלינו החסד והצדקה הנפלאים הנ"ל. ובכחם יכולין
הכל להתחזק ולהתגבר בעזות דקדשה ולשוב אל השם.

(ליקוטי הלכות מתנה הלכה ד' אות ו', עין יראה אות קל"ד)

קי. עקר בריאת האדם וירידתו לעולם הגשמי הזה המלא קלפות והסתות וכו'
הוא כדי שיוכל להוציא החסדים הנעלמים מאד מהעלם אל הגלוי שזה עקר
גדלתו יתברך, כי מדת החסד נקרא גדלה וכל מה שמוציאין חסדו מהעלם

אל הגלוי נתגלה גדלתו יתברך יותר. וזה בעצמו גם כן הענין של בחינת ירידה תכלית העליה, כי על-ידי שמחזק עצמו גם בעת הירידה על-ידי האמונה בעצם חסדיו יתברך עד אין קץ ותכלית, על-ידי-זה מוציא החסדים הנעלמים אל הגלוי שזה עקר גדלתו יתברך, ועל-ידי-זה זוכה לעלות בעליה גדולה ולהשיג השגה יתרה בגדלתו יתברך. וזה גם כן בחינת "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד"^א, כי על ידיהם נתגלה גדלת חסדו וטובו יתברך ביותר (ליקוטי הלכות מנחת ה' אות ט"ו)

קיא. אי אפשר לילך בדרך צדקה וחסד חנם לבד כי אם כן לא יעשה כלום חס ושלום, רק אדרבא, יעשה מה שלבו חפץ חס ושלום, ויסמך על חסדי ה' ואין זה דרך התורה הקדושה. אבל גם לילך בדרך משפט לבד גם כן אי אפשר, כי אין העולם מתקיים על-פי מדת הדין לבד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וכמו שרואין בחוש שהרבה נפלו ונתרחקו על-ידי רבוי המשפט והדין יותר מדאי שהחמירו על עצמן הרבה עד שאמרו בלבכם שאפס תקותם חס ושלום, לפי רבוי עוונותיהם וקלקוליהם ופגמיהם העצומים. ואם כי אמת שפגמו הרבה, אף-על-פי-כן צריכין לבטח בחסדי השם ורחמיו, שאינם כלים לעולם שעדין עדין יש תקוה בכל יום ובכל עת ובכל שעה כל ימי חייו אפלו אם הוא כמו שהוא, "כי חסדי השם לא תמנו וכו'". ועל זה אמר שלמה^ב, אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה, וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה^ג, אם רשעת מעט אל תרשע הרבה, ואפלו אם כבר הרשיע הרבה חס ושלום, אף-על-פי-כן לא יוסיף וירשיע עוד הרבה ביותר, וכל מה שממעט קצת מלהרשיע בודאי הוא טובתו לנצח, וגם על-ידי-זה יוכל לזכות בסוף לשוב להשם יתברך בשלמות, כי אין שום יאוש בעולם כלל, כי "מדה טובה מרבה ממדת פרענות"^ד. ומה כשאדם פוגם או עובר עברה חס ושלום, השם יתברך משגיח ומסתכל על כל פרט ופרט,

מקורות והערות

א. מסכת ברכות דף ל"ד עמוד ב'. ג. מדרש רבה בראשית פרשה י"ב פסקא ט"ו - "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים" (משל) למלך שהיו לו כוסות ריקים אמר המלך אם אני נותן לחוכן חמין דם מתבקעין, צונן דם מקריסין, ומה עשה המלך ערב חמין בצונן ונתן בדם ועמדו. כך אמר הקב"ה אם בורא אני את העולם כמדת הרחמים - הוי חמיה פגיאין (חטאים רבים). כמדת הדין, היאך העולם יכול לעמוד אלא הרי אני בורא אותו כמדת הדין וכמדת הרחמים והלאוי יעמוד. ד. מגילת קהלת פרק ז פסוק ט"ו: "אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשתומם. פסוק י"ז: אל תרשע הרבה ואל תהי סכל למה תמות בלא עתך". ע. מסכת שבת דף ל"א עמוד ב': "מאי דכתיב אל תרשע הרבה וגו', הרבה הוא דלא לירשע הא מעט לירשע? אלא מי שאכל שום וירחו נודף יחזור ויאכל שום אחר וירחו נודף. ופירש רש"י: מי שאכל שום וירחו נודף וכו'... כלומר, דכי קאמר קרא אם רשעת מעט אל תוסף על רשעתך, שמי שאכל שום וירחו נודף כבר לחבריו, כלום יחזור ויאכל עוד אחר, וידוה נודף יותר לזמן ארוך. פ. מסכת יובא דף ע"ה.

כמו שכתוב: "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו" וכתוב, "ממכון שבתו השגית וכו' המבין אל כל מעשיהם", מכל שכן וכל שכן במדה טובה שבודאי אין שום תנועה טובה נאכדת לעולם.

ועל כן מי שרוצה לסמך רק על החסד חנם ויפרק על לגמרי חס ושלום, זה בחינת קלפת ישמעאל שיצא מאברהם שהיתה עקר מדתו חסד וצדקה. וכן להפך, מי שנופל מחמת רבוי המשפט והדין והחמרות יתרות והמרות שחרות שמכביד על עצמו, זה בחינת קלפת עשו שיצא מיצחק שמדתו דין ומשפט, ועל כן שאל את אביו האיה מעשרין תבן ומלח, חמרות יתרות הנ"ל, כי חמרות יתרות הם גם כן פגם גדול לפעמים וכמבאר במקום אחר. ועקר השלמות הוא כשנוכלל משפט וצדקה ביחד שזה בחינת יעקב בחינת משפט וצדקה בייעקב וכו' ועל כן היתה מטתו של יעקב שלמה ועין פנים. (ליקוטי הלכות מנחת הלכה ה' אות ל"ח ל"ט)

קיב. ענין התחזקות בעבודת השם על ידי שידע האדם היטב, כי אין לו כי אם אותו העת והרגע שהוא עומד בה עכשו ולא יחשב כלל משעה לחברתה. [עין יראה וכו' אות קל"ה קל"ו קל"ז].

קיג. כל זמן שאין האדם מיאש את עצמו מלחפש אחר אבודותיו הרבים ברצונות וכסופין טובים וגעגועים חזקים להשם יתברך, אז יש לו תקנה עדין שיחזירו לו אבודותיו בשלמות, [עין רצון אות ל"ח].

קיד. אסור ליאש עצמו חס ושלום, אף אם "תעה כשה אובר", כי אין שום יאוש בעולם כלל בבחינת "ואציעה שאול הנג", וזה עקר התשובה כמבאר בפנים, וזה בחינת מצות השבת אבדה קדם יאוש דיקא.

(ליקוטי הלכות אבדה ומציאה הלכה ב' אות ב')

קטו. צריך האדם לחזק את עצמו להתקרב להשם יתברך תמיד מכל מה שיעבר עליו בגוף ונפש וממון. כי יש מי שמטעה את עצמו, שאינו יכול להתקרב להשם יתברך מחמת רבוי היסורין והתלאות ודחקות הפרנסה שעובר עליו.

ואם יסתכל בעין האמת יראה, שכל היסורים העוברים עליו הם בחסד גדול ולא באו עליו לרחק אותו על-ידי-זה מהשם יתברך חס ושלום, רק אדרבא, לקרב אותו ביותר ולעוררו בתשובה ולפדותו על-ידי-זה מענשים קשים רחמנא לצלן, ומדינה של גיהנם ולזכות לעולם הבא. ובפרט שבתוך הצרה והיסורים בעצמן יכולין למצא בהם הרחבות גדולות, בחינת "בצר הרחבת לי"^א, וכמבאר במקום אחר.^ב

וכן יש מי שמטעה את עצמו שאינו יכול להתקרב להשם יתברך מחמת עצם רבוי פגמיו שנתרחק על ידם מאד מהשם יתברך. וכבר מבאר בדברינו הרבה שאסור לאדם ליאש עצמו חס ושלום, כי אפלו אם הוא כמו שהוא אף-על-פי-כן עדין יכול לחטף תורה ומצוות ולזכות לחלק טוב לעולם הבא. וצריך לחזק את עצמו מאד בהנקדות טובות שמוצא בעצמו עדין וידע ויזמין, כי עדין יש לו תקנה לשוב להשם יתברך באמת. ואם יאמר האמת שהיסורים בחסדים גדולים וגם יש בי נקדות טובות עדין, אף אף-על-פי-כן מה אעשה שרבו הפגמים והקלקולים גברו עלי כל כך, עד שקשה לי לסבל גם מעט היסורים וכן עצם הקטנות וחלישת הדעת שיש בלבי מרבו פגמי וקלקולי. אף-על-פי-כן על-ידי שיחזק את עצמו ויסתכל על החסדים וההרחבות וכן על הנקדות טובות על-ידי-זה יוכל על כל פנים לחזק לבבו לשפף שיחו ותפלתו לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים הרבה, עד שיושיעו השם יתברך בשלמות ויציל אותו מכל היסורים וימחל לו על כל עוונותיו ויזכהו לתשובה שלמה.

(ליקוטי הלכות פריקה וטעינה הלכה ד' אות י"ג)

קטז. צריך כל אחד אפלו אם נפל ונתרחק כמו שהוא, אף-על-פי-כן צריך להתגבר לחטף איזה טוב בכל עת וללמד על כל פנים מעט בכל יום ויום איזה הלכות מהלכות התורה, ולהטות אזנו היטב לשמע ולדבק עצמו בקול השם הגדול והנורא הקורא בלב האדם בכל יום ובכל עת שישוב אליו יתברך, וצריך כל אדם להטות אזניו ולבו לשמע בקול השם שעל כל פנים יהיו לו רצונות חזקים וכסופין גדולים להשם יתברך שזה יקר מאד. והעקר לשמח בכל עז ולברך ולהודות ולהלל להשם יתברך בכל עת על החסד

הנפלא והנורא שעשה עמנו, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו חמדה גנוזה אשר היא חיינו וכו'.

וזה עקר ברפת התורה שהאדם צריך להזהר בה מאד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, הינו להודות ולברך להשם יתברך בכל עת על מעט דמעט הנקודות טובות שיש בו עדין מהתורה הקדושה. ועקר כל החרבן וגלות ישראל היה רק בשביל זה, שלא קימו ככל הנ"ל, שזה בחינת "על מה אבדה הארץ וכו' על עזבם את תורתו", הינו שעזבוה לגמרי ולא נזהרו לחטף על כל פנים מעט למוד התורה בכל יום, וזה ולא שמעו בקולי, הינו שלא הטו את אזנם לשמע בקול השם הקורא בלבם בכל עת. ועקר "ולא הלכו בה" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, "שלא ברכו בתורה תחלה", הינו כנ"ל, וזהו ולא הלכו בה דיקא, כי זה הלוי ודרך נפלא מאד להתקרב עצמו להשם יתברך מכל מיני נפילות וירידות שבעולם על ידי בחינת ברפת התורה, הינו לברך להשם יתברך בכל עת על נעימת חלקנו וגורלנו שזכינו לתורה קדושה פזאת. ואין שהוא אין שהוא אף-על-פי-כן אנו זוכין בכל יום לחטף איזה ניצוצות ונקודות טובות מהתורה הקדושה. ובזה יש לנו לשמח נפשנו מאד ולחזק לבבנו בהשם יתברך, ואם היו הולכים גם אז בדרך זה לא היו באים לידי נפילות פאלו, רחמנא לצלן, שהיה בבית ראשון גלוי עריות ועבודה זרה וכו', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, ולא היו להם צרות פאלה וגליות וכו'. ועתה כל תקנתנו לשוב לארצנו ולבית מקדשנו הוא רק על-ידי-זה, כי "לית מלתא דא תליא אלא בתויבתא", ועקר התשובה הוא רק על-ידי-זה.

(ליקוטי הלכות פריקה וטעינה הלכה ד' אות ל"ה)

קיד. יש סודות פאלו שעל ידיהם יכולין להתקרב לה' יתברך אפלו הרחוקים ביותר וזה בחינת הסודות שמגלין הצדיקים הגדולים בסוד ובלחש והפל רק בשביל תקון העולם, כדי שיתקברו כל הרחוקים לעבודתו יתברך. ומה שאומרים דברים אלו בסוד ובלחש הוא סוד מה שאומרים ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד בחשאי ובלחש דיקא, עין פנים". ומי שמאמין בפאמת בסוד ה' אשר ליראיו, יש לו תקנה תמיד לצאת מרשת זו טמנו לו, וזה

בחינת: "סוד ה' ליראיו וכו' עיני תמיד אל ה' כי הוא יוציא מרשת רגלי".
(ליקוטי הלכות הפקר ונבסי הגר הלכה ד' אות כ"ב)

ק"ח. מבאר בפונות, שבפסח וספירה מכרחין לקבל המחין שלא כסדר, דהינו שמקבלין המחין דגדלות קדם המחין דקטנות, ועין שם בענין השנויים הנפלאים שיש בימים האלו מיום אל יום בענין המשכת המחין הנ"ל. ומבאר שם שמה שמכרחין לקבל המחין אז שלא כסדר הוא מחמת גדל אחיזת הסטרא אחרא שהוא זהמת מצרים שנאחזת אז בהם עדין, שמחמת זה ההכרח לקבל המחין שלא כסדר. והנה אף-על-פי ששם מבאר, שאין מקבלין המחין שלא כסדר רק בימים הללו מחמת הנ"ל. אבל תמיד מקבלין המחין כסדר. אף-על-פי-כן ממילא מוכן שכל זה לענין המשכת המחין בכלל שנעשה על-ידי העבודה של כלל ישראל, אבל בפרטיות כל זמן שהאדם אינו נקי מעוונותיו וצריך לשוב בתשובה שזה בחינת יציאת מצרים בפרטיות, אזי הוא צריך גם בשאר ימות השנה המחין שלא כסדר כפי בחינת יציאתו ממצרים, דהינו מזהמת עוונותיו.

ובלל כל המשכת המחין והחכמה והשכל הוא לדעת ולהפיר אותו ויתברך ולהתקרב אליו שזה עקר התכלית. ובכל יום ויום יש חכמה ושכל מיוחד שזה עקר הטוב שבכל יום ויום והוא עקר אור היום והשמש שמאיר בכל יום, רק כל יומא אית לה גדר מלבר דלא יעול כל בר נש להאי טוב, כגון חשוכא דכסא לנהורא כמבאר בזהר הקדוש, שזה בחינת קלפה הקודמת לפרי, שזה בחינת כלל כל הסבות והמאצעות שעוברין על כל אדם בכל יום, והתפשטות והשתטחות הבלבולים שמתגברין על האדם בכל יום, עד שבכל פעם נדמה לו, שבזה היום אי אפשר לו לעבד את השם ויתברך ורוצה לדחות את עצמו מיום אל יום בעבודת השם, וזה אסור גדול, כי צריך להתגבר ולהשתדל בכל יום ויום לשבר הגדרים והמניעות שמתגברין עליו ולמצא הטוב שבזה היום דיקא ולהמשיך המחין והשכל המיוחד לזה היום דיקא, ולהפיר אותו ויתברך על-ידי-זה כפי בחינת אותו היום דיקא כמבאר כל זה בפנים באריכות.

(עין יראה אות קמ"ה פסח וספירה אות קנ"ז קנ"ח)

והנה כפי המשכת המחין שצריך לקבל בכל יום בפרטיות כמו כן זה לעמת זה מתגברין ומשתטחין כנגדו בחינת הגדרים והמסכים והמניעות שיש על הטוב שבכל יום ויום, כי כפי השנויים הגדולים שיש בין המחין הקדושים, כמו כן יש שנויים רבים לאין מספר בענין הגדרים והמחצות שיש על כל יום ויום, ומזה נמשכין כל מיני הדחיות והבלבולים שבאין על האדם בכל יום. ועל כן אל יפל לב האדם עליו אם רואה, שבימים הקודמים התפלל קצת בכונה והיה לו איזה נוחה קצת מן הבלבולים וכו' ועכשו מתגברין עליו הבלבולים והמניעות ביותר, כי יכול להיות שהימים הראשונים היו בבחינת המשכת המחין הגדלות אצלו, ששם אין אחיזה החיצונים שהם המניעות והבלבולים כל כך, ועכשו צריך לקבל גם בחינת מחין דקטנות ולפעמים הם בחינת קטנות דקטנות, ששם הסטרא אחרא נאחזת ביותר ועל כן נדמה לו שקשה לעמוד כנגד המניעות והעכובים שבזה היום. אבל באמת צריך להאמין, שבודאי גם בזה היום יש בו טוב, רק שצריך לשפר הגדר שפני אותו היום כדי לזכות לזה הטוב שבזה היום דיקא כנ"ל. ועל כן צריך לחזק את עצמו בכל יום ויום כפי אותו היום, ואם לפעמים משתטחים כנגדו מאד עד שאי אפשר לו בשום אופן להתפלל כראוי, אף-על-פי-כן צריך לידע ולהאמין, שגם היום הזה הוא יום והוא מנוי וספור בימי חייו, ועל כן אם אי אפשר לו בשום אופן להתפלל כראוי באותו היום ישתדל לעשות בו עבודה אחרת, לומר שאר תחנות ובקשות בכונה ושיחה בינו לבין קונו או ללמד יותר או לעסוק במצוות וגמילות חסדים. כי רצה הקדוש-ברוך-הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, וברוך השם יש לנו בפה להחיות עצמנו בכל יום בכמה מיני למודי התורה הקדושה ובכמה מיני מצוות וכו'. והעקר שישתדל שלא יטעה חס ושלום, שהיום הזה בטל והולך, כי צריך לחשב בכל יום שאין לו כי אם אותו היום לבד בבחינת היום אם בקולו תשמעו. (ליקוטי הלכות פקדון הלכה ד' אות ה' - ח')

קט. אף-על-פי שצריך האדם להזדרז בעבודתו יתברך ולפרע חובת כל יום ויום בזמנו דיקא בעבודת השם, אף-על-פי-כן צריך גם-כן להתחזק מאד להמתין ולצפות לישועת השם אף-על-פי שהוא רואה, שעדין הוא רחוק לגמרי מעבודת השם, אף-על-פי-כן לא ירפה ידיו חס ושלום, מלהוחיל ולהמתין לישועת השם תמיד ועל-ידי-זה דיקא ינפה לשלמות ישועתו.

[עין כל זה יראה אות קמ"ה פסח וספירה אות ק"ס].

קב. ענין מה שעקר שלמות אמונת חכמים הוא להתחזק כל כך עד שיאמין גם בעצמו כי בגדל כח צדקתם של הצדיקי אמת יעלו גם אותו מעלה מעלה, ולעת עתה גם ההתקרבות בעצמו שמתקרב אליהם ומאמין בהם הוא טוב ויקר מאד. ועקר האמונה הוא במה שאין מבינים בשכל כידוע, וכמו כן גם בענין זה אף-על-פי שלפי שכלו וידיעתו הוא רחוק עדין מאד מהשם יתברך, אף-על-פי-כן צריך להאמין באמונה כי בודאי גם מעט נקודתיו הטובות, יקרות מאד בעיני השם יתברך.

[עין אמונה אות קנ"ט]

קכא. ענין מה שאין שום יאוש בעולם כלל, והשם יתברך מצמצם עצמו מאין סוף עד אין תכלית ומרמז להאדם רמזים להתקרב לעבודתו יתברך לכל אדם, כפי הראוי לו עכשו במקומו ושעתו, ועל-ידי-זה יכולין לזכור את השם יתברך תמיד בכל מקום ובכל זמן ובכל המדרגות שבעולם.

[עין יראה וכו' אות קנ"ח]

קכב. ענין מה שעל-ידי התורה הקדושה אנחנו ישראל מקשרין בו יתברך תמיד והתורה הקדושה היא יורדת אפלו בעמקי תהום לעורר אפלו את הפחות שבפחותים להשם יתברך, ועל-ידי עסק התורה יכולין הפל להתקרב אליו יתברך אפלו אלו שכבר נשקעו בתוך סטרא דמותא חס ושלום, ודברי תורה אינם מקבלים טמאה לעולם, רק אדרבא, מעלין את האדם משמאה לטהרה.

[עין תורה אות ק"ב]

קכג. שרש הבעל דבר והסטרא אחרא הינו שרש השתלשלות יניקתם הוא מבחינת תחלת הצמצום של חלל הפנוי שהשם יתברך, כביכול, העלים והסתיר אור חכמתו בשביל הבחירה. וההצלמה וההסתרה הוא, כביכול, כמו בחינת גנבה, כי באמת לאמתו יש שם השם יתברך, רק שהוא מעלים ומסתיר עצמו, כביכול, בשביל הנסיון והבחירה, בבחינת "אתה אל מסתתר", וכעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה², שאמר הקיסר אלליכם גנב הוא, והשיב לו שהוא לטובה וכמבאר שם המשל. ומשם שרש הגנבה והערמות והמרמות

1. ישעיה פרק מ"ה פסוק ט"ו. ב. מסכת סנהדרין דף ל"ט: "אמר ליה כופר לרבין גמליאל - אלהיכם גנב הוא דכתיב ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וישן אמרה ליה ברתיה שבקיה דאנא מהדרנא ליה (אמרה לו בתו של ר"ג הניחו ואני אענה לו) אמרה ליה תנו לי דוכוס (הביאו לי שוטר אחד) אמר לה למה לך, ליסטין באו עלינו הלילה וגמלו ממנו קיתון של כסף והניחו לנו קיתון של זהב אמר לה ולואי שיבא עלינו בכל יום ולא יפה היה לו לאדם הראשון שנמלו ממנו צלע אחת ונתנו לו שפחה לשמשו וכו'".

שֶׁל הַבַּעַל דָּבַר שֶׁהוּא רֹאשׁ לְכָל הַגִּבּוֹרִים וְבָא עַל הָאָדָם בְּעֶרְמָה וּבִמְרָמָה גְדוּלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "יֵאָרֵב בַּמֶּסֶתֶר וְכוּ' יֵאָרֵב לַחֲטָף עֲנִי וְכוּ'". וְעַל כֵּן עָקַר הַתְּקוּן עַל-יְדֵי אֲמַת עַל-יְדֵי שְׂיֻדָּעִים שֶׁבְּכָל מְקוֹם נִסְתָּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִפְלוּ בַּתּוֹךְ תִּקְףָה הַתְּגַבְרוּת הַחֲשֵׁךְ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרַע וְחִילּוּתוֹ, אֲף-עַל-פִּי-כֵן גַּם שֵׁם יְכוּלִין לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אֹרֶךְ הָאֲמַת, עַד שִׁיֵּאִיר לוֹ לְצֵאת מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁךְ וְהַאֲפֵלָה וּלְהַתְגַּבֵּר עַל מַה שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְגַּבֵּר, כִּי גַם הַחֲלָל הַפְּנוּי מֵלֵא מְאֻלָּקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעַל כֵּן כְּשִׁימְשִׁיךְ עֲצָמוֹ אֶל הָאֲמַת לְאֲמַתּוֹ אִזּוֹ בּוֹדָאִי אֵין חֲשֵׁךְ וְאֵין צִלְמוֹת לְהִסְתָּר שֵׁם, כִּי "גַּם חֲשֵׁךְ לֹא יַחֲשִׁיךְ מִמֶּנּוּ" וְכָתִיב, "כִּי אֲשֹׁב בַּחֲשֵׁךְ ה' אֹרֶךְ לִי". וְאִזּוֹ לֹא דִי שִׁינִּיכָה לְצֵאת מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁךְ אֲף גַּם יִנָּכֶה לְהוֹצִיא כָּל הַטּוֹב שֶׁהָיָה כְּבוֹשׁ בָּהֶם מִכִּבְר. וְכָל מַה שֶׁהַחֲשֵׁךְ מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר יָדַע, שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר לְהַמְשִׁיךְ עֲצָמוֹ אֶל הָאֲמַת, וְאִזּוֹ יִנָּכֶה לְהוֹצִיא עַל-יְדֵי-זֶה הַטּוֹב הַכְּבוֹשׁ בָּהֶם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁזֶה בַּחֲנִינֵת מַה שֶׁהַגִּבּוֹר כְּשֶׁנִּמְצָא הַגִּבּוֹרָה בְּיָדוֹ מְשַׁלֵּם כָּפֹל וְאֵם טִבְחוֹ אוֹ מְכָרוֹ אִזּוֹ מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, כְּמִבְאָר בַּפְּנִים. (לִקְוִטֵי הַלְכוֹת גִּבּוֹר וַאֲבֹדָה הַלְכָה ה' אוֹת ט' י') [וְעַיֵן אֲמַת אוֹת ע"ו ע"ח]

קכד. עָקַר קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם הוּא צִיצִית וְתַפְלִין שֶׁהֵם בַּחֲנִינֵת אֹרֶךְ הָאֲמַת, כְּמִבְאָר בַּפְּנִים, וְהֵם בַּחֲנִינֵת שׁוֹר וְשֵׁה. וְלִפְעָמִים מִתְגַּבְּרֵת הַסְטֵרָא אַחֲרָא כָּל כֶּף עַד שֶׁגִּבּוֹר חֶסֶד וְשָׁלוֹם, גַּם בַּחֲנִינֵת הַשׁוֹר וְשֵׁה וְטִבְחוֹ אוֹ מְכָרוֹ שֶׁמְשַׁטִּיל פָּגָם אוֹ מְבַטְלוֹ לְגִמְרֵי חֶסֶד וְשָׁלוֹם, אִפְלוּ מִעָקַר קִדְשֵׁתוֹ שֶׁהוּא צִיצִית וְתַפְלִין. וְהוּא גַּם הוּא צָרִיךְ לְהַתְגַּבֵּר לְבָלִי לֵיאֵשׁ עֲצָמוֹ וּלְמִשְׁךְ עֲצָמוֹ מֵעֵתָה עַל כָּל פָּנִים אֶל הָאֲמַת לְאֲמַתּוֹ, וְלִדְרֹשׁ וּלְחַתּוֹר לְשׁוֹב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֲמַת. כִּי סוּף כָּל סוּף מַה יִּהְיֶה מִמֶּנּוּ, וַיַּחֲפֹשׂ וַיִּבְקֹשׁ וַיִּדְרֹשׁ מֵעֵתָה עַל כָּל פָּנִים אַחֵר תְּכַלִּיתוֹ הַנִּצָּחִי, עַד שִׁיעֲזֹר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁימְצָא הַגִּבּוֹר וְאִזּוֹ יוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּכַפְלֵי כָפָלִים, בְּבַחֲנִינֵת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה הַנ"ל (לִקְוִטֵי הַלְכוֹת גִּבּוֹרָה הַלְכָה ה' אוֹת טו'). וְעַיֵן עוֹד הַתְּחִזְקוֹת גְּדוּל מַמָּה שִׁיכוּלִין הַכָּל לְהַתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל-יְדֵי אֹרֶךְ הָאֲמַת שֶׁמֵּאִיר גַּם בְּעֵצָם חֲשִׁכַת לִילָה, שֶׁזֶה בַּחֲנִינֵת תַּפְלֵת עַרְבִית בְּלִילָה שְׂאִזּוֹ אֵין זְמַן צִיצִית וְתַפְלִין. [עַיֵן אֲמַת אוֹת פ']

קכה. כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם מַחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ בְּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה וְכוּ' אִזּוֹ יֵשׁ לוֹ תְּקוּנָה לְעוֹלָם. [עַיֵן אֲמוּנָה אוֹת קע"ו]

קכו. אף-על-פי שכל הרוצה לגשת אל הקדש מכרח לעורר מטה עז של עבודתו, הינו הכח וזכות של נקדותיו הטובות בפרט הכח וזכות של צדיקי אמת החוסה בהם, אין זה רק בשביל להכניע הרע שבו, הינו מחמת שהבעל דבר בא לבלבל אותו גם ממעט עבודתו ולהחליש דעתו מרבוי קלקוליו ופגמיו המרבים, על כן מכרח לחפש בעצמו איזה נקדות טובות בכדי להחיות ולחזק את עצמו, בבחינות "ועוד מעט ואין רשע וכו"^א, כמבאר במקום אחר^ב. אבל לפני השם יתברך יעמד כדל ויכרש וישפף לבו כמים ורק ברחמים ובתחנונים ולא יתלה בשום זכות כלל וגם לא ידחק את השעה כלל וכו'. וזה בחינת מה שנאמר בוד^ג, "עדינו העצני", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה^ד, כשיוצא למלחמה מתקשה עצמו פעץ וכשהיה עוסק בדברי תורה מעדן עצמו כתולעת.

(עין כל זה בתלמוד תורה אות ק"ד)

קכז. באור הרבה בענין מה שאי אפשר לדחק את השעה אפלו בענין ההתקרבות אל הקדשה, רק צריכין להמתין הרבה ולצפות לישועת השם, עד שיזכה לפרש שיחתו היטב לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים, עד שיזכה לקבל דבורים חמים כגחלי אש ואחר-כך צריכין להמתין עוד הרבה, עד שיתמלא בקשתו ועד שיתקרב להשם יתברך בשלמות. ואף-על-פי-כן גם בתוך זמן ההמתנה והשהיה אסור לשכח ולהסית דעתו מן ההשתוקקות והפסופין והגעגועים אליו יתברך.

[עין התבודדות אות מז, יראה אות קס"ו, פסח וספירה קס"ה קס"ח.]

קכח. צריך כל אדם לידע, שחוט השערה יקר מאד מאד^א והוא תלוי בכל עת בחוט השערה. שיכול האדם לקלקל הרבה על-ידי חוט השערה חס ושלום, ומכל שכן שיכול לתקן הרבה על-ידי חוט השערה, כי מדה טובה מרבה ממדת פרענות, כי חוט השערה בקדשה יקר מאד מאד. והשם יתברך ברחמיו זכה אותנו במצוות רבות בכל יום וכל אחד מ ישראל מושיף את עצמו מהרע אל הטוב בכל יום ויום, כי הולך מביתו ומעסקיו לבית הכנסת

א. תהלים פרק ל"ז פסוק י'. ע'. ליקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב. פ. שמואל ב' פרק כ"ג פסוק ח'. צ. מועד קמן דף ט"ז עמוד ב'. ק. למרחק של חוט השערה כלומר הצעד הקטן ביותר אפילו כעוביו של חוט השערה בעבודת השם - הינו בעל חשיבות גדולה. וכל סטיה בין לטוב בין למוטב היא משמעותית ביותר. עיין ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן מ"ח. וראה בשיחות שאחר הסיפורי מעשיות במעשה מצדיק שנפל מעצבות.

ומניח טלית ותפלין ומתפלל וכו', ובודאי נמצא בכל זה כמה וכמה נקודות טובות שהם בחינת שערות קדושות שהם יקרים אצלו יתברך מאד מאד. וכן אפלו בעיני תאוות והרהורים שמתגברים על האדם בכל יום, ובודאי מי שהוא איש כשר קצת יש לו יסורים גדולים מזה ומתגבר בכל עת נגד המחשבות והרהורים. וכל תנועה שמנתק את עצמו מהם כחוט השערה הוא יקר בעיניו יתברך מאד מאד, "כי הוא ידע יצרנו וכו'", וידוע איך היצר הרע מתגבר על כל אחד ואחד, ועל כן יקר בעיניו יתברך כל תנועה ותנועה אפלו היא כשערה ממש מה שהאדם מושך את עצמו מהסטרא אחרא אל הקדשה.

כי האדם בעולם העשיה שהוא מלא קלפות והם פרוכים אחר האדם מאד מאד, ולולי הקדוש-ברוך-הוא עוזרו היה נופל בידו חס ושלום, על כן צריך כל אדם להשפיל על דרכיו בכל עת לשמר עצמו מאד שלא תתחיל מחשבתו לצאת חוץ מהגבול דקדשה חס ושלום, אפלו כחוט השערה. כי על-ידי פגם כחוט השערה שנוטה מן הדרך הטוב חס ושלום, יכול להטות הרבה לדרכים נבוכים, וכאשר יודע כל אחד בנפשו, שעקר קלקולו ופגמיו וחטאיו רחמנא לצלן, כלם התחילו מחוט השערה על-ידי שלא היה נזהר בתחלה לשמר מחשבתו היטב ונמשך אחר המסית מעט מעט רחמנא לצלן, כמו שכתוב: "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה", וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, "היום אומר לו עשה כך וכו'". וכפי התגברות היצר הרע על האדם היה חס ושלום, אפס תקוה, אף מדה טובה מרבה כי חוט השערה דקדשה יקר מאד מאד ועל כן צריך האדם לידע גם ההפך, ששמתגברים עליו מאד ונדמה לו שכבר נתעה כל כך עד שאי אפשר לו לעמד נגדם, צריך לידע ולהאמין שכל תנועה ותנועה שינתק וימשיך את עצמו מהם אפלו כחוט השערה הוא יקר מאד בעיניו יתברך בלי שיעור, ואלו השערות יתלקטו יחד ברכות הימים ויזכה על ידם להשגת אלקות שנמשך על-ידי צמצומים קדושים שהם בחינת שערות שהם נעשים על-ידי בחינת השערות הנ"ל, הינו על-ידי שאיש הישראלי מושך את עצמו מרע לטוב בכל

ר. תהלים פרק ק"ג פסוק י"ד. שו. מסכת סוכה דף נ"ב: "אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא שומרו לא אינו יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו". ת. ישעיה פרק ה' פסוק י"ח. א. מסכת שבת דף ק"ה עמוד ב': "שכך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבד עבודה זרה והולך".

פעם שעקרו תלוי בחוט השערה, כי אפלו צדיקים גדולים תלויים בכל עת בחוט השערה, בבחינת "וסביכיו נשערה מאד"^ג, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה^ה.
 (ליקוטי הלכות נויקן הלכה ד' אות ג') [ועין צדיק אות ע"ד]

קכט. עקר היהדות תלוי בהתחזקות שהוא בחינת עזות דקדשה, שכל מי שמחזק את עצמו בכל פעם אפלו בחוט השערה, כמו כן הוא נכנס בגבול הקדשה בבחינת נהלת בעוז אל נה קדש, ויתקרב יותר אל תורה ותפלה ולצדיקי אמת. וכל מה שזוכה לתורה ולתפלה יותר, כמו כן זוכה לעזות דקדשה והתחזקות גדול ביותר וכן חוזר חלילה, עד שיכול על-ידיה לבוא למדרגות גדולות בעבודת השם, אם יזכה לחזק ולאמץ את עצמו תמיד בכל עת ולהיות עז כנמר בכל הבחינות. הן שיהיה לו עזות דקדשה כנגד גופו המגשם שהוא עז פנים ביותר בעניני התאוות, והן שיהיה לו עזות דקדשה כנגד כל מיני העזי פנים שבדור שהם כלל כל המונעים והמסייתים והמדיחים אותו מדרך האמת לאמתו, וכן גם להפך חס ושלום, שעל-ידי חלישות הדעת כל שהוא יכול לפל בדעתו, ועל-ידיה יתרחק מתורה ותפלה וכמו כן נחלש דעתו יותר חס ושלום, וכן חוזר חלילה עד שהרבה נפלו על-ידיה לגמרי. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה^ו, "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו וכו'", כי עקר התגברותו הוא להחליש לב האדם בתחבולותיו ואלמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו בכל יום לחזק לבנו בכמה מיני התחזקות, שחזקו אותנו הצדיקי אמת בתורתם ושיחתם הנפלאות והנוראות והעמקות מאד מאד כבר היה מה שהיה חס ושלום. ועל פן עקר הסלם לעלות מדרגא לדרגא בעבודת השם הוא רק על-ידי התחזקות ועזות דקדשה כנ"ל.

קל. בכל פעם שרוצין לעלות מדרגא לדרגא בודאי ההכרח שיהיה ירידה קדם העליה ואז בודאי האדם בספנה גדולה ויש עליו מלחמות גדולות וצריך להתחזק הרבה הרבה, עד שיבטל המסך המבדיל והחשך שקדם לאור שהוא בחינת הירידה שקדם לעליה, עד שתתהפך הירידה לעליה, וזה עבודת

הצדיקים והכשרים כל ימי חייהם, כי על כל אדם שבעולם עובר כל זה, כי אפלו מי שהוא במדרגה פחותה מאד מאד ואפלו אם עבר מה שעבר וגם עתה הוא כמו שהוא, אף-על-פי-כן בכל עת שמתעורר באיזה תנועה קלה להתקרב לאיזה דבר שבקדשה אזי לפי בחינתו יש לו תכף עליות וירידות הרבה כפי התעוררותו להתקרב להשם יתברך. כי אפלו מי שהוא בתוך הארץ ממש אפלו בשאול תחתיות ומתחתיו רחמנא לצלן, גם משם כשמתעוררין לעלות משם גם יש בודאי כמה וכמה מדרגות בלי שעור.

כמו למשל בגשמיות כשם שיש מדרגות רבות מבית לעליה ומעליה לעליה, וכל שכן אם ישער בדעתו כמה מדרגות יש מארץ לשמים מכל שכן משמים למעלה ולמעלה למעלה, כמו כן תוך גוף עבי הארץ בודאי יש שם כמה וכמה מדרגות, אם ישער בדעתו בורות ומחלות בעמקי הארץ הרבה, בודאי אם רוצה לעלות משם מעמקי הבורות והמחלות בודאי ההכרח, שילך ויעלה מדרגא לדרגא, ואזי כשרוצה לעלות ממדרגתו לאיזה מעלה ומדרגה גבהה ממנה קצת אף שגם זו המדרגה עדין בתוך עמק הארץ הרבה, אף-על-פי-כן אזי משתטחין כנגדו הרבה בכל פעם. ועל כן יש להאדם מלחמות גדולות ומניעות רבות בכל פעם שרוצה לגשת לאיזה עבודה של קדש. ולפעמים מעצם המלחמה הוא נכשל לפעמים ואינו עומד בנסיון חס ושלום, ואז צריך להתחיל מחדש. על כן צריכין התחזקות גדול ועצום מאד בכל פעם בכל יום ובכל עת, לרחם על עצמו ולחשב על תכליתו וסופו בכל פעם, כי סוף כל סוף מה יהיה ממנו, ואיך שיהיה ואיך שיהיה הוא מחיב ומשעבד ללחם מלחמת השם בכל מה שיוכל. כי היגיעה בעצמה מה שמתנגע וחותר על כל פנים בכל פעם לצאת ולעלות מפחיתות מדרגתו זה גם כן יקר מאד מאד בעיני השם יתברך. ואם יתנגע ויחחר ויתפלל בכל יום להשם יתברך, שיוציאנו מקומות אלו שנפל בהם, בודאי יהיה אחריתו לטובה כי סוף כל סוף יתהפך הכל לטובה וכל הירידות יתהפכו לעליות גדולות בבחינת ירידה תכלית העליה.

(ליקוטי הלכות מעקה ושמירת נפש הלכה ד' אות ב' ה')

קלא. מי שחס על חייו האמתיים הנצחיים, אזי כל מה שרואה שהסטרא אחרא שהם בחינת היכלי התמורות מתגברים ומתפשטים ומשתטחים כנגדו יותר ויותר. כמו כן הוא מתגבר ומתאמץ ומזדד יותר להתקרב להשם יתברך, מחמת שרואה שרוצים לדחותו לגמרי חס ושלום, וזה בחינת התרחקות

תכלית ההתקרבות ירידה תכלית העליה. וזה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, על ממרא הוא שנתן לו עצה על המילה¹, ממרא הוא בחינת היכלי התמורות שהתגברו והשתטחו כנגדו ועל-ידי-זה דיקא נתייען למול את לבבו בשלמות.

(ליקוטי הלכות אישות הלכה ד' אות י"ט)

קלב. בשרוצה האדם לכנס אל הקדשה, אזי מתגברין ומתפשטין כנגדו הסטרא אחרא שהם היכלי התמורות מאד, וכל מה שהוא סמוך יותר לפתח הקדשה, מתגברין ומתפשטין כנגדו מאד מאד עד שיש הרבה שפכר היו אצל הפתח וחזרו רחמנא לצלן, מחמת שלא ידעו שפכר הם אצל הפתח או מחמת שמשתטחין כנגדו מאד מאד עד שקשה לו לשברם. אבל האיש הפשוט באמת הוא יושב וממתין ומתעכב ימים הרבה אצל פתח הקדשה, ואף-על-פי שבתוך זמן זה שהוא מתעכב אצל הפתח ומקוה ומיחל לכנס לפנים, מתגבר עליו חמימות היצר הרע מאד, אף-על-פי-כן הוא עושה את שלו ויושב וממתין אצל פתח הקדשה ואינו רוצה לשוב לאחוריו בשום אופן, וזה בחינת "והוא יושב פתח האהל"², ישיבה מלשון עכבה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה³, וכחם היום מרמז על התגברות חמימות היצר הרע, אף-על-פי-כן הוא אינו רוצה להטעות את עצמו וחושב על תכליתו הנצחי באמת ואינו שב לאחור בשום אופן יהיה איך שיהיה, רק הוא יושב וממתין ומתעכב אצל פתח הקדשה ימים רבים כמה שיהיה. ואף-על-פי שאין מניחין אותו לכנס לתוך הפתח, וחס היום שהוא חמימות היצר הרע ליהט אותו מאד אף-על-פי-כן הוא אינו מניח את מקומו ויושב ומתעכב אצל פתח האהל של הצדיקים והפשרים עד ירחם מן השמים. וזהו גם כן בחינת "ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל"⁴, כמבאר בפנים.

(ליקוטי הלכות אישות הלכה ד' אות י"ט)

קלבג. עקר המתקת כל הצמצומים והדינים הוא על-ידי השכל ויש לכל צמצום בחינת שכל פרטי, שעל-ידי-זה השכל דיקא נמתק זה הצמצום. אך יש בחינת שכל הכולל בחינת חכמה עלאה ששם נמתקים כל הצמצומים והדינים, אך אי אפשר לקבל משם כי אם על-ידי רבוי הספרים של

התורה הקדושה וכמבאר בפנים. וזה בחינת מה שעקר התחברות איש ואשה שהם בחינת שכל וצמצום הוא על-ידי ספר כתיבה או קדושי שטר. וכן הפרוד שביניהם הוא גם כן על-ידי ספר כריתות דיקא, כי בין החבור ובין הפרוד אי אפשר עד שיעלו לשם לבחינת שכל הפולל הנ"ל שמקבלין משם על-ידי בחינת ספר. ומזה בא מה שלפעמים יש קטטות ומריבות בין איש לאשתו, עד שבאין אצל הרב לסדר להם גט. ואז דיקא מתרצין ומתפייסין זה עם זה ונתחזק ביותר האהבה והקשר שביניהם, וזה מחמת שנמשך עליהם הארה מהמתקת השכל הפולל ששם נמתקין כל הדינים וכל המחלקת שבעולם. אף מחמת שעל-פי רב אין להם פח לקבל משם המתקה בשלמות על כן נגמר הגט על-פי רוב כי אין להם פח להמתיק המחלקת שביניהם בשלמות, רק אדרבא, עולין לשם לבטל הקשר והחבור בשורשו העליון שזה בחינת הגט.

(עין וויגים וכו' אות כ"ו כ"ח)

אבל השם יתברך חפץ חסד וכבר בחר בנו מכל העמים במעמד הר סיני שנקרא יום חתנתו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, "ביום חתנתו זה מתן תורה"^א וכבר נשבע לאבותינו ולנו שלא לרחק אותנו לעולם חס ושלום. על כן מה שהשם יתברך מזכיר עלינו כמה פעמים לשונות של התרחקות ופרוד כביכול, אין כוונתו כי אם בשביל התקרבות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, "משל למלך שהיה לו כעס עם אשתו ושלח אחר הסופר לכתב לה גט ובתוך כך נתפס עמה אחר לסופר, צא וכפל לה כתבתה". הינו כנ"ל כי ההתרחקות והפרוד חס ושלום, לבטל הקשר שיש ביניהם מכבר אי אפשר כי אם כשעולין עד בחינת חכמה עלאה בחינת שכל הפולל, והשם יתברך מלא רחמים ותכף כשעולין לשם, אזי תכף נכמדין רחמיו יתברך ואזי נתהפך הדבר ולא מבעיא שאינו מבטל הקשר שם חס ושלום, אדרבא, ממשיך משם הארה גדולה לבטל כל הצמצומים וכל הדינים שבעולם, וכל הכעסים וכל הקפדות שהיה לו על ישראל מעולם בכלל ובפרט הכל ממתיק ומבטל על-ידי בחינת "חכמה עלאה", שנתעורר להמשיך הארה משם בשביל פרוד וספר כריתות חס ושלום.

כי עכשו נתהפך הדבר עד שאדרבא, נמשך משם המתקה גדולה שזה בחינת

מה שאמר לסופר, צא וכפל לה כתבתה, הינו שנמשך הארה גדולה משם בשביל חזק ההתחברות ואהבה ושלוש. וזהו בחינת התרחקות תכלית ההתקרבות, כי כל עקר פונתו יתברך מה שכביכול, קרא הסופר לכתב הגט, הינו מה שהזכיר שם התרחקות חס ושלוש, כל פונתו היא לטובה גדולה בשביל התקרבות כנ"ל. וזה בחינת "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי", במקום דיקא כי דיקא במקום ההתרחקות בחינת גט שרצה לכתב חס ושלוש, ולהמשיך הארה משכל הפולל בשביל פרווד והתרחקות חס ושלוש, כביכול, ובמקום הזה דיקא יתהפך וימשך משם המתקה לכל עד שיאמר להם בני אל חי, כי משם דיקא נמשך כל ההמתקות שבעולם כנ"ל. (ליקוטי הלכות גיטין הלכה ג' אות ד' ועין גם בן תורה אות קי"ב)

קלד. בתקף הגלות בתקף הירידה של נפש מישראל כשנופל מאד חס ושלוש, לסטרא דמסאבא אז דיקא אינו יכול לקבל חיות משום קדשה פרטית כי אם מבחינת הקדשה העליונה מאד, שהיא יכולה להתעלם ולהסתתר גם במקומות הטמאים לגמרי ולהחיות הנופלים לשם חס ושלוש, בבחינת ועברתי בארץ מצרים וכו' אני ולא מלאך פידוע. ועל כן באמת לפעמים הירידה היא תכלית העליה, כי מאחר שעל כל פנים באמת מקבלין בעת הירידה והגלות מהקדשה העליונה מאד, על כן אין שום יאוש בעולם כלל, כי מכל המקומות הרעים והטמאים שבעולם יכולין לחזור אליו יתברך. כי אדרבא, שם דיקא מלבש ונסתר ונעלם קדשה עליונה מאד, ועל כן אם יזכר אדם זאת בתקף ירידתו ונפילתו ויאמין זאת באמונה שלמה, שדיקא במקומו מסתיר עצמו השם יתברך בעצמו להחיותו ומרמז לו רמזים מרחוק לשוב אליו בשב ואל תעשה לבד, אז בודאי יכול לזכות להתקרב אליו יתברך מכל מקום שהוא ולהפך הירידה לעליה, וכמבאר במקום אחר, דהינו שיזכה לתשובה שלמה שהוא בחינת יום כפורים, שאז עולין לשם לבחינת הקדשה העליונה הנ"ל בתכלית העליה. כי על-ידי התשובה שלמה ראויים לעלות לשם ולקבל משם שפע גדול ורב טוב לבית ישראל ולהמתיק כל הצמצומים והדינים עד שיעזובו נתיפכין לזכיות.

(ליקוטי הלכות גיטין הלכה ג' אות כ"א כ"ב)